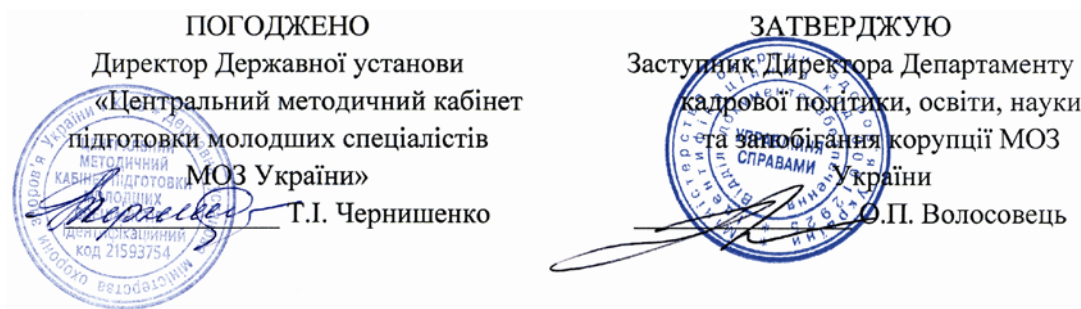

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ ТА МЕДИЧНА МАНПУЛЯЦІЙНА ТЕХНІКА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ ТА МЕДИЧНА МАНІПУЛЯЦІЙНА ТЕХНІКА

Укладачі:

В.І. Стецюра — викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

В.Г. Анишай — викладач вищої категорії, старший викладач опорної циклової комісії сестринської справи Черкаського базового медичного коледжу;

І.В.Радзієвська — викладач-методист, викладач вищої категорії, заступник директора з навчальної роботи Черкаського базового медичного коледжу,.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії терапії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного (протокол № 10 від 01 червня 2011 р.) та рекомендовано до затвердження опорною цикловою комісією сестринської справи ВМ(Ф)НЗ I—III рівнів акредитації МОЗ України (протокол № 1 від 26 жовтня 2011 р.).

Рецензенти:

Ю.М. Мостовий — професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

Л.П. Бразалій — викладач-методист, викладач вищої категорії, голова циклової комісії сестринської справи Черкаського базового медичного коледжу;

В.Г. Сивак — провідний терапевт Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Догляд за хворими та маніпуляційна техніка” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

У зв'язку з реформою охорони здоров'я в Україні та відповідно до “Концепції розвитку охорони здоров'я населення України”, які спрямовані на реалізацію положень Конституції та законів України щодо забезпечення доступної кваліфікованої медичної допомоги кожному громадянину України та нових державних стандартів вищої медичної освіти, виникла необхідність підготувати кваліфікованих фельдшерів для роботи на засадах сімейної медицини (загальної практики), впроваджувати нові технології профілактичної діяльності ФАПів.

Відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики фельдшер готується до надання долікарняної лікувально-профілактичної та санітарно-профілактичної допомоги, першої термінової медичної допомоги при гострих захворюваннях і нещасних випадках та роботи на самостійних фельдшерських та фельдшерсько-акушерських пунктах охорони здоров'я, у міських лікувально-профілактичних закладах.

Фельдшер, підготовлений до самостійної професійної діяльності, є безпосереднім виконавцем заходів щодо збереження та зміцнення здоров'я населення, підвищення якості медичної допомоги, особливо мешканцям сільської місцевості.

Догляд за хворими є невід'ємною складовою медицини. Він виділяється в самостійну дисципліну. Значення догляду за хворими важко переоцінити, оскільки нерідко успіх лікування і прогноз захворювання залежать від його якості. Догляд за пацієнтами та медична маніпуляційна техніка є першою клінічною дисципліною, на якому студенти починають спілкуватися з пацієнтами, що має велике значення для їх подальшої практичної діяльності.

Основними завданнями дисципліни є:

- засвоєння теоретичних знань та практичних умінь і навичок з питань професійного спілкування;
- спостереження і догляд за пацієнтами;
- виконання медичних маніпуляцій згідно зі стандартами та правилами інфекційної безпеки;
- профілактика професійних захворювань і внутрішньолікарняної інфекції;
- формування в студентів активної позиції щодо здорового способу життя.

Догляд за пацієнтом залежить не лише від медикаментозного забезпечення, фінансування, матеріально-технічної бази лікувально-профілактичного закладу, а й від професійного рівня фельдшера, його ставлення до пацієнта.

Підготовка спеціалістів має ґрунтуватися на засадах проблемного навчання, що сприятиме формуванню професійного логічного мислення.

Рекомендується поряд з проблемним навчанням використовувати різні форми самостійної роботи, які формують санітарно-освітнє мислення

фельдшера, привчають до прийняття оптимальних рішень, а також активні форми навчання (ділові ігри, ситуаційні завдання, тести, контрольні-залікові практичні заняття тощо). Програмою передбачено привчати студентів дотримуватися етико-деонтологічних аспектів у своїй діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта та його ставлення до хвороби.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- історію розвитку і становлення догляду за хворими;
- роль фельдшера як спеціаліста в системі охорони здоров'я, його основні завдання, права та обов'язки;
- визначення санітарно-протиепідемічного режиму, його мету, завдання, засоби забезпечення;
- поняття про внутрішньолікарняну інфекцію, інфекційну безпеку, інфекційний контроль;
- види і методи дезінфекції й стерилізації, характеристику їх;
- основні принципи лікувального харчування;
- особливості спостереження і догляду за пацієнтами з лихоманкою, порушеннями функцій органів дихання, кровообігу, травлення, сечової системи;
- основні методи лабораторних досліджень, їх принципи, підготовку пацієнтів до лабораторних досліджень;
- характеристику рентгенологічних і ендоскопічних методів дослідження, роль фельдшера в підготовці пацієнтів до обстеження;
- основні форми медичної документації;
- основи медичної етики і деонтології;
- основи санології;
- чинні накази та інші законодавчі документи МОЗ України.

Студенти повинні вміти:

- проводити санітарне оброблення пацієнта;
- готувати дезінфекційні розчини, користуватися ними;
- стерилізувати медичні інструменти;
- виписувати порційну вимогу та складати добове меню для пацієнта;
- годувати тяжкохворих пацієнтів;
- вимірювати температуру тіла, визначати пульс, артеріальний тиск, добовий діурез і водний баланс;
- проводити штучну вентиляцію легень, непрямий масаж серця;
- ставити газовивідну трубку, клізми;
- проводити катетеризацію і промивання сечового міхура;
- виконувати найпростіші фізіотерапевтичні процедури;
- застосовувати лікарські засоби зовнішнім, ентеральним і парентеральним способами;
- готувати пацієнта до лабораторного та інструментального (рентгенологічного, ендоскопічного) обстеження;
- готувати пацієнта до ультразвукової діагностики (УЗД);
- вести медичну документацію;
- давати рекомендації щодо здорового способу життя, загартування, раціонального харчування;
- проводити санітарно-освітню роботу (санітарні бюлетні, бесіди, лекції).

Студенти мають бути поінформовані про:

- досягнення медицини, що втілюються в практичну охорону здоров'я;
- чинні накази МОЗ України та обласного управління охорони здоров'я;
- екологічний і санітарно-епідеміологічний стан регіону, країни.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Охорона праці в галузі	3	3	—	—
2	Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних закладів. Дезінфекція. Стерилізація	47	9	28	10
3	Особиста гігієна пацієнтів	8	—	4	4
4	Харчування пацієнтів	12	2	4	6
5	Найпростіші методи фізіотерапії	12	—	4	8
6	Спостереження і догляд за пацієнтами	56	10	28	18
7	Виписування, зберігання і застосування лікарських засобів	62	2	40	20
8	Участь фельдшера в лабораторних та інструментальних дослідженнях	36	4	20	12
9	Здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань. Формування здорового способу життя, профілактика захворювань	3	1	—	2
10	Загартування. Уявлення про психотерапію. Сім'я та здоров'я. Активне довголіття	4	1	—	3
	Усього	243	32	128	83

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних закладів	10
2	Особиста гігієна пацієнтів	4
3	Харчування пацієнтів	6
4	Спостереження і догляд за пацієнтами	18
5	Найпростіші методи фізіотерапії	8
6	Застосування лікарських засобів	20
7	Участь фельдшера в лабораторних та інструментальних дослідженнях	12
8	Здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань. Формування здорового способу життя, профілактика захворювань	2
9	Загартування. Уявлення про психотерапію. Сім'я і здоров'я. Активне довголіття	3
	Усього	83

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Охорона праці в галузі

ЛЕКЦІЯ

Визначення поняття догляду за хворими, його основні функції. Догляд за хворими як предмет, його мета, завдання і місце серед інших дисциплін у системі медичної освіти.

Історія розвитку і становлення догляду за хворими в Україні, Товариство Червоного Хреста, його діяльність у створенні шкіл сестер милосердя.

Система підготовки фельдшерів в Україні.

Кваліфікаційна характеристика фельдшера (призначення, вимоги до особистості, професійні вимоги). Роль фельдшера в лікувальному процесі.

Догляд за хворими як лікувальний чинник.

Медична етика і деонтологія в практичній діяльності фельдшера. Моральна й правова відповідальність фельдшера.

Гігієна праці та особиста гігієна медичного персоналу. Індивідуальні засоби захисту. Методи оброблення рук медичного персоналу.

Використання спеціального одягу під час роботи (халати, капці, головні убори, маски, гумові рукавички тощо).

Узагальнені правила безпеки медичних працівників.

Організація робочого місця медичних працівників для забезпечення правильної біомеханіки тіла для запобігання травмам хребта (сидячи, стоячи, в разі піднімання важких речей).

Дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку, інструкції з охорони праці.

Дотримання правил приготування робочих дезінфекційних розчинів з концентрованих (готувати їх перед застосуванням, зберігати у вказаних місцях, маркованих і підписаних посудинах і користуватися ними згідно з інструкцією).

Тема 2. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних закладів. Дезінфекція. Стерилізація

ЛЕКЦІЇ

Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних закладів, визначення, мета, засоби забезпечення. Типи лікувально-профілактичних закладів, їх структура і функції.

Проблема внутрішньолікарняних інфекцій (ВЛІ): визначення, найпоширеніші ВЛІ, контингент, який зазнає ураження, місце зараження, причини зараження, збудники, джерело збудника, шляхи передавання.

Загальні відомості про гепатит В (шляхи передавання вірусу гепатиту В, характерні ознаки вірусних гепатитів, групи підвищеного ризику інфікування вірусами гепатиту В та гепатиту С, профілактика вірусних гепатитів). Загальні відомості про ВІЛ-інфекцію, СНІД (шляхи передавання, характерні ознаки преСНІДу, групи підвищеного ризику інфікування ВІЛ, профілактика).

Загальні відомості про інфекційний контроль: його мета та шляхи забезпечення.

Методи оброблення рук медичного персоналу.

Дезінфекція, її розділи: власне дезінфекція, дезінсекція, дератизація, стерилізація. Види дезінфекції: профілактична, вогнищева, поточна і заключна.

Методи дезінфекції: фізичний, хімічний і комбінований.

Характеристика дезінфекційних речовин, правила зберігання та техніка безпеки під час роботи з ними. Приготування та застосування розчинів хлорного вапна, хлораміну та сучасних дезінфекційних засобів необхідної концентрації. Дезінфекція предметів догляду за пацієнтами та виробів медичного призначення.

Передстерилізаційне очищення виробів медичного призначення: значення, засоби, етапи, контроль якості.

Стерилізація: визначення, види та значення для профілактики ВЛІ. Централізована і децентралізована стерилізація. Робота центральних стерилізаційних відділень.

Методи стерилізації: паровий метод, повітряний метод, хімічний метод, стерилізація йонізуючим випромінюванням і глибока дезінфекція кип'ятінням (у домашніх умовах). Методи контролю стерилізації: фізичний, хімічний, бактеріологічний.

Дотримання норм і правил техніки безпеки під час стерилізації.

Поняття про асептику та антисептику. Призначення, методи, засоби. Правила та техніка безпеки під час роботи з інфікованим матеріалом, його знезаражування.

Санітарно-протиепідемічний режим приймального відділення лікарні. Правила приймання і санітарного оброблення пацієнтів. Санітарно-протиепідемічний режим палати, маніпуляційного кабінету, буфетної та інших приміщень стаціонару.

Чинні нормативні накази МОЗ України, з питань санітарно-протиепідемічного режиму. Заходи безпеки в разі поранень, контактів з кров'ю та іншими біологічними рідинами пацієнта.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Типи лікувально-профілактичних закладів.

Санітарно-протиепідемічний режим — визначення, мета, засоби забезпечення. Проблема ВЛІ: збудники, шляхи передавання, чинники, які зумовлюють виникнення і поширення ВЛІ.

Профілактика СНІДу та вірусного гепатиту.

Основні напрями профілактики ВЛІ в сучасних умовах. Індивідуальні засоби захисту. Оброблення рук медичного персоналу. Надягання стерильних рукавичок. Чинні нормативні накази МОЗ України з питань санітарно-протиепідемічного режиму

Дезінфекція: розділи, види, методи.

Приготування розчинів хлорного вапна (10 %; 0,5 %; 1 %), хлораміну (1 %; 3 %; 5 %). Приготування робочих розчинів сучасних дезінфекційних засобів (неохлору, дезактину, хлорантоїну. Приготування розчинів хлорного вапна (10 %; 0,5 %; 1 %; 3 %) і розчинів хлораміну (0,5 %; 1 %; 3 %; 5 %) і сучасних засобів дезінфекції (дезактин, неохлор, хлорантоїн тощо), їх застосування. Правила техніки безпеки під час роботи з хлорумісними сполуками.

Маркування інвентаря для прибирання. Проведення поточної і заключної дезінфекції приміщень. Дезінфекція предметів догляду за

пацієнтами, особистої гігієни, посуду. Дезінфекція виробів медичного призначення: пінцетів, шпательів, корнцангів, шлункових та дуоденальних зондів (одноразового та багаторазового використання), лотка емальованого, гумового джгута, грілки, міхура для льоду тощо. Дезінфекція бікса, маніпуляційного столу, клейонки з кушетки, термометрів медичних, шприців і голок одноразового використання тощо. Передстерелізаційне очищення виробів медичного призначення. Приготування мийних розчинів. Контроль якості передстерилізаційного очищення. Асептика й антисептика. Призначення, методи, засоби. Правила техніки безпеки під час роботи з інфікованим матеріалом.

Стерилізація: методи, режими. Організація роботи в стерилізаційних відділеннях у лікувально-профілактичних закладах. Стерилізація гарячим повітрям, парою під тиском, хімічними розчинами, кип'ятінням (у домашніх умовах). Контроль якості стерилізації. Укладання бікса для накривання стерильного лотка, стерильного стола.

Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичного закладу, медична документація. Медична документація стаціонару: медична картка стаціонарного хворого (ф. № 003/о), статистична картка вибулого зі стаціонару (ф. № 006/о). Медична документація поліклініки. Облікові форми: медична картка амбулаторного хворого (ф. № 025-4/о); контрольна картка диспансерного спостереження (ф. № 030/о); статистичний талон для реєстрації заключних діагнозів (ф. № 025-2/о).

Санітарно-протиепідемічний режим приймального відділення. Обладнання і функції, основна документація приймального відділення. Правила приймання і санітарного оброблення пацієнта (повного та часткового). Антропометричні дослідження хворих (вимірювання зросту, визначення маси тіла, вимірювання окружності грудної клітки, вимірювання окружності живота). Наказ № 38 від 28.03.1994 р. “Про організацію та проведення заходів по боротьбі з педикульозом”. Протипедикульозна укладка. Санітарне оброблення пацієнта з педикульозом.

Санітарно-протиепідемічний режим терапевтичного відділення. Санітарно-протиепідемічний режим палати, буфетної тощо. Організація роботи й особливості забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму маніпуляційного кабінету. Підготовка до роботи маніпуляційного кабінету. Накривання стерильного стола, стерильного лотка. Профілактика СНІДу та вірусного гепатиту. Заходи безпеки в разі поранень, контактів з кров'ю та іншими біологічними рідинами пацієнта (витяг з наказу МОЗ України № 120 від 25.05.2000 р.). Вміст аптечки “Анти-СНІД”, медична документація (ф. № 108-01/о, “Журнал реєстрації аварій під час надання медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та роботи з ВІЛ-інфікованим матеріалом”).

Практичні навички:

- миття рук;
- гігієнічна антисептика рук;
- надягання стерильних рукавичок;
- знімання та дезінфекція використаних рукавичок;
- приготування розчинів хлорного вапна (10 %; 0,5 %; 1 %), хлораміну (1 %; 3 %; 5 %);
- приготування робочих розчинів сучасних дезінфекційних засобів (неохлору, дезактину, хлорантоїну);
- дезінфекція грілки;
- дезінфекція міхура для льоду;

- дезінфекція лотка емальованого;
- дезінфекція термометрів;
- дезінфекція бікса;
- дезінфекція одноразових шприців і голочок після їх використання;
- знезаражування медичного інструментарію багаторазового використання;
- передстерилізаційне очищення виробів медичного призначення;
- приготування мийного розчину;
- контроль якості передстерилізаційного очищення виробів медичного призначення (азопірамова проба, проба з препаратом “Факел-2”, фенолфталеїнова проба);
- дезінфекція маніпуляційного стола;
- укладання бікса для накривання стерильного стола;
- укладання бікса для накривання стерильного лотка;
- здійснення повного та часткового санітарного оброблення пацієнта;
- санітарне оброблення пацієнта з педикульозом;
- долікарська допомога хворому в разі погіршення стану під час приймання гігієнічної ванни;
- антропометрія;
- заповнення медичної картки стаціонарного хворого (титульної сторінки);
- заповнення паспортної частини медичної картки амбулаторного хворого;
- заповнення статистичного талону;
- заповнення статистичної картки вибулого зі стаціонару;
- термінове повідомлення про інфекційне захворювання, харчове, гостре, професійне отруєння;
- накривання стерильного стола;
- накривання стерильного лотка;
- користування стерильним біксом.

Тема 3. Особиста гігієна пацієнтів

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Режим фізичної активності пацієнта (загальний, напівліжковий, ліжковий, суворий ліжковий). Положення пацієнта в ліжку (активне, пасивне, вимушене). Транспортування і перекидання хворого. Використання функціонального ліжка. Облаштування ліжка хворого. Заміна постільної і натільної білизни тяжкохворим. Допомога пацієнту під час заміни натільної білизни. Розміщення пацієнта в положенні Фаулера (проміжне положення пацієнта між положенням напівлежачи і напівсидячи), Сімса (проміжне між положеннями лежачи на животі та лежачи на боці).

Основні вимоги до гігієни тіла пацієнта. Догляд за шкірою, природними складками.

Пролежні: основні причини та фактори ризику їх виникнення. Оцінювання стану пацієнта за шкалою Norton. Ділянки утворення пролежнів, ступені тяжкості, комплексна профілактика, догляд за шкірою за наявності пролежнів, лікування.

Догляд за шкірними складками з метою профілактики попрілостей.

Догляд за волоссям: миття, розчісування, стрижка та гоління.

- Догляд за очима: промивання, очні ванночки.
- Догляд за вухами, оброблення зовнішнього слухового ходу.
- Догляд за носовими ходами.
- Догляд за порожниною рота в тяжкохворих: огляд, зрошення, протирання, чищення зубів, полоскання.
- Догляд за статевими органами: підмивання, висушування.

Практичні навички:

- облаштування ліжка пацієнта;
- заміна натільної і постільної білизни лежачому пацієнту;
- техніка користування функціональним ліжком;
- техніка транспортування і перекладання пацієнта;
- комплексна профілактика пролежнів;
- догляд за шкірою в разі наявності пролежнів;
- користування гумовим колом;
- догляд за шкірою: вмивання, обтирання лежачих пацієнтів;
- догляд за волоссям (миття, розчісування, гоління, підстригання);
- догляд за статевими органами, промежиною (профілактика попрілостей);
- догляд за очима (промивання, очні ванночки);
- догляд за вухами, оброблення зовнішнього слухового ходу;
- догляд за носовими ходами;
- догляд за порожниною рота (огляд, протирання, зрошення, чищення зубів, полоскання);
- техніка підкладання металевого і гумового суден тяжкохворим;
- техніка подавання сечоприймача лежачим пацієнтам.

Тема 4. Харчування пацієнтів

ЛЕКЦІЯ

Харчування та годування пацієнтів. Склад та енергетична цінність їжі. Основні принципи лікувального харчування. Дієтичні столи за М.І. Певзнером, їх характеристика. Організація харчування хворих у стаціонарі.

Годування тяжкохворих. Штучне харчування хворих: види, характеристика. Поняття про парентеральне живлення: показання, розчини.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Навчання пацієнта принципам раціонального та лікувального харчування. Складання порційної вимоги. Складання добового меню згідно з рекомендованою дієтою.

Годування тяжкохворих у ліжку (з ложки, напувальника). Уведення харчових сумішей через зонд. Годування пацієнта через гастростому, догляд за нею. Парентеральне живлення: показання, розчини.

Практичні навички:

- складання порційної вимоги;
- складання приблизного добового меню згідно з рекомендованою дієтою;

- годування лежачого пацієнта з ложки, напувальника;
- годування пацієнта через назогастральний зонд за допомогою шприца Жане;
- годування через гастростому, оброблення шкіри навколо гастростоми.

Тема 5. Найпростіші методи фізіотерапії

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методи найпростішої фізіотерапії, показання та протипоказання до їх застосування. Підготовка пацієнта, оснащення, вибір місця для проведення процедури, техніка процедури (постановка банок, накладання гірчичників, компресів, мішура з льодом, грілки). Догляд за пацієнтом під час проведення процедури. Право пацієнта на інформацію про процедуру; необхідність отримання його згоди. Можливі ускладнення під час і після процедур, профілактика їх. Правила техніки безпеки під час застосування найпростіших методів фізіотерапії.

Оксигенотерапія: цілі та методи. Правила зберігання кисневих балонів. Централізоване подавання кисню. Оксигенотерапія через носові катетери, кисневі маски. Гіпербарична оксигенація. Техніка безпеки під час роботи з кисневими установками. Подавання кисню з кисневої подушки.

Практичні навички:

- техніка застосування банок;
- техніка накладання гірчичників;
- техніка зігрівальних компресів;
- техніка охолоджувальних компресів;
- техніка застосування грілки;
- техніка застосування мішура з льодом;
- подавання кисню з кисневої подушки.

Тема 6. Спостереження і догляд за пацієнтами

ЛЕКЦІЇ

Механізм терморегуляції. Температура тіла здорової людини. Види термометрів. Вимірювання температури тіла, вибір місця, реєстрація. Гарячка: стадії, основні симптоми, особливості спостереження та догляду за пацієнтом з гарячкою. Критичне та літичне зниження температури тіла.

Клінічні симптоми захворювань органів дихання: задишка, кашель, кровохаркання, біль у грудній клітці. Види задишки (інспіраторна, експіраторна, змішана). Ядуха. Астма. Асфіксія. Патологічні типи дихання: Куссмауля, Чейна—Стокса, Біота, їх діагностичне значення. Кашель, характер кашлю (сухий, вологий). Спостереження і догляд за пацієнтами під час задишки, кашлю. Кровохаркання, легенева кровотеча: симптоми, долікарська допомога.

Пульс: визначення, основні параметри пульсу (ритм, частота, наповнення, напруження). Місця визначення артеріального пульсу. Порушення пульсу: тахікардія, брадикардія, аритмія.

Артеріальний тиск: визначення, нормальні показники АТ згідно з даними ВООЗ. Вікові особливості АТ. Види апаратів для вимірювання АТ.

Клінічні симптоми захворювань органів кровообігу: біль у ділянці серця або за грудниною, серцебиття, задишка, набряки.

Визначення добового діурезу і водного балансу.

Спостереження і догляд за пацієнтами з порушенням функції органів кровообігу.

Клінічні симптоми захворювань органів травлення: біль у животі, відрижка, печія, нудота, блювання, порушення апетиту, метеоризм, пронос, закріп, шлунково-кишкові кровотечі. Особливості спостереження і догляду за пацієнтами з порушеннями функцій органів травлення. Шлунково-кишкові кровотечі: симптоми, долікарська допомога. Метеоризм: визначення, причини, заходи профілактики. Показання і протипоказання до застосування газовивідної трубки. Промивання шлунка: показання і протипоказання, види зондів, способи промивання. Клізми: види (очисна, сифонна, олійна, гіпертонічна, лікувальна), показання, протипоказання до їх застосування. Право пацієнта на отримання інформації про призначену процедуру та необхідність його згоди на проведення.

Клінічні симптоми захворювань нирок і сечовидільної системи: біль у попереку, набряки, підвищення артеріального тиску. Діурез та його порушення: поліурія, олігоурія, анурія. Особливості спостереження і догляду за пацієнтами з порушенням функцій нирок і сечовивідних шляхів. Заходи в разі затримки сечі. Катетеризація сечового міхура: показання, протипоказання, види катетерів, методика. Допомога пацієнту з приводу нетримання сечі. Види сечоприймачів.

Спостереження і догляд за тяжкохворими і агонізуючими. Клінічна й біологічна смерть. Принципи реанімації. Правила поведження з трупом.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Температура тіла здорової людини. Правила зберігання термометрів, дезінфекція після використання.

Вимірювання температури тіла, вибір місця, реєстрація результатів. Типи температурних кривих.

Гарячка: стадії, основні симптоми, особливості спостереження та догляду за пацієнтами з гарячкою. Критичне та літичне зниження температури тіла.

Спостереження за диханням (частотою, глибиною, ритмом). Визначення частоти дихання. Спірометрія.

Допомога пацієнтові під час кашлю. Правила користування індивідуальною плувальницею, її дезінфекція. Дезінфекція мокротиння. Допомога пацієнту в разі виникнення задишки.

Спостереження і догляд за пацієнтом у разі виникнення кровохаркання або легеневої кровотечі. Надання долікарської допомоги.

Пульс: техніка визначення, характеристика, реєстрація результатів у температурному листку. Види порушення пульсу (тахікардія, брадикардія, аритмія). Дефіцит пульсу.

Артеріальний тиск: техніка вимірювання, реєстрація отриманих даних, нормальні показники АТ згідно з даними ВООЗ.

Визначення добового діурезу, водного балансу.

Клінічні симптоми захворювань органів кровообігу: біль у ділянці серця або за грудниною, перебої в роботі серця, серцебиття, задишка, набряки.

Спостереження і догляд за пацієнтом у разі виникнення болю в ділянці серця, задишки. Догляд за пацієнтами з хронічною серцевою недостатністю. Долікарська допомога при гострій судинній недостатності (непритомність, колапс, шок).

Спостереження і догляд за пацієнтами з порушенням функцій травного каналу. Допомога хворому під час блювання. Невідкладна медична допомога

після аспірації блювотних мас. Підготовка пацієнта, оснащення та техніка промивання шлунка. Спостереження за пацієнтами під час та після промивання шлунка.

Підготовка пацієнта, оснащення та техніка постановки клізм: очисної, сифонної, олійної, гіпертонічної, лікувальної. Спостереження за пацієнтом під час та після постановки клізм. Підготовка пацієнта, оснащення та техніка введення газовивідної трубки. Показання, протипоказання.

Спостереження і догляд за пацієнтами із захворюваннями нирок і сечовивідної системи. Допомога пацієнтові в разі нетримання сечі. Застосування різних видів сечоприймачів. Надання медичної допомоги пацієнту в разі гострої затримки сечі. Техніка проведення катетеризації сечового міхура м'яким катетером. Види катетерів. Особливості застосування катетерів у чоловіків і жінок. Техніка промивання сечового міхура дезінфекційними розчинами, показання і протипоказання до промивання.

Спостереження та догляд за тяжкохворими та агонізуючими: догляд за волоссям, очима, вухами, носовими ходами, порожниною рота, статевими органами (підмивання, висушування). Паліативна та хоспісна допомога. Етико-деонтологічні особливості спілкування з безнадійно хворим пацієнтом, його сім'єю і близькими. Констатація клінічної і біологічної смерті. Проведення реанімаційних заходів на ФАПі (штучна вентиляція легенів, непрямий масаж серця та ін.). Правила поводження з трупом.

Практичні навички:

- техніка вимірювання температури тіла, оцінювання отриманих даних, реєстрація;
- догляд за пацієнтом з гарячкою;
- надання медичної допомоги пацієнтові під час критичного зниження температури тіла;
- підрахунок частоти дихання, оцінювання отриманих даних;
- допомога хворому під час кашлю, задишки;
- долікарська допомога в разі виникнення кровохаркання, легеневої кровотечі;
- визначення пульсу, його характеристика, реєстрація;
- вимірювання артеріального тиску, його оцінювання, реєстрація;
- визначення добового діурезу, водного балансу, оцінювання отриманих даних;
- техніка застосування газовивідної трубки;
- техніка застосування очисної клізми;
- техніка промивання шлунка;
- техніка застосування сифонної клізми;
- техніка застосування лікувальної клізми;
- надання долікарської допомоги під час блювання, аспірації блювотних мас;
- надання долікарської допомоги в разі виникнення шлунково-кишкової кровотечі;
- катетеризація сечового міхура м'яким катетером;
- промивання сечового міхура;
- подавання сечоприймача лежачому пацієнтові;
- підкладання судна лежачому пацієнтові;
- підмивання пацієнтки в ліжку.

Тема 7. Виписування, зберігання і застосування лікарських засобів

ЛЕКЦІЯ

Шляхи введення лікарських засобів в організм людини: зовнішній (через шкірні покриви, слизові оболонки і дихальні шляхи), ентеральний і парантеральний. Місцева і резорбтивна дія ліків. Право пацієнта на отримання інформації про призначений лікарський засіб. Необхідність отримання згоди пацієнта на введення ліків. Зовнішні застосування лікарських засобів: переваги та недоліки, техніка застосування. Переваги та недоліки ентерального введення, взаємодія ліків з продуктами. Сублінгвальний та ректальний способи введення лікарських засобів. Парантеральний шлях введення лікарських засобів, його особливості, переваги та недоліки. Види ін'єкцій. Анатомічні ділянки для парантерального введення лікарських засобів. Ускладнення, їх профілактика. Тактика фельдшера в разі виникнення можливих ускладнень.

Виписування і отримання лікарських засобів в умовах стаціонару. Правила зберігання, розміщення та обліку ліків у відділенні. Зберігання, призначення, застосування і облік препаратів списків А і В.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Виписування, облік і зберігання лікарських засобів.

Робота фельдшера з листком лікарських призначень. Зберігання лікарських засобів у відділенні, на ФАПі; розміщення в медичній шафі відповідно до їх застосування. Облік та зберігання отруйних і сильнодіючих засобів (списки А і В), оформлення облікових журналів.

Виписування вимоги-накладної на лікарські засоби та порядок отримання їх з аптеки.

Особливості виписування рецепту-вимоги на наркотичні засоби та етиловий спирт.

Зовнішнє застосування лікарських засобів: втирання мазі, змащування шкіри, застосування пластирів, крапель, бовтанок, присипок. Закапування крапель у ніс, вуха, очі. Закладання мазі за повіки. Використання кишенькових інгаляторів.

Ентеральні способи введення ліків. Пероральний, сублінгвальний і ректальний способи застосування лікарських засобів.

Інструментарій для парантерального введення лікарських засобів. Види шприців: одноразові, багаторазові, шприц Жане, шприц-тюбик; інсуліновий і туберкуліновий.

Види голок. Вибір довжини і діаметра залежно від виду ін'єкцій. Набирання лікарських засобів з ампул і флаконів.

Внутрішньошкірні ін'єкції. Вибір шприца та голки. Техніка виконання ін'єкцій. Застосування внутрішньошкірних ін'єкцій для місцевого знеболювання, проведення алергійних проб, проби Манту. Оцінювання отриманих результатів. Знезараження одноразових шприців і голок після їх використання.

Підшкірні ін'єкції: вибір шприца та голки, місця для проведення ін'єкції. Особливості введення олійних розчинів. Ціна поділки різних видів інсулінових шприців. Розрахунок дози інсуліну. Особливості введення препаратів інсуліну. Можливі ускладнення. Знезаражування одноразових шприців і голок після їх використання.

Внутрішньом'язові ін'єкції: вибір шприца, голки та місця для виконання ін'єкції. Розведення порошкоподібних антибіотиків для виконання проби на чутливість організму до препарату та для парентерального введення (1:1, 1:2). Особливості розведення і введення біциліну. Техніка виконання внутрішньом'язових ін'єкцій. Знезаражування одноразових шприців і голочок після їх використання.

Венепункція: мета, вибір шприца і голки, застосування голки Дюфо. Техніка кровопускання, показання і протипоказання. Техніка струминного введення лікарських засобів за допомогою шприца. Особливості введення кальцію хлориду та серцевих глікозидів.

Взяття крові з вени для імунологічного, біохімічного, бактеріологічного досліджень, на коагулограму. Особливості взяття крові з вени на наявність алкоголю. Аутогемотерапія. Знезаражування одноразових шприців та голочок після їх використання.

Монтаж і складання системи для внутрішньовенного вливання. Заповнення системи для інфузійної терапії. Техніка внутрішньовенного краплинного введення лікарських засобів, заміна використаного флакона. Регулювання швидкості введення розчинів. Додаткове введення ліків. Дезінфекція системи після використання.

Ускладнення, які можуть виникати під час виконання ін'єкцій: алергійні реакції (місцеві, загальні, анафілактичний шок). Протишоковий набір. Віддалені ускладнення (СНІД, гепатити). Розвиток інфільтрату (причини, ознаки, лікування, профілактика). Виникнення абсцесу (причини, місцеві і загальні ознаки, лікування, профілактика). Поломка голки, повітряна і жирова емболія, помилкове введення препарату. Механічне ушкодження нервових стовбурів. Причини та ознаки виникнення тромбофлебіту. Гематома (профілактика, лікування). Сепсис (основні ознаки, причини, профілактика).

Чинні накази МОЗ України щодо профілактики СНІДу, вірусного гепатиту.

Практичні навички:

- складання вимоги-накладної на лікарські засоби;
- розкладання лікарських засобів у медичній шафі відповідно до їх застосування;
- втирання мазі, накладання пластиру, застосування присипки;
- закапування крапель у ніс, вуха, очі;
- закладання мазі за повіки.
- техніка користування кишеньковим аерозольним інгалятором;
- техніка набирання лікарських засобів із ампул, флаконів;
- техніка внутрішньошкірних ін'єкцій;
- проведення проб на чутливість до лікарських засобів;
- техніка підшкірних ін'єкцій;
- користування інсуліновим шприцом. Розрахунок дози інсуліну;
- техніка введення олійних розчинів, оброблення інструментарію після ін'єкції;
- техніка внутрішньом'язових ін'єкцій;
- розведення і розрахунок дози антибіотика;
- техніка накладання джгута;
- техніка внутрішньовенного струминного введення лікарських засобів;
- техніка взяття крові з вени для лабораторних досліджень;
- техніка аутогемотерапії;

- техніка кровопускання;
- заповнення системи одноразового використання інфузійним розчином;
- техніка внутрішньовенного краплинного введення лікарських засобів.

Тема 8. Участь фельдшера в лабораторних та інструментальних дослідженнях

ЛЕКЦІЇ

Характеристика основних методів лабораторних досліджень. Участь фельдшера в проведенні лабораторних досліджень. Підготовка пацієнта, взяття і направлення матеріалу для лабораторного дослідження.

Методи лабораторного дослідження мокротиння: загальний, бактеріологічний, виявлення мікобактерій туберкульозу, атипівих клітин.

Фракційне зондування: показання, протипоказання, демонстрація всього необхідного для його проведення. РН-метричне дослідження шлункового вмісту.

Дуоденальне зондування: показання, протипоказання, демонстрація всього необхідного для його проведення.

Діагностичне значення промивних вод шлунка, вмісту шлунка, отриманого при фракційному зондуванні; вмісту дванадцятипалої кишки, отриманого при дуоденальному зондуванні.

Діагностичне значення лабораторних методів дослідження сечі: загального, бактеріологічного, за методами Нечипоренка та Зимницького, на діастазу, 17-кетостероїди, глюкозу.

Діагностичне значення лабораторних методів дослідження калу: копрологічного, бактеріологічного, на приховану кров, яйця гельмінтів.

Характеристика основних методів інструментального обстеження пацієнтів.

Участь фельдшера в підготовці пацієнтів до рентгенологічного, ендоскопічного та ультразвукового досліджень.

Пункції: види (абдомінальна, плевральна), показання до їх проведення, підготовка пацієнта до маніпуляції, участь фельдшера в проведенні пункції.

Медична етика. Право пацієнта на отримання інформації про призначене обстеження та необхідність його згоди на проведення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Участь фельдшера в лабораторних дослідженнях.

Збирання мокротиння на загальний клінічний аналіз, бактеріологічне дослідження, для виявлення мікобактерій туберкульозу, атипівих клітин.

Взяття мазка із зів та носа.

Чинні накази МОЗ України про лабораторне обстеження пацієнтів, хворих на ангіну, з метою виявлення та профілактики дифтерії.

Взяття на лабораторне дослідження промивних вод шлунка і блювотних мас.

Підготовка пацієнта, оснащення й техніка фракційного зондування, направлення матеріалу до лабораторії.

Підготовка пацієнта, оснащення та техніка дуоденального зондування, направлення матеріалу до лабораторії.

Збирання сечі для лабораторного дослідження: загального, бактеріологічного, за методами Зимницького та Нечипоренка, визначення

діастази, глюкози, 17-кетостероїдів.

Взяття калу для копрологічного, бактеріологічного дослідження, дослідження на приховану кров, яйця гельмінтів.

Підготовка пацієнта до рентгенологічних досліджень: органів травлення, органів сечовивідної системи.

Підготовка пацієнта до ендоскопічних методів дослідження: бронхоскопії, езофагогастродуоденоскопії, колоноскопії, ректороманоскопії, цистоскопії.

Підготовка пацієнта до УЗД органів черевної порожнини.

Підготовка пацієнта і всього необхідного до проведення пункцій (абдомінальної, плевральної), участь фельдшера. Спостереження і догляд за пацієнтами під час та після пункції. Можливі ускладнення при проведенні плевральної пункції і тактика при цьому.

Медична етика і деонтологія в роботі фельдшера.

Практичні навички:

- техніка взяття мазка із зіву й носа;
- збирання мокротиння для загального клінічного аналізу, бактеріологічного дослідження, дослідження для виявлення мікобактерій туберкульозу, атипових клітин;
- взяття блювотних мас і промивних вод шлунка для дослідження;
- техніка фракційного зондування, направлення матеріалу до лабораторії;
- техніка дуоденального зондування, направлення матеріалу до лабораторії;
- збирання сечі для загального клінічного аналізу;
- збирання сечі для дослідження за методом Нечипоренка;
- збирання сечі для дослідження функцій нирок за методом Зимницького;
- збирання сечі для дослідження на діастазу, 17-кетостероїди;
- збирання сечі для дослідження на наявність глюкози, кетонових тіл;
- збирання сечі для бактеріологічного дослідження;
- підготовка і взяття калу для лабораторних досліджень: копрологічного, бактеріологічного, на приховану кров, на наявність яєць гельмінтів;
- підготовка пацієнта до рентгенологічного дослідження шлунка і кишок;
- підготовка пацієнта до іригоскопії;
- підготовка пацієнта до бронхоскопії;
- підготовка пацієнта до езофагогастродуоденоскопії;
- підготовка пацієнтки до колоноскопії;
- підготовка пацієнта до ректороманоскопії;
- підготовка пацієнта до ультразвукової діагностики (УЗД) органів черевної порожнини;
- підготовка пацієнта до цистоскопії;
- пункція плевральної порожнини (плевроцентез). Участь фельдшера;
- пункція черевної порожнини (лапароцентез). Участь фельдшера;
- виписування направлення на лабораторне обстеження.

Тема 9. Здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань. Формування здорового способу життя, профілактика захворювань

ЛЕКЦІЯ

Здоров'я, чинники ризику виникнення захворювань. Формування здорового способу життя, профілактика захворювань.

Визначення поняття “здоров'я” — індивідуального і суспільного. Показники суспільного здоров'я: народжуваність, смертність, середня тривалість життя, захворюваність.

Чинники ризику виникнення захворювань, характеристика найвагоміших чинників: забруднення навколишнього природного середовища, нераціональне харчування, гіподинамія, шкідливі звички (алкоголізм, тютюнокуріння, наркоманія, токсикоманія), психоемоційна напруженість, генетична схильність та ін. Формування здорового способу життя — основа профілактики захворювань. Види профілактики (первинна, вторинна).

Диспансеризація — активна форма медичного спостереження за станом здоров'я населення. Масове обстеження населення, його роль у виявленні та ранній діагностиці захворювань. Диспансерне спостереження за окремими групами населення. Види спеціалізованих диспансерів, їх організація, форми й методи роботи.

Активне раннє виявлення хворих, їх облік, диспансеризація, надання систематичної кваліфікованої медичної допомоги. Патронаж. Роль фельдшера в системі диспансерного спостереження.

Тема 10. Загартування. Уявлення про психотерапію. Сім'я та здоров'я. Активне довголіття

ЛЕКЦІЯ

Загартування організму. Уявлення про психічну саморегуляцію. Сім'я та здоров'я. Активне довголіття.

Визначення поняття “загартування”. Основні принципи загартування: поступовість, систематичність, урахування індивідуальних особливостей організму, позитивна емоційна установка, поєднання з фізичною активністю.

Характеристика основних засобів загартування. Рекомендації щодо загартування здорової людини.

Визначення поняття “психотерапія”, її значення для профілактики і лікування.

Гармонійна сім'я — запорука здоров'я. Залежність здоров'я дорослого населення від сімейного стану. Соціальні й психологічні проблеми сім'ї, проблема розлучень. Роль сім'ї у формуванні здоров'я дітей.

Визначення поняття геронтології, геронтологічна класифікація.

Показники довголіття. Середня тривалість життя чоловіків і жінок. Проблема постаріння населення. Проблеми людей літнього та старечого віку. Герогігієна, її завдання у вирішенні питань гігієни праці, відпочинку, способу життя людей літнього і старечого віку.

Геріатрія: визначення, завдання.

Проблеми деонтології в геріатрії. Медичне обслуговування осіб літнього і старечого віку.

Соціальна і психологічна адаптація людей літнього і старечого віку. Основні умови активного довголіття.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Миття рук. Гігієнічна антисептика рук.
2. Надягання стерильних рукавичок.
3. Знімання та дезінфекція використаних рукавичок.
4. Приготування розчинів хлорного вапна (10 %; 0,5 %; 1 %), хлораміну (1 %; 3 %; 5 %).
5. Приготування робочих розчинів сучасних дезінфекційних засобів (неохлору, дезактину, хлорантоїну).
6. Дезінфекція одноразових шприців і голок після їх використання.
7. Передстерилізаційне очищення виробів медичного призначення.
8. Контроль якості передстерилізаційного очищення виробів медичного призначення (азопірамова проба, проба з препаратом “Факел-2”, фенолфталеїнова проба).
9. Дезінфекція маніпуляційного стола.
10. Санітарне оброблення пацієнта з педикульозом.
11. Комплексна профілактика пролежнів.
12. Догляд за шкірою в разі наявності пролежнів.
13. Користування гумовим колом, його дезінфекція.
14. Техніка накладання гірчичників.
15. Техніка накладання вологого зігрівального компресу.
16. Техніка застосування грілки, її дезінфекція.
17. Техніка застосування міхура з льодом, його дезінфекція.
18. Подавання кисню з кисневої подушки.
19. Техніка вимірювання температури тіла, оцінювання отриманих даних, реєстрація.
20. Підрахунок частоти дихання, оцінювання отриманих даних.
21. Визначення пульсу, його характеристика, реєстрація.
22. Вимірювання артеріального тиску, його оцінювання, реєстрація.
23. Визначення добового діурезу, водного балансу, оцінювання отриманих даних.
24. Техніка застосування очисної клізми.
25. Техніка промивання шлунка.
26. Техніка застосування сифонної клізми.
27. Техніка застосування лікувальної клізми.
28. Катетеризація сечового міхура м'яким катетером.
29. Техніка користування кишеньковим аерозольним інгалятором.
30. Техніка набирання лікарських засобів із ампул, флаконів.
31. Техніка внутрішньошкірних ін'єкцій.
32. Техніка підшкірних ін'єкцій.
33. Користування інсуліновим шприцом. Розрахунок дози інсуліну.
34. Техніка введення олійних розчинів, оброблення інструментарію після ін'єкції.
35. Техніка внутрішньом'язових ін'єкцій.
36. Розведення і розрахунок дози антибіотика.
37. Техніка внутрішньовенного струминного введення лікарських засобів.
38. Техніка взяття крові з вени для лабораторних досліджень.
39. Техніка внутрішньовенного краплинного введення лікарських засобів.
40. Збирання мокротиння для виявлення мікобактерій туберкульозу, бактеріологічного дослідження.
41. Збирання сечі для загального клінічного аналізу.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Проведення повного та часткового санітарного оброблення пацієнта.
2. Санітарне оброблення пацієнта з педикульозом.
3. Долікарська допомога хворому в разі погіршення стану під час приймання гігієнічної ванни.
4. Приготування розчинів хлорного вапна (10 %; 0,5 %; 1 %), хлораміну (1 %, 3 %; 5 %).
5. Дезінфекція предметів догляду, особистої гігієни пацієнта, посуду.
6. Контроль якості передстерилізаційного очищення виробів медичного призначення.
7. Стерилізація медичного інструментарію кип'ятінням (у домашніх умовах).
8. Стерилізація в повітряному стерилізаторі. Контроль якості стерилізації.
9. Стерилізація паром під тиском у парових стерилізаторах. Контроль якості стерилізації.
10. Користування стерильною стерилізаційною коробкою (біксом).
11. Підготовка до роботи маніпуляційного кабінету.
12. Облаштування ліжка пацієнта.
13. Техніка заміни натільної і постільної білизни лежачому хворому.
14. Техніка користування функціональним ліжком.
15. Техніка транспортування і перекладання пацієнта.
16. Догляд за шкірою, вмивання лежачих пацієнтів, обтирання.
17. Догляд за волоссям лежачих пацієнтів: миття, розчісування, гоління, підстригання.
18. Догляд за статевими органами, промежиною (підмивання, висушування).
19. Догляд за очима: промивання, ванночки.
20. Догляд за вухами, оброблення зовнішнього слухового ходу.
21. Догляд за носовими ходами.
22. Догляд за порожниною рота (огляд, зрошення, протирання, чищення зубів, полоскання).
23. Комплексна профілактика пролежнів.
24. Догляд за шкірою в разі наявності пролежнів.
25. Техніка підкладання металевого і гумового суден важкохворим.
26. Техніка подавання сечоприймача лежачим пацієнтам.
27. Користування гумовим колом.
28. Складання порційної вимоги.
29. Складання приблизного добового меню згідно з рекомендованою дієтою.
30. Годування лежачого пацієнта з ложки, напувальника.
31. Введення харчових сумішей через зонд, годування через гастростому, оброблення шкіри навколо гастростоми.
32. Техніка вимірювання температури тіла, реєстрація.
33. Догляд за пацієнтами з лихоманкою.
34. Надання допомоги пацієнту під час критичного та літичного зниження температури тіла.
35. Підрахунок частоти дихання, оцінка отриманих даних.
36. Долікарська допомога у разі виникнення кровохаркання, легеневої кровотечі.

37. Подання кисню з кисневої подушки. Централізоване подання кисню через носові катетери, кисневі маски.
38. Визначення пульсу, його характеристика, реєстрація у температурному листку.
39. Вимірювання артеріального тиску, його оцінювання, реєстрація.
40. Надання першої допомоги під час блювання, аспірації блювотних мас.
41. Надання долікарської допомоги в разі виникнення шлунково-кишкової кровотечі.
42. Техніка застосування газовивідної трубки.
43. Техніка очисної клізми.
44. Техніка промивання шлунка.
45. Техніка сифонної клізми.
46. Техніка лікувальної клізми.
47. Катетеризація сечового міхура м'яким катетером.
48. Визначення добового діурезу, водного балансу.
49. Техніка застосування банок.
50. Техніка застосування гірчичників.
51. Техніка накладання зігрівальних компресів.
52. Техніка охолоджувальних компресів.
53. Техніка застосування грілки.
54. Техніка застосування міхура з льодом.
55. Вибірка призначень лікаря з листка призначень.
56. Складання рецепту-вимоги на лікарські засоби.
57. Розкладання лікарських засобів у медичній шафі за способом їх застосування.
58. Втирання мазі, накладання пластиру, застосування присипки.
59. Закапування крапель у ніс, вуха, очі.
60. Закладання мазі за повіки.
61. Техніка користування індивідуальним кишеньковим інгалятором.
62. Техніка набирання лікарських засобів із ампул і флаконів.
63. Техніка внутрішньошкірних ін'єкцій.
64. Проведення проб на чутливість до лікарських засобів.
65. Техніка проведення проби Манту.
66. Техніка підшкірних ін'єкцій.
67. Користування інсуліновим шприцом. Розрахунок дози інсуліну.
68. Техніка введення олійних розчинів, оброблення інструментів після ін'єкцій.
69. Техніка внутрішньом'язових ін'єкцій.
70. Розведення та розрахунок дози антибіотика.
71. Техніка накладання джгута.
72. Техніка венепункції, внутрішньовенного струминного введення лікарських засобів.
73. Техніка взяття крові з вени для лабораторного дослідження: бактеріологічного, біохімічного.
74. Монтаж і заповнення системи для внутрішньовенних вливань.
75. Техніка внутрішньовенного краплинного введення лікарських засобів.
76. Техніка кровопускання.
77. Техніка взяття мазка із зіва й носа.
78. Збирання мокротиння для лабораторного дослідження: загального, бактеріологічного, для виявлення мікобактерій туберкульозу, атипичних клітин.
79. Взяття блювотних мас і промивних вод шлунка для дослідження.

80. Взяття калу для лабораторного дослідження: копрологічного, бактеріологічного, на приховану кров, на яйця гельмінтів.
81. Техніка фракційного та дуоденального зондування.
82. Підготовка пацієнта та взяття сечі для загального та бактеріологічного дослідження.
83. Підготовка пацієнта та взяття сечі для дослідження за методом Нечипоренка.
84. Підготовка пацієнта для взяття сечі для дослідження за методом Зимницького.
85. Виписування направлень на лабораторне дослідження.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. Дезінфекція предметів догляду, особистої гігієни пацієнта, посуду.
2. Контроль якості передстерилізаційного очищення виробів медичного призначення.
3. Комплексна профілактика пролежнів.
4. Догляд за шкірою в разі наявності пролежнів.
5. Користування гумовим колом.
6. Годування лежачого пацієнта з ложки, напувальника. Уведення харчових сумішей через зонд, годування через гастростому, оброблення шкіри навколо гастростоми.
7. Техніка вимірювання температури тіла, реєстрація.
8. Догляд за пацієнтами з лихоманкою. Надання допомоги пацієнтові під час критичного зниження температури тіла.
9. Підрахунок частоти дихання, оцінювання отриманих даних.
10. Долікарська допомога в разі виникнення кровохаркання, легеневої кровотечі.
11. Подавання кисню з кисневої подушки.
12. Визначення пульсу, його характеристика, реєстрація в температурному листку.
13. Вимірювання артеріального тиску, його оцінювання, реєстрація.
14. Надання першої допомоги під час блювання, аспірації блювотних мас.
15. Надання долікарської допомоги в разі виникнення шлунково-кишкової кровотечі.
16. Техніка застосування банок.
17. Техніка застосування гірчичників.
18. Техніка накладання зігрівальних компресів.
19. Техніка охолоджувальних компресів.
20. Техніка застосування грілки.
21. Техніка застосування міхура з льодом.
22. Техніка користування індивідуальним кишеньковим інгалятором.
23. Техніка внутрішньошкірних ін'єкцій.
24. Проведення проб на чутливість до лікарських засобів.
25. Техніка підшкірних ін'єкцій.
26. Користування інсуліновим шприцом. Розрахунок дози інсуліну.
27. Техніка введення олійних розчинів, оброблення інструментів після ін'єкцій.
28. Техніка внутрішньом'язових ін'єкцій.
29. Розведення та розрахунок дози антибіотика.
30. Техніка внутрішньовенного струминного введення лікарських засобів.
31. Техніка взяття крові з вени для лабораторного дослідження
32. Техніка внутрішньовенного краплинного введення лікарських засобів.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Інфекційний контроль у медичних закладах: навч. посіб. / За заг. керівництвом Губенко І.Я. — Черкаси, 2007. — 44 с.

Касевич Н.М. Основи медсестринства в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2009.

Касевич Н.М. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: підручник. — К.: Медицина, 2008. — 424 с.

Касевич Н.М. Практикум із сестринської справи: навч. посіб. — К.: Здоров'я, 2005. — 464 с.

Ковальова О.М., Лісовий В.М., Шевченко С.І., Фролова Т.В. та ін. Догляд за хворими: підручник. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 488 с.

Лісовий В.М., Ольховська Л.П., Капустник В.А. Основи медсестринства: підручник. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 560 с.

Медсестринський догляд за пацієнтом: Стандарти медсестринських процедур, маніпуляцій та планів догляду і навчання: навч. посіб. / І.Я. Губенко, О.Т. Шевченко, Л.П. Бразалій, В.Г. Апшай. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

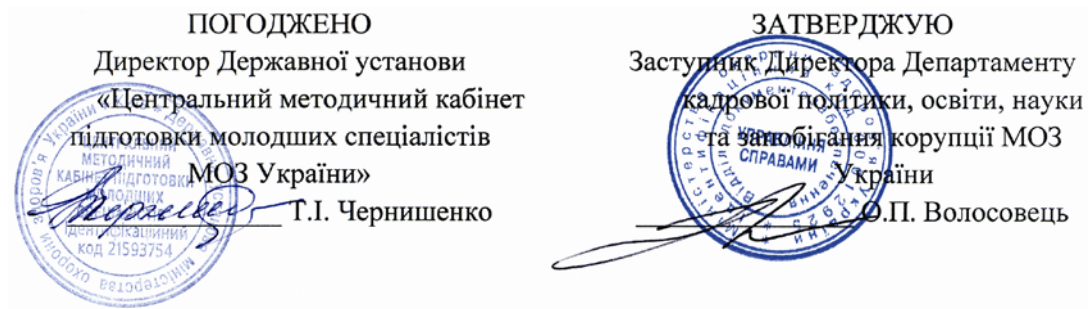
Савка Л.С., Разінкова Л.І., Коплик А.Ф. та ін. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: навч. посіб. / За ред. Л.М. Ковальчука, О.В. Кононова. — К.: Медицина, 2009. — 480 с.

Додаткова

Соколова Н. Новый справочник медицинской сестры. — Ростов/Д: Феникс, 2001.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

Укладач

Т.В. Бобровська — викладач-методист, викладач вищої категорії, викладач терапії Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії терапії Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 01 червня 2011 р., протокол № 10.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної циклової комісії дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб на спільному засіданні 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти

Ю.М. Мостовий — професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

А.В. Кобірніченко — канд. мед. наук, завідувач відділення Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону;

Л.О. Піц — викладач-методист, викладач вищої категорії, голова предметної (циклової) комісії терапевтичних та сестринських дисциплін Чернівецького базового медичного коледжу БДМУ.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Внутрішня медицина” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

“Внутрішня медицина” є провідною клінічною дисципліною в підготовці фельдшера. Майбутній спеціаліст повинен:

- клінічно мислити;
- вміти діагностувати найпоширеніші хвороби внутрішніх органів та термінальних станів;
- виробити правильну тактику лікування та надання долікарської екстреної медичної допомоги;
- організувати й здійснювати догляд за хворими;
- проводити профілактичні заходи, санітарно-освітню роботу, дотримуватися техніки безпеки під час виконання своїх обов’язків.

У зв’язку з цим вивчення дисципліни (проведення лекцій, навчальної практики) має відповідати програмі та враховувати міжпредметну інтеграцію знань, ґрунтуючись насамперед на нормальній анатомії та фізіології людини, патологічній анатомії та фізіології, клінічній фармакології, загальному догляді за хворими та охороні праці, безпеці життєдіяльності.

Кожна нозологічна форма має вивчатися за єдиною схемою: визначення захворювання, етіологія, сприятливі фактори, патогенез, сучасна класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування, профілактика, диспансеризація хворих. При цьому слід використовувати етапи діагностичного пошуку: 1-й етап — опитування (суб’єктивне обстеження) хворого (скарги та їхня деталізація, анамнез захворювання, анамнез життя); 2-й етап — фізикальне (об’єктивне) обстеження хворого — огляд, пальпація, перкусія та аускультация; 3-й етап — формування попереднього діагнозу на підставі лабораторно-інструментальних методів дослідження, призначення лікування, прогноз, профілактика захворювання.

Надається увага особливостям перебігу, лікування та догляду за хворими похилого віку.

Перший розділ програми — “Пропедевтика внутрішніх хвороб”. Завдання: озброїти майбутнього фельдшера знаннями та вміннями, сучасними методами дослідження пацієнта за певною схемою, що дасть студентові уявлення про захворювання.

На заняттях слід використовувати досягнення сучасної медичної науки, проблемні ситуації, графлогічні структури, програмний та тестовий контроль, технічні засоби навчання (кінофільми, діафільми, слайди, аудіограми, таблиці, кабельне телебачення) та інші методи навчання.

Особлива увага при підготовці спеціаліста приділяється практичному навчанню. Його мають проводити кваліфіковані викладачі згідно з тематикою у лікувально-профілактичних закладах, які відповідають усім сучасним вимогам, з правильною науковою організацією праці.

Навчальну практику в стаціонарі слід проводити з поступовим збільшенням самостійної роботи студентів з обстеження хворих, аналізу перебігу їхньої недуги, диференціальної діагностики, призначення лікування та харчування, виписування рецептів, догляду за хворими. Після закінчення вивчення всіх основних нозологій потрібно планувати курацію кожним

студентом окремого хворого, написання історій хвороби (за схемою) з подальшим її захистом.

Велику кількість годин виділено для самостійної роботи: це позаурочні чергування у відділеннях лікувально-профілактичних закладів, робота з літературою в бібліотеці та вдома, тренажерному кабінеті. Під час самостійної роботи студенти закріплюють практичні навички клінічного обстеження хворих, набувають навичок інструментального та лабораторного обстеження, краще засвоюють навички догляду за хворими.

Під час навчального процесу необхідно звертати увагу на роль терапевтичних шкіл і провідних учених України та країн СНД у розвитку сучасної медицини.

Обґрунтовані зміни в програмі (до 15 %) вносять циклові комісії та затверджують їх на засіданні.

Після вивчення дисципліни ***студенти повинні знати:***

- основи законодавства України про охорону здоров'я, чинні накази та інструктивні листи МОЗ України;
- симптоматику захворювань, термінальних станів, які найчастіше трапляються в практиці;
- маніпуляційну техніку;
- методи догляду за хворими;
- основні види реанімаційних заходів;
- правила зберігання й обліку лікарських препаратів;
- принципи медичної етики й деонтології;
- методи диспансерного обстеження в разі терапевтичної патології;
- профілактику захворювань, методи пропаганди здорового способу життя;
- основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в галузі.

Студенти повинні вміти:

- забезпечити належний диференційований догляд за хворими;
- досконало володіти маніпуляційною технікою;
- слідкувати за станом хворого й оцінювати його зміни;
- забезпечувати лікувально-охоронний та санітарно-протиепідемічний режим у лікувально-профілактичних закладах;
- відбирати біологічний матеріал та виконувати найпростіші лабораторні дослідження;
- проводити санітарно-освітню роботу, спрямовану на профілактику захворювань;
- заповнювати затверджену медичну документацію;
- забезпечити належну охорона праці під час роботи в умовах ФАПу, станції ШД та лікувального закладу, профілактику професійних захворювань.

Студенти мають бути поінформовані про:

- структуру захворюваності населення України;
- морально-правові аспекти роботи фельдшера;
- особливості фармакокінетики сучасних лікарських засобів;
- особливості перебігу захворювань, що рідко трапляються.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальна частина				
1	Вступ. Хвороба, її етіологія, патогенез, симптоми, синдроми, перебіг, діагноз, прогноз, лікування. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні	2			2
2	Охорона праці у внутрішній медицині	2			2
	Розділ 2. Пропедевтика внутрішніх хвороб				
3	Методи обстеження пацієнтів	13	2	8	3
4	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання	9	2	4	3
5	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу	9	2	4	3
6	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози	9	2	4	3
7	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок, крові, ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату	13	2	8	3
	Розділ 3. Спеціальна частина				
8	Захворювання органів дихання	51	6	28	17
9	Захворювання органів кровообігу	49	6	26	17
10	Захворювання органів травлення	40	6	20	14
11	Захворювання нирок і сечових шляхів	30	4	16	10
12	Захворювання ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Порушення обміну речовин	30	4	16	10
13	Захворювання крові та органів кровотворення	29	4	15	10
14	Курація пацієнтів	12		8	4
15	Дифузні захворювання сполучної тканини та хвороби суглобів	10	2	4	4
16	Гострі алергійні захворювання	8	2	4	2
17	Професійні захворювання	8	2	4	2
	Усього	324	46	169	109

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні.
2. Уявлення про хворобу, етіологію, патогенез, симптоми, синдроми, перебіг, діагноз, прогноз, лікування.
3. Інструментальні методи дослідження.
4. Лабораторне дослідження крові.
5. Методика обстеження пацієнтів із захворюваннями опорно-рухового апарату та обміну речовин.
6. Основи охорони праці у внутрішній медицині. Вимоги охорони праці до приміщень відділень терапевтичного профілю, протитуберкульозних закладів. Пожежна безпека.
7. Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.
8. Заходи безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіограф, електроінгалятор тощо).
9. Пневмосклероз. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, лікування, профілактика.
10. Емфізема легень. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, лікування, профілактика.
11. Легеневе серце. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, лікування, профілактика.
12. Симптоматичні гіпертензії. Визначення, етіологія, симптоми.
13. Міокардит неревматичного походження. Визначення, патогенез, етіологія, симптоми.
14. Ендокардит неревматичного походження. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми.
15. Перикардит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми.
16. Кардіопатії. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми.
17. Аритмії. Визначення, патогенез, етіологія, симптоми, лікування.
18. Гостра судинна недостатність. Визначення, патогенез, етіологія, симптоми, лікування.
19. Гостра серцева недостатність. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
20. Гострий гастрит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
21. Гострий холецистит, визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
22. Гострий панкреатит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
23. Дискінезії жовчних шляхів. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
24. Хронічний ентероколіт. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
25. Хронічний гломерулонефрит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
26. Хронічний пієлонефрит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
27. Цистит. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
28. Гостра ниркова недостатність. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
29. Апластична анемія. Визначення, етіологія, патогенез. Симптоми,

- лікування.
30. Гемолітична анемія. Визначення, етіологія, симптоми, лікування.
 31. Лімфогрануломатоз. Визначення, етіологія, перебіг, симптоми, лікування.
 32. Тромбоцитопенічна пурпура. Визначення, етіологія, патогенез. Симптоми, лікування.
 33. Геморагічний васкуліт. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
 34. Гемофілія. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
 35. Захворювання гіпофіза. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
 36. Захворювання надниркових залоз. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
 37. Захворювання обміну речовин (подагра, ожиріння). Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
 38. Хронічні ускладнення цукрового діабету.
 39. Курація пацієнта. Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів.
 40. Заповнення медичної документації, історії хвороби.
 41. Дифузні захворювання сполучної тканини. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
 42. Сироваткова хвороба. Визначення, етіологія, патогенез, симптоми, лікування.
 43. Інтоксикація пестицидами, ртуттю, свинцем, аміаком. Визначення, симптоми, лікування.
 44. Профілактичні заходи на підприємствах із запобіганням професійної патології.

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальна частина

Тема 1. Вступ. Хвороба, її етіологія, патогенез, симптоми, синдроми, перебіг, діагноз, прогноз, лікування. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні

САМОСТІЙНА РОБОТА

Поняття “внутрішні хвороби” та “пропедевтика внутрішніх хвороб”. Хвороба та етапи її розвитку. Етіологія й патогенез. Клінічні симптоми та синдроми. Перебіг хвороби. Діагноз, його види, етапи формування діагнозу. Прогноз хвороби. Лікування. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні.

Тема 2. Основи охорони праці у внутрішній медицині

САМОСТІЙНА РОБОТА

Охорона праці у внутрішній медицині.

Вимоги охорони праці в приміщеннях відділень терапевтичного профілю, протитуберкульозних закладів. Пожежна безпека. Використання індивідуальних засобів захисту під час взяття біологічного матеріалу в терапевтичному відділенні, протитуберкульозному закладі. Заходи безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіографів, електроінгаляторів тощо). Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.

Розділ 2. Пропедевтика внутрішніх хвороб

Тема 3. Методи обстеження пацієнта

ЛЕКЦІЯ

Опитування та фізикальне (об’єктивне) обстеження пацієнта. Опитування, його значення та схема: паспортні дані, скарги пацієнтів (основні й додаткові), анамнез хвороби, анамнез життя.

Загальний огляд. Загальний стан пацієнта. Свідомість, положення пацієнта (активне, пасивне, вимушене), уявлення про будову тіла.

Огляд шкіри й видимих слизових оболонок. Розвиток і розподіл підшкірно-жирової клітковини.

Огляд кістково-м’язової системи. Діагностичне значення виявлених змін.

Місцевий огляд. Огляд голови (розміри, форма, огляд очей, носа, вух, губ, ротової порожнини), діагностичне значення.

Методи пальпації, перкусії, аускультатії. Правила й техніка їх проведення. Діагностичне значення цих методів обстеження пацієнта.

Лабораторні методи дослідження. Значення загального аналізу крові та сечі в діагностиці внутрішніх хвороб.

Рентгенологічні, ендоскопічні, ультразвукові, радіоізотопні методи дослідження, методи функціональної діагностики. Роль і участь фельдшера в

обстеженні пацієнта.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування пацієнтів: паспортні дані, скарги пацієнтів, їх деталізація, анамнез захворювання, умови життя, спадковий та алергологічний анамнез. Огляд пацієнта: оцінювання його загального стану, свідомість, положення в ліжку, загальний огляд. Місцевий огляд пацієнта.

Оволодіння методикою пальпації шкіри, лімфатичних вузлів, грудної клітки, органів черевної порожнини (поверхнева пальпація).

Правила проведення перкусії. Пальпація пульсу, визначення його характеристик. Вивчення методики проведення порівняльної перкусії. Визначення перкуторних звуків у нормі.

Правила проведення аускультації.

Діагностичне значення пальпації, перкусії, аускультації.

Оцінювання даних загального аналізу крові. Оцінювання даних загального аналізу сечі.

Практичні навички:

- проведення опитування;
- проведення огляду;
- проведення пальпації;
- проведення перкусії;
- проведення аускультації;
- оцінювання показників загального аналізу крові;
- оцінювання показників загального аналізу сечі.

Тема 4. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та симптоми захворювань органів дихання. Огляд пацієнтів (патологічні зміни), пальпація грудної клітки, перкусія, аускультація легень. Методи додаткових обстежень. Діагностичне значення отриманих даних.

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних хворих (огляд ділянки серця та великих судин).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування, пальпації, перкусії, аускультації хворих з різною пульмонологічною патологією та аналіз одержаних даних.

Визначення показників лабораторних досліджень (загального аналізу крові, аналізу харкотиння). Охорона праці під час роботи з інфекційними матеріалами та їх знезараження.

Ознайомлення із сучасними методами функціональної, інструментальної діагностики захворювань бронхів і легень (визначення функції зовнішнього дихання, рентгенологічні методи, бронхоскопія).

Проведення пальпації органів кровообігу. Визначення меж серцевої

тупості (відносної, абсолютної). Точки вислуховування серця, характеристика тонів, патологічні зміни. Аналіз отриманих даних.

Значення методик пальпації, перкусії та аускультатії у визначенні діагнозу.

Методи інструментального обстеження та їх діагностичне значення (ЕКГ, фонокардіографія, ехокардіографія). Охорона праці під час роботи з електроприладами.

Значення загального аналізу та біохімічного дослідження крові у встановленні діагнозу пацієнтів із захворюванням органів кровообігу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування загального та місцевого огляду, пальпації, перкусії, аускультатії пацієнтів з різною пульмонологічною патологією та аналіз одержаних даних.

Визначення показників лабораторних досліджень (загального аналізу крові, аналізу харкотиння). Охорона праці під час роботи з інфекційними матеріалами та їх знезараження.

Сучасні методи функціональної, інструментальної діагностики захворювань бронхів і легень (визначення функції зовнішнього дихання, рентгенологічні методи, бронхоскопія).

Практичні навички:

- опитування пацієнтів із захворюваннями органів дихання;
- загальний та місцевий огляд пацієнта;
- пальпація грудної клітки;
- визначення меж легень, висоти стояння верхівок, екскурсії (рухомості) легеневого краю;
- проведення аускультатії легень та аналіз результатів одержаних даних;
- проведення порівняльної перкусії легень та аналіз одержаних даних;
- збирання харкотиння для дослідження (загальний аналіз, чутливість мікрофлори до антибіотиків, на мікобактерії туберкульозу й атипові клітини);
- підготовка пацієнта до бронхоскопії, визначення функції зовнішнього дихання.

Тема 5. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних хворих (огляд ділянки серця та великих судин).

Значення методик пальпації, перкусії та аускультатії у визначенні діагнозу.

Уявлення про методи інструментального обстеження та їх діагностичне значення (ЕКГ, фонокардіографія, ехокардіографія). Охорона праці під час роботи з електроприладами.

Значення загального аналізу та біохімічного дослідження крові у встановленні діагнозу пацієнтів із захворюванням органів кровообігу.

Навчальна практика під керівництвом викладача.

Опитування пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних пацієнтів. Визначення характеру пульсу. Пальпація ділянки серця (визначення верхівкового поштовху). Визначення межі відносної серцевої тупості. Визначення методики аускультатії серця. Вимірювання артеріального тиску.

Складання плану лабораторного та інструментального обстеження пацієнтів. Вивчення методу електрокардіографії. Охорона праці під час роботи з електрокардіографом.

Практичні навички:

- опитування пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу;
- огляд кардіологічних пацієнтів;
- вивчення верхівкового поштовху;
- визначення меж відносної серцевої тупості;
- проведення аускультатії серця, характеристика тонів;
- визначення пульсу та його характеристика;
- вимірювання артеріального тиску;
- запис ЕКГ.

Тема 6. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів травлення.

Огляд пацієнтів (загальний та місцевий). Пальпація органів черевної порожнини (поверхнева та глибока), методика проведення та її послідовність. Жовтяниця (печінкова, надпечінкова, підпечінкова).

Методи додаткового обстеження органів травлення (лабораторні, ендоскопічні, рентгенологічні, радіоізотопні, ультразвукові) та їх діагностичне значення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування та огляду пацієнтів із патологією органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози. Вивчення методики проведення поверхневої та глибокої пальпації органів черевної порожнини, правила пальпації печінки, діагностичне значення.

Підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних методів дослідження.

Практичні навички:

- опитування пацієнтів із захворюваннями органів травлення;
- проведення огляду, поверхневої та глибокої пальпації, органів черевної порожнини. Аналіз отриманих даних;
- визначення нижньої межі печінки за допомогою пальпації.
- проведення дуоденального та фракційного зондування, визначення діагностичного значення метода РН-метрії шлункового соку;
- підготовка пацієнтів до рентгенологічних методів обстеження (рентгенографії шлунка, іригоскопії, холецистографії);

- підготовка пацієнтів до ендоскопічних методів обстеження (гастрофіброскопії, колоноскопії, ректороманоскопії);
- підготовка пацієнтів до ультразвукового обстеження органів черевної порожнини;
- підготовка пацієнтів, взяття матеріалів на копрограму, приховану кров, бактеріологічне дослідження, на наявність яєць гельмінтів.

Тема 7. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок, крові, ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату

ЛЕКЦІЯ

Основні скарги та симптоми, характерні для захворювання нирок, крові, ендокринної системи, та особливості обстеження пацієнтів.

Методи діагностики захворювань нирок та сечових шляхів.

Діагностичне значення лабораторних досліджень сечі. Інструментальні методи обстеження. Методи діагностики опорно-рухового апарату. Методи діагностики в разі порушення обміну речовин.

Методи діагностики захворювань крові. Охорона праці під час роботи зі склом, приладами зі скла.

Методи діагностики захворювань ендокринної системи та їхнє значення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування, огляду, об'єктивного обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок. Якісне визначення білка. Оцінювання даних загального аналізу сечі, аналізу сечі за методами Зимницького, Нечипоренка.

Ознайомлення з методами інструментальної діагностики захворювань нирок та сечових шляхів.

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів із захворюваннями крові. Визначення кількості гемоглобіну, ШОЕ, часу кровотечі, часу зсідання крові, приготування мазка. Оцінювання даних лабораторного дослідження крові.

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів із захворюваннями ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату. Визначення вмісту глюкози й ацетону в сечі експрес-методом. Оцінювання даних лабораторних досліджень та основного обміну. Охорона праці під час роботи зі склом, приладами зі скла.

Практичні навички:

- обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок та сечових шляхів;
- підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних досліджень у разі захворювань нирок та сечових шляхів;
- визначення вмісту білка, глюкози та кетонів у сечі експрес-методами, оцінювання результатів;
- визначення кількості гемоглобіну, ШОЕ, часу зсідання крові, часу кровотечі, приготування мазка, оцінювання результатів;
- підготовка пацієнта до визначення основного обміну.
- підготовка пацієнтів до глюкозуричного профілю.

Розділ 3. Спеціальна частина

Тема 8. Захворювання органів дихання

ЛЕКЦІЇ

Сприятливі фактори захворювання органів дихання. Основні клінічні симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання. Суть і клінічне значення діагностичних методів дослідження (флюорографія, бронхоскопія, бронхографія, аналіз харкотиння, аналіз крові). Принципи лікування гострих, хронічних та гнійних захворювань органів дихання, їх перебіг, профілактика та диспансеризація. Основні клінічні симптоми невідкладних станів при захворюваннях органів дихання, тактика фельдшера в наданні екстреної допомоги. Особливості перебігу та лікування захворювань в людей похилого та старечого віку.

Гострий і хронічний бронхіт, бронхіальна астма, пневмонія, абсцес легень, бронхоектатична хвороба, пневмосклероз, емфізема легень, рак легень, туберкульоз легень, плеврит — сухий та ексудативний, легеневе серце.

Визначення захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез, патологічна анатомія, клінічні симптоми та синдроми захворювань. Особливості перебігу в людей похилого віку.

Лабораторне, інструментальне та функціональне дослідження. Роль рентгенологічного бронхоскопічного обстеження при захворюваннях органів дихання. Техніка безпеки під час роботи в рентгенкабінетах, кабінетах функціональних досліджень. Лікування пацієнтів з різною легеневою патологією: профілактика захворювань. Охорона праці під час роботи в протитуберкульозних закладах.

Диспансерне спостереження пацієнтів, роль фельдшера у проведенні диспансеризації пацієнтів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне (об'єктивне та суб'єктивне) обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання.

Аналіз отриманих даних, визначення основних синдромів (обструктивного, дихальної недостатності, запалення легеневої тканини, утворення легеневої порожнини, запалення плеври, інтоксикаційного та ін.)

Встановлення діагнозу, призначення додаткових методів обстеження. Вибір комплексного лікування та здійснення догляду за пацієнтами.

Тактика фельдшера під час надання невідкладної допомоги пацієнтам з бронхоспазмом, астматичним станом, легеневою кровотечею, кровохарканням.

Заповнення медичної документації, виписування рецептів.

Організація роботи з профілактики захворювань в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки.

Практичні навички:

- опитування пацієнта, деталізація скарг пульмонологічних пацієнтів;
- проведення фізикального (об'єктивного) обстеження (огляд, пальпація, перкусія грудної клітки, аускультация легень);
- спостереження за диханням, підрахунок дихальних рухів;

- збирання харкотиння для загального аналізу, бактеріологічного дослідження, на мікробактерії туберкульозу, атипів клітини та на чутливість мікрофлори до антибіотиків;
- вимірювання температури тіла, догляд за пацієнтами з гарячкою;
- проведення оксигенотерапії;
- підготовка інструментарію до виконання плевральної пункції;
- проведення проби на чутливість до антибіотиків, розведення та введення антибіотиків;
- виконання найпростіших фізіотерапевтичних процедур (гірчичники, банки, компреси);
- виконання проби Манту;
- невідкладна допомога в разі гострих терапевтичних станів;
- виконання внутрішньовенних, внутрішньом'язових ін'єкцій.

Тема 9. Захворювання органів кровообігу

ЛЕКЦІЇ

Основні симптоми та синдроми захворювань органів кровообігу. Сприятливі фактори захворювань органів кровообігу. Принципи лікування. Профілактика та диспансеризація. Особливості дієтотерапії в разі захворювання органів кровообігу. Особливості перебігу деяких захворювань у людей похилого та старечого віку. Принципи контролю за хворими, що отримують антикоагулянти, серцеві глікозиди.

Основні клінічні симптоми та синдроми захворювань органів кровообігу.

Ревматизм. Уявлення про міокардит, ендокардит, перикардит неревматичного походження. Набуті вади серця. Кардіопатія. Гіпертонічна хвороба (первинна серцева гіпертензія), симптоматична артеріальна гіпертензія, нейроциркуляторна дистонія. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця: стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз. Ускладнення захворювань.

Аритмія: синусова аритмія, екстрасистолія, блокада серця (синаурикулярна, атріовентрикулярна), пароксизмальна тахікардія, миготлива аритмія.

Серцева недостатність (гостра лівошлуночкова, правошлуночкова, хронічна). Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок).

Визначення суті кожного захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез, патоморфологія захворювання (стисло, узагальнено). Основні клінічні симптоми та синдроми (больовий, аритмічний, серцевої недостатності, гіпертензивний тощо), які характеризують кожне захворювання. Особливості перебігу захворювання у людей похилого віку.

Методи лабораторної діагностики, основні показники. Методи інструментальної та функціональної діагностики, їх значення в розпізнаванні захворювання.

Зміни на електрокардіограмі в разі інфаркту міокарда, повної атріовентрикулярної блокади серця, пароксизмальної тахікардії, миготливої аритмії, екстрасистолії.

Показання до амбулаторного й стаціонарного лікування, комплекс лікувальних заходів, групи лікарських засобів, які використовуються в

кардіології, можливі ускладнення в разі їх застосування. Принципи організації догляду за пацієнтами. Дієтотерапія. Профілактика захворювань, визначення груп ризику, диспансеризація. Межовий артеріальний тиск.

Невідкладні стани в кардіології (гіпертонічний криз, стенокардія, гостра судинна, гостра лівошлуночкова недостатність, кардіогенний шок, інфаркт міокарда, симптоматика, долікарська та медикаментозна допомога).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу. Аналіз клінічних симптомів і синдромів кожного захворювання, визначення стану пацієнта. Аналіз лабораторних та інструментальних методів обстеження, робота з електрокардіографом та аналіз значних патологічних змін на електрокардіограмі.

Встановлення діагнозу на підставі даних обстеження, додаткових методів. Визначення показань до стаціонарного та амбулаторного лікування. Вибір комплексного лікування та догляд за пацієнтами. Визначення тактики фельдшера при наданні невідкладної допомоги в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги, в стаціонарі. Проведення профілактичних оглядів, визначення груп ризику, диспансеризація в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки. Заповнення медичної документації. Виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування, огляд пацієнтів, пальпація, перкусія, аускультация ділянки серця;
- визначення стану тяжкості пацієнта;
- визначення пульсу, вимірювання артеріального тиску та аналіз результатів;
- запис електрокардіограми, визначення частоти серцевих скорочень, ритму, патологічних змін (інфаркту міокарда);
- проведення внутрішньом'язових, підшкірних ін'єкцій, внутрішньовенних краплинних і струминних вливань;
- застосування наркотичних засобів і правила ведення документації;
- введення біциліну, олійних розчинів;
- надання невідкладної допомоги в разі непритомності, колапсу, больового синдрому в ділянці серця, гіпертонічного кризу, гострої лівошлуночкової недостатності у разі інфаркту міокарда, кардіогенного шоку;
- догляд за пацієнтами з хронічною серцевою недостатністю (визначення водного балансу, добового діурезу, створення зручного положення в ліжку, догляд за шкірою та профілактика пролежнів, контроль за дієтичним харчуванням);
- дієтотерапія при захворюваннях органів кровообігу (складання однодобового меню).

Тема 10. Захворювання органів травлення

ЛЕКЦІЇ

Причини та сприятливі фактори гастритів, виразкової хвороби, раку

шлунка, хронічного гепатиту, цирозу, холециститу, жовчнокам'яної хвороби.

Основні клінічні симптоми в разі цих захворювань. Поняття про ентероколіти. Клінічні симптоми невідкладних станів у гастроентерології. Фактори ризику та соціальне значення захворювань, які вони спричинюють. Суть і клінічне значення діагностичних методів обстеження (ендоскопічних, рентгенологічних, біохімічних і т. п.). Принципи лікування, заходи профілактики названих захворювань. Принципи лікувального харчування, характеристика дієт.

Основні клінічні симптоми та синдроми при захворюваннях органів травлення. Гострий і хронічний гастрит. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Рак шлунка. Хронічний ентероколіт. Хронічний гепатит. Цироз печінки, хронічний холецистит. Дискінезія жовчних шляхів. Жовчнокам'яна хвороба. Хронічний панкреатит.

Визначення захворювання. Етіологія, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Патогенез захворювань (стисло, узагальнено). Основні клінічні симптоми та синдроми (больовий, шлункової та кишкової диспепсії, астеновегетативний, порушення травлення та всмоктування, жовтяничний та ін.), які характерні для захворювання органів травлення. Особливості перебігу захворювання в людей похилого віку.

Показники лабораторних досліджень, значення рентгенологічного, ендоскопічного, ультразвукового, радіоізотопного та інших сучасних методів обстеження для діагностики захворювань органів травлення. Основні принципи дієтичного та медикаментозного лікування. Показання до амбулаторного та стаціонарного лікування, обсяг диспансерного спостереження в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення.

Аналіз основних клінічних симптомів і синдромів та визначення стану тяжкості пацієнта. Оцінювання результатів лабораторних та інструментальних обстежень травної системи. Встановлення діагнозу. Визначення показань до стаціонарного й амбулаторного лікування. Вибір комплексного лікування (дієтотерапія, режим, лікарські засоби, фітотерапія та ін.). Догляд за пацієнтом при блюванні, метеоризмі. Догляд за пацієнтом з асцитом, печінковою недостатністю, закрепом, гострим гастритом. Проведення шлункового та дуоденального зондування, аналіз результатів.

Підготовка пацієнтів до ендоскопічного, рентгенологічного, ультразвукового обстеження, рН-метрії. Взяття калу на лабораторне дослідження; аналіз отриманих результатів.

Визначення стану тяжкості пацієнта та надання невідкладної допомоги в разі шлункової кровотечі, печінкової кольки (в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги, стаціонару). Проведення диспансерного огляду пацієнтів та профілактика загострень в умовах фельдшерсько-акушерського пункту. Ведення медичної документації. Виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування пацієнта;
- фізикальне обстеження органів черевної порожнини та визначення стану тяжкості пацієнта;

- допомога пацієнтові з больовим синдромом, печінковою колікою, шлунковою кровотечею;
- догляд за пацієнтами під час блювання;
- промивання шлунка;
- підготовка до ендоскопічного обстеження органів травлення;
- підготовка до ультразвукового, радіоізотопного обстеження органів травлення, рН-метрії;
- взяття крові на біохімічне дослідження. Індивідуальний захист від професійних захворювань;
- взяття сечі на діастазу;
- взяття калу для лабораторних досліджень (копрологічного, для визначення наявності яєць гельмінтів та найпростіших, прихованої крові, бактеріологічного обстеження).
- застосування газовивідної трубки;
- проведення різних видів клізм (очисної, послаблювальної, сифонної, краплинної, лікувальної);
- підготовка до пункції черевної порожнини;
- підготовка та проведення дуоденального зондування.

Тема 11. Захворювання нирок і сечових шляхів

ЛЕКЦІЇ

Основні клінічні симптоми захворювання нирок та сечових шляхів. Фактори, які впливають на можливі захворювання нирок. Особливості перебігу захворювань у вагітних та людей похилого віку. Основні методи діагностики захворювань нирок та сечових шляхів. Догляд за пацієнтами. Принципи лікування та профілактики захворювань.

Основні клінічні симптоми та синдроми. Гострий та хронічний гломерулонефрит.

Гострий та хронічний пієлонефрит. Нирковокам'яна хвороба. Цистит. Гостра й хронічна ниркова недостатність.

Визначення кожного захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез захворювання (стисло, узагальнено).

Основні клінічні симптоми та синдроми (сечовий, нефротичний, гіпертензивний, ниркової недостатності тощо), характерні для захворювання.

Лабораторна діагностика й аналіз результатів. Роль рентгенологічного, ультразвукового, ендоскопічного та інших сучасних методів обстеження в установленні діагнозу. Показання до стаціонарного та амбулаторного лікування. Комплексне лікування пацієнтів (режим, дієта, медикаментозне, санітарно-курортне лікування, фітотерапія), уявлення про сучасні методи лікування ниркової недостатності, показання до проведення гемодіалізу. Догляд за пацієнтами із захворюваннями сечової системи. Профілактика захворювань та їх ускладнень, диспансерне спостереження за пацієнтами, прогноз. Ускладнення захворювань. Симптоматика й допомога в разі ниркової коліки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями

нирок та органів сечової системи.

Аналіз клінічних симптомів і синдромів захворювання, визначення стану тяжкості пацієнта. Аналіз додаткових методів обстеження — лабораторних, рентгенологічного, радіоізотопного, ендоскопічного, ультразвукового та ін. Встановлення діагнозу. Визначення показань до амбулаторного лікування, планової та термінової госпіталізації. Вибір комплексного лікування, здійснення догляду за пацієнтами. Визначення тактики фельдшера (в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, амбулаторії, машини швидкої допомоги) в разі еклампсії, ниркової коліки. Організація догляду за пацієнтами з уремією. Проведення профілактики захворювань та їх ускладнень, диспансеризації пацієнтів. Заповнення медичної документації, виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування пацієнта, фізикальне обстеження;
- збирання сечі на дослідження (для загального клінічного аналізу, за методами Нечипоренка, Зимницького) та аналіз результатів;
- підготовка пацієнта до рентгенологічного обстеження нирок і сечових шляхів, ультразвукової та ендоскопічної діагностики;
- проведення катетеризації сечового міхура гумовим катетером;
- визначення добового діурезу та водного балансу;
- невідкладна допомога в разі ниркової коліки, еклампсії.

Тема 12. Захворювання ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Порушення обміну речовин

ЛЕКЦІЇ

Причини та сприятливі фактори захворювань. Клініка, принципи діагностики, профілактики, диспансеризації. Суть, клінічні симптоми та можливі ускладнення цукрового діабету. Невідкладна допомога при комах. Особливості інсулінотерапії. Принципи догляду за пацієнтами із захворюваннями щитоподібної залози та цукровим діабетом. Принципи дієтотерапії в разі цукрового діабету.

Основні клінічні симптоми та синдроми, характерні для захворювань ендокринних залоз. Хвороби щитоподібної залози (дифузний токсичний зоб, гіпотиреоз, ендемічний зоб). Цукровий діабет та його ускладнення. Захворювання гіпофіза, надниркових залоз, захворювання обміну речовин (ожиріння).

Визначення захворювання. Етіологія й патогенез хвороби. Клінічна класифікація. Основні клінічні симптоми та синдроми захворювань.

Методи діагностики ендокринних захворювань (лабораторні, функціональні, ультразвукові, радіоізотопні), нормальні та патологічні показники обстеження крові та сечі на вміст глюкози. Показання до амбулаторного лікування, планової й термінової госпіталізації. Комплекс лікувальних заходів (режим, дієта, групи лікарських засобів, принципи організації догляду за пацієнтами). Інсулінотерапія.

Профілактика ендокринних захворювань та їх ускладнень, прогноз. Основні клінічні ознаки та невідкладна допомога в разі гіпер- та гіпоглікемічної коми.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями ендокринних залоз і порушенням обміну речовин. Аналіз клінічних симптомів та синдромів кожної хвороби. Аналіз результатів лабораторних досліджень. Встановлення діагнозу.

Визначення комплексу лікувальних заходів і догляду за пацієнтами. Дієтотерапія в разі цукрового діабету та ожиріння. Ознайомлення з різними формами випуску інсуліну й методикою його введення. Надання невідкладної допомоги пацієнтам з гіпергіпоглікемічною комою в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги, стаціонару. Ведення медичної документації, виписування рецептів.

Практичні навички:

- опитування та фізикальне обстеження пацієнтів;
- підготовка пацієнта для визначення вмісту глюкози та ацетону в сечі експрес-методом;
- підготовка пацієнта, взяття матеріалу для визначення глікемічного і глюкозуричного профілів та на глюкозотолерантний тест;
- введення інсуліну;
- підготовка пацієнта до визначення основного обміну, інструментальних обстежень;
- невідкладна допомога в разі гіпо- та гіперглікемічної коми.

Тема 13. Захворювання крові та органів кровотворення

ЛЕКЦІЇ

Основні клінічні симптоми захворювань крові та кровотворних органів. Фактори, які впливають на виникнення захворювань крові. Основні методи діагностики анемії, лейкозів, геморагічних діатезів. Принципи лікування та профілактики цих захворювань.

Основні клінічні симптоми та синдроми захворювання крові. Анемія — постгеморагічна, залізодефіцитна, мегалобластна (пов'язані з дефіцитом вітаміну В₁₂). Апластична та гемолітична анемія. Гемобластози. Гострий лейкоз. Хронічний лейкоз (мієлолейкоз, лімфолейкоз). Уявлення про лімфогрануломатоз.

Тромбоцитопенічна пурпура (хвороба Верльгофа), геморагічний васкуліт (хвороба Шенлейна—Геноха). Гемофілія.

Визначення захворювання, клінічна класифікація. Етіологія й патогез розвитку захворювання. Основні клінічні симптоми й синдроми (анемічний, геморагічний, проліферативний та ін.), характерні для захворювання.

Лабораторна діагностика, основні показники зміни загального аналізу крові при кожному захворюванні. Перебіг хвороби, прогноз, ускладнення, допомога в разі гострої кровотечі. Принципи лікування пацієнтів із захворюваннями крові, особливості догляду, деонтологічні норми поведінки під час спілкування з пацієнтами та їх рідними. Диспансерне спостереження за пацієнтами.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями крові. Визначення клінічних симптомів і синдромів, які характеризують

захворювання. Ознайомлення з даними лабораторних досліджень, їх аналіз.

Догляд за пацієнтами, ознайомлення з основними групами лікарських засобів. Ведення медичної документації. Виписування рецептів. Виконання призначень лікаря. Диспансерне спостереження за пацієнтами.

Невідкладна допомога пацієнтам з гострою кровотечею.

Практичні навички:

- опитування та фізикальне обстеження пацієнтів;
- підготовка пацієнта та інструментарію до стерильної пункції;
- невідкладна допомога в разі геморагічного синдрому;
- проведення внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних ін'єкцій;
- догляд за пацієнтами на гострий лейкоз;
- догляд за пацієнтами у термінальній стадії хронічного лейкозу;
- проведення опитування та фізикального обстеження.

Тема 14. Курація пацієнта

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнта. Визначення основних клінічних симптомів захворювання, аналіз результатів лабораторних та інструментальних обстежень. Проведення догляду за пацієнтами та ознайомлення з комплексом лікувальних заходів. Написання та захист історії хвороби.

Практичні навички:

- опитування та фізикальне обстеження пацієнтів;
- заповнення медичної документації.

Тема 15. Дифузні захворювання сполучної тканини та хвороби суглобів

ЛЕКЦІЯ

Артрити, остеоартроз. Ревматоїдний артрит: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, диспансеризація, прогноз.

Ревматоїдний артрит. Визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, перебіг, лікування, прогноз.

Захворювання сполучної тканини (червоний вовчак, склеродермія, деформівний остеоартроз) їх етіологію та патогенез. Основні лабораторні та інструментальні методи діагностики, їх клінічне значення. Основні принципи лікування та догляду за пацієнтами. Диспансеризація пацієнтів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення опитування та фізикального обстеження пацієнтів.

Визначення основних клінічних симптомів захворювання, аналіз результатів лабораторних та інструментальних обстежень. Проведення догляду за пацієнтами та ознайомлення з комплексом лікувальних заходів.

Заповнення медичної документації, виписування рецептів. Написання та захист історії хвороби.

Практичні навички:

- проведення опитування пацієнта, фізикального обстеження за системами й органами, огляду та пальпації суглобів, визначення амплітуди пасивних та активних рухів;
- накладання компресу на суглоб.

Тема 16. Гострі алергійні захворювання

ЛЕКЦІЯ

Алергози. Причини алергійних реакцій і механізм їх виникнення. Види алергійних реакцій, клінічна класифікація захворювань. Призначення алергологічної служби.

Основні клінічні симптоми, перебіг, прогноз. Методи алергологічної діагностики. Кропив'янка. набряк Квінке, анафілактичний шок, сироваткова хвороба.

Принципи лікування пацієнтів, догляд за ними.

Комплекс заходів у разі анафілактичного шоку.

Професійні захворювання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів, визначення основних клінічних симптомів. Ознайомлення з методами діагностики алергійних захворювань, принципами лікування. Визначення комплексу протишокових терапевтичних заходів в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги та відділень інтенсивної терапії в стаціонарі. Склад протишовкового набору. Надання невідкладної допомоги пацієнтам.

Ознайомлення з напрямками роботи алергологічного кабінету, методика проведення шкірних алергологічних проб, виписування рецептів. Профілактика алергійних захворювань в умовах поліклініки, фельдшерсько-акушерського пункту, амбулаторії.

Практичні навички:

- проба на чутливість до антибіотиків;
- невідкладна допомога в разі анафілактичного шоку, набряку Квінке;
- невідкладна допомога у випадку кропив'янки.

Тема 17. Професійні захворювання

ЛЕКЦІЯ

Професійні захворювання. Основні клінічні прояви професійних захворювань. Принципи проведення профілактичних заходів на підприємствах із запобігання професійної патології.

Пневмоконіоз. Вібраційна хвороба. Професійні інтоксикації.

Професійні шкідливості та професійні захворювання. Визначення терміну “пневмоконіоз”, різні погляди на етіологію та патогенез захворювання. Групи пневмоконіозів, основні клінічні ознаки силікозу,

лабораторна й інструментальна діагностика, лікування, профілактика.

Вібраційна хвороба, чинники хвороби, симптоматика, лікування, профілактика. Правила індивідуального захисту від професійних захворювань.

Шляхи проникнення промислових отруйних речовин в організм людини. Гострі й хронічні інтоксикації. Інтоксикація пестицидами, ртуттю, свинцем та його сполуками, аміаком. Клінічні ознаки. Загальні принципи лікування в разі гострих отруєнь, антидотна терапія. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Визначення основних клінічних ознак захворювання (інтоксикації), стану тяжкості пацієнта, аналіз лабораторних та інструментальних обстежень.

Проведення догляду за пацієнтами, складання плану лікування. Визначення тактики під час надання невідкладної допомоги пацієнтам з гострим отруєнням аміаком, хлорорганічними та фосфорорганічними сполуками.

Практичні навички:

- здійснення оксигенотерапії;
- промивання шлунка;
- промивання очей, закапування крапель в очі;
- промивання шкіри та слизових оболонок ротової порожнини;
- надання невідкладної медичної допомоги.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Складання дієт до різних захворювань. Значення лікувального харчування в комплексному лікуванні пацієнтів.
2. Термотерапія. Правила проведення термотерапії, дезінфекція та зберігання термометрів. Види гарячки. Цифровий і графічний запис температури в температурний лист.
3. Характеристика пульсу. Визначення та реєстрації даних.
4. Правила вимірювання артеріального тиску. Демонстрація методики вимірювання та реєстрацію даних.
5. Гірчичники. Показання . Протипоказання. Продемонструвати методику.
6. Зігрівальний компрес. Показання й протипоказання. Механізм дії. Продемонструвати методику.
7. Грілка, міхур з льодом. Показання та протипоказання. Механізм дії, техніка приготування. Продемонструвати виконання на фантомі.
8. Плевральна пункція. Показання. Підготувати потрібний інструментарій. Участь у проведенні маніпуляцій.
9. Правила збирання харкотиння для різних досліджень.
10. Банки, показання та протипоказання. Механізм дії. Приготувати все для демонстрації методики.
11. Методи оксигенотерапії. Продемонструвати техніку подавання кисню пацієнту.
12. Сифонна клізма. Показання й протипоказання. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
13. Очисна клізма. Показання й протипоказання. Механізм дії. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
14. Послаблювальна клізма. Показання й протипоказання. Механізм дії. Підготувати все необхідне. Продемонструвати техніку.
15. Промивання шлунка. Показання й протипоказання. Демонстрація техніки промивання шлунка товстим зондом.
16. Правила підготовки пацієнта до взяття калу на наявність яєць глистів, приховану кров, копрологічне дослідження.
17. Правила підготовки пацієнтів до ендоскопічного методу обстеження органів травлення, рН-метрії.
18. Правила підготовки пацієнтів до рентгенологічного методу обстеження органів травлення (рентгеноскопії шлунка, іригоскопії, холецистографії).
19. Лікувальні клізми. Показання й протипоказання. Продемонструвати техніку виконання на фантомі.
20. Дослідження сечі за методом Зимницького. Правила проведення. Значення проби для діагностики.
21. Дослідження сечі за методом Нечипоренка, значення для діагностики. Виписати направлення та підготувати пацієнта.
22. Правила вимірювання добового діурезу, водного балансу. Діагностичне значення.
23. Експрес-методи визначення вмісту глюкози й ацетону в сечі, діагностичне значення.
24. Антибіотикотерапія. Правила розведення. Демонстрація проби на чутливість до антибіотиків на фантомі.
25. Способи введення антибіотиків.
26. Інсулінотерапія. Місця введення інсуліну. Техніка виконання.
27. Правила введення біциліну.

28. Підготовка системи для внутрішньовенного краплинного введення.
29. Техніка взяття крові з вени на біохімічне дослідження.
30. Техніка виконання підшкірної, внутрішньом'язової ін'єкцій.
31. Техніка виконання внутрішньовенного струминного введення ліків.
32. Дуоденальне зондування. Техніка проведення. Діагностичне значення.
33. Фракційне зондування. Техніка проведення. Діагностичне значення.
34. Правила виписування, зберігання та облік сильнодійних та отруйних засобів.
35. Профілактика СНІДу в умовах ФАПу, станції швидкої допомоги, лікувального закладу.
36. Охорона праці при роботі з інфекційним матеріалом, його знезараження.
37. Використання індивідуальних засобів захисту при взятті біологічного матеріалу в терапевтичному відділенні, протитуберкульозному закладі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Історія розвитку внутрішньої медицини в Україні.
2. Методика проведення опитування пацієнта, послідовність, правила, діагностичне значення опитування.
3. Методика проведення огляду пацієнта, правила, послідовність проведення, діагностичне значення.
4. Методика проведення пальпації. Правила проведення. Поверхнева й глибока пальпація. Діагностичне значення методу.
5. Методика проведення перкусії. Правила проведення. Порівняльна й топографічна перкусія. Варіанти перкуторних звуків. Діагностичне значення перкусії легень і серця.
6. Методика проведення аускультатії. Правила проведення. Діагностичне значення аускультатії легень, серця.
7. Загальний аналіз крові, основні показники. Діагностичне значення в клініці внутрішніх хвороб.
8. Дослідження сечі (загальний аналіз, за методами Зимницького, Нечипоренка), основні показники, діагностичне значення. Дослідження харкотиння, калу, шлункового та дуоденального вмісту.
9. Електрокардіографія як метод діагностики захворювань серцево-судинної системи. Методика реєстрації електрокардіограми.
10. Інструментальні методи обстеження пацієнтів. Діагностичне значення рентгенологічного, ендоскопічного, ультразвукового методів обстежень.
11. Бронхіт (гострий і хронічний). Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
12. Пневмонії, сучасна класифікація (госпітальні, позагоспітальні, аспіраційні, пневмонії в осіб з тяжкими дефектами імунітету). Визначення, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, ускладнення, особливості догляду за пацієнтами.
13. Вимоги техніки безпеки до приміщень терапевтичного профілю, протитуберкульозних закладах. Пожежна безпека.
14. Абсцедуюча пневмонія. Етіологія, патогенез, клінічна картина. Діагностика, перебіг, ускладнення, лікування, догляд за пацієнтами.
15. Бронхіальна астма. Етіологія, патогенез, клінічні форми. Клінічна картина нападу бронхіальної астми, лікування, догляд за пацієнтами.
16. Діагностика бронхіальної астми. Профілактика захворювання. Принципи лікування в період загострень і в період між нападами.
17. Астматичний стан. Клінічні симптоми, надання невідкладної допомоги, догляд за пацієнтами.
18. Туберкульоз легень. Етіологія, патогенез, класифікація, методи діагностики туберкульозу.
19. Туберкульоз легень. Коротка характеристика клінічних форм туберкульозу легень, методи лікування, специфічна профілактика.
20. Сухий плеврит. Етіологія, основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
21. Ексудативний плеврит. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
22. Бронхоектатична хвороба. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, ускладнення. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами,

- профілактика.
23. Рак легень. Чинники, які сприяють розвитку раку легень, клінічна картина залежно від локалізації пухлин. Методи діагностики хвороби та лікування пацієнтів, особливості догляду за ними.
 24. Емфізема та пневмосклероз легень. Визначення причини захворювань. Основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами, прогноз.
 25. Пневмоконіоз. Визначення, етіологія, види, основні клінічні симптоми, ускладнення, лікування, профілактика.
 26. Легеневе серце. Визначення, причини розвитку, патогенез. Основні клінічні симптоми, діагностика, профілактика, лікування, догляд за пацієнтами.
 27. Ревматизм. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Позасерцеві форми ревматизму та їх основні клінічні ознаки.
 28. Ревмокардит. Роль вогнищевої інфекції у виникненні ревмокардиту. Клінічні симптоми, прогноз, діагностика ревматизму.
 29. Комплексне лікування хворих на ревматизм. Роль диспансерного спостереження, профілактика захворювання та його загострень. Прогноз захворювання, догляд за пацієнтами.
 30. Набуті вади серця. Визначення, види, причини розвитку. Компенсація і декомпенсація. Вади серця та вагітність. Принципи лікування пацієнтів з вадами серця.
 31. Мітральні вади серця (недостатність і стеноз). Етіологія, основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 32. Аортальні вади (недостатність і стеноз). Етіологія, основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 33. Бактеріальний ендокардит. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика, лікування. Догляд за пацієнтами, прогноз.
 34. Міокардит. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 35. Гіпертонічна хвороба та симптоматична артеріальна гіпертензія. Етіологія і патогенез розвитку гіпертонічної хвороби. Клінічна класифікація, основні клінічні симптоми. Діагностика захворювання, принципи лікування.
 36. Ускладнення гіпертонічної хвороби. Гіпертонічний криз, його види, клінічні симптоми, невідкладна допомога.
 37. Атеросклероз. Етіологія, чинники ризику. Клінічні симптоми атеросклерозу залежно від локалізації. Принципи лікування, профілактика.
 38. Ішемічна хвороба серця. Чинники ризику. Стенокардія. Визначення, клінічна класифікація. Характеристика нападу стенокардії. Надання невідкладної допомоги при нападі стенокардії.
 39. Лікування пацієнтів на стенокардію, диспансерне обстеження. Профілактика захворювання. Прогноз.
 40. Інфаркт міокарда. Визначення, причини, які зумовлюють захворювання, механізм його розвитку. Варіанти перебігу. Ускладнення інфаркту міокарда.
 41. Інфаркт міокарда. Клінічні форми. Невідкладна допомога, транспортування пацієнта. Лікування в період гострого інфаркту міокарда.
 42. Діагностика (лабораторна та інструментальна) інфаркту міокарда. Особливості догляду й спостереження за пацієнтами в блоці інтенсивної терапії. Реабілітація пацієнтів з інфарктом міокарда. Заходи

- безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіограф).
43. Кардіогенний шок як ускладнення інфаркту міокарда. Причини його розвитку. Клінічні симптоми, невідкладна допомога.
 44. Аритмія. Синусна тахі- та брадикардія, миготлива аритмія, екстрасистологія. Основні клінічні симптоми, можливі ускладнення. Лікування пацієнтів з аритмією.
 45. Гостра лівошлуночкова недостатність. Причини, клінічні симптоми, принципи невідкладної допомоги.
 46. Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок). Причини, клінічні ознаки. Заходи невідкладної допомоги.
 47. Хронічна серцева недостатність. Визначення, клінічна класифікація, причини. Основні клінічні симптоми залежно від стадії. Методи лікування, догляд за пацієнтами. Прогноз.
 48. Гострий гастрит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 49. Хронічний гастрит. Етіологія, класифікація, клінічні симптоми. Діагностика, лікування, диспансеризація.
 50. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Методи діагностики лікування, диспансеризація.
 51. Виразкова хвороба. Ускладнення: клінічні ознаки шлункової кровотечі, перфорації шлунка. Принципи надання невідкладної допомоги. Особливості догляду.
 52. Рак шлунка. Передракові захворювання. Клінічні ознаки. Методи діагностики та лікування. Особливості догляду за пацієнтами.
 53. Хронічний гепатит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки, перебіг, методи діагностики. Лікування, догляд за пацієнтами.
 54. Цироз печінки. Етіологія, патогенез, основні клінічні ознаки. Методи діагностики, перебіг. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 55. Цироз печінки. Ускладнення. Клінічні ознаки печінкової коми. Лікування, догляд за пацієнтами.
 56. Хронічний холецистит, дискінезія. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика, методи діагностики. Перебіг, ускладнення, лікування.
 57. Жовчно-кам'яна хвороба. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми печінкової коліки. Діагностика, невідкладна допомога.
 58. Хронічний панкреатит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Лабораторна діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 59. Гострий гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Лікування, догляд за пацієнтами, прогноз, диспансеризація.
 60. Хронічний гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Клінічні ознаки, перебіг, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 61. Гострий та хронічний пієлонефрит. Етіологія, патогенез, основні клінічні симптоми. Перебіг, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 62. Гостра ниркова недостатність. Причини, основні клінічні симптоми, діагностика. Прогноз, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 63. Хронічна ниркова недостатність. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки, діагностика. Прогноз, лікування. Догляд за пацієнтами,

- профілактика.
64. Нирковокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки ниркової коліки. Діагностика, зняття нападу ниркової коліки.
 65. Цистит гострий і хронічний. Чинники, які спричинюють розвиток захворювання. Клінічна картина. Зміни в сечі. Перебіг, лікування.
 66. Ендемічний зоб. Етіологія, поширеність. Клінічні ознаки. Лікування, профілактика.
 67. Дифузний токсичний зоб. Етіологія, клінічні симптоми. Методи діагностики, лікування, догляд за пацієнтами.
 68. Гіпотиреоз. Етіологія, клінічні симптоми. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 69. Цукровий діабет. Етіологія, патогенез, поширеність. Клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки захворювання.
 70. Цукровий діабет. Лабораторна діагностика. Комплексне лікування пацієнтів. Профілактика захворювання та його ускладнення.
 71. Основні причини розвитку гіпо- й гіперглікемічної коми. Клінічні ознаки. Невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
 72. Залізодефіцитна анемія. Етіологія, види. Клінічні ознаки. Невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
 73. В₁₂-дефіцитна анемія. Етіологія, патогенез, клінічні ознаки. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами.
 74. Геморагічний діатез. Визначення, класифікація. Етіологія геморагічного васкуліту й тромбоцитопенії. Клінічні ознаки, перебіг, лікування.
 75. Гострий лейкоз. Причини розвитку хвороби. Клінічні ознаки. Перебіг, прогноз, ускладнення. Лікування, догляд за пацієнтами.
 76. Хронічний лейкоз (мієлолейкоз і лімфолейкоз). Особливості клінічного перебігу захворювання. Діагностика, прогноз. Лікування, догляд за пацієнтами.
 77. Ревматоїдний артрит. Етіологія, клінічний перебіг, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами.
 78. Гострі алергійні захворювання. Причини. Клінічні ознаки кропив'янки і набряку Квінке. Невідкладна допомога.
 79. Анафілактичний шок. Причини, клінічні ознаки, невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
 80. Сироваткова хвороба. Причини, клінічні ознаки, перебіг, прогноз, лікування, профілактика.
 81. Основні види невідкладної допомоги в разі гострих інтоксикацій.
 82. Охорона праці при роботі з електроприладами.
 83. Профілактика професійних захворювань.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Методика проведення опитування пацієнта, правила, діагностичне значення.
2. Методика проведення огляду та фізикального обстеження пацієнта, правила, діагностичне значення.
3. Інструментальні та лабораторні методи обстеження пацієнта, діагностичне значення.
4. Гострий та хронічний бронхіт, визначення, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
5. Пневмонії, сучасна класифікація, визначення, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
6. Бронхіальна астма, етіологія, патогенез, клінічна картина нападу бронхіальної астми, лікування, догляд за пацієнтами.
7. Діагностика та профілактика бронхіальної астми.
8. Абсцедуюча пневмонія, патогенез, етіологія, діагностика, клініка, лікування, ускладнення.
9. Туберкульоз легень, етіологія, патогенез, класифікація, методи діагностики.
10. Туберкульоз легень, ранні клінічні ознаки, методи лікування, профілактика.
11. Сухий плеврит етіологія, симптоми, догляд за пацієнтами, лікування, профілактика.
12. Ексудативний плеврит, етіологія, симптоми, догляд за пацієнтами, лікування, профілактика.
13. Бронхоектатична хвороба, етіологія, патогенез, симптоми, діагностика, ускладнення, лікування, догляд за хворими, профілактика.
14. Рак легень, чинники розвитку, класифікація, клінічна картина, особливості догляду, діагностика та лікування.
15. Ревматизм, етіологія, патогенез, клінічна класифікація, позасерцеві форми та їх основні ознаки.
16. Ревмокардит, роль вогнищевої інфекції, клінічні симптоми, діагностика, прогноз.
17. Комплексне лікування хворих на ревматизм, профілактика захворювання, роль диспансерного спостереження.
18. Набуті вади серця, визначення, види, етіологія. Уявлення про компенсацію і декомпенсацію. Вади серця та вагітність. Принципи лікування вад серця.
19. Мітральні вади серця (недостатність і стеноз), гемодинаміка. Основні симптоми, діагностика.
20. Аортальні вади (недостатність і стеноз) гемодинаміка. Основні симптоми, діагностика.
21. Гіпертонічна хвороба, етіологія, патогенез, класифікація, симптоми, діагностика та принципи лікування.
22. Ускладнення гіпертонічної хвороби. Гіпертонічний криз, його види, симптоми, невідкладна допомога.
23. Атеросклероз, етіологія, чинники ризику. Клінічні симптоми залежно від локалізації, принципи лікування, профілактика.

24. Уявлення про ішемічну хворобу серця, чинники ризику.
25. Стенокардія, визначення, класифікація. Напад стенокардії, симптоми, надання невідкладної допомоги.
26. Принципи лікування пацієнтів на стенокардію, диспансерне обстеження, профілактика прогноз.
27. Інфаркт міокарда, визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні симптоми.
28. Інфаркт міокарда, діагностика, невідкладна допомога, транспортування, принципи лікування. Заходи безпеки під час експлуатації медичної апаратури (електрокардіографа). Пожежна безпека.
29. Гостра лівошлуночкова недостатність, причини, симптоми, принципи невідкладної допомоги.
30. Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок) причини, клінічні ознаки, невідкладна допомога.
31. Хронічна серцева недостатність, етіологія, класифікація, клінічні симптоми залежно від стадії. Методи лікування, догляд за пацієнтами, прогноз.
32. Гострий гастрит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими.
33. Хронічний гастрит. Етіологія, класифікація, клінічні симптоми. Діагностика, лікування, диспансеризація.
34. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Методи діагностики, лікування, диспансеризація.
35. Виразкова хвороба. Ускладнення: ознаки шлункової кровотечі, перфорації шлунка. Принципи надання невідкладної допомоги. Особливості догляду.
36. Рак шлунка. Передракові захворювання. Клінічні ознаки. Методи діагностики та лікування. Особливості догляду за пацієнтами.
37. Хронічний гепатит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки, перебіг, методи діагностики. Лікування, догляд за пацієнтами.
38. Цироз печінки. Етіологія, патогенез, основні клінічні ознаки. Методи діагностики, перебіг. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
39. Цироз печінки. Ускладнення. Клінічні ознаки печінкової коми. Лікування, догляд за пацієнтами.
40. Хронічний холецистит, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика, методи діагностики. Перебіг, ускладнення, лікування, догляд за пацієнтами.
41. Жовчнокам'яна хвороба. Етіологія. Патогенез, клінічні симптоми печінкової коліки. Діагностика, невідкладна допомога.
42. Хронічний панкреатит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Лабораторна діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
43. Гострий гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація, лікування. Догляд за пацієнтами, прогноз, диспансеризація.
44. Гострий пієлонефрит. Етіологія, патогенез, основні клінічні симптоми. Перебіг, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
45. Хронічна ниркова недостатність. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки, діагностика. Прогноз лікування. Догляд за пацієнтами, профілактика.
46. Нирковокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки

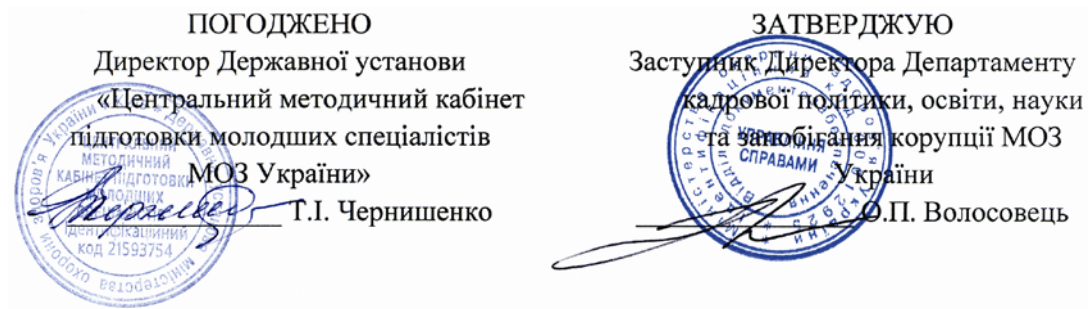
- ниркової коліки. Діагностика, зняття нападу ниркової коліки.
47. Ендемічний зоб. Етіологія, поширеність. Клінічні ознаки. Лікування, профілактика.
 48. Дифузний токсичний зоб. Етіологія, клінічні симптоми. Методи діагностики, лікування, догляд за пацієнтами.
 49. Гіпотиреоз. Етіологія, клінічні симптоми. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
 50. Цукровий діабет. Етіологія, патогенез, поширеність. Клінічна класифікація. Основні клінічні ознаки захворювання.
 51. Цукровий діабет. Лабораторна діагностика. Комплексне лікування пацієнтів. Профілактика захворювання та його ускладнення.
 52. Основні причини розвитку гіпо- й гіперглікемічної коми. Клінічні ознаки, невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
 53. Залізодефіцитна анемія. Етіологія, види. Клінічні ознаки. Невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
 54. В₁₂ дефіцитна анемія. Етіологія, патогенез, клінічні ознаки. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами.
 55. Геморагічний діатез. Визначення, класифікація. Етіологія геморагічного васкуліту й тромбоцитопенії. Клінічні ознаки, перебіг, лікування.
 56. Гострий лейкоз. Причини розвитку хвороби. Клінічні ознаки. Перебіг, прогноз, ускладнення. Лікування, догляд за пацієнтами.
 57. Хронічний лейкоз (мієлолейкоз і лімфолейкоз). Особливості клінічного перебігу захворювання. Діагностика, прогноз. Лікування, догляд за пацієнтами.
 58. Ревматоїдний артрит. Етіологія, клінічний перебіг, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами.
 59. Гострі алергічні захворювання. Причини. Клінічні ознаки кропив'янки і набряку Квінке. Невідкладна допомога.
 60. Анафілактичний шок. Причини, клінічні ознаки, невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
 61. Основні види невідкладної допомоги в разі гострих інтоксикаціях.

ЛІТЕРАТУРА

- Бондаренко А.Д.* Навчально-методичний посібник із терапії. — К., 2003.
- Внутрішня медицина: Терапія: підручник / Н.М. Середюк, І.П. Вокалюк.* — К., 2010.
- Довідник домашнього лікаря / В.Д. Казьмін.* — М.: Астрель, 2000.
- Спішин А.В.* Внутрішні хвороби. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.
- Спішин А.В.* Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими, 2003.
- Круглікова В.М., Шевцова Л.І.* Практикум із внутрішніх хвороб у модулях. — К.: Медицина, 2008.
- Медсестринство у внутрішній медицині / За ред. В.В. Стасюка.* — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.
- Медсестринство у внутрішній медицині / М.Б. Шегедин, І.А. Шуляр, Л.М. Подносова, Л.П. Дацко, О.Т. Шавала.* — К.: Медицина, 2009.
- Мостовий Ю.М.* Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. — Вінниця, 2011.
- Навчальний посібник з внутрішньої медицини: навч. посіб. / Фойняк В.М., Бондаренко А.Д. та ін.* — К.: Медицина, 2010.
- Ронин В.С., Старобинец Г.М.* Руководство к практическим занятиям по методам клинических лабораторных исследований. — М.: Медицина, 1989.
- Середюк Н.М.* Внутрішня медицина. Терапія. — 2-ге вид., стереотип. — М.: Медицина, 2007.
- Скачко Б.Г.* Гепатит. Профілактика. Лікування. Реабілітація. — К.: Медицина, 2006.
- Шведа М.І., Пасечко Н.В.* Терапія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2007.
- Шегедин М.Б., Шуляр І.А., Подносова Л.М. та ін.* Медсестринство в терапії. — Дрогобич: Видавнича фірма “Відродження”, 2006.
- Яворський О.Г.* Пропедевтика внутрішніх хвороб. — К.: Здоров’я, 2004.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ХІРУРГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

ХІРУРГІЯ

Укладач

А.О. Овчарук — викладач вищої категорії Вінницького державного медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 06 квітня 2011 р., протокол № 9.

Програму затверджено опорною цикловою комісією з дисциплін хірургічного профілю Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного на спільному засіданні 04 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Н.В. Сіньковський — завідувач хірургічного відділення Вінницької районної лікарні, хірург вищої категорії;

Б.І. Дударенко — доктор мед. наук, старший викладач кафедри факультетської хірургії № 2 Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Хірургія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Хірургія є однією з провідних клінічних дисциплін у підготовці фельдшера.

Під час складання цієї програми враховано як юридичний, так і реальний статус молодшого медичного персоналу в нашій країні. Юридичні аспекти хірургічної діяльності фельдшера ґрунтуються на відповідних чинних кваліфікаційних характеристиках і положеннях. За суттю ця діяльність обмежена рамками того, що прийнято позначати як долікарська медична допомога, поряд із “виконанням призначень лікаря”.

Відповідно до цього фельдшер у нашій країні може:

- працювати самостійно на ФАПх, оздоровчих пунктах та в системі швидкої медичної допомоги;
- працювати під керівництвом лікаря в медичних закладах.

Виходячи з цього, зміст програми спрямований на формування в студентів клінічного мислення, вміння діагностувати найпоширенішу хірургічну патологію, надавати першу медичну допомогу, за необхідності проводити реанімаційні заходи, лікувати хворих за призначенням лікаря, доглядати за хворими, брати участь у санітарно-освітній та профілактичній роботі.

Викладати дисципліну слід відповідно до кваліфікаційної характеристики та поєднувати зі знаннями, отриманими під час вивчення предметів професійно-практичної підготовки та інших дисциплін. Це досягається за рахунок побудови структурно-логічних зв'язків між предметами, що поліпшує рівень знань і запобігає дублюванню загальних питань. Кожне захворювання потрібно вивчати за загальноприйнятою схемою:

- суть захворювання;
- етіологія;
- патогенез;
- клінічна картина;
- можливі ускладнення;
- особливості лікування;
- прогноз;
- профілактика.

Щодо діагностики, крім загальноклінічних, звернуто увагу на сучасні лабораторні, інструментальні та інші методи обстеження хворих з оцінюванням їхніх реальних можливостей.

Під час вивчення плану лікування хворих підкреслюється необхідність урахувати патогенетичні аспекти захворювання, а також стан імунної системи.

Особливу увагу звернуто на самостійну роботу студентів з хворими в лікувально-профілактичних закладах, опрацювання додаткової літератури в бібліотеках та вдома, у тренажерних кабінетах.

Позитивним у цій програмі є збільшення кількості годин на навчальну практику під керівництвом викладача, що підвищує рівень практичної підготовки студентів.

Відповідний рівень підготовки фельдшерів може забезпечити тільки висока організація навчального-виховного процесу, використання сучасних методів навчання, інноваційних технологій, відповідної матеріально-технічної бази, високої кваліфікації викладацького складу.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- елементи хірургічної діяльності (асептику, знеболювання, гемостаз, переливання крові, десмургію, відкриті та закриті пошкодження, опіки тощо);
- основні принципи та методика обстеження хірургічного пацієнта, оцінювання загального стану, діагностику хірургічних захворювань;
- принципи і методи першої медичної допомоги;
- основи профілактики захворювань та догляду за пацієнтом.

Студенти повинні вміти:

- дотримуватися правил асептики та антисептики в своїй роботі;
- працювати на посадах фельдшера, палатної, перев'язувальної та операційної медичних сестер;
- оцінювати загальний стан пацієнта, місцеві зміни, діагностувати хірургічні захворювання та невідкладні стани.

Студенти мають бути поінформовані про:

- сучасні досягнення хірургії;
- основні накази, інструктивні листи та інші нормативні акти МОЗ України;
- основні принципи організації хірургічної допомоги на сучасному етапі;
- нові лікарські засоби та методи їх застосування;
- нові методи діагностики хірургічної патології;
- рівень захворюваності з окремих видів хірургічної патології.

Вивчення предмета закінчується перевідним іспитом наприкінці VI семестру та державним комплексним іспитом.

У разі потреби зміни в програму та розподіл годин (у межах виділених годин згідно навчального плану) можуть вносити предметні (циклові) комісії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ	3	1		2
	Розділ 1. Загальна хірургія				
2	Профілактика хірургічної інфекції	13	2	8	3
3	Охорона праці в хірургії	2	2		
4	Гемостаз	14	2	8	4
5	Знеболювання: загальне та місцеве	12	2	8	2
6	Неоперативна хірургічна техніка				
6.1	Десмургія	14		8	6
6.2	Інфузійна терапія	20	2	12	6
7	Оперативна хірургічна техніка	7		4	3
8	Хірургічна діяльність на основних етапах лікування				
8.1	Загальні принципи надання першої медичної допомоги	3	1		2
8.2	Амбулаторна хірургія	7	1	4	2
8.3	Деонтологія в хірургії	2			2
8.4	Лікування хворого в хірургічному відділенні. Діагностика хірургічних захворювань	6	1	4	1
8.5	Догляд за хворими в хірургічному відділенні. Підготовка хворих до операції	16	1	8	7
8.6	Післяопераційний період. Лікування хворого у відділенні інтенсивної терапії	12	2	4	6
9	Основні види хірургічної патології				
9.1	Ушкодження. Закриті механічні ушкодження (травми)	16	2	8	6
9.2	Відкриті механічні ушкодження (рани)	14	2	8	4
9.3	Термічні ушкодження. Електротравма	12	2	8	2
10	Хірургічна інфекція				
10.1	Гостра й хронічна гнійна аеробна інфекція	1	1		
10.2	Місцеві гнійні захворювання шкіри, підшкірної жирової клітковини, судин, кісток і суглобів	11	1	6	4
10.3	Гостра анаеробна інфекція. Профілактика газової гангрени, правця	2	1	1	
10.4	Загальна гнійна інфекція (сепсис)	2	1		1
10.5	Гостра й хронічна специфічна хірургічна інфекція	5	1	3	1
11	Пухлини	12	2	8	2
12	Змертвіння. Природжені хірургічні захворювання. Захворювання судин нижніх кінцівок	12	2	4	6
	Розділ 2. Спеціальна хірургія				
13	Захворювання та ушкодження голови, обличчя та шиї	14	2	8	4
14	Захворювання та ушкодження грудної клітки та органів грудної порожнини	14	2	8	4
15	Хронічні захворювання органів черевної порожнини	6	2	4	
16	Ушкодження та гострі захворювання	22	2	12	8

	органів черевної порожнини				
17	Захворювання та ушкодження прямої кишки	10	2	4	4
18	Захворювання ушкодження сечових і статевих органів	14	2	8	4
19	Ушкодження та захворювання кінцівок, хребта і таза. Синдром тривалого роздавлення	17	2	8	7
20	Курація хірургічних хворих	9		3	6
	Усього	324	46	169	109

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вклад М.І. Пирогова в хірургію.
2. Поняття про антисептику та асептику. Наказ № 720.
3. Вивчення наказів № 181, 798, 120 МОЗ України.
4. Стерилізація, методи її. Контроль за стерильністю.
5. Оброблення операційного поля.
6. Класифікація кровотеч. Гостра крововтрата, її критерії, клінічні ознаки.
7. Кровотечі в порожнини та порожнисті органи, їхні клінічні ознаки.
8. Тимчасові та остаточні методи зупинки кровотечі.
9. Лабораторні та інструментальні методи діагностики кровотеч.
10. Поняття про пов'язку та перев'язку. Види пов'язок.
11. Наркоз: поняття, види. Схеми інгаляційного наркозу.
12. Стадії ефірного наркозу.
13. Ускладнення масочного інгаляційного наркозу.
14. Неінгаляційний наркоз, його переваги, недоліки. Речовини для наркозу.
15. Місцева анестезія. Види. Речовини для анестезії.
16. Провідникова анестезія.
17. Анестезія змазуванням чи оприскуванням.
18. Інфільтраційна анестезія за Вишневським.
19. Спинномозкова і перидуральна анестезія. Методика, можливі ускладнення.
20. Поняття про групи крові.
21. Поняття про резус-фактор.
22. Показання та протипоказання до гемотрансфузії.
23. Ускладнення під час переливання крові.
24. Догляд за хворими до, під час і після гемотрансфузій.
25. Препарати крові. Характеристика. Показання до використання.
26. Профілактика зараження СНІДом в умовах стаціонару.
27. Шляхи і методи введення інфузійних розчинів.
28. Загальна схема трансфузій.
29. Консервація і зберігання крові.
30. Поняття про хірургічну операцію. Види хірургічних операцій.
31. Методика обстеження хірургічного хворого. Документація. Деонтологічні аспекти в роботі.
32. Поняття про передопераційний період. Підготовка хворого до планової та екстреної операції.
33. Поняття про післяопераційний період. Профілактика ранніх та пізніх ускладнень.
34. Поняття про рани. Види ран. Принципи надання першої медичної допомоги в разі поранення. Активно-пасивна профілактика правця у випадку ушкодження. Транспортування потерпілого.
35. Первинне хірургічне оброблення поверхневих ран м'яких тканин, показання та протипоказання до операції. Можливі помилки під час оброблення ран. Принципи й техніка дренивання ран.
36. Загальні та місцеві ознаки нагноєння ран. Основні принципи місцевого лікування. Догляд за хворими з гнійними ранами залежно від перебігу ранового процесу.
37. Хірургічний шок. Причини, патогенез, клінічна картина, діагностика. Фази й стадії хірургічного шоку. Роль фельдшера в транспортуванні та інтенсивній терапії хворих з травматичним шоком. Зміст протишокових заходів в умовах військових дій та екстремальних ситуацій.

38. Травматизм. Види й профілактика травматизму. Поняття про ізольовані, змішані та комбіновані травми. Принципи надання першої медичної допомоги.
39. Закриті механічні травми тканин (забій, розтягнення, розрив, струс і роздавлювання). Синдром тривалого роздавлення. Симптоми, надання першої медичної допомоги, транспортування. Особливості лікування.
40. Переломи кісток. Види, клінічні симптоми переломів. Роль у наданні першої допомоги в разі переломів. Принципи лікування у випадку переломів кісток.
41. Вивихи. Клінічна картина. Діагностика. Роль фельдшера в наданні першої медичної допомоги в разі вивихів. Принципи лікування хворого з вивихом.
42. Опіки. Класифікація, визначення площі та клінічна картина опіків. Тактика під час надання першої медичної допомоги. Принципи лікування хворих з опіками. Опікова хвороба. Принципи лікування.
43. Електротравма. Загальна та місцева дія електричного струму, перша допомога у випадку електротравми. Показання до проведення серцево-легеневої реанімації.
44. Види холодової травми. Класифікація відморожень за ступенем ушкодження. Клінічні ознаки. Тактика фельдшера в наданні першої медичної допомоги. Лікування та догляд за хворими з відмороженнями. Профілактика холодової травми.
45. Гостра гнійна хірургічна інфекція. Шляхи зараження. Профілактика та лікування окремих видів гнійно-запальних захворювань: фурункула, карбункула, абсцесу, флегмони, бешихи, остеомієліту, тромбофлебиту тощо.
46. Загальна гнійна хірургічна інфекція. Види сепсису. Клінічна картина та лікування.
47. Септичний шок. Клінічна картина, перша допомога, реанімаційні заходи.
48. Поняття про анаеробну інфекцію. Газова гангрена, правець. Клінічна картина.
49. Профілактика анаеробної інфекції після поранень. Перша допомога при анаеробній інфекції. Комплексна терапія газової гангрені, правця.
50. Хірургічний туберкульоз та його форми. Клінічна картина, діагностика та лікування кістково-суглобового туберкульозу.
51. Поняття про доброякісні та злоякісні пухлини, їхня класифікація. Клінічна картина доброякісних і злоякісних пухлин, профілактика та лікування. Організація онкологічної служби в Україні. Значення загальної диспансеризації в ранній діагностиці пухлин.
52. Уявлення про некроз. Причини. Суха та волога гангрена. Місцеві й загальні прояви. Профілактика та лікування, догляд за хворими після операції.
53. Закрита черепно-мозкова травма. Діагностика струсу і стиснення головного мозку. Перша допомога, транспортування. Принципи лікування хворих.
54. Перелом склепіння та основи черепа. Діагностика та перша допомога. Особливості транспортування хворих.
55. Травми шиї, відкриті та закриті ушкодження м'яких тканин та органів шиї. Діагностика ушкоджень. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги в разі ушкодження шиї. Профілактика повітряної емболії при пораненнях вен шиї.

56. Опіки стравоходу. Клінічна картина. Тактика фельдшера під час надання першої допомоги. Принципи лікування хворих з опіками стравоходу. Особливості догляду за хворими з гастростомією.
57. Механічна травма грудної клітки: забій, струс, стиснення. Діагностика. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги хворим з травмою грудної клітки. Лікування.
58. Поняття про пневмоторакс. Види пневмотораксу. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги хворим з пневмотораксом. Лікування хворих.
59. Запальні захворювання грудної залози. Симптоми, лікування хворих, профілактика маститу.
60. Переломи ребер. Симптоми множинних і подвійних переломів ребер. Перша допомога, особливості транспортування.
61. Доброякісні та злоякісні пухлини грудної залози. Симптоми, диференційний діагноз. Лікування хворих з пухлинами грудної залози. Профілактика онкологічних захворювань грудної залози.
62. Закриті й відкриті ушкодження легень, серця, магістральних судин. Діагностика, перша допомога, особливості транспортування хворих.
63. Захворювання стравоходу, рак стравоходу. Варикозне розширення вен стравоходу. Клінічна картина. Лікування. Надання першої допомоги в разі кровотечі з вен стравоходу.
64. Механічна травма живота. Діагностика. Клінічна картина гострого живота при травмі живота. Перша допомога й показання до госпіталізації. Особливості транспортування. Показання до оперативного лікування.
65. Гострий перитоніт. Причини, симптоми, діагностика. Перитоніт місцевий та загальний. Догляд за хворими після операції. Перша допомога й показання до оперативного лікування. Особливості транспортування.
66. Гострий апендицит. Клінічна картина, діагностика, лікування. Догляд за хворими в післяопераційний період.
67. Шлунково-кишкові кровотечі. Причини кровотечі в порожнисті органи. Діагностика кровотеч. Невідкладна допомога. Консервативні та оперативні методи лікування.
68. Гостра непрохідність кишок. Діагностика, перша допомога, особливості транспортування, показання до оперативного лікування.
69. Ускладнення виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки. Діагностика, перша допомога, показання до госпіталізації, консервативне та оперативне лікування хворих. Особливості догляду за хворими з дренажем черевної порожнини.
70. Гострий холецистит. Гострий панкреатит. Клінічна картина, діагностика, особливості лікування. Тактика фельдшера в разі гострого холецистити та панкреатиту.
71. Запальні захворювання прямої кишки та прилеглих до неї тканин. Клінічна картина і діагностика, консервативне та оперативне лікування. Геморой. Діагностика та лікування. Особливості догляду за хворими в проктологічному відділенні.
72. Пухлини товстої і прямої кишок. Діагностика та лікування. Роль профілактичних обстежень у ранній діагностиці пухлин. Особливості догляду за хворими зі штучними норицями.
73. Закриті й відкриті ушкодження сечостатевої системи. Клінічна картина, перша допомога й лікування. Особливості транспортування хворих з

- урологічними травмами.
74. Аденома передміхурової залози. Клінічна картина, діагностика, лікування. Перша допомога в разі гострої затримки сечі. Показання до накладання надлобкової сечової нориці. Особливості догляду за хворими з надлобковою сечовою норицею.
 75. Перелом хребта. Клінічна картина. Діагностика ушкоджень хребців і спинного мозку. Перша допомога, транспортування та лікування.
 76. Переломи кісток таза. Ускладнення при переломах кісток таза. Діагностика, перша допомога, транспортування і лікування.
 77. Переломи кісток плеча. Клінічна картина, перша допомога, лікування. Особливості надання першої допомоги у випадку відкритих переломів.
 78. Переломи кісток передпліччя, кисті і пальців. Перша допомога, транспортування і лікування, іммобілізація.
 79. Перелом стегна. Клінічна картина, перша допомога в разі відкритих переломів.
 80. Переломи кісток гомілки та пальців стопи. Особливості надання першої допомоги у випадку відкритих переломів.
 81. Запальні захворювання верхньої кінцівки. Панарицій. Принципи оперативного лікування.
 82. Облітеруючі захворювання судин нижньої кінцівки. Клінічна картина, діагностика, перша допомога, принципи лікування.
 83. Запальні захворювання нижньої кінцівки. Гнійний артрит. Діагностика, перша допомога, лікування. Остеомієліт кісток нижньої кінцівки.
 84. Вогнепальні поранення. Пошкодження тканини тіла в разі вогнепального поранення.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ

ЛЕКЦІЯ

Хірургія — розділ медицини, основним лікувальним засобом якого є хірургічні маніпуляції та операції. Нарис з історії хірургії. Причини, які заважали розвиткові хірургії. Відкриття антисептики й асептики, знеболювання та груп крові. Початок розвитку сучасної хірургії, диференціація хірургічних спеціальностей та становлення хірургії як науки. М.І. Пирогов — видатний хірург, вчений-анатом, засновник військово-польової хірургії. Визначні хірурги XIX—XX ст.: М.В. Скліфосовський, М.І. Пирогов, О.М. Бакулев, П.І. Дьяконов, С.П. Федоров, О.В. Вишневський, М.М. Петров, Б.В. Петровський та ін. Українська школа хірургів: В.О. Караваєв, О.П. Кримов, М.М. Дітеріхс, С.П. Коломнін, В.П. Філатов, О.О. Шалімов, М.М. Амосов та ін. Місце хірургії в сучасній медицині. Організація та структура хірургічної служби України, основні хірургічні заклади військової та цивільної медицини. Діяльність фельдшера в забезпеченні населення хірургічною допомогою.

Розділ 1. Загальна хірургія

Тема 2. Профілактика хірургічної інфекції

ЛЕКЦІЯ

Загроза хірургічної інфекції та необхідність її профілактики і лікування. Роль мікрофлори, наявності вхідних воріт і стану макроорганізму для розвитку гнійної інфекції. Екзогенна та ендогенна хірургічна інфекція. Поняття про внутрішньолікарняну інфекцію, її профілактика. Асептика — комплексна система профілактичних і лікувальних засобів у боротьбі з інфекційними ускладненнями та захворюваннями. Санітарно-гігієнічні й протиепідемічні заходи для поліпшення медичної допомоги хворим та ураженим з гнійними захворюваннями; їхня профілактика згідно з діючими наказами.

Основні принципи асептики: стерилізація та ізоляція. Профілактика повітряної, краплинної, контактної та імплантаційної інфекції. Фізичні та хімічні методи стерилізації. Термічні засоби: пастеризація, паровий та сухоповітряний методи, обпалювання і прожарювання. Променева, газова стерилізація. Контроль стерилізації. Профілактика імплантаційної інфекції. Підготовка рук та їх стерилізація перед операцією. Надягання стерильної білизни, оброблення операційного поля згідно з наказом № 181 МОЗ України. Антисептика — комплексний метод знищення інфекції в рані та організмі людини. Види антисептики, основні групи хімічних речовин і способи їх застосування. Операційний блок, оснащення, режим роботи, прибирання. Забезпечення режиму асептики, антисептики на етапах хірургічної допомоги.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У кабінеті доклінічної практики. Підготовка до стерилізації хірургічних інструментів, білизни, перев'язувального матеріалу, гумових виробів та апаратів з оптичною системою. Способи укладання однорідного й

різноманітного матеріалу, маркування, транспортування і зберігання стерилізаційних коробок (біксів). Стерилізація тазів для оброблення рук.

Техніка оброблення рук за методом Спасокукоцького—Кочергіна, розчинами первомуру (С-4), хлоргексидину біглюконату, стериліуму та іншими сучасними препаратами. Підготовка операційного поля за методом Гроссіха—Філончикова та відповідно до чинних наказів МОЗ України. Самостійне надягання стерильного халата, маски, гумових рукавичок, правила заміни пошкодженої рукавички без порушення принципів асептики. Ознайомлення з фізичними й хімічними властивостями антисептичних речовин, виписування рецептів на них. Ознайомлення з методиками стерилізації та зберігання шовного матеріалу.

У стаціонарі. Приготування перев'язувального матеріалу, білизни, халатів, масок і рукавичок до стерилізації та укладання їх у стерилізаційні коробки. Завантаження парового стерилізатора автоклава, нагляд за ходом стерилізації та розвантаження. Контроль стерилізації. Підготовка хірургічних інструментів до стерилізації після чистих і гнійних операцій. Контроль оброблення на залишки крові та мийного розчину. Режим стерилізації з урахуванням анаеробної інфекції, гепатиту В і СНІДу.

Практичні навички:

- проведення сухоповітряної стерилізації;
- приготування, підготовка до стерилізації та укладання в стерилізаційні коробки перев'язувального матеріалу, операційної білизни;
- проведення стерилізації в паровому стерилізаторі;
- проведення контролю ефективності теплової стерилізації, прямі та непрямі методи контролю простерилізованих матеріалів;
- підготовка до стерилізації та стерилізація гумових трубок, дренажів, катетерів;
- хімічна дезінфекція і стерилізація хірургічних інструментів з урахуванням профілактики анаеробної інфекції, вірусного гепатиту, туберкульозу, СНІДу;
- збереження стерилізованих матеріалів;
- дезінфекція і стерилізація тазів для підготовки рук до операції;
- підготовка рук за методом Спасокукоцького—Кочергіна;
- оброблення рук препаратами бактерицидної дії — хлоргексидину біглюконатом, С-4, стериліумом та іншими сучасними препаратами;
- термінова підготовка рук до операції;
- самостійне надягання стерильного халата, гумових рукавичок та маски на себе й на хірурга;
- знімання використаних рукавичок, халата, маски;
- підготовка операційного поля за методом Гроссіха—Філончикова та відповідно до вимог чинних наказів МОЗ України.

Тема 3. Охорона праці в хірургії

ЛЕКЦІЯ

Вивчення основних нормативних актів України з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Основи техніки безпеки під час роботи з медичною апаратурою. Захист медичних працівників під час роботи з біологічними середовищами, вивчення чинних наказів МОЗ України.

Інфекційний захист медичних працівників згідно чинних наказів МОЗ України.

Тема 4. Гемостаз

ЛЕКЦІЯ

Поняття про кровотечу та крововтрату. Класифікація крововтрати. Класифікація кровотеч за причиною, зв'язком з навколишнім середовищем, наявністю проявів, часом виникнення, об'ємом крововтрати та за повторюваністю. Синдром гострої анемії, геморагічний шок, клінічні та лабораторні критерії оцінки крововтрати, клінічні ознаки кровотечі з легень та травного каналу. Тактика фельдшера щодо гематом та крововиливів. Лабораторні й спеціальні методи діагностики. Механізм самостійного припинення кровотечі. Тимчасове й остаточне спинення кровотечі: фізичні, хімічні, біологічні і механічні методи. Перша допомога під час зовнішніх і внутрішніх кровотеч на етапах надання медичної допомоги. Особливості інтенсивної терапії і догляду за хворими в умовах стаціонарного лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У кабінеті доклінічної практики. Засвоєння студентами способів спинення кровотечі: визначення місць притиснення кровоточивих судин, накладання джгута або джгута-закрутки, стисної пов'язки, пальцеве притиснення артерії, туга тампонада рани, накладання кровоспинного затискача на судини і перев'язування їх у рані та на протязі (на фантомі). Застосування для спинення кровотеч фібринних плівок, гемостатичної губки, холоду.

У стаціонарі. Принципи й тактика надання першої медичної допомоги під час зовнішніх та внутрішніх кровотеч, шоківий індекс, оцінювання стану хворого. Транспортування й госпіталізація. Клінічний аналіз перебігу хвороби пацієнта та аналіз медичних карток, особливості консервативного та оперативного лікування. Робота в операційній, перев'язочній, маніпуляційній: ознайомлення з остаточним гемостазом за допомогою фізичних, хімічних та біологічних методів. Участь у проведенні інструментального обстеження й догляду за хворими в стаціонарі.

Практичні навички:

- клінічне визначення виду кровотечі та об'єму крововтрати;
- визначення індексу Альговера;
- тимчасове спинення зовнішньої кровотечі механічними засобами:
 - зміна положення тіла або кінцівок хворого для спинення кровотечі;
 - накладання стисної пов'язки;
 - накладання джгута та джгута-закрутки;
 - пальцеве притиснення артерії — плечової, сонної, стегнової, ліктьової, підколінної, скроневої, черевної, підключичної, променевої;
 - накладання затискача на судину;
 - туга тампонада рани;
 - накладання кровоспинного затискача на судину (на фантомі);
- накладання лігатури на судину (на фантомі);

- місцеве застосування хімічних і біологічних засобів гемостазу;
- застосування охолодження для гемостазу.

Тема 5. Знеболювання: загальне та місцеве

ЛЕКЦІЯ

Поняття про біль і знеболювання, про загальне і місцеве знеболення. Види наркозу залежно від шляхів введення наркотичної речовини. Поняття про сучасну багатокомпонентну анестезію.

Основні речовини для проведення наркозу. Штучна гіпотермія. Підготовка хворих до анестезії, премедикація. Клінічний перебіг наркозу та його стадії, можливі ускладнення. Тактика в разі ускладнень, профілактика їх. Неінгаляційний наркоз, його різновиди, переваги та недоліки. Участь фельдшера в оформленні медичної документації із загального знеболювання.

Місцеве знеболювання, механізм і види місцевої анестезії. Найпоширеніші анестезуючі засоби. Показання й протипоказання до проведення місцевої анестезії. Оснащення й техніка інфільтраційної, провідникової за Лукашевичем—Оберстом, внутрішньокісткової, внутрішньовенної та місцевої анестезії за Вишневським. Спинномозкова і перидуральна анестезія. Техніка проведення, протипоказання, можливі ускладнення, профілактика.

Новокаїнова блокада, її різновиди й показання до проведення. Можливості анестезіологічного забезпечення на різних етапах надання хірургічної допомоги. Участь фельдшера в проведенні місцевої анестезії.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У кабінеті доклінічної практики. Засвоєння алгоритму проведення інгаляційного наркозу. Вивчення апаратури для наркозу, правил техніки безпеки і роботи з наркозними та дихальними апаратами. Ознайомлення з основними лікарськими засобами для загальної й місцевої анестезії. Способи забезпечення прохідності дихальних шляхів і боротьби з можливими ускладненнями знеболювання. Оцінювання ефективності реанімаційних заходів.

У стаціонарі. Ознайомлення та участь у приготуванні стола анестезіолога, веденні наркозної карти, нагляді за життєво важливими функціями організму: центральної нервової, дихальної і серцево-судинної систем. Засвоєння навичок надання першої допомоги у разі блювання, регургітації, асфіксії, зупинки серця. Участь у проведенні місцевої анестезії та новокаїнової блокади хірургічним хворим. Робота у відділенні інтенсивної терапії, виконання призначень лікаря та догляд за хворими.

Практичні навички:

- підготовка наркозної апаратури до роботи (перевірка готовності до роботи, стерилізація);
- знання правил роботи з газовими балонами та редукторами;
- проведення кисневої інгаляції через маску або носові катетери при централізованій подачі кисню;
- підготовка до роботи стола сестри-анестезистки;
- надання першої допомоги під час блювання, регургітації;
- надання першої допомоги в разі механічної асфіксії;

- проведення місцевої холодової анестезії шкіри хлоретилом;
- проведення місцевої анестезії за Вишневським, провідникової за Лукашевичем—Оберстом;
- проведення реанімаційних заходів та оцінювання їх ефективності;
- вивчення препаратів для проведення інгаляційного та неінгаляційного наркозу;
- вивчення антидодів, снодійних препаратів, міорелаксантів.

6. Неоперативна хірургічна техніка

Тема 6.1. Десмургія

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У кабінеті доклінічної практики. Поняття про пов'язку та перев'язку. Види пов'язок. Основні перев'язувальні засоби та матеріали. Транспортна й лікувальна іммобілізація, мета, принципи та правила транспортної іммобілізації. М'які пов'язки: бинтові, клейові, косинкові, пращоподібні та пов'язки з підручних матеріалів. Правила бинтування. Основні типи бинтових пов'язок. Тверді пов'язки, різновиди та оснащення для їхнього накладання. Особливості використання штатних шинних комплектів. Особливості використання пневмошин. Гіпсові пов'язки. Властивості та якість гіпсу. Види гіпсових пов'язок. Правила накладання гіпсових пов'язок. Засвоєння техніки накладання м'яких пов'язок: на голову й шию, грудну клітку і плечовий суглоб, ділянку живота і таза, верхню та нижню кінцівки. Ознайомлення із застосуванням бандажа та суспензорія, оклюзійної пов'язки, еластичних і трубчастих бинтів.

Практичні навички:

- засвоєння правил і принципів транспортної іммобілізації;
- транспортна іммобілізація в разі ушкоджень та захворювань з використанням табельних і підручних засобів;
- засвоєння правил бинтування та накладання гіпсових пов'язок;
- транспортна іммобілізація пневмошинами;
- накладання м'яких захисних і лікувальних пов'язок на різні частини тіла з марлевих і трубчастих еластичних бинтів та підручних матеріалів;
- визначення якості гіпсу та приготування гіпсових бинтів і лонгет;
- замочування гіпсових бинтів і лонгет, допомога лікарям у накладанні гіпсових пов'язок;
- зняття гіпсових пов'язок;
- догляд за хворими з гіпсовою пов'язкою.

Тема 6.2. Інфузійна терапія

ЛЕКЦІЯ

Інфузійно-трансфузійна терапія в сучасній хірургії, реаніматології та інтенсивному лікуванні.

Правові аспекти гемотрансфузій. Шляхи введення інфузійних речовин. Алгоритм заходів з проведення гемотрансфузій. Показання, протипоказання до

переливання крові та її компонентів. Основи ізосерології. Поділ груп крові за системою АВО та системою резус. Визначення груп крові за допомогою стандартних сироваток та цоліклонів анти-А і анти-В реагентів. Поняття про резус-фактор.

Визначення резус-належності експрес-методом стандартними антирезусними сироватками і цоліклональними D і С реагентами.

Умови зберігання крові, визначення якості крові та препаратів крові.

Необхідні проби на сумісність еритроцитної маси донора й реципієнта. Методи й техніка гемотрансфузій. Помилки та ускладнення під час переливання препаратів крові. Догляд за хворими під час і після гемотрансфузії, лабораторний контроль. Донорство та його джерела. Необхідність обстеження донорів на вірусний гепатит, СНІД, сифіліс. Компоненти й препарати крові, їхнє клінічне застосування. Документація при гемотрансфузіях. Кровозамінники та гемокоректори. Класифікація розчинів за групами. Поняття про повне та часткове парентеральне харчування. Ускладнення в разі переливання кровозамінників, перша медична допомога при цьому.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У кабінеті доклінічної практики. Визначення груп крові за системою АВО стандартними гемаглютинуючими сироватками та цоліклональними реагентами анти-А і анти-В. Визначення резус-належності за допомогою універсальної антирезусної сироватки D та цоліклональних реагентів анти-D-супер і анти-С-супер. Проведення проб на сумісність крові донора та реципієнта. Визначення придатності консервованої крові та її препаратів.

У стаціонарі. Участь у визначенні групи крові та резус-належності донора й хворого, проведення проб на індивідуальну сумісність, резус-сумісність, біологічної проби. Догляд за хворими під час і після переливання крові. Участь у заповненні документації. Робота в маніпуляційному кабінеті та пункті взяття крові.

Практичні навички:

- визначення груп крові за допомогою стандартних сироваток і цоліклонів анти-А та анти-В реагентів;
- макроскопічне оцінювання крові до переливання;
- засвоєння алгоритму переливання крові;
- засвоєння положень чинних наказів МОЗ України;
- визначення резус-фактора крові експрес-методом;
- проведення проб на сумісність еритроцитної маси донора та реципієнта (на індивідуальну та резус-сумісність, біологічної проби);
- догляд за хворими під час і після переливання еритроцитарної маси та інших препаратів крові;
- ведення документації переливання препаратів крові та кровозамінників;
- тактика фельдшера в разі виникнення ускладнень під час переливання крові.

Тема 7. Оперативна хірургічна техніка

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У кабінеті доклінічної практики. Поняття про хірургічну операцію та оперативну хірургію. Види хірургічних операцій: залежно від терміновості, за

методами видалення патологічного вогнища, реконструктивні та пластичні. Сучасний загальний хірургічний інструментарій: для розсікання і зшивання тканин, для захоплення і фіксації, для розширення рани, спинення кровотечі. Спеціальний інструментарій для операцій на окремих органах. Елементи операцій: розсікання тканини, гемостаз, фіксація тканин, видалення патологічного вогнища, з'єднання та дренивання рани. Вивчення хірургічного інструментарію — загального та спеціального. Складання наборів інструментів для операцій на кістках, органах черевної та грудної порожнин, для трепанації черепа, трахеостомії, первинного хірургічного оброблення рани, скелетного витяжіння, венесекції. Формування пакетів для тимчасових невідкладних оперативних втручань. Робота в операційній і перев'язочній. Участь у підготовці та відбиранні інструментів для операцій. Використання загального хірургічного інструментарію під час роботи в перев'язочній і догляду за хворими.

Практичні навички:

- складання наборів інструментів для первинного хірургічного оброблення ран;
- складання наборів інструментів для операцій на кістках;
- складання наборів інструментів для операцій на органах черевної порожнини;
- складання наборів інструментів для операцій на органах грудної порожнини;
- складання наборів інструментів для трепанації черепа;
- складання наборів інструментів для трахеостомії;
- складання наборів інструментів для лапаротомії, апендиктомії, грижосіченні;
- складання наборів інструментів для операцій на прямій кишці;
- складання наборів інструментів для розтину гнояка;
- складання наборів інструментів для скелетного витяжіння;
- складання наборів інструментів для венесекції;
- формування пакетів для тимчасових хірургічних втручань;
- накладання вузлових швів на шкіру на муляжі;
- зняття швів на муляжі.

Тема 8. Хірургічна діяльність на основних етапах лікування

Тема 8.1. Загальні принципи надання першої медичної допомоги

ЛЕКЦІЯ

Перша медична допомога. Рівні надання допомоги — від само- та взаємодопомоги до спеціалізованої медичної допомоги на догоспітальному етапі.

Завдання першої медичної допомоги: профілактика небезпечних ускладнень, травм, термінальних станів та гострих захворювань. Організаційні та лікувальні принципи надання першої медичної допомоги (сортування травмованих, черговість надання допомоги, її обсяг залежно від етапності та характеру).

Тема 8.2. Амбулаторна хірургія

ЛЕКЦІЯ

Структура хірургічної служби поліклініки, травматологічного пункту, фельдшерсько-акушерського пункту (ФАП). Обсяг консервативного та оперативного лікування хворих. Організація й оснащення хірургічного кабінету. Порядок приймання хворих і проведення невідкладної допомоги й планових операцій. Порядок госпіталізації хворих для планових і екстрених операцій. Диспансеризація хірургічних хворих. Документація в поліклініці.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Участь у роботі хірургічного кабінету амбулаторії (поліклініки) та допомога хірургу поліклініки.

Обстеження хворого й діагностика хірургічних захворювань.

Заповнення медичної карти амбулаторного та стаціонарного хворого.

Вивчення документації хірургічного кабінету.

Практичні навички:

- участь у роботі хірургічного кабінету амбулаторії (поліклініки);
- участь в обстеженні хворого і діагностика хірургічних захворювань;
- заповнення медичної карти амбулаторного та стаціонарного хворого.

Тема 8.3. Деонтологія в хірургії

САМОСТІЙНА РОБОТА

Деонтологія — обов'язковий аспект медичної діяльності. Специфічність хірургічної деонтології. Професійна медична етика в хірургії. Завдання хірургічної деонтології — стабілізація й охорона психіки хворого в передопераційний та післяопераційний періоди. Важливість психоемоційних чинників та лікарської терапії для успіху хірургічного лікування. Роль фельдшера у створенні здорових взаємовідносин у медичному закладі.

Тема 8.4. Лікування хворого в хірургічному відділенні. Діагностика хірургічних захворювань

ЛЕКЦІЯ

Роль діагнозу в лікуванні хворого. Особливості амбулаторної та стаціонарної діагностики хірургічних хворих. Загальноклінічні методи обстеження хворих: знайомство з хворим, збирання анамнезу захворювання та життя, даних об'єктивного дослідження органів і систем, місць патологічного вогнища, лабораторні й спеціальні методи дослідження. Методика оформлення й ведення історій хвороб, необхідний мінімальний обсяг лабораторних та інших методів обстеження хворих. Організація та послідовність проведення діагностики обстеження пацієнтів. Підготовка хворого до спеціальних досліджень. Участь фельдшера в обстеженні хворих та оформленні відповідної документації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Участь у заповненні медичних карток стаціонарних хворих, збирання анамнезу життя й захворювання. Вивчення місцевих проявів захворювання; огляд, перкусія, пальпація, аускультация та вимірювання симетричних частин тіла. Оцінювання результатів лабораторних та інших методів обстеження хворих. Аналіз медичних карток стаціонарних хворих, їхній зміст і особливості ведення. Вивчення документації постової медичної сестри, ознайомлення з роботою перев'язочного, процедурного кабінетів.

Практичні навички:

- обстеження хворого та діагностика хірургічних захворювань;
- вивчення схеми історії хвороби, заповнення медичної карти амбулаторного та стаціонарного хворого.

Тема 8.5. Догляд за хворими в хірургічному відділенні. Підготовка хворих до операції

ЛЕКЦІЯ

Організація хірургічного відділення, його структура, розміщення, палати, перев'язочна, режим роботи, прибирання. Лікарський план обстеження й лікування хворого та його значення для роботи молодшого медичного персоналу. Загальний догляд за хірургічними хворими. Санітарно-гігієнічні вимоги до медичного персоналу та хворих. Особливості організації харчування хірургічних хворих. Визначення показань та протипоказань до знеболювання та операції (абсолютні, відносні). Оцінювання операційного ризику. Підготовка хворих до операції. Мета передопераційної підготовки: підготовка нервової, серцево-судинної систем, органів дихання, травного каналу. Підготовка операційного поля.

Премедикація. Транспортування хворого в операційну. Особливості підготовки до ургентних та планових операцій. Необхідний обсяг лабораторних та інших спеціальних методів обстеження для проведення операцій різного обсягу та загального знеболювання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Участь у підготовці до планової та ургентної операцій хворих. Проведення премедикації. Підготовка операційного поля. Транспортування хворих в операційну.

Практичні навички:

- особливості підготовки до операції дітей, жінок, осіб похилого віку, ослаблених осіб;
- підготовка хворого до планової операції;
- підготовка хворого до ургентної операції;
- проведення премедикації;
- транспортування хворого в операційну;
- оцінювання даних лабораторних та додаткових методів обстеження;
- проведення проб на чутливість до новокаїну та інших лікарських засобів.

Тема 8.6. Післяопераційний період. Лікування хворого у відділенні інтенсивної терапії

ЛЕКЦІЯ

Післяопераційний період, його фази та варіанти перебігу. Порушення функцій життєво важливих органів і процесів обміну після операції.

Організація роботи і гігієнічний режим у відділенні реанімації та інтенсивної терапії (ВРІТ), оцінювання загального стану хворого. Клінічний та моніторний нагляд за хворим.

Післяопераційні ускладнення, їхня профілактика й усунення: психічні та невротичні розлади, порушення діяльності серцево-судинної системи, дихання, травного каналу, сечовиділення.

Можливі ускладнення в ділянці рани й дренажів. Післяопераційний режим, дієта, лікарська терапія, лікувальна фізкультура. Лабораторний та функціонально-діагностичний контроль за станом хворого. Документація ВРІТ. Реабілітація хірургічних хворих після операції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Робота у відділенні реанімації та інтенсивної терапії, у хірургічному відділенні. Профілактика ускладнень після операцій, виконання призначень лікаря. Ознайомлення з функціонально-діагностичною апаратурою й лабораторним контролем за хворими. Документація ВРІТ та участь у її веденні.

Практичні навички:

- догляд за хворими в післяопераційний період, методи контролю за станом хворого;
- виявлення та участь у ліквідації ускладнень у післяопераційний період;
- виконання призначень лікаря;
- складання режиму, дієти, ЛФК для хворих у відділенні інтенсивної терапії;
- ведення документації;
- контроль за станом післяопераційної рани.

Тема 9. Основні види хірургічної патології

Тема 9.1. Ушкодження. Закриті механічні ушкодження (травми)

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про травму. Види травматизму та його профілактика. Організація травматологічної допомоги.

Ускладнення травм — безпосередні, найближчі та пізні. Особливості обстеження травматологічного хворого, дослідження місця ушкодження. Організаційні й лікувальні принципи надання першої медичної допомоги. Види закритих травм м'яких тканин: забій, розтягнення, розрив, струс, стиснення. Особливості діагностики, надання першої допомоги та лікування. Вивихи, їхні види, діагностика й лікування.

Поняття про переломи кісток: класифікація, клінічні ознаки, надання першої допомоги. Механізм зростання переломів. Фактори, які уповільнюють зростання. Принципи лікування. Особливості догляду за травматологічними хворими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Робота в травматологічному відділенні. Клінічний аналіз перебігу хвороби в пацієнтів з різними ушкодженнями, обговорення питань діагностики, клінічної картини, обсягу надання першої медичної допомоги на етапах евакуації. Ознайомлення з різними методами лікування і участь у маніпуляціях та оперативних втручаннях. Догляд за травматологічними хворими.

Демонстрація і аналіз рентгенограм травматологічних хворих. Робота в операційній та перев'язочній.

Участь у накладанні й знятті гіпсових пов'язок. Підготовка шини Белера, інструментів для скелетного витягнення екстензійними апаратами.

Практичні навички:

- діагностика та надання першої медичної допомоги в разі ушкодження м'яких тканин;
- діагностика та надання першої медичної допомоги у випадку вивихів та переломів;
- участь у накладанні та знятті гіпсових пов'язок;
- догляд за хворими;
- підготовка наборів інструментів для операцій на кістках;
- діагностика основної травматологічної патології за рентгенограмами.

Тема 9.2. Відкриті механічні ушкодження (рани)

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про поранення та рану. Види ран, розподіл їх за характером ушкодження. Клінічні ознаки ран, класифікація за стадіями розвитку інфекційного процесу. Етапи перебігу ранового процесу. Види загоєння ран. Основи надання першої медичної допомоги в разі поранень. Загальні принципи первинного хірургічного оброблення ран. Види первинного хірургічного оброблення ран. Антибактеріальна, хіміотерапія. Особливості лікування у випадках гнійних ран. Симптоми нагноєння рани, консервативне й хірургічне активне лікування, використання протеолітичних ферментів, загальної та місцевої антибіотикотерапії, УФО, лазера, гіпербаричної оксигенації. Вторинне хірургічне оброблення рани. Особливі види ранової інфекції. Вогнепальні поранення. Особливості перебігу та лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Робота в чистій та гнійній перев'язочній, травматологічному пункті. Проведення перев'язок, зняття швів у хворих після операції. Відпрацювання підбирання необхідних інструментів для первинного хірургічного оброблення ран. Лікування потерпілих з гнійними ранами залежно від фази ранового процесу. Накладання м'яких клеолових та бинтових пов'язок.

Практичні навички:

- перша допомога при пораненнях; участь у проведенні перев'язок;
- проведення первинного хірургічного оброблення поверхнево

- розміщених ран м'яких тканин;
- проведення активно-пасивної профілактики правця;
- участь у лікуванні ран залежно від фази ранового процесу;
- підготовка набору інструментів для первинного хірургічного оброблення рани.

Тема 9.3. Термічні ушкодження. Електротравма

ЛЕКЦІЯ

Опіки. Етіологія. Класифікація термічних опіків. Визначення глибини ушкодження тканин і площі опіку. Послідовність надання першої медичної допомоги хворим, боротьба з опіковим шоком, місцеве лікування опіків. Роль охолодження та раннього первинного хірургічного оброблення ушкодженої ділянки для поліпшення результатів подальшого лікування. Опікова хвороба: періоди й клінічні симптоми, принципи лікування. Догляд за опіковими хворими. Хімічні опіки, їх види, прояви, перша медична допомога і лікування. Особливості першої медичної допомоги при променевих опіках. Фази місцевих проявів променевих опіків. Відмороження. Види холодової травми. Класифікація відморожень, періоди і ступені розвитку. Перша допомога на догоспітальному етапі та лікування. Особливості догляду за хворими з відмороженнями.

Електротравма. Дія електроструму на організм людини — електроопік, загальні зміни в центральній нервовій та серцево-судинній системі, у диханні. Особливості надання першої медичної допомоги, серцево-легенева реанімація, принципи лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Відпрацювання практичних навичок з надання першої медичної допомоги ушкодженим, визначення глибини та площі опіку. Клінічний аналіз перебігу хвороби в пацієнтів з опіками, відмороженнями. Обговорення питань клінічної картини, діагностики, надання першої медичної допомоги на догоспітальному етапі. Догляд за хворими з опіками і відмороженнями. Проведення некротомії та перев'язок.

Вивчення та клінічний аналіз перебігу хвороби в пацієнтів з електротравмою. Проведення лікувальних заходів в умовах відділення реанімації та інтенсивної терапії.

Практичні навички:

- визначення площі опікової поверхні різними способами;
- визначення глибини ушкодження тканин при опіках і відмороженнях;
- перша допомога в разі термічних, хімічних опіків;
- перша допомога в разі електротравми;
- перша допомога в разі холодової травми, відмороження та загального замерзання;
- методика охолодження ушкодженої ділянки у випадку термічного опіку;
- перев'язка опікової та відмороженої поверхні;
- ознайомлення з технікою пересадки шкіри; види шкірних трансплантів.

Тема 10. Хірургічна інфекція

Тема 10.1. Гостра й хронічна гнійна аеробна інфекція

ЛЕКЦІЯ

Класифікація хірургічної інфекції. Профілактика й лікувальні заходи у подоланні гнійних захворювань у роботі фельдшера. Основні збудники гострої та хронічної гнійної аеробної хірургічної інфекції. Шляхи проникнення інфекції. Загальні й місцеві ознаки гнійного запалення, види гнійних захворювань. Принципи лікування, антибактеріальна терапія і детоксикація.

Тема 10.2. Місцеві гнійні захворювання шкіри, підшкірної жирової клітковини, судин, кісток і суглобів

ЛЕКЦІЯ

Гострі гнійні захворювання шкіри (фурункул, карбункул, гідраденіт, абсцес, флегмона, бешиха, еризипелоїд), клінічна картина, особливості перебігу та лікування у разі цих захворювань. Тактика фельдшера. Запальні захворювання судин (лімфангіт, лімфаденіт, флебіт, тромбофлебіт). Причини, клінічні ознаки й лікування. Небезпечність ускладнень і гострого тромбофлебіту обличчя і нижніх кінцівок. Гнійно-запальні захворювання кісток і суглобів (бурсит, тендовагініт, артрит, остеомієліт). Причини, особливості клінічної картини й лікування залежно від локалізації процесу. Роль фельдшера в діагностиці та забезпеченні лікування хворих з окремими видами гнійних захворювань.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У *стаціонарі*. Самостійна робота фельдшера в діагностиці деяких гнійних захворювань у поліклініці та стаціонарі, лікуванні хворих. Участь у проведенні активного хірургічного втручання при гнійних захворюваннях, взяття посіву з ран для визначення мікрофлори, чутливості до антибіотиків. Перев'язування хворих, допомога під час операцій, розтинів абсцесів, некротомії.

Практичні навички:

- показ тематичних хворих;
- догляд за хворими;
- взяття матеріалу з ран для бактеріологічного дослідження;
- проведення проби на чутливість до антибіотиків;
- участь у розтині поверхнево розташованих абсцесів;
- перев'язка гнійних ран;
- підготовка наборів для розтину гнояків;
- профілактика та лікування пролежнів.

Тема 10.3. Гостра анаеробна інфекція. Профілактика газової гангрені, правця

ЛЕКЦІЯ

Поняття про клостридіальну й неклостридіальну анаеробну інфекцію.

Анаеробна інфекція: збудники, форми, загальні і місцеві прояви. Профілактика, протиепідемічні заходи і принципи лікування.

Правець: шляхи проникнення збудника й умови розвитку захворювання. Клінічні ознаки та профілактика, лікування й догляд за хворими.

Гнильна неклостридіальна анаеробна інфекція, причини виникнення, особливості клінічної картини та лікування. Організація догляду за хворими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Самостійна робота фельдшера в діагностиці анаеробної інфекції в поліклініці та стаціонарі. Участь у проведенні перев'язок, допомога лікарю при оперативних втручаннях, проведення санітарно-гігієнічних заходів щодо профілактики поширення анаеробної інфекції в стаціонарі згідно з чинними наказами МОЗ України.

Практичні навички:

- показ тематичних хворих;
- догляд за хворими;
- проведення перев'язок ран, забруднених анаеробною інфекцією;
- засвоєння основних положень санітарно-епідеміологічного режиму згідно з чинними наказами МОЗ України.

Тема 10.4. Загальна гнійна інфекція (сепсис)

ЛЕКЦІЯ

Причини виникнення і розвитку. Види сепсису. Класифікація, клінічна картина, місцеві та загальні прояви захворювання. Інфекційно-токсичний шок, симптоми, перша медична допомога, інтенсивна терапія, комплексне лікування і особливості догляду за хворими.

Тема 10.5. Гостра й хронічна специфічна хірургічна інфекція

ЛЕКЦІЯ

Поняття про специфічну інфекцію. Особливості захворювань, які потребують хірургічного лікування. Сибірка: причини й чинники, форми, клінічні ознаки, обов'язковість консервативної терапії. Дифтерія ран: особливості перебігу ранового процесу, специфічна терапія, застосування антибіотиків та антисептиків. Протиепідемічні заходи й особливості догляду за хворими. Тактика фельдшера під час виявлення таких хворих. Особливості надання допомоги хворим з укушеними ранами.

Туберкульоз, який потребує хірургічного лікування, його форми. Туберкульоз лімфатичних вузлів: ознаки та лікування. Кістково-суглобовий туберкульоз: місцеві та загальні симптоми, діагностика, хіміотерапія, санаторно-ортопедичне, оперативне лікування та реабілітація хворих.

Актиномікоз: клінічна картина, діагностика і лікування.

Хірургічна проблема СНІДу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. З'ясування клінічних ознак гострих специфічних інфекційних захворювань за медичними картками стаціонарних хворих. Профілактичні заходи й застосування специфічних сироваток. Хірургічне оброблення вкушених ран. Демонстрація й аналіз рентгенограм з ураженням кісток і суглобів хворих на хірургічний туберкульоз. Особливості догляду за хворими.

Практичні навички:

- догляд за хворими. Показ та огляд тематичних хворих;
- хірургічне оброблення ран;
- застосування специфічних сироваток;
- активно-пасивна профілактика правця;
- перша допомога хворим з укушеними ранами;
- вивчення основних положень наказу МОЗ України № 720.

Тема 11. Пухлини

ЛЕКЦІЯ

Організація онкологічної служби в Україні. Етіологія. Уявлення про доброякісні та злоякісні пухлини. Клінічні ознаки й перебіг доброякісних та злоякісних процесів. Класифікація пухлин залежно від вихідної тканини. Форми росту злоякісних пухлин. Оцінювання поширення процесу, поділ на стадії за системою ТНМ. Діагностика новоутворень, значення діагностики пухлин на ранніх стадіях розвитку, лікування при передракових захворюваннях. Поняття про радикальне і паліативне лікування злоякісних пухлин: хірургічне, променеве, гормональне, симптоматичне, комбіноване. Вакцино- та фотодинамічна терапія.

Комплексна терапія злоякісних пухлин і необхідність застосування хірургічного лікування. Значення загальної диспансеризації населення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Клінічний аналіз і показ хворих з доброякісними та злоякісними пухлинами. Організація диспансеризації населення. Догляд за хворими. Участь у проведенні діагностичних і лікувальних маніпуляцій, операцій, перев'язок. Профілактика пролежнів, лікування їх. Специфіка спілкування медичного персоналу з хворими онкологічних стаціонарів.

Практичні навички:

- показ та огляд тематичних хворих;
- догляд за онкохворими;
- участь у перев'язках післяопераційних хворих;
- профілактика пролежнів;
- оволодіння деонтологічними навичками під час спілкування з онкохворими;
- виявлення ознак пухлинного процесу.

Тема 12. Змертвіння. Природжені хірургічні захворювання. Захворювання судин нижніх кінцівок

ЛЕКЦІЯ

Причинні чинники місцевого некрозу тканин. Види смертвінь. Клінічні ознаки сухої й вологої гангрени. Поняття про тромбоз і емболію; клінічні ознаки, профілактика й лікування. Пролежні: екзо-, ендогенні причини, клінічний перебіг, профілактика і лікування. Виразки, їхні види, клінічні ознаки, консервативні та оперативні методи лікування. Уявлення про нориці; класифікація, діагностика, лікування. Природжені хірургічні захворювання, причини виникнення, різні вади розвитку в дітей і дорослих. Своєчасна діагностика — запорука видужання хворих. Методи корекції природженої патології.

Облітеруючий ендартеріт, облітеруючий артеріосклероз, причини, клінічні ознаки, діагностика й лікування. Хвороба Рейно; клінічна картина, діагностика, лікування. Варикозне розширення вен, тромбофлебіт і флеботромбоз; клінічні ознаки, діагностика, ускладнення і способи лікування. Посттромбофлебітичний синдром; класифікація, діагностика, форми захворювання, лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Участь фельдшера в обстеженнях та перев'язках хворих з некрозами та гангренами при облітеруючих захворюваннях судин, з виразками й норицями. Догляд за хворими з некрозами, бинтування нижніх кінцівок після венектомії, зняття швів. Підготовка хворих і проведення фістулографії. Профілактика пролежнів.

Аналіз перебігу захворювання, показ хворих із судинною патологією. Проведення спеціальних проб для виявлення захворювань артерій і вен нижніх кінцівок. З'ясування методів консервативного й оперативного лікування. Участь у проведенні спеціальних методів дослідження тематичних хворих. Догляд за хворими після операцій на судинах, накладання еластичного бинта.

Практичні навички:

- показ та огляд тематичних хворих;
- перша медична допомога в разі гострого тромбозу та емболії;
- проведення профілактики пролежнів та лікування хворих;
- накладання еластичного бинта на нижні кінцівки;
- визначення прохідності глибоких вен нижніх кінцівок;
- догляд за хворими;
- засвоєння схем антикоагулянтної терапії;
- виявлення пульсації на артеріях нижніх кінцівок.

Розділ 2. Спеціальна хірургія

Тема 13. Захворювання та ушкодження голови, обличчя та шиї

ЛЕКЦІЯ

Особливості обстеження голови, шиї. Природжені дефекти й пухлини м'яких тканин черепа. Ушкодження м'яких тканин і кісток черепа. Відкрита і

закрита черепно-мозкова травма: переломи склепіння і основи черепа, забій, струс і стиснення мозку. Синдром черепно-мозкової травми. Особливості надання медичної допомоги та лікування черепно-мозкових травм. Особливості, перша медична допомога при вогнепальних пораненнях голови.

Ушкодження носа, щелеп. Клінічні ознаки, перша допомога, принципи лікування. Вади розвитку органів шиї. Поранення шиї. Абсцес, флегмона, лімфаденіт шиї. Пухлини й хірургічні захворювання органів шиї (лімфогранулематоз, лімфосаркома, рак щитоподібної залози, гортані, стравоходу). Зоб дифузний, вузловий, токсичний (базедова хвороба). Сторонні тіла стравоходу і дихальних шляхів. Опіки і рак стравоходу; клінічні ознаки, діагностика, перша медична допомога, лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У *стаціонарі*. Клінічний аналіз перебігу хвороби в пацієнтів з ушкодженнями і захворюванням голови, обличчя, шиї. Засвоєння студентами клінічних ознак черепно-мозкової травми і навичок надання першої медичної допомоги, проведення дегідратаційної терапії. Відпрацювання навичок: припинення кровотечі в разі поранення судин шиї, носової кровотечі, видалення сторонніх предметів з гортані, трахеї, бронхів. Складання набору медичних інструментів до трахеостомії.

Практичні навички:

- показ та огляд тематичних хворих;
- перша допомога у випадку закритих і відкритих травм голови;
- перша допомога в разі кровотечі з носа;
- вправлення нижньої щелепи при вивиху;
- перша допомога за наявності загальнономозкових симптомів хірургічних захворювань голови;
- перша допомога в разі поранень шиї: м'яких тканин, судин, органів;
- перша допомога та невідкладне звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів гортані й трахеї;
- перша допомога у випадку механічної та опікової травми стравоходу;
- складання набору медичних інструментів для трахеотомії;
- догляд за трахеостоєю.

Тема 14. Захворювання та ушкодження грудної клітки та органів грудної порожнини

ЛЕКЦІЯ

Основні методи обстеження грудної клітки та її органів. Механічна травма: забій, вдавнення грудної клітки, перелом ребер, ключиць.

Закриті ушкодження органів грудної клітки. Проникні та непроникні поранення грудної клітки, ускладнення їх. Ушкодження легень, серця. Особливості надання допомоги хворим з торакотравмою. Гнійно-запальні захворювання плеври та легень: гнійний плеврит, абсцес легені. Рак легені, діагностика й лікування. Оперативна корекція природжених і набутих вад та захворювань серця. Запальні захворювання грудної залози: гострий лактаційний і гострий гнійний мастит. Доброякісні та злоякісні пухлини грудної залози, клінічні ознаки, діагностика, методи лікування. Профілактичні заходи для своєчасного виявлення хворих.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Аналіз перебігу хвороби в пацієнтів з ушкодженнями та захворюваннями органів грудної порожнини. Відпрацювання навичок розпізнавання патології, надання першої медичної допомоги на догоспітальному етапі. Удосконалення техніки іммобілізації у випадку перелому ребер, ключиці, накладання оклюзійної пов'язки, підготовка дренажу за Бюлау або Суботіним для дренивання плевральної порожнини. Догляд за хворими, участь у проведенні діагностичних та лікувальних маніпуляцій, операцій, перев'язок.

Практичні навички:

- перша допомога в разі закритого ушкодження грудної клітки;
- перша допомога в разі перелому ключиці та ребер;
- перша допомога в разі відкритого, закритого і напруженого пневмотораксу;
- діагностика пухлин грудної залози;
- догляд за хворими з дренажами у плевральній порожнині;
- участь у діагностиці та лікуванні запальних процесів грудної залози;
- принципи лікування гострого маститу;
- методика самообстеження грудних залоз.

Тема 15. Хронічні захворювання органів черевної порожнини

ЛЕКЦІЯ

Безпосереднє обстеження хворих з хірургічними захворюваннями живота. Аномалії розвитку черевної стінки, пупка та внутрішніх органів. Основні спеціальні та інструментальні дослідження: езофагогастроскопія, УЗД, рентгеноскопія, лапароскопія. Черевна грижа. Класифікація, клінічні ознаки, принципи лікування. Хірургічні захворювання шлунка, дванадцятипалої кишки, прямої кишки, жовчного міхура, підшлункової залози. Клінічні ознаки цих захворювань і принципи лікування. Тактика фельдшера в разі звертання таких хворих до нього, диспансерний нагляд за ними.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Засвоєння методик обстеження хворих з хірургічними захворюваннями органів черевної порожнини. Аналіз перебігу хвороби в пацієнтів, підготовка їх до гастроскопії, ультразвукового та рентгенологічного дослідження. Відпрацювання прийомів поверхнево-орієнтовної та глибокої методичної пальпації за Образцовим—Стражеско. Участь у діагностичних і лікувальних маніпуляціях. Присутність на операціях, робота в перев'язочній. Складання набору інструментів для лапаротомії. Удосконалення навичок догляду за хворими після операцій на шлунку, жовчному міхурі, кишках і підшлунковій залозі.

Практичні навички:

- догляд за хворими;
- участь у діагностичних та лікувальних маніпуляціях, перев'язках;
- підготовка хворих до діагностичних досліджень;

— складання набору інструментів для лапаротомії.

Тема 16. Ушкодження та гострі захворювання органів черевної порожнини

ЛЕКЦІЯ

Закриті й відкриті ушкодження черевної порожнини, класифікація, клінічні ознаки, діагностика. Синдром гострого живота, перитоніт. Запальні захворювання очеревини: проривна виразка шлунка і дванадцятипалої кишки, защемлена грижа, гострий апендицит, гострий холецистит, гострий панкреатит, кишкова непрохідність. Особливості діагностики, перша допомога, клінічні ознаки, лікування, догляд. Рентгенографія і лапароскопія в ургентній абдомінальній хірургії. Основи лапароскопічної хірургії.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Аналіз перебігу хвороби в пацієнтів з різними захворюваннями органів черевної порожнини. Відпрацювання навичок розпізнавання гострих хірургічних захворювань, знання необхідних лабораторних і спеціальних методів дослідження. Надання першої медичної допомоги. Участь у діагностичних і лікувальних маніпуляціях, операціях і перев'язках. Аналіз медичних карток стаціонарних хворих з атиповою клінічною картиною.

Практичні навички:

- перша допомога в разі защемленої грижі;
- перша допомога у випадку закритого і відкритого ушкодження живота;
- перша допомога в разі гострих захворювань органів черевної порожнини;
- перша допомога в разі кровотечі зі стравоходу, шлунка, дванадцятипалої кишки;
- перша допомога в разі внутрішньочеревних кровотеч;
- виконання перев'язок;
- складання наборів інструментів для лапаротомії;
- участь у догляді за післяопераційними хворими з патологією органів черевної порожнини;
- перев'язування асептичної рани.

Тема 17. Захворювання та ушкодження прямої кишки

ЛЕКЦІЯ

Методи дослідження прямої кишки. Ушкодження прямої кишки й сторонні тіла в ній, перша допомога. Запальні захворювання прямої кишки та навколопрямокишкової (параректальної) клітковини, тріщини відхідника, гострий проктит, геморой, гострий парапроктит, нориці відхідника і прямої кишки. Доброякісні та злоякісні пухлини товстої і прямої кишок, діагностика, лікування. Профілактичні огляди населення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Аналіз перебігу хвороби у пацієнтів із захворюваннями

прямої і товстої кишок. Відпрацювання студентами навичок застосування ректального дзеркала і ректороманоскопа, підготовка кишкового каналу до іригоскопії, колоноскопії. Особливості догляду за проктологічними хворими після операцій на товстій і прямій кишках, заміна калоприймача, оброблення колостоми.

Практичні навички:

- догляд за хворими;
- підготовка хворих до проведення ректороманоскопії, іригоскопії, колоноскопії;
- підготовка ректороманоскопа до обстеження;
- догляд за хворими із сигмо- та цекостомами;
- складання набору інструментів для операцій на прямій кишці;
- підготовка хворих до операцій на прямій кишці.

Тема 18. Захворювання та ушкодження сечових і статевих органів

ЛЕКЦІЯ

Особливості дослідження хворих із захворюваннями сечових і статевих органів (мануальні, інструментальні, спеціальні та лабораторні дослідження). Ушкодження органів сечової і статевої систем — нирок, сечового міхура, сечівника (уретри). Особливості діагностики, надання першої допомоги та етапного лікування урологічних хворих на догоспітальному етапі. Гнійно-запальні захворювання нирок і сечового міхура: пієліт, пієлонефрит, пієлонефроз, гідронефроз, цистит. Сечокам'яна хвороба, клінічні ознаки, діагностика та лікування. Захворювання передміхурової залози. Пухлини нирок, сечового міхура, передміхурової залози. Захворювання яєчок та статевого члена.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Ознайомлення з інструментальними та спеціальними методами дослідження урологічних хворих.

Обстеження хворих та обговорення тактики фельдшера у випадку урологічної патології. Проведення катетеризації сечового міхура у чоловіків і жінок. Підготовка хворих до екскреторної урографії, пієлографії, УЗД. Участь у діагностичних та лікувальних маніпуляціях, операціях і перев'язках. Догляд за урологічними хворими після операції на органах сечової і статевої систем.

Практичні навички:

- перша допомога в разі ускладнень сечокам'яної хвороби;
- перша допомога в разі закритих і відкритих ушкоджень нирок, сечових шляхів і статевих органів;
- перша допомога у випадку гострої затримки сечі;
- догляд за цистостоמוю.

Тема 19. Ушкодження та захворювання кінцівок, хребта і таза. Синдром тривалого роздавнення

ЛЕКЦІЯ

Вади розвитку кінцівок. Методи дослідження кінцівок і суглобів. Вивихи й переломи верхніх і нижніх кінцівок. Гнійні захворювання пальців і кисті. Панарицій: види, діагностика, способи оперативного лікування. Дослідження хребта. Ушкодження хребта: компресійні переломи, переломовивихи; симптоми, методи діагностики та лікування. Ушкодження таза і тазових органів: класифікація, клінічні ознаки, особливості надання першої медичної допомоги та лікування. Синдром тривалого роздавлювання: клінічна картина, розвиток процесу, принципи надання першої медичної допомоги й подальшого лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Робота в травматологічному та хірургічному відділеннях. Аналіз хвороб у пацієнтів з ушкодженням кісток і суглобів, хребта й таза, гнійно-запальними захворюваннями кінцівок. З'ясування тактики фельдшера в наданні медичної допомоги. Особливості транспортної іммобілізації в кожному окремому випадку. Ознайомлення з методами консервативного та оперативного лікування. Роль фельдшера в діагностиці, лікуванні й догляді за хворими в умовах стаціонару.

Практичні навички:

- догляд за хворими;
- перша допомога в разі ушкодження хребта, спинного мозку і таза;
- перша допомога при травмах кінцівок;
- вправлення плеча і пальців кисті у разі вивиху;
- транспортна та лікувальна іммобілізація;
- виконання лікарських призначень.

Тема 20. Курація хірургічних хворих

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

У стаціонарі. Під керівництвом викладача студенти обстежують хворих, складають план обстеження і лікування хворих, у позаурочний час спостерігають динаміку перебігу захворювання, оформлюють історію хвороби, по якій потім здійснюють захист.

Практичні навички:

- клінічне обстеження хворих;
- призначення плану додаткових і лабораторних методів обстеження;
- призначення плану лікування хворих;
- спостереження динаміки перебігу захворювання у хворих;
- оформлення історії хвороби пацієнтів, які перебувають під наглядом.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Здійснити оброблення рук розчином первомуру (С-4).
2. Здійснити оброблення рук за методом Спасокукоцького—Кочергіна.
3. Здійснити оброблення рук стериліумом та іншими сучасними препаратами.
4. Надягнути стерильний халат на себе.
5. Надягнути стерильний халат на себе і хірурга.
6. Зупинити артеріальну кровотечу у верхній третині плеча.
7. Зупинити артеріальну кровотечу у нижній третині плеча.
8. Здійснити пальцеве притискання плечової артерії.
9. Накласти джгут-закрутку.
10. Перев'язати судини в рані і на протязі.
11. Підготувати до роботи стіл сестри-анестезистки.
12. Провести місцеву анестезію за методом Вишневського.
13. Провести провідникову анестезію за методом Лукашевича—Оберста.
14. Накласти пов'язку “лицарська рукавичка”.
15. Накласти пов'язку “рукавичка”.
16. Накласти пов'язку Дезо.
17. Накласти колосоподібну пов'язку.
18. Накласти пов'язку на стопу.
19. Накласти пов'язку “чепчик”.
20. Накласти пов'язку “шапка Гіппократа”.
21. Накласти пов'язку “вуздечка”.
22. Накласти пов'язку на обое очей.
23. Накласти пов'язку на ніс.
24. Накласти клейову пов'язку.
25. Накласти хусткову пов'язку в разі ушкоджень різної локалізації.
26. Визначити групу крові за допомогою стандартних сироваток.
27. Визначити групу крові за допомогою цоліклональних реагентів.
28. Визначити резус-належність експрес-методом.
29. Провести пробу на індивідуальну сумісність.
30. Провести пробу на резус-сумісність.
31. Провести біологічну пробу на муляжі.
32. Визначити придатність крові у флаконі.
33. Підготувати набір інструментів для венесекції.
34. Підготувати набір інструментів для первинного хірургічного оброблення рани.
35. Підготувати набір інструментів для трепанації черепа.
36. Підготувати набір інструментів для операції на кінцівках.
37. Підготувати набір інструментів для скелетного витяжіння.
38. Підготувати набір інструментів для розтину гнояка.
39. Підготувати набір інструментів для ампутації кінцівок.
40. Підготувати набір інструментів для трахеостомії.
41. Накласти вузлові шви на муляжі.
42. Зняти вузлові шви на муляжі.
43. Надати першу допомогу в разі поранення вен шиї.
44. Надати першу допомогу в разі поранення сонної артерії.
45. Надати першу допомогу в разі поранення вен передпліччя.
46. Провести інфузію в периферичну вену.
47. Підготувати набір інструментарію для первинного хірургічного оброблення ран (ПХО).

48. Надати першу допомогу при електротравмі.
49. Провести первинне хірургічне оброблення рани (на фантомі).
50. Підготувати набір інструментарію для типових операцій на органах черевної порожнини.
51. Надати допомогу в разі відкритої травми голови.
52. Надати допомогу в разі опіку стравоходу.
53. Надати допомогу в разі відкритого пневмотораксу.
54. Надати допомогу в разі перелому ключиці без зміщення відламків.
55. Надати допомогу в разі перелому діафіза правого плеча.
56. Надати допомогу у випадку напруженого пневмотораксу.
57. Надати допомогу у випадку перелому кісток передпліччя в середній третині.
58. Накласти гіпсову пов'язку в разі перелому кісток передпліччя в типовому місці.
59. Надати допомогу в разі перелому стегна.
60. Надати допомогу в разі перелому кісток гомілки.
61. Надати допомогу в разі удару головою.
62. Надати допомогу в разі опіку плечового суглоба.
63. Надати допомогу у випадку розтягнення зв'язок суглобів.
64. Надати допомогу в разі опіку кисті.
65. Надати допомогу в разі рани ліктьового суглоба.
66. Підготувати до роботи стіл перев'язувальної сестри.
67. Надати допомогу в разі перелому кісток таза. Умови транспортування.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Вклад М.І. Пирогова в хірургію.
2. Шляхи проникнення інфекції в рану. Поняття про внутрішньолікарняну інфекцію; профілактика її.
3. Поняття про антисептику та асептику. Наказ № 720 МОЗ України.
4. Вивчення наказів №181, 798, 120 МОЗ України.
5. Фізична антисептика.
6. Стерилізація, методи її. Контроль за стерильністю.
7. Оброблення операційного поля.
8. Класифікація кровотеч. Гостра крововтрата, її критерії, клінічні ознаки.
9. Кровотечі в порожнини та порожнисті органи, їхні клінічні ознаки.
10. Тимчасові та остаточні методи спинення кровотечі.
11. Лабораторні та інструментальні методи діагностики кровотеч.
12. Поняття про пов'язку та перев'язку. Види пов'язок.
13. Наркоз: поняття, види. Схеми інгаляційного наркозу.
14. Стадії ефірного наркозу.
15. Ускладнення масочного інгаляційного наркозу.
16. Неінгаляційний наркоз, його переваги, недоліки. Речовини для наркозу.
17. Місцева анестезія. Види. Речовини для анестезії.
18. Провідникова анестезія.
19. Анестезія змазуванням чи оприскуванням.
20. Інфільтраційна анестезія за Вишневським.
21. Спинномозкова і перидуральна анестезія. Методика, можливі ускладнення.
22. Поняття про групи крові.
23. Поняття про резус-фактор.
24. Показання та протипоказання до гемотрансфузій.
25. Ускладнення під час переливання крові.
26. Догляд за хворими до, під час і після гемотрансфузій.
27. Препарати крові. Характеристика. Показання до використання.
28. Профілактика зараження СНІДом в умовах стаціонару.
29. Кровозамінники. Характеристика їх.
30. Шляхи і методи введення інфузійних розчинів.
31. Загальна схема трансфузій.
32. Консервація і зберігання крові.
33. Поняття про хірургічну операцію. Види хірургічних операцій.
34. Методика обстеження хірургічного хворого. Документація. Деонтологічні аспекти в роботі.
35. Загальний аналіз крові в нормі та за наявності патології.
36. Загальний аналіз сечі в нормі та за наявності патології.
37. Поняття про передопераційний період. Підготовка хворого до планової та екстреної операції.
38. Поняття про післяопераційний період. Профілактика ранніх і пізніх ускладнень.
39. Поняття про рани. Види ран. Принципи надання першої медичної допомоги в разі поранення. Активно-пасивна профілактика правця у випадку ушкодження. Транспортування потерпілого.
40. Первинне хірургічне оброблення поверхневих ран м'яких тканин, показання та протипоказання до операції. Можливі помилки під час оброблення ран. Принципи й техніка дренивання ран.

41. Загальні та місцеві ознаки нагноєння ран. Основні принципи місцевого лікування. Догляд за хворими з гнійними ранами залежно від перебігу ранового процесу.
42. Хірургічний шок. Причини, патогенез, клінічна картина, діагностика. Фази й стадії хірургічного шоку. Роль фельдшера в транспортуванні та інтенсивній терапії хворих з травматичним шоком. Зміст протишокових заходів в умовах військових дій та екстремальних ситуацій.
43. Травматизм. Види й профілактика травматизму. Поняття про ізольовані, змішані та комбіновані травми. Принципи надання першої медичної допомоги.
44. Закриті механічні травми тканин (забій, розтягнення, розрив, струс і роздавлювання). Синдром тривалого роздавлювання. Симптоми, надання першої медичної допомоги, транспортування. Особливості лікування.
45. Переломи кісток. Види, клінічні симптоми переломів. Роль фельдшера у наданні першої медичної допомоги в разі переломів. Принципи лікування хворого з переломом кісток.
46. Вивихи. Клінічна картина. Діагностика. Роль фельдшера в наданні першої медичної допомоги в разі вивихів. Принципи лікування хворого з вивихом.
47. Опіки. Класифікація, визначення площі та клінічна картина опіків. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги. Принципи лікування хворих з опіками. Опікова хвороба. Принципи лікування.
48. Електротравма. Загальна та місцева дія електричного струму, перша медична допомога у разі електротравми. Показання до проведення серцево-легеневої реанімації.
49. Види холодової травми. Класифікація відморожень за ступенем ушкодження. Клінічна картина. Тактика фельдшера в наданні першої медичної допомоги. Лікування та догляд за хворими з відмороженнями. Профілактика холодової травми.
50. Гостра гнійна хірургічна інфекція. Шляхи зараження. Профілактика та лікування окремих видів гнійно-запальних захворювань — фурункула, карбункула, абсцесу, флегмони, бешихи, остеомієліту, тромбофлебиту тощо.
51. Загальна гнійна хірургічна інфекція. Види сепсису. Клінічна картина та лікування.
52. Септичний шок, клінічна картина, перша медична допомога, реанімаційні заходи.
53. Поняття про анаеробну інфекцію. Газова гангрена, правець. Клінічна картина.
54. Профілактика анаеробної інфекції після поранень. Перша медична допомога при анаеробній інфекції. Комплексна терапія газової гангрени, правця.
55. Хірургічний туберкульоз та його форми. Клінічна картина, діагностика та лікування кістково-суглобового туберкульозу.
56. Поняття про доброякісні і злоякісні пухлини, їхня класифікація. Клінічна картина доброякісних та злоякісних пухлин, профілактика та лікування. Організація онкологічної служби в Україні. Значення загальної диспансеризації в ранній діагностиці пухлин.
57. Уявлення про некроз. Причини. Суха та волога гангрена. Місцеві й загальні прояви. Профілактика та лікування, догляд за хворими після

- операції.
58. Закрита черепно-мозкова травма. Діагностика струсу і стиснення головного мозку. Перша медична допомога, транспортування. Принципи лікування хворих.
 59. Перелом склепіння та основи черепа. Діагностика та перша медична допомога. Особливості транспортування хворих.
 60. Травми шиї, відкриті та закриті ушкодження м'яких тканин та органів шиї. Діагностика ушкоджень. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги в разі ушкодження шиї. Профілактика повітряної емболії при пораненнях вен шиї.
 61. Опіки стравоходу. Клінічна картина. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги. Принципи лікування хворих з опіками стравоходу. Особливості догляду за хворими з гастростомою.
 62. Механічна травма грудної клітки: забій, струс, стиснення. Діагностика. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги хворим з травмою грудної клітки. Лікування.
 63. Поняття про пневмоторакс. Види пневмотораксу. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги хворим з пневмотораксом. Лікування хворих.
 64. Запальні захворювання грудної залози. Симптоми, лікування хворих, профілактика маститу.
 65. Переломи ребер. Симптоми множинних і подвійних переломів ребер. Перша медична допомога, особливості транспортування.
 66. Доброякісні та злоякісні пухлини грудної залози. Симптоми, диференційний діагноз. Лікування хворих з пухлинами грудної залози. Профілактика онкологічних захворювань грудної залози.
 67. Закриті й відкриті ушкодження легень, серця, магістральних судин. Діагностика, перша медична допомога, особливості транспортування хворих.
 68. Захворювання стравоходу, рак стравоходу. Варикозне розширення вен стравоходу. Клінічна картина. Лікування. Надання першої медичної допомоги в разі кровотечі з вен стравоходу.
 69. Черевна грижа; клінічна картина, діагностика, лікування. Перша медична допомога і показання до госпіталізації, особливості транспортування. Показання до оперативного лікування.
 70. Механічна травма живота. Діагностика. Гострий живіт при травмі живота. Перша медична допомога й показання до госпіталізації. Особливості транспортування. Показання до оперативного лікування.
 71. Гострий перитоніт. Причини, симптоми, діагностика. Перитоніт місцевий і загальний. Догляд за хворими після операції. Перша медична допомога й показання до оперативного лікування. Особливості транспортування.
 72. Гострий апендицит. Клінічна картина, діагностика, лікування. Догляд за хворими в післяопераційний період.
 73. Шлунково-кишкові кровотечі. Причини кровотечі в порожнисті органи. Діагностика кровотеч. Невідкладна допомога. Консервативні та оперативні методи лікування.
 74. Гостра непрохідність кишок. Діагностика, перша медична допомога, особливості транспортування, показання до оперативного лікування.
 75. Ускладнення виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки. Діагностика, перша медична допомога, показання до госпіталізації, консервативне та оперативне лікування хворих. Особливості догляду за

- хворими з дренажем черевної порожнини.
76. Гострий холецистит. Гострий панкреатит. Клінічна картина, діагностика, особливості лікування. Тактика фельдшера в разі гострого холецистититу та панкреатиту.
 77. Запальні захворювання прямої кишки та прилеглих до неї тканин. Клінічна картина і діагностика, консервативне та оперативне лікування. Геморой. Діагностика та лікування. Особливості догляду за хворими в проктологічному відділенні.
 78. Пухлини товстої і прямої кишок. Діагностика та лікування. Роль профілактичних обстежень у ранній діагностиці пухлин. Особливості догляду за хворими зі штучними норицями.
 79. Закриті й відкриті ушкодження сечових і статевих органів. Клінічна картина, перша медична допомога й лікування. Особливості транспортування хворих з урологічними травмами.
 80. Аденома передміхурової залози. Клінічна картина, діагностика, лікування. Перша медична допомога в разі гострого затримання сечі. Показання до накладання надлобкової сечової нориці. Особливості догляду за хворими з надлобковою сечовою норицею.
 81. Перелом хребта. Діагностика ушкоджень хребців і спинного мозку. Перша медична допомога, транспортування та лікування. Клінічна картина та діагностика.
 82. Переломи кісток таза. Ускладнення при переломах кісток таза. Діагностика, перша допомога, транспортування і лікування.
 83. Переломи кісток плеча. Клінічні ознаки, перша медична допомога, лікування. Особливості надання першої допомоги у випадку відкритих переломів.
 84. Переломи кісток передпліччя, кисті і пальців. Перша медична допомога, транспортування і лікування, іммобілізація.
 85. Перелом стегна. Клінічна картина, перша медична допомога в разі відкритих переломів.
 86. Переломи кісток гомілки та пальців стопи. Особливості надання першої медичної допомоги у випадку відкритих переломів.
 87. Запальні захворювання верхньої кінцівки. Панарицій. Принципи оперативного лікування.
 88. Облітеруючі захворювання судин нижньої кінцівки. Діагностика, клінічна картина, перша медична допомога, принципи лікування.
 89. Запальні захворювання нижньої кінцівки. Гнійний артрит. Діагностика, перша медична допомога, лікування. Остеомієліт кісток нижньої кінцівки.
 90. Вогнепальні поранення. Пошкодження тканини тіла в разі вогнепального поранення.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Вклад М.І. Пирогова в хірургію.
2. Шляхи проникнення інфекції в рану. Поняття про внутрішньолікарняну інфекцію; профілактика її.
3. Поняття про антисептику та асептику. Наказ № 720 МОЗ України.
4. Вивчення наказів №181, 798, 120 МОЗ України.
5. Фізична антисептика.
6. Стерилізація, методи її. Контроль за стерильністю.
7. Оброблення операційного поля.
8. Класифікація кровотеч. Гостра крововтрата, її критерії, клінічні ознаки.
9. Кровотечі в порожнини та порожнисті органи, їхні клінічні ознаки.
10. Тимчасові та остаточні методи спинення кровотечі.
11. Лабораторні та інструментальні методи діагностики кровотеч.
12. Поняття про пов'язку та перев'язку. Види пов'язок.
13. Наркоз: поняття, види. Схеми інгаляційного наркозу.
14. Стадії ефірного наркозу.
15. Ускладнення масочного інгаляційного наркозу.
16. Неінгаляційний наркоз, його переваги, недоліки. Речовини для наркозу.
17. Місцева анестезія. Види. Речовини для анестезії.
18. Провідникова анестезія.
19. Анестезія змазуванням чи оприскуванням.
20. Інфільтраційна анестезія за Вишневським.
21. Спинномозкова і перидуральна анестезія. Методика, можливі ускладнення.
22. Поняття про групи крові.
23. Поняття про резус-фактор.
24. Показання та протипоказання до гемотрансфузій.
25. Ускладнення при переливанні крові.
26. Догляд за хворими до, під час і після гемотрансфузій.
27. Препарати крові. Характеристика. Показання до використання.
28. Профілактика зараження СНІДом в умовах стаціонару.
29. Кровозамінники. Характеристика їх.
30. Шляхи і методи введення інфузійних розчинів.
31. Загальна схема трансфузій.
32. Консервація і зберігання крові.
33. Поняття про хірургічну операцію. Види хірургічних операцій.
34. Методика обстеження хірургічного хворого. Документація. Деонтологічні аспекти в роботі.
35. Загальний аналіз крові в нормі та за наявності патології.
36. Загальний аналіз сечі в нормі та за наявності патології.
37. Поняття про передопераційний період. Підготовка хворого до планової та екстреної операції.
38. Поняття про післяопераційний період. Профілактика ранніх і пізніх ускладнень.
39. Поняття про рани. Види ран. Принципи надання першої медичної допомоги в разі поранення. Активно-пасивна профілактика правця у випадку ушкодження. Транспортування потерпілого.
40. Первинне хірургічне оброблення поверхневих ран м'яких тканин,

- показання та протипоказання до операції. Можливі помилки під час оброблення ран. Принципи й техніка дренивання ран.
41. Загальні та місцеві ознаки нагноєння ран. Основні принципи місцевого лікування. Догляд за хворими з гнійними ранами залежно від перебігу ранового процесу.
 42. Хірургічний шок. Причини, патогенез, клінічна картина, діагностика. Фази й стадії хірургічного шоку. Роль фельдшера в транспортуванні та інтенсивній терапії хворих з травматичним шоком. Зміст протишокових заходів в умовах військових дій та екстремальних ситуацій.
 43. Травматизм. Види й профілактика травматизму. Поняття про ізольовані, змішані та комбіновані травми. Принципи надання першої медичної допомоги.
 44. Закриті механічні травми тканин (забій, розтягнення, розрив, струс і роздавлювання). Синдром тривалого роздавлювання. Симптоми, надання першої медичної допомоги, транспортування. Особливості лікування.
 45. Переломи кісток. Види, клінічні симптоми переломів. Роль фельдшера у наданні першої медичної допомоги в разі переломів. Принципи лікування хворого з переломом кісток.
 46. Вивихи. Клінічна картина. Діагностика. Роль фельдшера в наданні першої медичної допомоги в разі вивихів. Принципи лікування хворого з вивихом.
 47. Опіки. Класифікація, визначення площі та клінічна картина опіків. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги. Принципи лікування хворих з опіками. Опікова хвороба. Принципи лікування.
 48. Електротравма. Загальна та місцева дія електричного струму, перша допомога у випадку електротравми. Показання до проведення серцево-легеневої реанімації.
 49. Види холодової травми. Класифікація відморожень за ступенем ушкодження. Клінічна картина. Тактика фельдшера в наданні першої медичної допомоги. Лікування та догляд за хворими з відмороженнями. Профілактика холодової травми.
 50. Гостра гнійна хірургічна інфекція. Шляхи зараження. Профілактика та лікування окремих видів гнійно-запальних захворювань — фурункула, карбункула, абсцесу, флегмони, бешихи, остеомієліту, тромбофлебиту тощо.
 51. Загальна гнійна хірургічна інфекція. Види сепсису. Клінічна картина та лікування.
 52. Септичний шок, клінічна картина, перша медична допомога, реанімаційні заходи.
 53. Поняття про анаеробну інфекцію. Газова гангрена, правець. Клінічна картина.
 54. Профілактика анаеробної інфекції після поранень. Перша допомога при анаеробній інфекції. Комплексна терапія газової гангрени, правця.
 55. Хірургічний туберкульоз та його форми. Клінічна картина, діагностика та лікування кістково-суглобового туберкульозу.
 56. Поняття про доброякісні і злоякісні пухлини, їхня класифікація. Клінічна картина доброякісних та злоякісних пухлин, профілактика та лікування. Організація онкологічної служби в Україні. Значення загальної диспансеризації в ранній діагностиці пухлин.

57. Уявлення про некроз. Причини. Суха та волога гангрена. Місцеві й загальні прояви. Профілактика та лікування, догляд за хворими після операції.
58. Закрита черепно-мозкова травма. Діагностика струсу і стиснення головного мозку. Перша допомога, транспортування. Принципи лікування хворих.
59. Перелом склепіння та основи черепа. Діагностика та перша допомога. Особливості транспортування хворих.
60. Травми шиї, відкриті та закриті ушкодження м'яких тканин та органів шиї. Діагностика ушкоджень. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги в разі ушкодження шиї. Профілактика повітряної емболії при пораненнях вен шиї.
61. Опіки стравоходу. Клінічна картина. Тактика фельдшера під час надання першої допомоги. Принципи лікування хворих з опіками стравоходу. Особливості догляду за хворими з гастростомою.
62. Механічна травма грудної клітки: забій, струс, стиснення. Діагностика. Тактика фельдшера під час надання першої медичної допомоги хворим з травмою грудної клітки. Лікування.
63. Поняття про пневмоторакс. Види пневмотораксу. Тактика фельдшера в наданні першої медичної допомоги хворим з пневмотораксом. Лікування хворих.
64. Запальні захворювання грудної залози. Симптоми, лікування хворих, профілактика маститу.
65. Переломи ребер. Симптоми множинних і подвійних переломів ребер. Перша допомога, особливості транспортування.
66. Доброякісні та злоякісні пухлини грудної залози. Симптоми, диференційний діагноз. Лікування хворих з пухлинами грудної залози. Профілактика онкологічних захворювань грудної залози.
67. Закриті й відкриті ушкодження легень, серця, магістральних судин. Діагностика, перша медична допомога, особливості транспортування хворих.
68. Захворювання стравоходу, рак стравоходу. Варикозне розширення вен стравоходу. Клінічна картина. Лікування. Надання першої допомоги в разі кровотечі з вен стравоходу.
69. Черевна грижа; клінічна картина, діагностика, лікування. Перша медична допомога і показання до госпіталізації, особливості транспортування. Показання до оперативного лікування.
70. Механічна травма живота. Діагностика. Стан гострого живота при травмі живота. Перша медична допомога й показання до госпіталізації. Особливості транспортування. Показання до оперативного лікування.
71. Гострий перитоніт. Причини, симптоми, діагностика. Перитоніт місцевий та загальний. Догляд за хворими після операції. Перша допомога й показання до оперативного лікування. Особливості транспортування.
72. Гострий апендицит. Клінічна картина, діагностика, лікування. Догляд за хворими в післяопераційний період.
73. Шлунково-кишкові кровотечі. Причини кровотечі в порожнисті органи. Діагностика кровотеч. Невідкладна допомога. Консервативні та оперативні методи лікування.
74. Гостра непрохідність кишок. Діагностика, перша медична допомога, особливості транспортування, показання до оперативного лікування.
75. Ускладнення виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки.

- Діагностика, перша медична допомога, показання до госпіталізації, консервативне та оперативне лікування хворих. Особливості догляду за хворими з дренажем черевної порожнини.
76. Гострий холецистит. Гострий панкреатит. Клінічна картина, діагностика, особливості лікування. Тактика фельдшера в разі гострого холецистититу та панкреатиту.
 77. Запальні захворювання прямої кишки та прилеглих до неї тканин. Клінічна картина і діагностика, консервативне та оперативне лікування. Геморой. Діагностика та лікування. Особливості догляду за хворими в проктологічному відділенні.
 78. Пухлини товстої і прямої кишок. Діагностика та лікування. Роль профілактичних обстежень у ранній діагностиці пухлин. Особливості догляду за хворими зі штучними норицями.
 79. Закриті й відкриті ушкодження сечових і статевих органів. Клінічна картина, перша медична допомога й лікування. Особливості транспортування хворих з урологічними травмами.
 80. Аденома передміхурової залози. Клінічна картина, діагностика, лікування. Перша допомога в разі гострого затримання сечі. Показання до накладання надлобкової сечової нориці. Особливості догляду за хворими з надлобковою сечовою норицею.
 81. Перелом хребта. Діагностика ушкоджень хребців і спинного мозку. Перша медична допомога, транспортування та лікування. Клінічна картина та діагностика.
 82. Переломи кісток таза. Ускладнення при переломах кісток таза. Діагностика, перша медична допомога, транспортування і лікування.
 83. Переломи кісток плеча. Клінічна картина, перша медична допомога, лікування. Особливості надання першої допомоги у випадку відкритих переломів.
 84. Переломи кісток передпліччя, кисті і пальців. Перша медична допомога, транспортування і лікування, іммобілізація.
 85. Перелом стегна. Клінічна картина, перша медична допомога в разі відкритих переломів.
 86. Переломи кісток гомілки та пальців стопи. Особливості надання першої допомоги у випадку відкритих переломів.
 87. Запальні захворювання верхньої кінцівки. Панарицій. Принципи оперативного лікування.
 88. Облітеруючі захворювання судин нижньої кінцівки. Діагностика, клінічна картина, перша медична допомога, принципи лікування.
 89. Запальні захворювання нижньої кінцівки. Гнійний артрит. Діагностика, перша медична допомога, лікування. Остеомієліт кісток нижньої кінцівки.
 90. Вогнепальні поранення. Пошкодження тканин тіла в разі вогнепального поранення.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

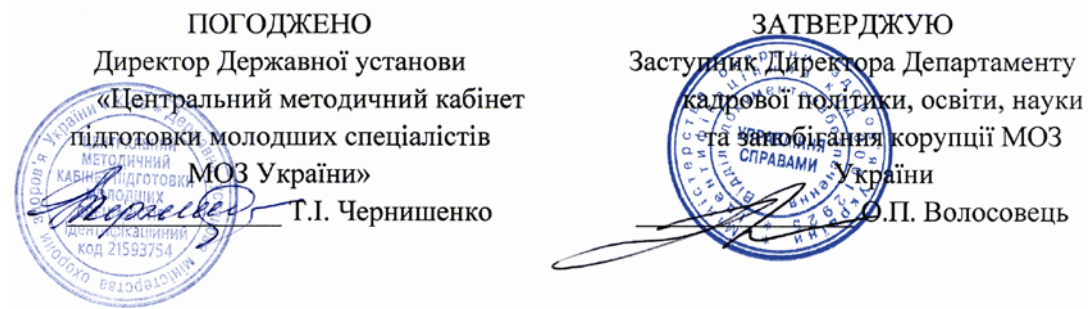
- Касевич Н.М.* Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.
- Касевич Н.М., Шаповал К.І.* Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.
- Кіт О.М., Ковальчук О.Л.* Хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2004.
- Навчальний посібник з хірургії в модулях: навч. посіб. / За ред. Л.М. Ковальчука.* — К.: Медицина, 2011. — 480 с.
- Роздольський І.В.* Невідкладні стани в хірургії: підручник. — К.: Медицина, 2009. — 144 с.
- Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б.* Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.
- Хімич С.Д.* Хірургія. — К.: Здоров'я, 2004.
- Хірургія (факультетська): підручник / Кол. авторів; За ред. М.П. Захараша.* — К.: Медицина, 2006. — 656 с.
- Хірургія: підручник / За ред. П.Г. Кондратенка.* — К.: Медицина, 2009. — 968 с.
- Хірургія: підручник / О.Ю. Усенко, Г.Б. Білоус, Г.Й. Путинцева.* — К.: Медицина, 2010. — 400 с.
- Чапкий Л.П., Ткаченко Р.О.* Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія. — К.: Вища школа, 2004.
- Шегедин М.Б., Шустакевич С.Ф.* Медсестринство в хірургії: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008. — 120 с.

Додаткова

- Єфіменко Н.А., Розанов В.Е.* Військово-польова хірургія. — СПб: Медицина, 2003.
- Ковальов А.І.* Загальна хірургія. — М.: МІА, 2009.
- Ковальчук Л.Я.* Шпитальна хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1999.
- Кузін М.І.* Хірургічні хвороби. — М.: Медицина, 2005.
- Лук'яненко Т.В., Пенделя А.А.* Здорові сууглоби і судини. — Харків: Медицина, 2009.
- Черенько Н.П., Ваврик Ж.М.* Загальна хірургія. — К.: Здоров'я, 2000.
- Шідловський В.О., Полянський І.Ю.* Факультетська хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ПЕДІАТРІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ПЕДІАТРІЯ

Укладачі:

Т.І. Летуца — викладач-методист, викладач вищої категорії
Вінницького медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного;

А.Л. Швець — викладач-методист, викладач педіатрії вищої категорії
Вінницького медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педіатрії
Вінницького медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного від 07 квітня 2011 року,
протокол № 8.

Програму розглянуто та схвалено опорною цикловою комісією з
дисциплін педіатричного профілю на спільному засіданні 04 листопада 2011
року, протокол № 1.

Рецензенти:

О.С. Яблонь — доктор мед. наук, доцент, завідувач кафедри педіатрії №
1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

Т.І. Антонець — канд. мед. наук, головний лікар дитячої обласної
дитячої клінічної лікарні м. Вінниці;

Т.О. Сауленко — завідувач діагностичного відділення обласної дитячої
клінічної лікарні м. Вінниці, лікар-педіатр вищої категорії.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Педіатрія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Педіатрія — одна з основних клінічних дисциплін у підготовці фельдшера, володіння якою дасть змогу обстежити, правильно та об’єктивно оцінити стан дитини, надати долікарську медичну допомогу, виконувати складні медичні маніпуляції з діагностичною і лікувальною метою, проводити лікувально-профілактичні заходи, знати основи охорони праці та охорону праці в педіатрії.

Саме фельдшер повинен стати фахівцем з догляду за здоровою і хворою дитиною, тому завдання викладача — дати студентам теоретичні знання з анатомо-фізіологічних особливостей дитячого організму, показати вплив цих особливостей на розвиток патології в різні вікові періоди, переконати у необхідності індивідуального підходу до кожної дитини.

Перед викладачем педіатрії стоїть відповідальне завдання виховувати у студентів дисциплінованість, спостережливість, співчуття, чуйність, милосердя і головне — високу відповідальність за кожну дію медичного працівника.

Викладання дисципліни розпочинається з вивчення студентами історії педіатрії, ознайомлення з основними завданнями державної системи охорони материнства і дитинства.

Сучасні методи діагностики й лікування досить складні, тому викладач повинен відвести багато часу вивченню різних методик обстеження органів і систем, підготовці хворого до інструментальних, лабораторних методів дослідження, проаналізувати зі студентами симптомокомплекси, які виникають при патології дитячого організму в різні вікові періоди.

Отримані студентами знання з анатомо-фізіологічних особливостей дитячого віку мають стати базою для вивчення соматичних та інфекційних захворювань у дітей. Студенти повинні знати етіологію, симптоматику захворювань новонароджених, дітей раннього і старшого віку для того, щоб надавати допомогу хворим дітям на догоспітальному етапі, вирішувати питання з догляду за хворими і реконвалесцентами в лікувально-профілактичних закладах, розробляти ефективні заходи профілактики різних захворювань у дітей.

Під час вивчення студентами патології дитячого віку викладач повинен використовувати міжпредметні зв’язки з акушерством, хірургією, терапією, інфекційними хворобами, епідеміологією, спираючись на базові предмети: анатомію, фізіологію, фармакологію, мікробіологію та ін.

Високий рівень фахівця лікувальної справи необхідний у майбутньому для оцінювання стану хворої дитини, проведення лікувально-профілактичних заходів, надання невідкладної допомоги, заповнення і ведення документації. Студенти мають бути ознайомлені із зарубіжною літературою медичного спрямування.

Провідна роль у викладанні педіатрії повинна належати питанням ранньої діагностики соматичних та інфекційних захворювань, ретельного спостереження за хворою дитиною, чіткого і послідовного виконання навичок, надання невідкладної допомоги, терапевтичний ефект якої залежить від правильного оцінювання стану дитини та вибору засобів догляду і лікування.

Під час проведення занять на клінічних базах, у лікувально-профілактичних закладах слід постійно приділяти увагу санітарно-епідеміологічній, санітарно-освітній роботі. Питання теорії і практики мають бути пов'язані між собою. Необхідно звертати увагу на особливості проявів кожного захворювання у дітей різного віку, своєчасну діагностику, відповідну тактику фельдшера, ретельний догляд, обов'язкову диспансеризацію, профілактичні заходи (особливо щеплення).

Навчальна програма містить тематичний план. Загальна кількість годин — 324, з них лекції — 46 год, навчальна практика під керівництвом викладача — 169 год, самостійна робота — 109 год).

Враховуючи великий обсяг навчального матеріалу, частину тем винесено на самостійне вивчення, які пропонуємо опрацювати під час чергування в позаурочний час у відділеннях лікувально-профілактичних закладів, роботи в бібліотеці та відпрацювання навичок у тренажерному кабінеті.

Практична підготовка фельдшера проводиться в профільних відділеннях лікувально-профілактичних установ охорони здоров'я із сучасним оснащенням та апаратурою. Під час проведення занять слід користуватися чинними наказами та інструктивними листами МОЗ України, які регламентують роботу установ охорони здоров'я матері і дитини, надання допомоги дітям, дозволяють сформулювати необхідні вміння та навички для запобігання та ліквідації небезпечних станів під час виконання професійних обов'язків.

Навчальна дисципліна має на меті сформулювати у студентів вміння і навички самостійного прийняття рішень у випадку загрозливих для життя людини станів в умовах діяльності ФАПу, у разі непередбачених обставин.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- роль і завдання фельдшера в лікувально-діагностичному процесі, організації догляду за здоровою дитиною, профілактиці захворювань, диспансерному спостереженні;
- методи пропаганди здорового способу життя;
- анатомо-фізіологічні особливості новонародженої доношеної та недоношеної дитини, принципи догляду за нею;
- анатомо-фізіологічні особливості органів і систем дитини, принципи організації режиму та виховання для кожної вікової групи дітей;
- фізичний і нервово-психічний розвиток дитини, критерії його оцінювання;
- вигодовування грудної дитини та харчування дітей старшого віку;
- етіологію, патогенез, симптоматику, обстеження, принципи лікування, принципи організації індивідуального догляду і профілактичні заходи при захворюваннях внутрішніх органів;
- принципи обслуговування і роботи медичної апаратури;
- етіологію, епідеміологію, патогенез, симптоматику, обстеження, принципи лікування, індивідуального догляду, протиепідемічні та профілактичні заходи при інфекційних захворюваннях у дітей;
- етіологію, патогенез, симптоматику, лікування, догляд у разі загрозливих для життя дитини станів;
- організацію профілактичної роботи в лікувально-профілактичних закладах;
- законодавчі і нормативні документи, що стосуються системи охорони здоров'я.

Студенти повинні вміти:

- обробити шкіру та слизові оболонки новонародженої дитини;
- обробити пупкову рану;
- сповити, вдягнути дитину;
- виміряти температуру тіла;
- провести гігієнічну ванну;
- провести антропометрію;
- скласти схеми годування дітей першого року життя і меню для дітей старшого віку;
- підрахувати частоту дихання, частоту серцевих скорочень;
- вимірювати артеріальний тиск дітям;
- збирати сечу на аналізи;
- відсмоктувати слиз із верхніх дихальних шляхів;
- застосовувати грілку та міхур із льодом;
- закапувати краплі в очі, вухо, ніс;
- проводити штучну вентиляцію легень і закритий масаж серця;
- проводити інгаляції киснем різними методами;
- робити інгаляції з препаратами;
- розрахувати кількість рідини на добу для дитини з кишковим токсикозом і ексикозом;
- доглядати за дитиною під час блювання;
- вводити препарати підшкірно, внутрішньом'язово, внутрішньовенно дітям різного віку;
- промивати шлунок дітям різного віку;
- робити очисну, лікувальну клізми дітям різного віку;
- брати кал для бактеріологічного, копрологічного дослідження, на яйця гельмінтів, матеріал на ентеробіоз з періанальних складок;
- брати мазки з носа, задньої стінки глотки на мікрофлору;
- накладати зігрівальний компрес на вухо;
- ставити гірчичники;
- розводити антибіотики і підраховувати дози дітям різного віку;
- брати кров на біохімічний аналіз;
- брати мазки на дифтерійну паличку, менінгокок, стрептокок;
- брати матеріал на чашку Петрі під час кашлюку;
- проводити щеплення;
- виконувати і оцінювати внутрішньошкірну імунологічну пробу на туберкульоз;
- вводити протидифтерійну сироватку з лікувальною метою.

Студенти повинні вміти надати невідкладну допомогу в разі:

- судомного синдрому;
- гіпотермії;
- гіпертермії;
- нейротоксикозу;
- кишкового токсикозу та ексикозу;
- ларингоспазму;
- гострих алергійних реакцій;
- анафілактичного шоку;
- харчових отруєнь;

- непритомності;
- колапсу;
- набряку легень;
- гострої недостатності дихання;
- нападу бронхіальної астми;
- стенозуючого ларинготрахеобронхіту;
- носової, шлунково-кишкової, легеневої кровотечі;
- гострої недостатності надниркових залоз;
- гіперглікемічної коми;
- гіпоглікемічної коми.

Студенти мають бути поінформовані про:

- накази МОЗ України;
- сучасні методи обстеження органів і систем;
- призначення найсучасніших фармацевтичних препаратів;
- використання в лікуванні хворих дітей сучасних фітопрепаратів;
- використання в лікуванні хворих дітей сучасних методів нетрадиційної медицини.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Основні завдання та організація педіатричної служби в Україні. Роль фельдшера в організації профілактичної та лікувальної допомоги дітям	1	1		
	Розділ 1. Анатомо-фізіологічні особливості дитячого віку				
2	Періоди дитячого віку. Центральна нервова система. Шкіра й підшкірна основа. Температура тіла	9	1	4	4
3	Кісткова система. М'язова система. Фізичний розвиток дитини. Психомоторний розвиток дитини	9	1	4	4
4	Органи дихання. Органи кровообігу. Кровотворна система	7	1	2	4
5	Органи травлення. Обмін речовин. Імунна система. Ендокринні залози (залози внутрішньої секреції). Нирки. Сечові шляхи	7	1	2	4
6	Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини та догляд за нею	15	3	8	4
7	Анатомо-фізіологічні особливості недоношеної дитини та догляд за нею	10	2	4	4
8	Методика обстеження дитини та семіотика основних захворювань	10		8	2
9	Вигодовування грудної дитини та харчування дітей старшого віку	26	2	16	8
	Розділ 2. Захворювання внутрішніх органів				
10	Захворювання вонороджених. Захворювання шкіри й пупкової ранки. Сепсис новонароджених	9	1	4	4
11	Пологові травми. Асфіксія новонароджених. Внутрішньочерепна пологова травма. Гемолітична хвороба новонароджених	13	1	8	4
12	Гіповітаміноз. Рахіт. Гіпокальціємічний синдром у дітей раннього віку	13	1	8	4
13	Аномалії конституції	9	1	4	4
14	Гострі розлади травлення у дітей раннього віку	9	1	4	4
15	Хронічні розлади травлення. Гіпотрофія. Паратрофія	9	1	4	4
16	Захворювання органів травлення в дітей старшого віку. Гострий гастрит. Хронічний гастрит. Виразкова хвороба. Дуоденіт	10	2	4	4
17	Захворювання печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози. Стomatити. Гельмінтози	10	2	4	4
18	Захворювання органів дихання. Гострий риніт, фарингіт, трахеїт, ларингіт. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт. Ангіна: катаральна, фолікулярна, лакунарна. Хронічний тонзиліт	12	2	8	2
19	Гострий бронхіт. Пневмонія. Бронхіальна астма	13	2	8	3
20	Захворювання серцево-судинної системи.	9	1	4	4

	Природжені вади серця й судин				
21	Ревматизм. Вегетосудинна дистонія	9	1	4	4
22	Захворювання системи крові. Анемія. Лейкоз. Геморагічний діатез	8	2	4	2
23	Захворювання нирок і сечових шляхів. Гломерулонефрит. Нефротичний синдром. Пієлонефрит. Гостра й хронічна ниркова недостатність	10	2	4	4
24	Захворювання ендокринної системи (залоз внутрішньої секреції). Цукровий діабет. Захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз	8	2	4	2
	Розділ 3. Інфекційні хвороби				
25	Основи охорони праці в педіатрії	2	2		
26	Загальна характеристика інфекційного процесу. Імунопрофілактика дитячих інфекційних захворювань. Туберкульоз. Рання туберкульозна інтоксикація. Первинний туберкульозний комплекс. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Туберкульозний менінгіт. Лікування хворих дітей та профілактика захворювання	9	1	4	4
27	Гострі респіраторні вірусні інфекції. Грип. Парогрип. Аденовірусна інфекція. Кашлюк. Паракашлюк. Гемофільна інфекція	9	1	4	4
28	Дифтерія	9	1	4	4
29	Скарлатина. Кір. Краснуха	7	1	4	2
30	Вітряна віспа. Епідемічний паротит	7	1	4	2
31	Менінгококова інфекція	7	1	4	2
32	Дизентерія. Кишкова колі-інфекція. Сальмонельоз	5	2	2	1
33	Поліомієліт	3		2	1
34	Вірусні гепатити	4	1	2	1
35	СНІД (синдром набутого імунодефіциту)	4	1	2	1
	Розділ 4. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі та в стаціонарі				
36	Судомний, гіпертермічний, алергійний, токсичний, коматозний синдроми. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт, астматичний стан	6		6	
37	Гостра дихальна і серцево-судинна недостатність. Синдром гострої і хронічної печінкової та ниркової недостатності. Геморагічний синдром	4		4	
38	Фельдшерсько-акушерський пункт	3		3	
	Усього	324	46	169	109

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові (предметні) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Ембріональний розвиток органів і систем.
2. Загартування дитини.
3. Психічний розвиток дітей різного віку.
4. Оцінювання фізичного розвитку
5. Функціональні показники органів дихання у дітей різного віку.
6. Функціональні показники серцево-судинної системи у дітей різного віку.
7. Функціональні показники сечових органів у дітей різного віку.
8. Показники загального та біохімічного аналізу крові в нормі та під час захворювань.
9. Характеристика періоду адаптації новонароджених.
10. Організація роботи відділення новонароджених дітей.
11. Організація роботи відділення недоношених дітей.
12. Обстеження органів травлення та сечової системи.
13. Дієта матері-годувальниці.
14. Дієтичні столи.
15. Внутрішньоутробні інфекції.
16. Геморагічна хвороба новонароджених.
17. Догляд за дітьми при хворобах новонароджених.
18. Догляд за дітьми з рахітом.
19. Догляд за дітьми з аномаліями конституції.
20. Особливості харчування дітей з гострими розладами травлення.
21. Особливості харчування дітей з хронічними розладами травлення.
22. Гастрозофагеальна хвороба.
23. Дисбіоз кишківника.
24. Догляд за дітьми зі стенозуювальним ларинготрахеїтом.
25. Сторонні тіла органів дихання. Догляд за дітьми, лікування.
26. Фіброеластоз. Догляд за дітьми з вадами серця.
27. Порушення серцевого ритму у дітей.
28. Ювенільний ревматоїдний артрит.
29. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові (ДВЗ-синдром).
30. Неврологічний синдром. Гостра ниркова недостатність. Хронічна ниркова недостатність.
31. Природжений гіпотиреоз у дітей.
32. Рання діагностика туберкульозу.
33. Нейротоксикоз. Невідкладна допомога.
34. Ускладнення дифтерії. Надання невідкладної допомоги при ускладненнях дифтерії.
35. Ускладнення скарлатини. Профілактика.
36. Герпетичні інфекції.
37. Гостра недостатність надниркових залоз.
38. Ротавірусна інфекція.
39. Неполіомієлітні ентеровірусні інфекції.
40. Профілактика вірусного гепатиту.
41. Профілактика СНІДу.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Основні завдання та організація педіатричної служби в Україні. Роль фельдшера в організації профілактичної та лікувальної допомоги дітям

ЛЕКЦІЯ

Педіатрія — наука про здорову й хвору дитину. Основні етапи розвитку педіатрії. Видатні вчені — засновники педіатрії. Внесок українських вчених у розвиток педіатрії (С.Х. Хотовицький, О.М. Хохол, В.Г. Балабан, І.М. Руднев, А.А. Кисіль, С.І. Ігнатів, П.М. Гудзенко, О.М. Лук'янова, П.С. Мошнич, В.М. Сидельников).

Основні закони, спрямовані на поліпшення охорони здоров'я матері та дитини.

Система організації медичної допомоги дитині. Дитячі лікувально-профілактичні та навчально-виховні заклади.

Роль фельдшера в організації профілактичної та лікувальної допомоги дітям. Диспансеризація дитячого населення. Основні положення чинних наказів у педіатричній службі.

Етика, деонтологія та професійні якості фельдшера.

Розділ 1. Анатомо-фізіологічні особливості дитячого віку

Тема 2. Періоди дитячого віку. Центральна нервова система. Шкіра й підшкірна основа. Температура тіла

ЛЕКЦІЯ

Періоди дитячого віку та їх характеристика. Доцільність розподілу на періоди у зв'язку з вимогами щодо виховання здорової дитини, профілактики хвороб, діагностики та лікування.

Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи й органів чуття.

Головний мозок. Морфологічно й функціонально зрілі та незрілі ділянки мозку. Безумовні рефлекси новонародженої дитини. Формування умовних рефлексів. Розвиток мовлення у дітей. Вплив умов навколишнього середовища, харчування, захворювань і виховання на розвиток умовно-рефлекторної діяльності дитини.

Значення процесу гри в пізнанні дітьми навколишнього середовища. Розвиток статичних і моторних функцій у дітей першого року життя і старших. Розвиток органів чуття.

Особливості спинного мозку.

Шкіра, її анатомічні та функціональні особливості. Особливості підшкірної основи. Методика обстеження шкіри. Догляд за шкірою.

Температура тіла. Особливості терморегуляції у дітей. Підтримування необхідної температури в приміщенні для дітей раннього віку. Вимоги до проведення прогулянок дітей раннього віку. Вимірювання температури тіла. Уявлення про гіпертермію. Гігієнічні вимоги до одягу для дітей.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з організацією роботи дитячого дошкільного закладу. Огляд дітей різних вікових груп. Оцінювання стану шкіри. Виховання навичок особистої гігієни у дітей. Вимірювання температури тіла, її графічний запис. Підмивання грудних дітей. Проведення гігієнічної ванни. Сповивання та переодягання дітей. Підбір іграшок для дітей різного віку.

Практичні навички:

- ознайомлення з режимом дня дітей різних вікових груп;
- догляд за шкірою і слизовими оболонками;
- сповивання та переодягання дітей;
- вимірювання температури тіла та її графічний запис.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Ембріональний розвиток органів і систем.
2. Загартовування дитини.

Тема 3. Кісткова система. М'язова система. Фізичний розвиток дитини. Психомоторний розвиток дитини

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи. Ріст і формування хребта. Фізіологічні терміни закриття тім'ячків. Процес прорізування зубів — показник правильності розвитку і формування кісткової системи. Терміни прорізування зубів. Особливості будови хребта, грудної клітки. Профілактика деформацій хребта.

Анатомо-фізіологічні особливості м'язової системи. Збільшення м'язової маси. Фізіологічне підвищення м'язового тонуусу згиначів у новонароджених. Значення фізичного виховання та фізичного навантаження для дітей різного віку.

Закономірності росту дитячого організму. Приріст маси тіла за перший рік життя, до 10 років, після 10 років.

Збільшення зросту за перший рік життя, до 4 років, після 4 років.

Збільшення окружності голови і грудної клітки. Формули для визначення маси тіла та зросту.

Пропорції тіла дитини та їх зміни залежно від віку.

Вплив різних чинників на фізичний розвиток дитини.

Уявлення про акселерацію. Роль фізичного виховання для гармонійного розвитку дитини.

Психомоторний розвиток дитини. Критерії оцінювання психомоторного розвитку у дітей різного віку.

Значення режиму, виховання та догляду для гармонійного розвитку психічної та моторної діяльності дитини. Вплив навколишнього середовища на гармонійний розвиток психічної та моторної діяльності дитини.

Принципи організації режиму для дітей різних вікових груп. Різні методи загартовування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд тім'ячків і швів черепа, їх оцінювання. Обстеження грудної клітки, хребта. Правильне тримання на руках дитини раннього віку.

Викладання дитини на живіт, у ліжко, в манеж.

Ознайомлення з елементами масажу та гімнастики в різних вікових групах. Профілактика деформацій хребта.

Огляд дітей різного віку. Зважування, вимірювання зросту, окружності голови і грудної клітки. Реєстрація результатів.

Оцінювання фізичного розвитку дітей за даними антропометрії. Визначення маси тіла й зросту за формулами. Використання сигмальних та центильних таблиць.

Оцінювання психомоторного розвитку дітей різних вікових груп.

Ознайомлення з режимом дня дітей різних вікових груп, різними методами загартовування.

Практичні навички:

- зважування дітей, вимірювання зросту, окружності грудної клітки, голови;
- розрахунок маси тіла й зросту в різні вікові періоди;
- оволодіння методикою загартовування;
- ознайомлення з методикою масажу та гімнастики.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Психічний розвиток дітей різного віку.
2. Оцінювання фізичного розвитку.

Тема 4. Органи дихання. Органи кровообігу. Кровотворна система

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання в дитячому віці. Верхні відділи органів дихання. Особливості носа та приносних пазух, горла та його лімфатичного кільця, гортані й трахеї.

Нижні відділи органів дихання. Особливості бронхів і легень, плеври й середостіння.

Фізіологічні особливості дихання. Глибина та частота дихання. Кількість дихань за 1 хв в різні вікові періоди. Життєва ємність легень (ЖЄЛ) у різні вікові періоди. Тип дихання залежно від віку й статі.

Інструментальні та функціональні методи дослідження.

Залежність правильного розвитку грудної клітки, легень, дихальних м'язів від режиму дня, фізичних вправ.

Кровообіг плода і новонародженої дитини. Позаутробний кровообіг.

Особливості внутрішньоутробного плацентарного кровообігу. Формування позаутробного кровообігу.

Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи в дитячому віці. Особливості серця й судин. Нерівномірність розвитку різних частин серцево-судинної системи порівняно з фізичним розвитком дитини.

Частота скорочень серця у дітей різного віку. Лабільність пульсу.

Внутрішньоутробне кровотворення. Кровотворна діяльність печінки. Кровотворення новонародженої дитини. Кровотворення в кістковому мозку. Перетворення кісткового мозку на жировий.

Кількісні та якісні зміни крові в процесі росту й розвитку дітей. Умовний поділ дитячого віку за гематологічними показниками на три періоди: новонароджені, діти грудного і старшого віку. Особливості процесу згортання

крові. Основні показники крові у дітей різних вікових груп.

Роль селезінки в процесі кровотворення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд дітей різного віку. Спостереження за диханням. З'ясування типу дихання (грудний, черевний), його глибини, частоти, ритму. Визначення частоти дихання у дітей різних вікових груп. Підрахунок кількості дихань і частоти пульсу в стані спокою та після фізичного навантаження. Визначення ЖЄЛ — спірометрія; особливості перкусії, аускультації.

Вимірювання окружності грудної клітки під час вдиху і видиху. Визначення пульсу у дітей різного віку на променевій артерії, в ділянці незакритого переднього тім'ячка, на сонній, скроневій та стегновій артеріях. Характеристика пульсу. Вимірювання артеріального тиску у дітей різних вікових груп і його оцінювання. Визначення його за формулою В.І. Молчанова. Читання й оцінювання даних аналізу крові у дітей.

Практичні навички:

- підрахунок частоти дихання, пульсу, реєстрація даних;
- вимірювання артеріального тиску, реєстрація даних;
- оцінювання гемограм;
- сповивання та переодягання дітей.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Функціональні показники органів дихання у дітей різного віку.
2. Функціональні показники серцево-судинної системи у дітей різного віку.

Тема 5. Органи травлення. Обмін речовин. Імунна система. Ендокринні залози (залози внутрішньої секреції). Нирки. Сечові шляхи

ЛЕКЦІЯ

Ротова порожнина. Вікові морфологічні особливості ротової порожнини. Розвиток ротової порожнини. Секреція слини та її склад.

Наявність природженого безумовного рефлексу смоктання. Акт смоктання. Утруднення під час смоктання груді, відсутність рефлексів смоктання і ковтання у недоношених.

Анатомо-фізіологічні особливості стравоходу залежно від віку дитини. Анатомо-фізіологічні особливості шлунка. Форма, ємність. Шлунковий сік і його склад. Зміна кислотності й кількості шлункового соку залежно від віку. Три фази секреторної діяльності шлунка: рефлекторна, нервово-хімічна, кишкова.

Кишки. Довжина залежно від довжини тіла. Травна, рухова і всмоктувальна функції кишок. Особливості брижі. Бактеріальна флора кишок та її трансформація після народження. Фізіологічна роль бактеріальної флори кишок та її особливості залежно від характеру вигодовування дітей першого року життя.

Випорожнення новонародженої дитини та їх особливості. Методика обстеження живота: опитування матері, огляд, пальпація, перкусія, аускультація, рентгенологічний та інструментальний методи. Клінічне

дослідження випорожнень.

Підшлункова залоза та її секрет. Печінка. Розміри, розвиток, участь у процесах травлення, кровотворення, кровообігу та в обміні речовин. Пальпація і перкусія печінки. Жовчний міхур. Склад жовчі у дітей різного віку.

Водний обмін. Потреба у воді залежно від віку. Всмоктування і виділення води.

Електролітний обмін. Нерозривний зв'язок з водним обміном. Основні катіони й аніони: натрій, калій, хлор, фосфати, сульфати, білки.

Кислотно-основний стан крові, його показники у здорових дітей.

Основний обмін. Залежність його від стану ендокринної та автономної (вегетативної) нервової систем. Поступове збільшення добового основного обміну.

Білковий обмін. Білки — пластичний матеріал для росту й розвитку. Позитивний азотний баланс у дітей. Потреба в білках залежно від віку. Співвідношення між білками, жирами та вуглеводами на першому році життя. Регуляція білкового обміну центральною нервовою та ендокринною системами.

Вуглеводний обмін. Використання вуглеводів для продукування тепла й роботи. Потреба у вуглеводах залежно від віку.

Жировий обмін. Жири як основне джерело енергії. Біологічна цінність жирів. Потреба в жирах залежно від віку.

Вітамінний обмін. Добова потреба у вітамінах залежно від віку.

Імунна система як контроль над генетичною стабільністю внутрішнього середовища організму. Неспецифічні складові частини захисту. Фагоцитоз. Макрофаги. Лізоцим. Комплемент. Інтерферон. Специфічні імунологічні реакції клітинного (Т-лімфоцити) і гуморального (В-лімфоцити) типів. Імуноглобулін. Уявлення про імунодефіцит. Лімфокапілярні та лімфатичні судини, їх функції.

Лімфатичні вузли. Функції лімфатичних вузлів: утворення лімфоцитів, знешкодження токсинів. Локалізація периферійних лімфатичних вузлів. Лімфатичне глоткове кільце Пирогова—Вальдейера. Особливості піднебінних мигдаликів.

Селезінка та її функції.

Анатомо-фізіологічні особливості гіпофіза, щитоподібної та прищитоподібних залоз, загруднинної (тимуса) і надниркових залоз, підшлункової і статевих залоз. Участь гормонів у регуляції дихання, кровообігу, травлення, у підтриманні стабільності внутрішнього середовища організму. Зв'язок гормонів з процесами росту й розвитку дитини.

Анатомо-фізіологічні особливості нирок, сечоводів, сечового міхура та сечівника. Утворення сечі: первинна сеча, кінцева сеча. Бідність на м'язові та еластичні волокна стінок сечових органів, знижений тонус цих органів. Розміщення сечового міхура, його місткість.

Міхурово-сечовідний рефлюкс. Довжина сечівника залежно від статі дитини. Добова кількість сечі та сечовипускань залежно від віку дитини. Визначення добового діурезу за формулою. Створення умовного рефлексу на виділення сечі.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей різного віку. Оцінювання стану хворої дитини. Годування дітей раннього віку.

Огляд і пальпація живота. Оцінювання результатів обстеження. Огляд і

пальпація периферійних лімфатичних вузлів. Оцінювання результатів обстеження.

Особливості обстеження ендокринної системи — методика вивчення сімейного анамнезу, анамнезу захворювання. Оцінювання отриманих даних.

Особливості обстеження сечових органів: опитування, огляд, пальпація, перкусія; функціональні, рентгенологічні, інструментальні методи дослідження.

Ознайомлення з лабораторними методами дослідження сечі. Збирання сечі у хлопчиків і дівчаток у грудному віці. Оцінювання аналізів сечі.

Ознайомлення з характером випорожнень. Оцінювання та реєстрація випорожнень. Збирання випорожнень для лабораторного дослідження.

Практичні навички:

- проведення пальпації органів черевної порожнини;
- збирання сечі у дітей раннього віку;
- оцінювання аналізу сечі;
- оцінювання та реєстрація випорожнень;
- збирання випорожнень на копрограму, для виявлення яєць глистів;
- пальпація лімфатичних вузлів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Функціональні показники сечової системи у дітей різного віку.
2. Показники загального та біохімічного аналізу крові в нормі, при захворюваннях.

Тема 6. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини та догляд за нею

ЛЕКЦІЯ

Плід і його розвиток. Шкідливий вплив різних чинників на внутрішньоутробний розвиток плода. Основні групи захворювань, які виникають під час внутрішньоутробного розвитку плода.

Характеристика доношеної новонародженої дитини. Зовнішні ознаки та фізіологічна зрілість органів і систем. Оцінювання стану дитини за шкалою Апгар. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри, підшкірної основи, м'язової, нервової, дихальної, серцево-судинної систем, органів чуття, системи травлення, крові, печінки, органів сечовиділення.

Організація середовища й догляду за новонародженою дитиною згідно з чинними наказами. Дотримання правил асептики та антисептики.

Кроки теплового ланцюжка. Спільне перебування породіллі й новонародженої дитини в палаті.

Догляд за пуповинним залишком, пупковою ранкою. Догляд за шкірою. Вакцинація новонароджених проти туберкульозу, гепатиту В.

Фізіологічні стани новонароджених: фізіологічна втрата маси тіла, фізіологічна жовтяниця, фізіологічна еритема, токсична еритема, транзиторна гарячка, статевий криз, сечокислый інфаркт нирок, транзиторний дисбактеріоз і транзиторний катар кишок.

Правила виписування дитини з пологового будинку. Перший патронаж новонародженої дитини, його зміст і завдання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення першого туалету новонародженої дитини. Послідовність дій під час здійснення медичного догляду за здоровою новонародженою дитиною: викладання дитини на живіт матері, обсушування голови і тіла, одягання дитини, перетискання та перерізування пуповини, перше ранне прикладання до грудей матері, вимірювання температури тіла, профілактика офтальмії, клемування пуповини, антропометрія, оформлення документації, вдягання дитини, переведення до палати спільного перебування матері і дитини з дотриманням умов теплового ланцюжка.

Оцінювання стану новонародженої дитини. Щоденний туалет: догляд за шкірою і слизовими оболонками, підмивання, проведення гігієнічної ванни. Вдягання (сповивання) немовлят. Вигодовування новонароджених. Ознайомлення з технікою вакцинації проти туберкульозу, гепатиту В. Догляд за немовлям у домашніх умовах.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з відділенням спільного перебування матері і дитини пологового будинку. Обладнання палат. Вимоги до персоналу щодо дотримання санітарно-гігієнічного режиму. Огляд дітей та оцінювання їхнього стану. Оцінювання стану шкіри, підшкірної основи, пуповинного залишку, пупкової ранки, фізіологічних станів. Участь у догляді за новонародженими дітьми.

Підготовка дітей до годування. Вдягання та сповивання новонароджених. Виписування з пологового будинку. Заповнення документації. Проведення першого патронажу новонародженої дитини.

Практичні навички:

- проведення першого туалету новонародженої дитини;
- визначення маси тіла, зросту, вимірювання окружності голови та грудної клітки;
- ранковий туалет новонародженої дитини; туалет шкіри: підмивання, профілактика попрілостей; ранковий туалет слизових оболонок;
- туалет залишку пуповини, пупкової ранки;
- вимірювання температури тіла, реєстрація даних;
- проведення гігієнічної ванни;
- проведення вакцинації БЦЖ і проти гепатиту В;
- заповнення документації;
- вдягання (сповивання) дитини.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Характеристика періоду адаптації новонароджених.
2. Організація роботи відділення новонароджених дітей.

Тема 7. Анатомо-фізіологічні особливості недоношеної дитини та догляд за нею

ЛЕКЦІЯ

Визначення недоношеності та її причини. Клінічна характеристика

недоношеної дитини. Зовнішні ознаки, функціональна незрілість, особливості центральної нервової системи, легень, серцево-судинної і травної систем, гемопоєзу та реактивності організму.

Особливості перебігу фізіологічних станів. Організація середовища та принципи виходжування недоношених дітей. Етапність виходжування. Методи зігрівання недоношених дітей. Профілактика вторинної асфіксії. Вигодовування недоношених з урахуванням віку, маси тіла під час народження, ступеня зрілості, загального стану. Техніка годування. Добова та разова кількість молока. Потреба в основних харчових інгредієнтах. Профілактика гіпотрофії, рахіту, анемії. Особливості фізичного та психомоторного розвитку. Основні принципи диспансеризації недоношених дітей.

Догляд за недоношеною дитиною в домашніх умовах.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з відділенням по виходжуванню недоношених дітей. Обладнання палат. Вимоги до персоналу відділення. Санітарно-гігієнічний режим відділення.

Огляд недоношених дітей. Оцінювання стану. Визначення ступеня недоношеності. Участь у догляді за недоношеною дитиною. Зігрівання. Годування.

Практичні навички:

- зважування, вимірювання зросту, окружності голови та грудної клітки;
- ранковий туалет недоношеної дитини;
- туалет пупкової ранки;
- проведення гігієнічної ванни;
- методика зігрівання в кувезі, за допомогою грілок;
- методика годування через зонд або з чашечки;
- вимірювання температури тіла, графічний запис;
- користування кувезом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Організація роботи відділення недоношених дітей.

Тема 8. Методика обстеження дитини та семіотика основних захворювань

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Особливості збирання анамнезу здорової й хворої дитини (генеалогічного, біологічного, соціального). Значення анамнезу для встановлення діагнозу. Методика збирання анамнезу батьків (анамнезу захворювання, життя, епідеміологічного, імунологічного, алергологічного). Ознайомлення зі схемою розпитування матері під час збирання анамнезу життя й розвитку дитини, анамнезу захворювання.

Оцінювання умов життя, виховання, спадковість, перебіг перенесення захворювань.

Об'єктивне обстеження: огляд, антропометрія, пальпація, перкусія, аускультация.

Соматоскопія (огляд): загальне оцінювання поведінки, положення тіла (активне, пасивне, вимушене), вираз обличчя, стан свідомості, нервово-психічний розвиток і його відповідність віку, дослідження шкіри та підшкірної основи, огляд і пальпація периферичних лімфатичних вузлів, огляд і пальпація голови, хребта, грудної клітки, кінцівок, суглобів.

Антропометрія: зважування, вимірювання зросту, окружності голови, грудної клітки.

Пальпація, перкусія, аускультация під час обстеження органів дихання, кровообігу, травлення, сечових органів та ендокринної системи.

Читання й оцінювання гемограм, урограм, копрограм. Ознайомлення з рентгенологічними та функціональними методами дослідження органів і систем.

Критерії оцінювання стану дитини (задовільний, середньої тяжкості, тяжкий). Особливості написання історії розвитку дитини, історії хвороби. Історія розвитку дитини та історія хвороби як науково-методичний і юридичний документ.

Практичні навички:

- збирання анамнезу здорової й хворої дитини;
- проведення антропометрії;
- оцінювання стану дитини;
- обстеження органів і систем: ознайомлення з пальпацією, перкусією, аускультацией дітей;
- оцінювання гемограм, урограм, копрограм;
- заповнення історії розвитку дитини (форма № 112);
- заповнення історії хвороби (форма № 003-о).

САМОСТІЙНА РОБОТА

Обстеження органів травлення та сечової системи.

Тема 9. Вигодовування грудної дитини та харчування дітей старшого віку

ЛЕКЦІЯ

Основні принципи вигодовування дітей раннього віку (раціональність, збалансованість). Відповідність кількості, якості, режиму вигодовування до віку дитини, особливостей фізичного та розумового навантаження. Потреби в основних харчових інгредієнтах. Правильне співвідношення білків, жирів, вуглеводів. Дванадцять принципів підтримки грудного вигодовування.

Грудне вигодовування. Характеристика грудного вигодовування. Лактація. Хімічний склад молока в різні терміни лактації. Значення молозива для годування новонародженої дитини. Характеристика материнського молока. Складові частини грудного та коров'ячого молока. Переваги материнського молока.

Оцінювання грудного вигодовування. Техніка прикладання дитини до груді. Правила грудного вигодовування. Достовірні ознаки недостатнього отримання дитиною грудного молока. Принципи успішного грудного вигодовування на сучасному етапі.

Режим годування. Визначення орієнтовної добової кількості молока. Розрахунок орієнтовної разової порції молока. Протипоказання та утруднення

під час грудного вигодовування. Відлучення від груді.

Дієта та режим жінки-годувальниці. Гіпогалактія, профілактика та лікування. Профілактика маститу.

Штучне вигодовування, його характеристика. Показання для переведення дитини на штучне вигодовування. Правила штучного вигодовування. Різні групи сумішей для штучного вигодовування. Введення підгодовування.

Змішане вигодовування, його характеристика. Показання до змішаного вигодовування. Призначення догодовування. Правила змішаного вигодовування.

Критерії оцінювання штучного та змішаного вигодовування.

Харчування дітей віком після року. Повноцінність і раціональність харчування. Приблизні добові норми основних речовин для дітей віком 1—6 років та дітей шкільного віку. Частота годувань. Розподіл харчових продуктів за енергетичною цінністю (у відсотках). Раціональне харчування дітей. Різноманітний асортимент харчування в дитячих закладах. Добові норми основних поживних речовин та енергетичної цінності.

Консервовані продукти, рекомендовані для харчування дітей.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Визначення орієнтовної добової кількості їжі та частоти годувань на добу в різних вікових групах.

Розрахунок основних харчових інгредієнтів та енергетичної цінності основних продуктів харчування дітей різного віку, які перебувають на грудному, штучному та змішаному вигодовуванні. Складання схем різних видів вигодовування дітей віком до одного року.

Корекція штучного і змішаного вигодовування.

Ознайомлення з харчоблоком у дитячій лікарні. Участь у годуванні грудних дітей, підготовка до годування, годування з ложки, чашки. Спостереження за дітьми після годування.

Маркування посуду. Зберігання молочних сумішей. Виписування порційника. Складання схем годування.

Ознайомлення з роботою кухні в дитячому садку (або з роботою молочної кухні).

Підготовка дітей до годування, участь у годуванні. Вивчення меню-розкладки та складання меню для дітей різних вікових груп. Визначення енергетичної цінності (калорійності) меню.

Миття й зберігання посуду. Виписування рецептів на молочну кухню.

Техніка готування каші, овочевого і фруктового пюре, соків, сиру.

Практичні навички:

- розрахунок орієнтовної добової кількості їжі дитині першого року життя;
- складання схем годування дітей першого року життя і меню для дітей віком після року;
- введення догодовування і підгодовування;
- технологія приготування страв підгодовування;
- розрахунок основних харчових інгредієнтів та енергетичної цінності продуктів харчування;
- підготовка сумішей до годування;
- годування дітей з чашки, ложкою;

— оброблення посуду.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Дієта матері-годувальниці. Дієтичні столи.

Розділ 2. Захворювання внутрішніх органів

Тема 10. Захворювання новонароджених. Захворювання шкіри й пупкової ранки. Сепсис новонароджених

ЛЕКЦІЯ

Захворюваність і смертність новонароджених. Основні причини. Запобігання захворюваності. Зниження смертності. Принципи організації відділень патології новонароджених. Режим роботи відділень. Організація догляду: температурний режим, вигодовування, санітарно-протиепідемічний режим. Профілактика захворювань новонароджених.

Особливості шкіри і слизових оболонок у новонародженого. Поняття про етіологію захворювань шкіри і пупкової ранки неінфекційного та інфекційного походження. Основні клінічні прояви попрілостей I, II, III ступенів, а також везикулопустульозу, пухирчатки, омфаліту. Принципи лікування.

Догляд при захворюваннях шкіри і пупка: проведення лікувальних ванн, оброблення шкіри і пупкової ранки антисептичними розчинами, загальний догляд за новонародженим.

Знання етіології сепсису, шляхів зараження. Малі форми сепсису. Клінічні форми: септицемія, септикопемія. Симптоматика залежно від перебігу і фаз патологічного процесу. Особливості сепсису у новонароджених. Принципи лікування. Диспансерний облік.

Поняття про внутрішньоутробні інфекції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Догляд за хворим новонародженим. Оброблення шкіри при попрілостях різного ступеня, за наявності елементів висипки. Оброблення пупка при простому омфаліті. Догляд за очима, носом, вушними раковинами. Закапування крапель в очі, ніс, вухо.

Застосування грілки, міхура з льодом за різних патологічних станів. Відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів. Застосування інгаляції киснем, користування медичною апаратурою.

Ознайомлення з організацією медичної допомоги хворим новонародженим і режимом роботи відділень патології новонароджених. Показ новонароджених з різними захворюваннями. Збирання анамнезу в матері хворої дитини. Аналіз симптомів захворювань. Об'єктивне обстеження хворих: огляд, пальпація, перкусія, аускультация.

Діагностика, диференційна діагностика.

Практичні навички:

- оброблення шкіри та слизових оболонок;
- проведення гігієнічної і лікувальної ванн;
- вимірювання температури й графічний запис її;

- вдягання (сповивання) дітей;
- проведення оксигенотерапії;
- відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів;
- туалет пупкової ранки при омфаліті;
- застосування грілки;
- закапування крапель в очі, ніс, вухо;
- підготовка системи для краплинного введення рідини.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Внутрішньоутробні інфекції.

Тема 11. Пологові травми. Асфіксія новонароджених. Внутрішньочерепна пологова травма. Гемолітична хвороба новонароджених

ЛЕКЦІЯ

Пологові травми. Загальні уявлення про причини, симптоми, лікування дитини. Догляд при родовій пухлині, кефалогематомі, ушкодженні м'язів і ураженні периферійної нервової системи. Поняття про чинники ризику і причини внутрішньочерепної пологової травми, основні клінічні симптоми порушень гемодинаміки головного мозку і крововиливів. Принципи лікування. Догляд: охоронний та температурний режим, вигодовування, застосування міхура з льодом, спостереження за основними фізіологічними показниками роботи внутрішніх органів, підготовка дитини до комп'ютерної томографії головного мозку. Профілактика ушкоджень під час пологів.

Поняття про фактори ризику і причини асфіксії. Визначення ступеня тяжкості асфіксії за шкалою Апгар. Комплексний метод реанімації. Догляд за дитиною після реанімаційних заходів і профілактика вторинної асфіксії.

Поняття про синдром дихальних розладів.

Уявлення про причини, патогенез, клінічні форми, симптоматику, лабораторну діагностику гемолітичної хвороби новонароджених.

Значення антенатального патронажу в профілактиці захворювання.

Диспансерний облік дітей з патологією періоду новонародженості, особливості імунізації таких дітей.

Поняття про спадкові захворювання. Значення медико-генетичних консультацій у їх профілактиці.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Оцінювання стану новонародженого. Догляд за дітьми з пологовими травмами, асфіксією, гемолітичною хворобою. Користування електровідсмоктувачем, екстракторами. Оксигенотерапія. Користування кувезом, апаратами "Віта", "Лада", "Пенлон". Годування через зонд, з чашечки. Особливості введення лікарських препаратів у порожнину рота, у свічках, підшкірно, внутрішньовенно, внутрішньом'язово (на муляжі).

Показ новонароджених з різними захворюваннями. Огляд, об'єктивне обстеження немовлят. Оцінювання стану хворої новонародженої дитини. Заповнення карти хвороби стаціонарного хворого.

Застосування міхура з льодом.

Виконання призначень лікаря (введення лікарських засобів у

порожнину рота, парентерально).

Практичні навички:

- годування дитини з чашки, ложкою, через зонд;
- підготовка та застосування мішура з льодом;
- введення лікарських засобів у порожнину рота, у свічках;
- відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів;
- проведення ін'єкцій внутрішньом'язово, внутрішньовенно, підшкірно;
- виписування рецептів;
- закапування крапель в очі, ніс, вухо;
- проведення штучної вентиляції легень і закритого масажу серця;
- допомога при судом на тлі внутрішньочерепної травми.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Геморагічна хвороба новонароджених. Догляд за дітьми при хворобах новонароджених.

Тема 12. Гіповітаміноз. Рахіт. Гіпокальціємічний синдром у дітей раннього віку

ЛЕКЦІЯ

Ознайомлення з основними симптомами гіповітамінозів у дітей, з принципами їх лікування та профілактики.

Вивчення етіології, симптоматики рахіту. Специфічне і неспецифічне лікування рахіту. Догляд за дитиною. Значення специфічної і неспецифічної профілактики рахіту.

Поняття про гіпервітаміноз.

Гіпокальціємічний синдром у дітей раннього віку. Латентна і явні (маніфестні) форми спазмофілії. Надання невідкладної допомоги при ларингоспазмі та еклампсії. Диспансерний нагляд. Особливості харчування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд та обстеження дітей, хворих на рахіт. Збирання анамнезу в матері хворої дитини. Оцінювання стану дитини та виявлення симптомів захворювання. Розроблення схем профілактики та лікування дітей, хворих на рахіт. Розрахунок доз вітаміну D з метою профілактики та лікування. Участь у проведенні УФО, масажу і гімнастики. Особливості харчового режиму та догляду за дитиною, хворою на рахіт.

Практичні навички:

- виявлення симптомів рахіту;
- розрахунок доз вітаміну D з метою профілактики та лікування рахіту;
- проведення лікувальної ванни;
- надання допомоги при ларингоспазмі та еклампсії;
- допомога під час фізіотерапевтичних процедур;
- проведення масажу та гімнастики.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Догляд за дітьми з рахітом.

Тема 13. Аномалії конституції

ЛЕКЦІЯ

Характеристика різних форм аномалії конституції. Загальне уявлення про клінічні форми діатезу: ексудативно-катаральний, алергійний, лімфатико-гіпопластичний, нервово-артритичний.

Поняття про етіологію, патогенез, клінічні прояви різних форм аномалії конституції, особливості діагностики, методи лікування хворих. Догляд: особливості антиалергійної дієти, ведення харчового щоденника, проведення лікувальних ванн, застосування мішанок, мазей. Знання профілактики (антенатальної та постнатальної) захворювання. Диспансерний облік. Особливості імунізації.

Надання невідкладної допомоги при гострих алергійних станах (кропив'янка, набряк Квінке, анафілактичний шок).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд та обстеження хворих дітей, оцінювання їхнього стану. Збирання анамнезу в матері хворої дитини. Аналіз причини захворювання. Призначення раціонального вигодовування, ретельного догляду за дитиною. Аналіз лікувальних процедур при різних формах аномалії конституції. Догляд за хворими на діатез.

Ознайомлення з роботою алергологічного кабінету та принципами диспансерного обліку дітей з аномалією конституції. Надання невідкладної медичної допомоги при гострих алергійних станах. Застосування в лікуванні методу специфічної гіпосенсибілізації.

Практичні навички:

- виявлення симптомів діатезу у дітей;
- складання меню для дітей з аномалією конституції;
- ведення харчового щоденника;
- оброблення шкіри в разі попріlostей, екземи;
- проведення лікувальної ванни;
- застосування мішанок, мазей, примочок;
- роздавання лікувальних засобів;
- проведення ін'єкцій;
- надання невідкладної медичної допомоги при гострих алергійних станах у дітей (кропив'янка, набряк Квінке, анафілактичний шок).

САМОСТІЙНА РОБОТА

Догляд за дітьми з аномаліями конституції.

Тема 14. Гострі розлади травлення у дітей раннього віку

ЛЕКЦІЯ

Частота й тяжкість гострих захворювань органів травлення, їх місце в

структурі захворюваності та дитячій смертності. Загальна характеристика захворювань органів травлення у дітей раннього віку.

Класифікація захворювань травного каналу. Функціональні розлади травлення. Причини, симптоми, діагностика гострих розладів травлення. Роль інфекційного збудника у виникненні захворювань.

Кишковий токсикоз. Етіологія, патогенез. Синдром токсикозу з ексикозом. Клінічна картина, типи ексикозу (гіпотонічний, гіпертонічний, ізотонічний). Ступені зневоднення організму, перебіг захворювання. Діагностика, лікування хворих дітей, організація правильного режиму й ретельного догляду за ними. Профілактика захворювання.

Пілороспазм та пілоростеноз. Причини, клінічна картина. Диференційно-діагностичні ознаки пілоростенозу та пілороспазму. Лікування хворих дітей.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей та аналіз симптомів гострих розладів травлення. Збирання анамнезу в матері хворої дитини. Оцінювання стану хворої дитини. Визначення ступеня ексикозу.

Проведення оральної і парентеральної регідратації, розрахунок кількості рідини залежно від віку й ступеня зневоднення організму дитини.

Дозоване годування. Ведення листків годування і гідробалансу. Догляд за дитиною. Проведення гігієнічних заходів.

Огляд і реєстрація випорожнень. Збирання випорожнень для копрологічного та бактеріологічного дослідження.

Введення лікарських препаратів перорально та парентерально.

Ознайомлення з правилами дезінфекції білизни й випорожнень.

Практичні навички:

- проведення оральної регідратації;
- розрахунок кількості рідини залежно від віку й ступеня ексикозу;
- складання схем годування;
- годування грудних дітей;
- ведення листка годування;
- заповнення листка гідробалансу;
- догляд за дитиною під час блювання;
- реєстрація й оцінювання випорожнень;
- збирання випорожнень для копрологічного дослідження;
- збирання випорожнень для бактеріологічного дослідження;
- введення лікарських засобів у порожнину рота;
- допомога під час введення лікарських засобів парентерально;
- виписування рецептів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Особливості харчування дітей з гострими розладами травлення.

Тема 15. Хронічні розлади травлення. Гіпотрофія. Паратрофія

ЛЕКЦІЯ

Сучасні погляди на проблему хронічних розладів травлення. Уявлення про нормотрофію.

Гіпотрофія. Етіологія, патогенез. Природжена й набута гіпотрофія. Ступені пренатальної гіпотрофії. Клінічні прояви трьох ступенів постнатальної гіпотрофії. Визначення ступенів гіпотрофії. Відмінність клінічних проявів залежно від порушення в харчуванні дитини. Прогноз при гіпотрофії.

Дієтотерапія з урахуванням фази гіпотрофії й толерантності дитини до їжі. Інші методи лікування. Антенатальна та постнатальна профілактика гіпотрофій.

Паратрофія. Етіологія, клінічні прояви. Лікування хворих, профілактика захворювання. Організація правильного догляду за дитиною.

Роль фельдшера в профілактиці хронічних розладів травлення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей і аналіз симптомів гіпотрофії та паратрофії. Збирання анамнезу у матері хворої дитини. Оцінювання стану дитини. Визначення ступеня гіпотрофії.

Огляд і оцінювання випорожнень. Розрахунок енергетичної цінності їжі, білків, жирів і вуглеводів залежно від ступеня гіпотрофії.

Складання схеми годування хворої дитини. Годування дітей. Ведення листка годування.

Догляд за дитиною. Проведення гігієнічних заходів.

Введення лікарських засобів у порожнину рота, внутрішньом'язово, в свічках.

Допомога під час проведення фізіотерапевтичних процедур, масажу, гімнастики.

Практичні навички:

- визначення ступеня гіпотрофії;
- розрахунок енергетичної цінності їжі, білків, жирів, вуглеводів;
- складання схем годування;
- годування грудних дітей;
- ведення листка годування;
- введення лікарських засобів у порожнину рота, в свічках, внутрішньом'язово;
- допомога під час проведення фізіотерапевтичних процедур;
- участь у проведенні масажу, гімнастики;
- участь у проведенні внутрішньовенних ін'єкцій;
- виписування рецептів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Особливості харчування дітей з хронічними розладами травлення.

Тема 16. Захворювання органів травлення в дітей старшого віку. Гострий гастрит. Хронічний гастрит. Виразкова хвороба. Дуоденіт

ЛЕКЦІЯ

Місце захворювань органів травлення в патології дітей старшого віку.

Значення порушення режиму харчування, спадковості у виникненні захворювань.

Загальні уявлення про етіологію, клінічні прояви, діагностику, лікування гастритів, виразкової хвороби шлунка, дуоденіту. Особливості клінічних проявів у дітей. Диспансерний нагляд. Профілактика. Догляд за дітьми, підготовка до інструментальних методів дослідження шлунка та дванадцятипалої кишки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей і клінічний аналіз історій хвороб дітей із захворюванням органів травлення. Збирання анамнезу. Оцінювання стану дитини. Вивчення та аналіз дієтотерапії. Ознайомлення з методами лікування. Проведення зондування шлунка. Ознайомлення з гастродуоденофіброскопією, ультразвуковими, рентгенологічними та біохімічними методами дослідження. Проведення очисної, лікувальної клізм. Надання невідкладної допомоги при харчовому отруєнні.

Складання схем лікування.

Практичні навички:

- пальпація живота;
- промивання шлунка дітям різного віку;
- надання невідкладної допомоги при харчовому отруєнні;
- застосування очисної клізми.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Гастроезофагеальна хвороба.

Тема 17. Захворювання печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози. Стomatити. Гельмінтози

ЛЕКЦІЯ

Захворювання печінки та жовчних шляхів. Етіологія, патогенез, особливості клінічних проявів у дітей. Діагностика, диференційна діагностика. Лікування дітей, диспансерний нагляд. Профілактика захворювання.

Захворювання підшлункової залози. Етіологія, патогенез, особливості клінічних проявів у дітей. Діагностика хвороби, диференційна діагностика. Лікування дітей, особливості дієтотерапії. Диспансерний нагляд. Профілактика захворювання.

Стomatити. Етіологія, клінічна картина стomatитів. Лікування, догляд за хворими, профілактика захворювання.

Гельмінтози. Поширення гельмінтозів серед дітей та їх вплив на організм дитини.

Аскаридоз, трихоцефалоз, ентеробіоз. Характеристика гельмінтів. Шляхи зараження, клінічна картина, діагностика, лікування, профілактика.

Проведення санітарно-гігієнічних заходів у дитячих установах з метою профілактики гельмінтозів. Проведення санітарно-освітньої роботи серед дітей дошкільного та шкільного віку.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей та клінічний аналіз історій хвороби різних патологій печінки й жовчних шляхів, підшлункової залози. Догляд за хворими.

Огляд хворих дітей зі стоматитом. Догляд за дітьми. Методи профілактики.

Спостереження за частотою й характером випорожнень, їх оцінювання та реєстрація. Збирання випорожнень для копрологічного, бактеріологічного аналізу, на яйця гельмінтів, матеріалу з періанальних складок на ентеробіоз.

Показ лікарських засобів, які застосовують під час лікування дітей, хворих на гельмінтоз. Складання схем лікування.

Годування дітей і догляд за ними. Виконання медичних призначень.

Практичні навички:

- оброблення слизової оболонки ротової порожнини при стоматиті;
- збирання випорожнень для дослідження на гельмінти;
- збирання матеріалу з періанальних складок на ентеробіоз;
- збирання випорожнень на яйця гельмінтів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Дисбіоз кишківника.

Тема 18. Захворювання органів дихання. Гострий риніт, фарингіт, трахеїт, ларингіт. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт. Ангіна: катаральна, фолікулярна, лакунарна. Хронічний тонзиліт

ЛЕКЦІЯ

Захворювання органів дихання та їх місце в патології дитячого віку, особливо в новонароджених і дітей грудного віку. Роль анатоμο-фізіологічних особливостей дитячого віку в розвитку цих захворювань.

Гострий риніт, фарингіт, трахеїт, ларингіт. Етіологія, патогенез, клінічна картина. Особливості перебігу цих захворювань у дітей. Діагностика. Лікування, догляд за хворими. Профілактика.

Гострий стенозувальний ларинготрахеобронхіт (несправжній круп). Надання невідкладної допомоги.

Ангіна: катаральна, фолікулярна, лакунарна. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Діагностика. Лікування хворих, догляд за ними. Профілактика захворювання.

Хронічний тонзиліт. Етіологія, патогенез, перебіг хвороби. Лікування хворих дітей, диспансерний нагляд. Профілактика захворювання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей та клінічний аналіз історій хвороби різних захворювань органів дихання. Збирання анамнезу. Оцінювання стану дитини. Симптоматика, ускладнення та перебіг захворювань залежно від віку дитини. Вимірювання температури тіла, накладання зігрівального компресу на вухо, взяття мазка з носа й задньої стінки глотки на мікрофлору. Виконання лікарських призначень. Проведення інгаляцій. Невідкладна медична допомога при стенозувальному ларинготрахеобронхіті.

Практичні навички:

- вимірювання температури тіла, її графічний запис;
- закапування крапель у ніс, вуха;
- взяття мазків з носа та задньої стінки глотки на мікрофлору;
- накладання зігрівального компресу на вухо;
- надання невідкладної медичної допомоги при стенозуючому ларинготрахеобронхіті.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Догляд за дітьми зі стенозуючим ларинготрахеїтом.

Тема 19. Гострий бронхіт. Пневмонія. Бронхіальна астма

ЛЕКЦІЯ

Гострий бронхіт. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості перебігу захворювань у дітей грудного віку. Діагностика, лікування, догляд за хворими, профілактика захворювань.

Гостра пневмонія. Характеристика захворювання. Зв'язок частоти пневмонії у дітей раннього віку з анатомо-фізіологічними особливостями органів дихання. Значення захворювань матері під час вагітності, тяжких пологів, пологових травм, недоношеності для виникнення пневмонії у новонароджених.

Етіологія, патогенез гострої пневмонії. Класифікація, форми, тяжкість перебігу в недоношених, новонароджених дітей. Діагностика. Лікування. Профілактика. Диспансеризація.

Бронхіальна астма. Характеристика захворювання. Роль спадкової схильності до алергійних захворювань у виникненні бронхіальної астми. Етіологія хвороби, патогенез. Різноманітність шляхів проникнення алергенів в організм дитини. Класифікація бронхіальної астми, форми, тип, тяжкість, перебіг. Клінічні прояви бронхіальної астми.

Ускладнення хвороби. Лікування на першому та другому етапах, залежно від ступеня тяжкості нападів, у післянападний та міжнападний періоди. Диспансерний нагляд. Особливості імунізації. Профілактика. Роль фельдшера в проведенні санітарно-освітньої роботи серед населення і особливо серед сімей з обтяженою спадковістю.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих і клінічний аналіз історій хвороби дітей з різними захворюваннями органів дихання. Збирання анамнезу. Оцінювання стану дитини. Симптоматика, ускладнення та перебіг захворювань залежно від віку. Аналіз рентгенограм. Спостереження за характером кашлю та догляд за дитиною під час кашлю. Підрахунок кількості дихань. Взяття мазків з носа та задньої стінки глотки на мікрофлору.

Очищення дихальних шляхів (відсмоктування слизу й мокротиння). Вимірювання температури тіла. Виконання лікарських призначень. Складання схем лікування антибіотиками й розрахунок доз. Розведення та введення антибіотиків. Виконання інгаляцій та оксигенотерапії. Накладання гірчичників, проведення гірчичних обгортань.

Організація режиму й догляду за дітьми. Провітрювання палат,

кварцування, підтримування температури в палаті. Укладання дітей в ліжко. Годування грудних дітей.

Участь у проведенні фізіотерапевтичних процедур, масажу, гімнастики. Надання невідкладної допомоги при дихальній недостатності, стенозуючому ларинготрахеобронхіті та нападі бронхіальної астми.

Практичні навички:

- вимірювання температури тіла, її графічний запис;
- підрахунок кількості дихань;
- закапування крапель у вухо, носові ходи, кон'юнктивальний мішок;
- відсмоктування слизу й мокротиння;
- проведення оксигенотерапії;
- накладання гірчичників на грудну клітку та проведення гірчичних обгортань;
- розведення і введення антибіотиків;
- допомога під час проведення фізіотерапевтичних процедур, інгаляцій, масажу, гімнастики;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі дихальної недостатності, нападів бронхіальної астми, стенозуючого ларинготрахеобронхіту;
- взяття мазків із задньої стінки глотки і носа на мікрофлору.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Сторонні тіла органів дихання. Догляд за дітьми, лікування.

Тема 20. Захворювання серцево-судинної системи. Природжені вади серця й судин

ЛЕКЦІЯ

Природжені вади серця й судин. Частота природжених вад серця в дітей.

Несприятливі чинники, які впливають на ембріон і зумовлюють виникнення природжених вад серця. Класифікація. Фази клінічного перебігу. Клінічні прояви при дефекті міжшлуночкової перегородки, відкритій артеріальній протоці, тетраді Фалло. Прогноз. Ускладнення вад серця. Сучасні методи діагностики та лікування.

Невідкладна допомога в разі критичних станів, лікування при ускладненнях і супутніх захворюваннях. Диспансеризація. Догляд за дитиною. Профілактика. Роль фельдшера в проведенні санітарно-освітньої роботи з батьками з метою профілактики природжених вад серця в дітей.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей з природженими вадами серця. Клінічний аналіз історій хвороби. Збирання анамнезу. Оцінювання стану дитини. Підрахунок частоти пульсу, визначення його властивостей. Спостереження за пульсом. Вимірювання артеріального тиску та його оцінювання. Облік випитої та виділеної рідини.

Аналіз лікарських призначень.

Практичні навички:

- підрахунок частоти пульсу й визначення його властивостей;
- вимірювання артеріального тиску, реєстрація даних;
- облік випитої, введеної й виділеної рідини;
- організація лікувально-охоронного режиму;
- розрахунок доз лікарських препаратів;
- розведення і введення антибіотиків;
- проведення підшкірних і внутрішньом'язових ін'єкцій;
- допомога під час проведення фізіотерапевтичних процедур, масажу, гімнастики.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Фіброеластоз. Догляд за дітьми з вадами серця.

Тема 21. Ревматизм. Вегетосудинна дистонія

ЛЕКЦІЯ

Характеристика захворювання. Поширеність серед дітей. Етіологія. Патогенез. Значення генетичної схильності організму до успадкування особливостей імунних реакцій. Класифікація ревматизму та характеристика ступенів його активності. Фази: активна й неактивна. Клініко-анатомічні характеристики уражень серця та інших органів і систем. Характер перебігу. Недостатність кровообігу. Клінічні прояви міокардиту, ендокордиту, перикардиту, поліартриту, малої хорей.

Клінічна, лабораторна та інструментальна діагностика уражень серця, суглобів, нервової системи. Поетапне лікування хворих на ревматизм. Догляд за хворими. Прогноз. Диспансерний нагляд. Первинна і вторинна профілактика.

Уявлення про вегетосудинну дистонію. Характеристика захворювання. Вегетосудинна дистонія — одна з найпоширеніших патологій у дитячому віці, як синдром, що виникає при багатьох захворюваннях. Етіопатогенез. Клінічні симптоми. Комплексне обстеження та діагностика. Лікування хворих. Профілактика. Диспансерний нагляд. Санація хронічних вогнищ інфекції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ дітей, хворих на ревматизм та вегетосудинну дистонію. Клінічний аналіз історій хвороб.

Визначення фази ревматизму та ступеня недостатності кровообігу. Огляд дітей, хворих на ревматизм і вегетосудинну дистонію.

Складання схем лікування ревматизму та вегетосудинної дистонії. Організація суворого ліжкового режиму дітям з активною фазою ревматизму.

Догляд за хворими дітьми. Дотримання дієти при захворюваннях серцево-судинної системи. Годування тяжкохворих дітей.

Розрахунок доз медикаментозних препаратів. Застосування кисню. Взяття крові з вени для біохімічного дослідження. Ознайомлення з роботою ревматологічного кабінету поліклініки. Надання невідкладної допомоги в разі непритомності й колапсу.

Практичні навички:

- підрахунок частоти пульсу та визначення його властивостей;

- вимірювання артеріального тиску, реєстрація даних;
- взяття крові з вени для біохімічного дослідження;
- визначення доз лікарських препаратів;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення підшкірних і внутрішньом'язових ін'єкцій;
- невідкладна медична допомога в разі непритомності і колапсу;
- організація лікувально-охоронного режиму для хворих на ревматизм.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Порушення серцевого ритму в дітей. Ювенільний ревматоїдний артрит.

Тема 22. Захворювання системи крові. Анемія. Лейкоз. Геморагічний діатез

ЛЕКЦІЯ

Анемія, її характеристика. Класифікація за етіопатогенетичними принципами. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви та гемограми в разі легкої й тяжкої форм дефіцитної анемії. Особливості цих форм анемії в недоношених дітей. Діагностика. Лікування. Профілактика антенатальна й постнатальна. Роль фельдшера в профілактиці анемії в дітей раннього віку.

Лейкоз. Характеристика захворювання. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних періодів гострого лейкозу. Діагностика. Особливе значення пункції кісткового мозку. Сучасні методи лікування. Прогноз. Диспансерний нагляд.

Геморагічний діатез. Класифікація. Об'єднання різних за своєю природою захворювань внаслідок спільної їх ознаки — кровоточивості.

Геморагічний васкуліт (хвороба Шенлейна—Геноха). Етіологія. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування, догляд за хворими. Профілактика. Диспансерний нагляд.

Тромбоцитопенічна пурпура (хвороба Верльгофа). Етіологія. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика на підставі клінічної картини та даних лабораторних досліджень крові. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика. Диспансерний нагляд.

Гемофілія. Етіологія. Патогенез. Три форми гемофілії. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування хворих, ретельний догляд за хворими. Профілактика. Диспансерний нагляд. Організація допомоги хворим на гемофілію.

Невідкладна допомога при носовій, легеневій, шлунково-кишковій кровотечах.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей. Клінічний аналіз історій хвороби та гемограм різних захворювань системи крові. Збирання анамнезу. Оцінювання стану дитини. Виконання лікарських призначень. Організація суворого ліжкового режиму. Догляд за хворими дітьми. Дотримання дієти. Годування тяжкохворих дітей. Введення препаратів заліза, глюкокортикостероїдів, гіпосенсибілізуювальних засобів, цитостатиків. Участь у проведенні гемотрансфузій. Надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах.

Огляд хворих дітей. Збирання анамнезу. Оцінювання стану дитини. Клінічний аналіз історій хвороб. Виконання лікарських призначень. Догляд за

хворими дітьми. Дотримання дієти. Участь у проведенні гемотрансфузій. Надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах.

Практичні навички:

- проведення підшкірних і внутрішньом'язових ін'єкцій;
- допомога під час проведення гемотрансфузії;
- догляд за дитиною після гемотрансфузії;
- організація лікувально-охоронного режиму при хворобах системи крові;
- проведення передньої тампонади носа;
- надання допомоги при носовій, легеневій, шлунково-кишковій кровотечах.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові (ДВЗ-синдром).

Тема 23. Захворювання нирок і сечових шляхів. Гломерулонефрит. Нефротичний синдром. Пієлонефрит. Гостра й хронічна ниркова недостатність

ЛЕКЦІЯ

Гострий гломерулонефрит. Характеристика захворювання. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування. Дієтотерапія залежно від стадії захворювання. Важливість дотримання дієти залежно від стадії захворювання. Облік випитої, введеної та виділеної рідини. Медикаментозна терапія. Обов'язкова санація хронічних вогнищ інфекції. Збирання сечі для лабораторного дослідження. Санаторно-курортне лікування. Догляд за хворими дітьми, диспансерний нагляд. Профілактика захворювання.

Уявлення про гостру й хронічну ниркову недостатність. Поняття про нефротичний синдром.

Пієлонефрит. Характеристика захворювання. Етіологія й патогенез. Значення різних анатомічних аномалій та анатомо-фізіологічних особливостей сечової системи в розвитку інфекції в нирках. Клінічні прояви гострого пієлонефриту. Лабораторна діагностика: дослідження сечі за методиками Нечипоренка, Амбурже, Зимницького, висівання сечі на мікрофлору. Перебіг хронічного пієлонефриту. Рентгенологічне та ультразвукове дослідження, радіоізотопна ренографія. Хронічний пієлонефрит. Лікування. Дієта, медикаментозна терапія та фітотерапія. Догляд за дітьми. Санаторно-курортне лікування.

Диспансерний нагляд. Санація хронічних вогнищ інфекції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд дітей із захворюваннями нирок. Клінічний аналіз історій хвороби. Збирання анамнезу. Оцінювання стану хворої дитини. Виявлення головних симптомів. Підрахунок пульсу. Вимірювання артеріального тиску. Виконання лікарських призначень. Організація суворого ліжкового режиму. Догляд за дітьми. Облік випитої, введеної і виділеної рідини. Аналіз дієти залежно від характеру захворювання, періоду, віку. Годування тяжкохворих

дітей. Аналіз медикаментозної терапії. Введення антибіотиків, нестероїдних протизапальних препаратів, кортикостероїдів.

Збирання сечі в дітей.

Визначення діурезу. Проведення проб за методиками Нечипоренка, Зимницького. Висівання сечі на бактеріальну флору.

Практичні навички:

- збирання сечі в дітей різних вікових груп для загального аналізу;
- визначення добового діурезу;
- збирання сечі за методиками Нечипоренка, Зимницького;
- висівання сечі на бактеріальну флору;
- заповнення листка гідробалансу;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення підшкірних і внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- підготовка хворих до рентгенологічного обстеження, УЗД;
- невідкладна медична допомога при гострій затримці сечі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Нефротичний синдром. Пієлонефрит. Гостра й хронічна ниркова недостатність.

Тема 24. Захворювання ендокринної системи (залоз внутрішньої секреції). Цукровий діабет. Захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз

ЛЕКЦІЯ

Цукровий діабет. Характеристика захворювання. Етіологія, патогенез, клінічна картина. Глюкозурія, гіперглікемія. Перебіг захворювання, його форми. Ускладнення. Причини та симптоми гіперглікемічної коми, гіпоглікемічної коми. Лікування хворих на цукровий діабет (правильне харчування, інсулінотерапія, дотримання режиму). Невідкладна медична допомога в разі передкоматозного та коматозного станів. Диспансерний нагляд. Виявлення латентних форм. Санаторно-курортне лікування. Профілактика.

Уявлення про захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз. Етіологія. Патогенез. Природжений і набутий гіпотиреоз. Клінічні прояви. Розпізнавання гіпотиреозу в перші місяці життя дитини. Лікування. Прогноз.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд дітей із захворюваннями ендокринної системи. Клінічний аналіз історій хвороби. Збирання анамнезу у хворих на цукровий діабет. Виявлення основних симптомів. Читання аналізів крові й сечі. Дослідження добової сечі для визначення вмісту глюкози. Лікарські призначення — ознайомлення з режимом, вивчення методики введення інсуліну та препаратів, які знижують рівень глюкози — бігуанідів, препаратів сульфонілсечовини, ліпотропних та їх виконання.

Надання допомоги при гіперглікемічній та гіпоглікемічній комі.

Практичні навички:

- збирання добової сечі для визначення вмісту глюкози;

- підшкірні, внутрішньовенні ін'єкції;
- визначення рівня цукру в сечі за допомогою глюкотесту;
- техніка й правила введення інсуліну, розрахунок дози;
- невідкладна допомога при гіперглікемічній та гіпоглікемічній комі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Вроджений гіпотиреоз у дітей.

Розділ 3. Інфекційні хвороби

Тема 25. Основи охорони праці в педіатрії

ЛЕКЦІЯ

Охорона праці під час роботи медичного працівника в інфекційному відділенні. Робота фельдшера із серологічними препаратами. Робота в маніпуляційному кабінеті. Чинні документи МОЗ України щодо профілактики внутрішньолікарняних інфекцій та профілактики внутрішньолікарняного та професійного зараження ВІЛ-інфекцією, вірусним гепатитом.

Тема 26. Загальна характеристика інфекційного процесу. Імунопрофілактика дитячих інфекційних захворювань. Туберкульоз. Рання туберкульозна інтоксикація. Первинний туберкульозний комплекс. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Туберкульозний менінгіт. Лікування хворих дітей та профілактика захворювання

ЛЕКЦІЯ

Характеристика інфекційного процесу, його форми. Циклічний перебіг, послідовні періоди хвороби та їх характеристика. Уявлення про загострення, рецидиви, суперінфекцію.

Профілактика інфекційних хвороб. Значення ранньої діагностики для запобігання поширенню інфекції.

Методи підвищення імунітету в дітей. Профілактичні щеплення з метою створення імунітету (специфічна профілактика).

Загальні й місцеві реакції на профілактичні щеплення в дітей та поствакцинальні ускладнення. Календар профілактичних щеплень. Профілактика й лікування ускладнень, пов'язаних зі щепленнями.

Туберкульоз. Сучасний стан проблеми. Етіологія. Епідеміологія. Основні клінічні форми. Фази перебігу процесу. Локалізація й поширеність. Ускладнення туберкульозного процесу. Особливості перебігу туберкульозу в дітей. Діагностика туберкульозу. Використання туберкулінодіагностики для раннього виявлення туберкульозу в дітей і профілактики захворювання. Рентгенологічне дослідження.

Рання туберкульозна інтоксикація. Характеристика захворювання. Клінічні прояви. Віраж туберкулінових проб. Поствакцинальна алергія.

Первинний туберкульозний комплекс. Характеристика захворювання. Клінічні ознаки. Перебіг з чіткою симптоматикою і без виражених клінічних проявів.

Причини ураження внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Залежність клінічних проявів від реактивності макроорганізму, форми патологічного

процесу та його локалізації. Діагностика. Ускладнення. Прогноз.

Уявлення про туберкульозний менінгіт.

Комплексне лікування туберкульозу. Неспецифічна профілактика. Специфічна профілактика (вакцинація та ревакцинація). Правила введення вакцини БЦЖ. Первинна і вторинна хіміопрфілактика. Диспансерне спостереження. Роль фельдшера в профілактиці туберкульозу в дітей. Охорона праці медичного працівника під час роботи з вакциною БЦЖ і туберкуліном.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводиться в кабінеті профілактичних щеплень дитячої поліклініки та кабінеті фтизіатра. Ознайомлення з роботою кабінету профілактичних щеплень (демонстрація вакцин, методи зберігання їх, сироваток, гамма-глобуліну). Календар профілактичних щеплень. Поствакцинальні ускладнення, їх профілактика. Ведення звітної документації.

Ознайомлення з організацією роботи дитячих протитуберкульозних лікувальних закладів. Система обліку диспансеризації хворих на туберкульоз.

Огляд хворих дітей. Збирання анамнезу. Клінічний аналіз історій хвороби. Демонстрація типових рентгенівських знімків. Ознайомлення з методикою збирання мокротиння для визначення збудника туберкульозу. Ознайомлення з лікарськими призначеннями та їх виконання. Ознайомлення з протитуберкульозними препаратами, протитуберкульозною вакциною БЦЖ, туберкуліном.

Оволодіння методикою постановки проби Манту й технікою введення вакцини БЦЖ (на фантомі).

Практичні навички:

- техніка введення протитуберкульозної вакцини;
- техніка проведення проби Манту;
- техніка проведення щеплення проти туберкульозу;
- оцінювання результатів проби Манту;
- методика збирання мокротиння для визначення наявності збудника туберкульозу;
- догляд за хворими дітьми;
- оформлення звітних форм (карта профілактичних щеплень (форма № 063), журнал реєстрації профілактичних щеплень (форма № 064), історія розвитку дитини (форма № 112));
- проведення санітарно-освітньої роботи.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Рання діагностика туберкульозу.

Тема 27. Гострі респіраторні вірусні інфекції. Грип. Парагрип. Аденовірусна інфекція. Кашлюк. Паракашлюк. Гемофільна інфекція

ЛЕКЦІЯ

Характеристика захворювань. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Форми. Особливості перебігу захворювання у дітей раннього віку. Перебіг. Ускладнення, зумовлені дією вірусу, та бактеріальні ускладнення. Діагностика. Принципи лікування та догляд за хворими.

Специфічні засоби лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.

Кашлюк. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Збудник і його властивості. Епідеміологічні особливості. Сприйнятливність організму. Патогенез. Клінічна картина. Особливості перебігу кашлюку в немовлят. Прогноз захворювання.

Діагностика кашлюку. Клінічне та епідеміологічне значення ранньої діагностики. Гематологічні зміни. Рентгенологічне обстеження. Бактеріологічний метод. Експрес-метод діагностики. Серологічні реакції.

Лікування дітей, хворих на кашлюк. Принципи лікування в різні періоди захворювання та залежно від віку дитини. Значення організації режиму та догляду за хворими.

Профілактика кашлюку. Активна імунізація. Терміни вакцинації та ревакцинації. Заходи в осередку інфекції. Ізоляція хворих. Карантин.

Паракашлюк. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні ознаки. Ускладнення. Діагностика. Лікування. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення зі структурою, обладнанням і режимом роботи дитячої інфекційної лікарні, огляд боксів. Ознайомлення із санітарним режимом лікарні та правилами дотримання особистої гігієни персоналом. Правила приймання хворих дітей і розміщення їх у стаціонарі. Особливості обслуговування й догляду дітей в інфекційній лікарні. Значення поточної дезінфекції та її методи при різних інфекціях. Заходи щодо профілактики інфекцій в інфекційних лікарнях, поліклініках.

Огляд хворих дітей, визначення патогномонічних симптомів захворювання. Аналіз історій хвороби та ознайомлення з лікарськими призначеннями. Проведення профілактичних заходів. Виконання призначень лікаря. Догляд за хворими. Годування тяжкохворих дітей. Участь у проведенні фізіотерапевтичних процедур. Надання допомоги при гіпертермії, судомах та стенозуючому ларинготрахеїті. Ознайомлення з лікарськими призначеннями та їх виконання. Демонстрація дітей, хворих на кашлюк, або аналіз тематичних історій хвороб. Аналіз епідеміологічних даних. Догляд за хворими дітьми. Виконання призначень лікаря. Взяття слизу з носової частини глотки для бактеріологічного дослідження на виявлення палички Борде—Жангу.

Практичні навички:

- взяття слизу з носової частини горла на бактеріологічне дослідження;
- роздавання лікарських засобів;
- відсмоктування слизу з носа;
- закапування крапель у ніс, очі, вуха;
- проведення змивів з носової частини горла для дослідження на наявність вірусів;
- накладання гірчичників на грудну клітку;
- накладання зігрівального компресу на вухо;
- проведення інгаляцій;
- розведення та введення антибіотиків;
- годування дітей;
- роздавання лікарських засобів;
- проведення ін'єкцій;

- методика введення вакцини АКДП;
- методика щеплення проти гемофільної інфекції;
- взяття матеріалу на кашльові пластинки;
- заповнення карти профілактичних щеплень (форма № 063);
- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) і реєстрація в журналі інфекційних захворювань;
- невідкладна медична допомога при гіпертермії, судомах та стенозуючому ларинготрахеїті, анафілактичному шоці.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Нейротоксикоз. Невідкладна допомога.

Тема 28. Дифтерія

ЛЕКЦІЯ

Характеристика захворювання. Етіологія. Збудник дифтерії, його властивості. Епідеміологія. Патогенез.

Клінічна картина дифтерії. Класифікація. Клінічні форми дифтерії мигдаликів. Дифтерія гортані (дифтерійний круп).

Дифтерія носа. Рідкісні форми дифтерії (дифтерія очей, шкіри, зовнішніх статевих органів). Диференційна діагностика. Ускладнення. Прогноз при різних формах дифтерії та її ускладненнях.

Діагностика дифтерії. Клінічний діагноз. Бактеріоскопічне та бактеріологічне дослідження. Реакція аглютинації. Експрес-діагностика.

Лікування дітей, хворих на дифтерію. Обов'язкова госпіталізація. Своєчасне введення антитоксичної протидифтерійної сироватки. Визначення дози сироватки й правила її введення. Комплексне лікування. Лікування при ускладненнях. Ретельний догляд за хворими. Госпіталізація та санація носіїв.

Заходи в осередку інфекції. Профілактика дифтерії. Активна імунізація. Терміни вакцинації та ревакцинації АКДП-вакциною, АДП- та АДП-М-анатоксином. Охорона праці медичного працівника під час догляду за дітьми, хворими на дифтерію.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з інфекційною лікарнею. Правила приймання хворих. Показ хворих дітей. Клінічний аналіз історій хвороб та лікарських призначень. Взяття мазків з носа та ротоглотки для бактеріологічного дослідження. Демонстрування протидифтерійної сироватки, вакцин. Ознайомлення з правилами введення антитоксичної протидифтерійної сироватки.

Оволодіння технікою введення вакцин АКДП, АДП. Заповнення відповідної документації (форми № 112, 063, 064). Розроблення заходів в осередку інфекції.

Практичні навички:

- взяття мазка із слизової оболонки носа й мигдаликів для бактеріологічного дослідження;
- методика введення антитоксичної протидифтерійної сироватки;
- техніка введення вакцин АКДП, АДП;

- заповнення карти профілактичних щеплень та історії розвитку дитини (форми № 063, 064, 112);
- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) і реєстрація в журналі інфекційних захворювань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Ускладнення дифтерії. Надання невідкладної допомоги при ускладненнях дифтерії.

Тема 29. Скарлатина. Кір. Краснуха

ЛЕКЦІЯ

Скарлатина. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Різні клінічні форми та їх симптоматика. Ускладнення ранні та пізні.

Діагностика. Диференційна діагностика. Комплексне лікування. Значення організації режиму та догляду хворих.

Профілактика. Заходи в осередку інфекції. Ізоляція хворих. Карантин. Виявлення стертих і атипичних форм.

Кір. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Клінічні форми кору та їх перебіг. Ускладнення.

Діагностика кору. Диференційна діагностика. Лікування хворих, зокрема при ускладненні хвороби. Значення режиму й ретельного догляду.

Профілактика кору. Активна імунізація. Терміни вакцинації та ревакцинації. Заходи в осередку інфекції. Ізоляція хворих. Карантин.

Краснуха. Характеристика захворювання. Етіологія та епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Ускладнення. Діагноз. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Тактика вагітної жінки в разі контакту з хворим на краснуху. Специфічна профілактика краснухи.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей. Ознайомлення з епідеміологічним анамнезом. Аналіз клінічних симптомів та виконання лікарських призначень. Догляд за хворими. Годування хворих дітей. Виконання призначень лікаря, роздавання ліків. Розроблення плану профілактичних заходів в осередку інфекції.

Ознайомлення з методикою введення вакцини проти кору, краснухи. Проведення ретельного догляду, туалет шкіри та слизових оболонок, очей, туалет носових ходів. Годування дітей. Закапування крапель у ніс, очі, вуха; проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних вливань.

Практичні навички:

- догляд за шкірою і слизовими оболонками;
- збирання сечі для загальноклінічного аналізу;
- закапування крапель у носові ходи, кон'юнктивальний мішок;
- накладання гірчичників на грудну клітку;
- годування тяжкохворих дітей;
- роздавання лікарських засобів;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій,

- внутрішньовенних вливань;
- техніка введення корової вакцини та вакцини проти краснухи;
- взяття мазка на стрептокок з-під язика;
- заповнення карти профілактичних щеплень (форма № 063);
- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) та реєстрація в журналі інфекційних захворювань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Ускладнення скарлатини. Профілактика.

Тема 30. Вітряна віспа. Епідемічний паротит

ЛЕКЦІЯ

Вітряна віспа. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні форми, їх перебіг.

Ускладнення, пов'язані з дією вірусу й зумовлені вторинною інфекцією.

Діагноз. Диференційна діагностика. Лікування. Ретельний догляд за дитиною.

Профілактика. Заходи в осередку інфекції. Ізоляція хворих. Карантин.

Епідемічний паротит. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Вікові особливості. Патогенез. Клінічні форми та їх характеристика. Ускладнення хвороби. Прогноз.

Діагностика. Лікування хворих. Профілактика. Активна імунізація. Терміни введення вакцини.

Заходи в осередку інфекції. Ізоляція хворих. Карантин. Облік стертих та атипичних форм.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей. Ознайомлення з епідеміологічним анамнезом. Аналіз клінічних симптомів, ознайомлення з лікарськими призначеннями та їх виконання. Ознайомлення з методикою введення вакцини проти паротиту. Догляд за хворими, туалет шкіри й слизових оболонок. Годування тяжкохворих. Накладання зігрівального компресу на привушні слинні залози. Виконання призначень лікаря, роздавання лікарських засобів, закапування крапель у ніс, очі, проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань.

Розроблення плану профілактичних заходів в осередку інфекції.

Практичні навички:

- догляд за шкірою і слизовими оболонками;
- закапування крапель у ніс, очі;
- накладання зігрівальних компресів на привушні слинні залози;
- годування тяжкохворих дітей;
- роздавання лікарських засобів;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- техніка введення вакцини проти паротиту;
- заповнення карти профілактичних щеплень (форма № 063);

- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) і реєстрація в журналі інфекційних захворювань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Герпетичні інфекції

Тема 31. Менінгококова інфекція

ЛЕКЦІЯ

Визначення поняття цієї групи захворювань.

Етіологія. Серологічні типи. Епідеміологія. Шлях передавання. Сприйнятливість. Патогенез.

Клінічна картина захворювання. Три основні клінічні форми. Симптоми ринофарингіту. Клінічні прояви менінгококцемії з ризиком розвитку інфекційно-токсичного шоку та менінгіту в поєднанні з ураженням речовини мозку (менінгоенцефаліту). Особливості перебігу хвороби в дітей грудного віку. Ускладнення. Прогноз.

Діагностика хвороби. Значення спинномозкової пункції. Бактеріологічне дослідження. Комплексне лікування відповідно до варіанту клінічного перебігу і тяжкості хвороби. Лікування носіїв.

Профілактика. Заходи в осередку інфекції. Терміни виписування зі стаціонару. Бактеріологічне обстеження реконвалесцентів і контактних хворих. Остаточна дезінфекція. Медичне спостереження за осередком інфекції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих дітей. Ознайомлення з епідеміологічним анамнезом. Аналіз клінічних симптомів, ознайомлення з лікарськими призначеннями та їх виконання.

Ознайомлення з методикою проведення спинномозкової діагностичної пункції та спостереження за дитиною після пункції. Взяття слизу з носової частини глотки для бактеріологічного дослідження на менінгокок. Догляд за хворими. Годування тяжкохворих. Виконання призначень лікаря: роздавання лікарських засобів, проведення ін'єкцій (підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних).

Розроблення плану профілактичних заходів в осередку інфекції.

Практичні навички:

- взяття мазка з носоглотки для бактеріологічного дослідження на менінгокок;
- допомога під час проведення спинномозкової діагностичної пункції;
- укладання дитини в ліжко після пункції та спостереження за нею;
- годування тяжкохворих дітей;
- роздавання лікарських засобів;
- проведення підшкірних і внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) і реєстрація в журналі інфекційних захворювань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Гостра недостатність надниркових залоз.

Тема 32. Дизентерія. Кишкова колі-інфекція. Сальмонельоз

ЛЕКЦІЯ

Дизентерія (шигеліоз). Характеристика захворювання. Етіологія. Класифікація збудників та їх властивості. Епідеміологія. Патогенез.

Клінічна картина. Особливості перебігу в дітей раннього віку. Розвиток токсикозу та ексикозу. Ускладнення. Діагностика.

Профілактика. Заходи в осередку інфекції. Терміни виписування з лікарні. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Обстеження контактних хворих. Виявлення, ізоляція та лікування при безсимптомних формах. Остаточна дезінфекція. Медичне спостереження за осередком інфекції.

Кишкова колі-інфекція (ешерихіоз). Визначення поняття цієї групи гострих кишкових захворювань. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Клінічні форми. Симптоматика. Розвиток токсикозу та ексикозу. Типи й ступені ексикозу. Розрахування добової кількості рідини для введення дитині та визначення її якісного складу залежно від типу і ступеня ексикозу. Ускладнення. Прогноз. Діагностика (бактеріологічний метод, копрологічний; застосування люмінесцентної сироватки для експрес-діагностики).

Комплексне лікування з урахуванням тяжкості, фази хвороби, фонових і супутніх захворювань, віку хворого.

Профілактика. Терміни виписування реконвалесцентів. Ізоляція, бактеріологічне дослідження дітей з дисфункцією кишок.

Сальмонельоз. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Ускладнення. Діагностика. Комплексне лікування. Профілактика. Санітарно-епідеміологічні заходи.

Профілактика харчового сальмонельозу. Терміни виписування реконвалесцентів. Обстеження дітей перед оформленням їх у дитячі дошкільні заклади.

Роль фельдшерів у проведенні профілактики гострих кишкових інфекцій.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з роботою та санітарно-епідеміологічним режимом відділення для лікування хворих на гострі шлунково-кишкові інфекції. Правила приймання хворих дітей. Огляд хворих дітей. Оцінювання стану дітей.

Ознайомлення з епідеміологічним анамнезом. Аналіз симптомів захворювань. Огляд випорожнень, їх оцінювання та реєстрація. Збирання випорожнень для бактеріологічного дослідження. Догляд за хворими. Годування дітей. Оральна та парентеральна регідратація. Виконання призначень лікаря: роздавання лікарських засобів, проведення ін'єкцій (підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних). Ознайомлення з правилами виписування реконвалесцентів. Участь у проведенні поточної дезінфекції. Розроблення плану профілактичних заходів в осередку інфекції.

Уявлення про дисбіоз. Складання плану бесіди з батьками на тему

“Профілактика гострих кишкових інфекцій у дітей”.

Практичні навички:

- ознайомлення із санітарно-протиепідемічним режимом інфекційного відділення;
- оцінювання стану дитини;
- реєстрація й оцінювання випорожнень;
- збирання випорожнень для копрологічного та бактеріологічного дослідження;
- застосування регідратації;
- заповнення листка гідробалансу;
- догляд за хворими;
- роздавання лікарських засобів і виконання призначень лікаря;
- проведення поточної дезінфекції;
- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) і реєстрація в журналі інфекційних захворювань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Ротавірусна інфекція.

Тема 33. Поліомієліт

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Клінічний аналіз навчальних історій хвороб. Демонстрація слайдів. Клінічна симптоматика захворювання. Догляд за дітьми. Заходи в осередку інфекції. Специфічна профілактика поліомієліту.

Практичні навички:

- ознайомлення із санітарно-протиепідемічним режимом інфекційного відділення;
- оцінювання стану дитини;
- реєстрація й оцінювання випорожнень;
- збирання випорожнень для копрологічного та бактеріологічного дослідження;
- застосування регідратації;
- заповнення листка гідробалансу;
- догляд за хворими;
- роздавання лікарських засобів і виконання призначень лікаря;
- проведення поточної дезінфекції;
- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) і реєстрація в журналі інфекційних захворювань;
- проведення протиполіомієлітної імунізації;
- заповнення карти профілактичних щеплень (форма № 063).

САМОСТІЙНА РОБОТА

Поліомієліт. Неполіомієлітні ентеровірусні інфекції.

Тема 34. Вірусні гепатити

ЛЕКЦІЯ

Вірусні гепатити. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Джерело інфекції. Тривалість виділення вірусів гепатиту. Шляхи передавання. Сприйнятливість. Патогенез.

Клінічна картина гепатиту. Інкубаційний період гепатиту. Клінічні прояви. Ускладнення. Прогноз. Діагностика. Комплексне лікування. Специфічна профілактика гепатиту В.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з роботою та санітарно-епідеміологічним режимом відділення для лікування хворих на вірусний гепатит. Правила приймання хворих дітей. Огляд хворих дітей. Оцінювання стану дітей. Ознайомлення з епідеміологічним анамнезом. Аналіз симптомів захворювання. Оцінювання кольору шкіри та слизових оболонок. Огляд сечі та випорожнень, їх оцінювання. Ознайомлення з методами діагностики. Догляд за хворими. Годування тяжкохворих дітей, дієтотерапія. Виконання призначень лікаря (роздавання лікарських засобів, проведення ін'єкцій).

Ознайомлення з правилами виписування реконвалесцентів. Участь у проведенні поточної дезінфекції. Розроблення плану профілактичних заходів в осередку інфекції. Активна імунізація проти гепатиту В, заповнення карти профілактичних щеплень (форма № 063-о) та іншої звітної документації.

Практичні навички:

- взяття крові з вени для біохімічного дослідження;
- збирання сечі для визначення жовчних пігментів;
- годування тяжкохворих, дієтотерапія;
- догляд за хворою дитиною;
- роздавання ліків;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних вливань;
- проведення поточної дезінфекції;
- заповнення термінового повідомлення в СЕС (форма № 058-о) і реєстрація в журналі інфекційних захворювань;
- методика введення вакцини проти гепатиту В.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Профілактика вірусного гепатиту.

Тема 35. СНІД (синдром набутого імунодефіциту)

ЛЕКЦІЯ

Визначення поняття СНІД. Етіологія. Епідеміологія. Шляхи передавання. Сприйнятливість. Патогенез. Клінічна картина. Виділення п'яти послідовних стадій. Клінічні прояви стадій захворювання. Діагностика. Виявлення антитіл до ВІЛ-інфекції шляхом імуноферментного аналізу. Загальний аналіз крові.

Профілактика. Заходи неспецифічної профілактики. Скринінгові дослідження для виявлення інфікованих осіб. Тестування донорів.

Охорона праці медичного працівника під час догляду дітей, хворих на СНІД.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з клінічними проявами СНІДу, методами діагностики, доглядом хворих та профілактикою хвороби. Деонтологічні аспекти роботи з хворими.

Складання плану заходів внутрішньолікарняної профілактики поширення ВІЛ-інфекції. Складання рекомендацій профілактики СНІДу для медичного персоналу.

Практичні навички:

- знання принципів особистої профілактики СНІДу;
- санітарно-освітня робота;
- опрацювання чинних наказів МОЗ України з питань діагностики ВІЛ-інфікування та профілактики СНІДу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Профілактика СНІДу.

Розділ 4. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі та в стаціонарі

Тема 36. Судомний, гіпертермічний, алергійний, токсичний, коматозний синдроми. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт, астматичний стан

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Судомний, гіпертермічний, алергійний синдроми. Показ хворих, що перебувають у термінальному стані (або аналіз навчальних історій хвороби). Визначення провідного патологічного синдрому та ступеня його тяжкості. Оцінювання стану дитини. Участь у наданні невідкладної медичної допомоги хворій дитині (умовно).

Тактика фельдшера в палаті інтенсивної терапії під час надання невідкладної медичної допомоги. Ознайомлення з особливостями госпіталізації хворих дітей до лікувального закладу. Участь у догляді за дитиною.

Коматозний і токсичний синдроми. Показ хворих дітей, які перебувають у коматозному стані; у яких діагностовано токсичний синдром, кишковий токсикоз (або аналіз навчальних історій хвороби). Показ хворих дітей з нейротоксикозом. Визначення провідного патологічного синдрому та ступеня його тяжкості. Надання невідкладної медичної допомоги при цих станах. Догляд за хворими. Спостереження за функціями життєво важливих органів.

Тактика фельдшера в палаті інтенсивної терапії під час надання невідкладної медичної допомоги. Ознайомлення з особливостями

госпіталізації хворих дітей до лікувального закладу.

Синдром бронхоспазму і стенозувального ларинготрахеобронхіту, астматичний синдром. Показ хворих дітей із синдромом бронхоспазму зі стенозувальним ларинготрахеобронхітом, бронхіальною астмою (або аналіз навчальних історій хвороби). Визначення провідного патологічного синдрому та ступеня його тяжкості. Оцінювання стану дитини. Участь у наданні невідкладної допомоги хворій дитині (умовно). Спостереження за функцією життєво важливих органів.

Тактика фельдшера в палаті інтенсивної терапії під час надання невідкладної медичної допомоги. Ознайомлення з особливостями госпіталізації хворих дітей до лікувального закладу. Участь у догляді за хворою дитиною.

Практичні навички:

- надання невідкладної медичної допомоги в разі судомного синдрому;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі гіпертермічного синдрому;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі алергічного синдрому;
- надання невідкладної медичної допомоги під час коматозних станів;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі кишкового токсикозу та ексикозу;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі нейротоксикозу;
- надання невідкладної медичної допомоги під час бронхоспазму;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі гострого стенозувального ларинготрахеобронхіту;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі нападу бронхіальної астми та за астматичного статусу;
- годування хворих дітей;
- роздавання лікарських засобів;
- виконання лікарських призначень;
- робота з реанімаційною апаратурою.

Тема 37. Гостра дихальна і серцево-судинна недостатність. Синдром гострої і хронічної печінкової та ниркової недостатності. Геморагічний синдром

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Гостра дихальна недостатність, серцево-судинна недостатність. Показ хворих, що перебувають у стані гострої дихальної та серцево-судинної недостатності. Оцінювання стану дитини. Участь у наданні невідкладної медичної допомоги хворій дитині. Тактика фельдшера в палаті інтенсивної терапії під час надання невідкладної медичної допомоги. Ознайомлення з особливостями госпіталізації хворих дітей до лікувального закладу. Участь у догляді за хворими дітьми.

Синдром гострої і хронічної печінкової та ниркової недостатності.

Показ хворих з гострою і хронічною печінковою та нирковою недостатністю (або аналіз навчальних історій хвороби). Визначення провідного патологічного синдрому та ступеня його тяжкості. Оцінювання стану дитини. Участь у наданні невідкладної допомоги хворій дитині (умовно).

Тактика фельдшера в палаті інтенсивної терапії під час надання

невідкладної медичної допомоги. Ознайомлення з особливостями госпіталізації хворих дітей до лікувального закладу. Участь у догляді за дитиною.

Геморагічний синдром. Показ хворих з геморагічним синдромом (або аналіз навчальних історій хвороби). Визначення провідного патологічного синдрому та ступеня його тяжкості. Оцінювання стану дитини. Участь у наданні невідкладної допомоги хворій дитині (умовно).

Тактика фельдшера в палаті інтенсивної терапії під час надання невідкладної допомоги. Ознайомлення з особливостями госпіталізації хворих дітей до лікувального закладу. Участь у догляді за дитиною.

Практичні навички:

- надання невідкладної медичної допомоги в разі гострої дихальної недостатності;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі непритомності, колапсі, набряку легень;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі гострої ниркової та печінкової недостатності;
- надання невідкладної медичної допомоги в разі геморагічного синдрому в дітей;
- годування хворих дітей;
- роздавання лікарських засобів;
- виконання лікарських призначень;
- робота з реанімаційною апаратурою.

Тема 38. Фельдшерсько-акушерський пункт

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Фельдшерсько-акушерський пункт (ФАП), його структура.

Ознайомлення із завданнями ФАПу, функціональними обов'язками фельдшера, основними положеннями чинних наказів МОЗ України. Проведення диспансеризації здорової та хворої дитини. Організація стаціонару в домашніх умовах. Надання невідкладної медичної допомоги при термінальних станах. Протиепідемічні заходи в осередку інфекції. Проведення профілактичних щеплень. Ведення основної звітної документації.

Практичні навички:

- надання невідкладної медичної допомоги при термінальних станах:
 - зупинці дихання;
 - судинній недостатності (непритомність, колапс);
 - отруєннях;
 - алергійних реакціях негайного типу;
 - коматозних станах (гіпо- і гіперглікемічна кома);
 - гіпертермії;
 - стенозувальному ларинготрахеобронхіті та нападі бронхіальної астми;
- знання документації ФАПу;
- проведення диспансеризації здорових і хворих дітей;
- виконання профілактичних щеплень, їх реєстрація.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Проведення першого туалету новонародженої дитини.
2. Техніка антропометрії (зважування, вимірювання зросту, окружності голови, грудної клітки).
3. Техніка ранкового туалету грудної дитини.
4. Оброблення шкіри при попрілості, висипці.
5. Закапування крапель у вуха, носові ходи, кон'юнктивальний мішок.
6. Годування дитини через зонд.
7. Відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів.
8. Проведення штучної вентиляції легень і закритого масажу серця.
9. Робота з реанімаційною апаратурою для новонароджених.
10. Вимірювання температури тіла дитини.
11. Оброблення слизової оболонки ротової порожнини при пліснявці та стоматиті.
12. Техніка оброблення пуповинного залишку і пупкової ранки.
13. Техніка проведення гігієнічної ванни.
14. Техніка проведення лікувальної ванни.
15. Розрахунок разової і добової потреби в їжі.
16. Принципи й терміни введення підгодовування і догодовування.
17. Техніка приготування страв для підгодовування.
18. Техніка проведення контрольного зважування.
19. Техніка годування недоношеної дитини через зонд.
20. Техніка застосування мішура з льодом.
21. Користування кувезом.
22. Техніка наповнення і застосування грілки.
23. Проведення інгаляції киснем різними методами.
24. Ведення харчового щоденника для дітей з алергійним діатезом.
25. Розрахунок доз вітаміну D₃ для профілактики і лікування рахіту.
26. Перша медична допомога при ларингоспазмі.
27. Перша медична допомога при судомному синдромі на тлі спазмофілії.
28. Перша медична допомога дитині при позитивній алергійній реакції загального типу — анафілактичному шоку.
29. Розрахунок орієнтовної разової і добової потреби в їжі.
30. Проведення контрольного зважування.
31. Годування дитини з чашечки.
32. Техніка проведення оральної регідrataції.
33. Розрахунок рідини на добу дитині з кишковим токсикозом та ексикозом.
34. Техніка введення газовідвідної трубки.
35. Догляд за дитиною під час блювання.
36. Техніка промивання шлунка дитині раннього віку.
37. Техніка взяття мазка з періанальних складок.
38. Взяття калу на виявлення яєць гельмінтів, копрологічне та бактеріологічне дослідження.
39. Техніка проведення очисної клізми дитині раннього віку.
40. Техніка проведення лікувальної клізми дитині раннього віку.
41. Перша медична допомога при харчових отруєннях.
42. Техніка підрахунку частоти дихання й пульсу у дитини першого року життя та старших від одного року.
43. Техніка вимірювання артеріального тиску в дитини.
44. Взяття крові з вени на біохімічне дослідження.
45. Перша медична допомога при непритомності.

46. Перша медична допомога при колапсі.
47. Перша медична допомога при носовій кровотечі.
48. Техніка проведення інгаляцій.
49. Розведення антибіотиків. Розрахунок дози дітям різного віку
50. Діагностична проба на індивідуальну чутливість до антибіотиків.
51. Техніка постановки зігривального компресу на вухо.
52. Техніка постановки гірчичників дитині раннього віку.
53. Техніка проведення гірчичного обгортання.
54. Перша медична допомога дитині при гіпертермії.
55. Перша медична допомога при стенозуючому ларинготрахеобронхіті.
56. Перша медична допомога при гострій дихальній недостатності при пневмонії.
57. Взяття сечі для загального аналізу в дітей віком до одного року.
58. Взяття сечі для загального аналізу в дітей старшого віку.
59. Взяття сечі за методикою Нечипоренка.
60. Взяття сечі за методикою Зимницького.
61. Взяття сечі для визначення загального діурезу.
62. Взяття мазка на наявність стрептококу з-під язика.
63. Взяття матеріалу на наявність кашльових пластинок.
64. Взяття мазка з носоглотки на наявність менінгокока.
65. Взяття мазків зі слизової оболонки мигдаликів і носа для бактеріологічного дослідження на дифтерію.
66. Взяття мазків зі слизової оболонки мигдаликів і носа на наявність супутньої мікрофлори та визначення чутливості до антибіотиків.
67. Взяття мазка із задньої стінки глотки на визначення мікрофлори.
68. Введення інсуліну дітям, розрахунок доз.
69. Визначення рівня цукру в сечі за допомогою глюкотесту.
70. Взяття добової сечі для визначення вмісту цукру.
71. Перша медична допомога при гіперглікемічній комі.
72. Перша медична допомога при гіпоглікемічній комі.
73. Проведення активної імунізації (введення вакцини АКДП і АДП-анатоксину, поліомієлітної, корової, паротитної, проти краснухи, гепатиту В).
74. Проведення діагностичної проби Манту.
75. Методика введення протидифтерійної сироватки.
76. Перша медична допомога при нейротоксикозі.
77. Проведення ін'єкцій підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних.
78. Заповнення документації.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Організація профілактичної та лікувальної допомоги дітям, обов'язки фельдшера щодо їх виконання. Лікувально-профілактичні заклади.
2. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини. Характеристика та ознаки.
3. Перший туалет новонародженої дитини.
4. Фізіологічні стани новонароджених.
5. Характеристика та ознаки недоношеної дитини.
6. Функціональні особливості органів і систем недоношеної дитини. Вигодовування та зігрівання.
7. Періоди дитячого віку та їх характеристика.
8. Фізичний розвиток дитини.
9. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи. Нервово-психічний розвиток дитини.
10. Характеристика грудного вигодовування. Переваги грудного вигодовування. Види й терміни введення підгодовування.
11. Характеристика змішаного вигодовування. Протипоказання й утруднення під час грудного вигодовування.
12. Характеристика штучного вигодовування. Молочні суміші. Гіпогалактія та її профілактика.
13. Харчування дітей віком після року. Контроль за харчуванням у дитячому дошкільному закладі.
14. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри. Захворювання шкіри в новонародженої дитини. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд за хворими.
15. Внутрішньоутробні інфекції. Класифікація. Етіологія. Клінічні прояви. Профілактика інфекцій у новонароджених.
16. Хвороби пупка. Етіологія. Клінічна ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
17. Сепсис новонароджених. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
18. Гемолітична хвороба новонароджених. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
19. Асфіксія новонароджених. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
20. Пологові травми. Внутрішньочерепна родова травма. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
21. Гіповітамінози. Рахіт. Етіологія. Клінічні прояви.
22. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи. Профілактика і лікування хворих на рахіт.
23. Гіпокальціємічний синдром. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
24. Гострі розлади травлення у дітей раннього віку. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Догляд.
25. Гіпотрофія. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
26. Аномалії конституції. Ексудативно-катаральний діатез. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
27. Аномалії конституції. Лімфатико-гіпопластичний і нервово-артритичний

- діатез. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Догляд.
28. Анатомо-фізіологічні особливості ротової порожнини. Стоматит. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
 29. Аскаридоз. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
 30. Ентеробіоз. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
 31. Трихоцефальоз. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
 32. Пілоростеноз і пілороспазм. Етіологія і патогенез. Клінічні ознаки. Лікування.
 33. Гострий гастрит. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
 34. Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт. Етіологія. Клінічна картина. Невідкладна допомога.
 35. Фолікулярна ангіна. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
 36. Хронічний тонзиліт. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Диспансерне спостереження.
 37. Гострий бронхіт. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
 38. Анатомо-фізіологічні особливості легень. Гостра пневмонія у дітей раннього віку. Етіологія, клінічна картина, лікування вогнищевої пневмонії. Догляд.
 39. Особливості перебігу пневмонії у новонароджених і недоношених дітей. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Догляд.
 40. Бронхіальна астма. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Диспансерний нагляд.
 41. Анатомо-фізіологічні особливості органів кровообігу. Природжені вади серця, судин. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Догляд.
 42. Ревматизм. Характеристика. Етіологія. Класифікація. Профілактика.
 43. Ревматизм. Ендоміокардит. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд.
 44. Ревматичний поліартрит. Етіологія. Клінічні ознаки. Етапи лікування.
 45. Ревматизм. Мала хорія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
 46. Вегетосудинна дистонія. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
 47. Анатомо-фізіологічні особливості кровотворної системи. Анемія у дітей раннього віку. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
 48. Лейкоз. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
 49. Геморагічний васкуліт. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
 50. Тромбоцитопенічна пурпура. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
 51. Гемофілія. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Догляд.
 52. Анатомо-фізіологічні особливості сечових органів. Гострий пієлонефрит. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
 53. Гострий гломерулонефрит. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
 54. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Цукровий діабет. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
 55. Гіпотиреоз. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Прогноз.

56. Імунопрофілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень.
57. Грип. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
58. Аденовірусна інфекція. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
59. Туберкульоз. Характеристика. Етіологія. Віраж. Специфічна профілактика.
60. Рання туберкульозна інтоксикація. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Неспецифічна профілактика туберкульозу.
61. Первинний туберкульозний комплекс. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Етіологія. Клінічні ознаки. Туберкулінодіагностика.
62. Дифтерія. Характеристика. Дифтерія мигдаликів. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Заходи в осередку інфекції.
63. Дифтерія гортані. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Лікування. Заходи в осередку інфекції.
64. Рідкісні форми дифтерії. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні ознаки. Специфічна профілактика дифтерії. Заходи в осередку інфекції.
65. Кашлюк. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Догляд. Заходи в осередку інфекції.
66. Кір. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Ускладнення. Лікування. Догляд. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
67. Краснуха. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
68. Скарлатина. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
69. Вітряна віспа. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
70. Епідемічний паротит. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія.
71. Менінгококова інфекція. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
72. Менінгококова інфекція. Менінгококцемія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
73. Дизентерія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
74. Колі-ентерит. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
75. Сальмонельоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
76. Гепатит А. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Заходи в осередку інфекції.
77. Гепатит В. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
78. СНІД. Етіологія. Клінічна картина. Епідеміологія. Лікування. Профілактика.
79. Гостра дихальна недостатність. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
80. Стенозувальний ларинготрахеїт. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.

81. Напад бронхіальної астми. Астматичний стан. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
82. Гіпертермічний синдром. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
83. Судомний синдром. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
84. Непритомність. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
85. Колапс. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
86. Анафілактичний шок. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
87. набряк Квінке. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
88. Гіперглікемічна кома. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
89. Гіпоглікемічна кома. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
90. Носова кровотеча. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
91. Легенева кровотеча. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
92. Шлунково-кишкова кровотеча. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
93. Ознаки клінічної і біологічної смерті. Реанімація у випадку клінічної смерті.
94. Основи охорони праці в педіатрії.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Організація профілактичної та лікувальної допомоги дітям, обов'язки фельдшера щодо її виконання. Лікувально-профілактичні заклади.
2. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини. Характеристика та ознаки.
3. Перший туалет новонародженої дитини.
4. Фізіологічні стани новонароджених.
5. Характеристика та ознаки недоношеної дитини.
6. Функціональні особливості органів і систем недоношеної дитини. Вигодовування та зігрівання.
7. Періоди дитячого віку та їх характеристика.
8. Фізичний розвиток дитини.
9. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи. Нервово-психічний розвиток дитини.
10. Характеристика грудного вигодовування. Переваги грудного вигодовування. Види й терміни введення підгодовування.
11. Характеристика змішаного вигодовування. Протипоказання й утруднення під час грудного вигодовування.
12. Характеристика штучного вигодовування. Молочні суміші. Гіпогалактія та її профілактика.
13. Харчування дітей віком після року. Контроль за харчуванням у дитячому дошкільному закладі.
14. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри. Захворювання шкіри в новонародженої дитини. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд за хворими.
15. Внутрішньоутробні інфекції. Класифікація. Етіологія. Клінічні прояви. Профілактика інфекцій у новонароджених.
16. Хвороби пупка. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
17. Сепсис новонароджених. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
18. Гемолітична хвороба новонароджених. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
19. Асфіксія новонароджених. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
20. Пологові травми. Внутрішньочерепна родова травма. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
21. Гіповітамінози. Рахіт. Етіологія. Клінічні прояви.
22. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи. Профілактика і лікування хворих на рахіт.
23. Гіпокальціємічний синдром. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
24. Гострі розлади травлення у дітей раннього віку. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Догляд.
25. Гіпотрофія. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
26. Аномалії конституції. Ексудативно-катаральний діатез. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
27. Аномалії конституції. Лімфатико-гіпопластичний і нервово-артритичний діатез. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування.

- Профілактика. Догляд.
28. Анатомо-фізіологічні особливості ротової порожнини. Стоматит. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
 29. Аскаридоз. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
 30. Ентеробіоз. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
 31. Трихоцефальоз. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
 32. Пілоростеноз і пілороспазм. Етіологія і патогенез. Клінічні ознаки. Лікування.
 33. Гострий гастрит. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
 34. Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт. Етіологія. Клінічна картина. Невідкладна допомога.
 35. Фолікулярна ангіна. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
 36. Хронічний тонзиліт. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Диспансерне спостереження.
 37. Гострий бронхіт. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
 38. Анатомо-фізіологічні особливості легень. Гостра пневмонія у дітей раннього віку. Етіологія, клінічна картина, лікування вогнищевої пневмонії. Догляд.
 39. Особливості перебігу пневмонії у новонароджених і недоношених дітей. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Догляд.
 40. Бронхіальна астма. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Диспансерний нагляд.
 41. Анатомо-фізіологічні особливості органів кровообігу. Природжені вади серця, судин. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Догляд.
 42. Ревматизм. Характеристика. Етіологія. Класифікація. Профілактика.
 43. Ревматизм. Ендоміокардит. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд.
 44. Ревматичний поліартрит. Етіологія. Клінічні ознаки. Етапи лікування.
 45. Ревматизм. Мала хорея. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
 46. Вегетосудинна дистонія. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
 47. Анатомо-фізіологічні особливості кровотворної системи. Анемія у дітей раннього віку. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
 48. Лейкоз. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
 49. Геморагічний васкуліт. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
 50. Тромбоцитопенічна пурпура. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
 51. Гемофілія. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
 52. Анатомо-фізіологічні особливості сечових органів. Гострий пієлонефрит. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Догляд.
 53. Гострий гломерулонефрит. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
 54. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Цукровий діабет. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.

55. Гіпотиреоз. Етіологія. Клінічні прояви. Лікування. Прогноз.
56. Імунопрофілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень.
57. Грип. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
58. Аденовірусна інфекція. Етіологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Догляд.
59. Туберкульоз. Характеристика. Етіологія. Віраж. Специфічна профілактика.
60. Рання туберкульозна інтоксикація. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Неспецифічна профілактика туберкульозу.
61. Первинний туберкульозний комплекс. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Етіологія. Клінічні ознаки. Туберкулінодіагностика.
62. Дифтерія. Характеристика. Дифтерія мигдаликів. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Заходи в осередку інфекції.
63. Дифтерія гортані. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Лікування. Заходи в осередку інфекції.
64. Рідкісні форми дифтерії. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні ознаки. Специфічна профілактика дифтерії. Заходи в осередку інфекції.
65. Кашлюк. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Догляд. Заходи в осередку інфекції.
66. Кір. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Ускладнення. Лікування. Догляд. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
67. Краснуха. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика.
68. Скарлатина. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
69. Вітряна віспа. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
70. Епідемічний паротит. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія.
71. Менінгококова інфекція. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
72. Менінгококова інфекція. Менінгококцемія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
73. Дизентерія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні ознаки. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
74. Колі-ентерит. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
75. Сальмонельоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
76. Гепатит А. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Заходи в осередку інфекції.
77. Гепатит В. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
78. СНІД. Етіологія. Клінічна картина. Епідеміологія. Лікування. Профілактика.
79. Гостра дихальна недостатність. Невідкладна допомога на

- догоспітальному етапі.
80. Стенозувальний ларинготрахеїт. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 81. Напад бронхіальної астми. Астматичний стан. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 82. Гіпертермічний синдром. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 83. Судомний синдром. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 84. Непритомність. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 85. Колапс. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 86. Анафілактичний шок. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 87. набряк Квінке. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 88. Гіперглікемічна кома. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 89. Гіпоглікемічна кома. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 90. Носова кровотеча. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 91. Легенева кровотеча. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 92. Шлунково-кишкова кровотеча. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
 93. Ознаки клінічної і біологічної смерті. Реанімація у випадку клінічної смерті.
 94. Основи охорони праці в педіатрії.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Адрієвський І.Ю. Педіатрія в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2007. — 336 с.

Інтенсивна терапія в педіатрії: навч. посіб. / За ред. Г.І. Белебезьєва. — К.: Медицина, 2008. — 520 с.

Капітан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підручник. — Вінниця — Київ, 2002. — 719 с.

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.

Невідкладні стани в педіатрії: навч. посіб. / За ред. Р.І. Поцюрка. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 176 с.

Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики: підручник / За ред. С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрка. — К.: Медицина, 2011. — 552 с.

Практикум з педіатрії в модулях: навч. посіб. / Н.О. Курдюмова, Т.Г. Поліщук. — К.: Медицина, 2011. — 160 с.

Тарасюк В.С. Клінічне медсестринство в педіатрії: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Додаткова

Гнатюк О.І. Клінічна гематологія дитячого віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 160 с.

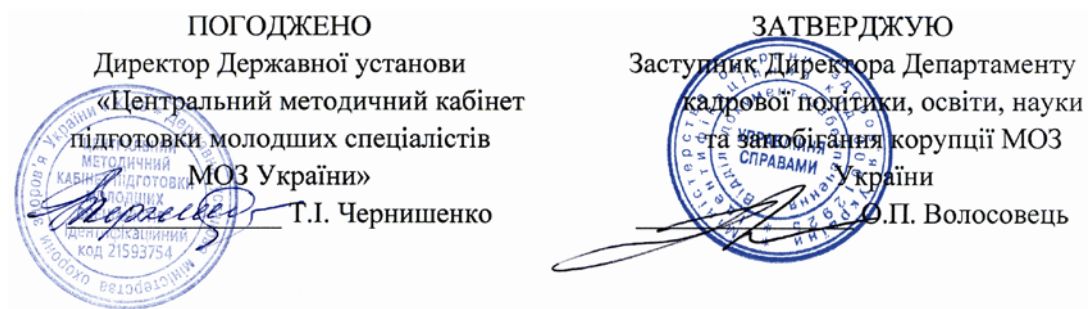
Гнатюк О.І., Попов В.П. Кардіологія дитячого віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 180 с.

Денисенко О.В. Інфекційні хвороби в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2011. — 168 с.

Энциклопедический справочник современных лекарственных препаратов / Под ред. А.И. Ловяшина. — Донецк, 2009. — 862 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

АКУШЕРСТВО

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

АКУШЕРСТВО

Укладачі:

В.І. Тарасюк — викладач-методист, викладач вищої категорії, викладач акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

О.К. Тарасюк — канд. мед. наук, викладач вищої категорії, викладач акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 30 серпня 2011 р., протокол № 1.

Програму розглянуто та схвалено на засіданні опорної циклової комісії з акушерства та гінекології КРВНЗ “Кримський медичний коледж” 13 жовтня 2011 р., протокол № 3.

Рецензенти:

Б.Ф. Мазорчук — доктор мед. наук, професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології № 1 Вінницького Національного медичного університету імені М.І. Пирогова;

О.В. Булашенко — доктор мед. наук, завідувач кафедри акушерства та гінекології № 2 Вінницького Національного медичного університету імені М.І. Пирогова;

А.Г. Фесун — головний лікар Вінницького клінічного пологового будинку № 2.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Акушерство” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Мета дисципліни — ознайомити студентів з досягненнями світового і вітчизняного акушерства, фізіологічним перебігом вагітності, пологів і післяпологового періоду, основними видами акушерської патології і підготувати спеціаліста до самостійної роботи в медичних закладах охорони здоров'я.

Методист-спеціаліст повинен володіти основами деонтології, медичної етики та знати основи охорони праці та безпеку життєдіяльності в акушерстві під час роботи з вагітними, роділлями та породіллями.

Лекції мають передувати навчальній практиці і проводитися з використанням різних форм роботи. Викладання теоретичного матеріалу пропонується проводити лекційним методом із застосуванням аналізу клінічних завдань, ділових ігор, моделювання проблемних ситуацій. Під час викладання теоретичного матеріалу слід повідомляти студентам про найновіші досягнення акушерської науки, вивчати чинні накази Міністерства охорони здоров'я України.

Важливим моментом в організації навчальної практики є місце її проведення — кабінет доклінічної практики, жіноча консультація, пологовий будинок, що створювало б оптимальні умови для засвоєння практичних навичок, формування вмінь, використання теоретичних знань у клінічних ситуаціях.

На вивчення дисципліни відводиться 108 год, з них 20 — на лекції, 52 — на навчальну практику, 36 — на самостійну позааудиторну роботу.

Програма передбачає складання семестрового та державного іспитів.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- сучасну організацію надання акушерсько-гінекологічної допомоги;
- медичну етику та деонтологію;
- основи законодавства України про охорону здоров'я матері та дитини;
- правила техніки безпеки під час роботи з медичним обладнанням та інструментами;
- основи фізіологічного та патологічного перебігу вагітності, пологів, післяпологового періоду;
- основні види акушерської патології.

Студенти повинні вміти:

- оформляти медичну документацію;
- виконувати основні лікувально-діагностичні процедури;
- діагностувати вагітність в ранні та пізні терміни;
- проводити обстеження вагітних, роділь і породіль;
- готувати медичні інструменти та асистувати лікарю під час обстеження жінок і проведення акушерських операцій;
- надавати допомогу під час нормальних пологів;
- надавати першу медичну допомогу новонародженим;
- здійснювати невідкладну медичну допомогу вагітним, роділлям і

- породіллям;
- діагностувати ускладнення вагітності й пологів;
- проводити санітарно-освітню роботу.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основні принципи організації акушерської допомоги на сучасному етапі;
- чинні нормативні акти та накази Міністерства охорони здоров'я України;
- досягнення медицини, що втілюються в практику охорони здоров'я;
- нові лікарські засоби й методи їх застосування;
- нові методи діагностики з виявлення акушерської патології;
- рівень народжуваності в регіоні та Україні.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	<i>Вступ.</i> Організація акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні. Профілактика захворювань в акушерських стаціонарах. Жіночий таз	8	2	4	2
2	Фізіологія вагітності. Діагностика вагітності	9	2	4	3
3	Пологи, перебіг та ведення	14	2	8	4
4	Фізіологічний післяпологовий період. Післяпологові септичні захворювання	10	2	4	4
5	Невиношування та переносування вагітності. Аномалії пологової діяльності	10	2	4	4
6	Кровотечі під час вагітності, пологів та в післяпологовий період. Пологові травми	14	2	8	4
7	Вузький таз. Неправильні положення плода	9	2	4	3
8	Тазові передлежання плода. Розгинальні вставлення голівки плода	13	2	8	3
9	Гестози вагітних. Екстрагенітальна патологія і вагітність	10	2	4	4
10	Багатоплідна вагітність. Акушерські операції	9	2	4	3
11	Основи охорони праці та охорона праці в акушерстві	2	-	-	2
	Усього	108	20	52	36

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Тема	Кількість годин
1	Вступ. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні. Профілактика захворювань в акушерських стаціонарах. Жіночий таз	2
2	Фізіологія вагітності. Діагностика вагітності	3
3	Пологи, перебіг та ведення	4
4	Фізіологічний післяпологовий період. Післяпологові септичні захворювання	4
5	Невиношування та переносування вагітності. Аномалії пологової діяльності	4
6	Кровотечі під час вагітності, пологів та в післяпологовий період. Пологові травми	4
7	Вузький таз. Неправильні положення плода	3
8	Тазові передлежання плода. Розгинальні вставлення голівки плода	3
9	Гестози вагітних. Екстрагенітальна патологія і вагітність	4
10	Багатоплідна вагітність. Акушерські операції	3
11	Основи охорони праці та охорона праці в акушерстві	2
	Усього	36

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні. Профілактика захворювань в акушерських стаціонарах. Жіночий таз

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про акушерську науку. Основні етапи розвитку акушерства в Україні. Принципи організації акушерської служби в місті та на селі. Жіноча консультація — структура, функції, принципи роботи. Пологовий будинок: принципи організації акушерської допомоги.

Основи законодавства України про охорону здоров'я жінки.

Профілактика гнійно-запальних захворювань в акушерських стаціонарах.

Санітарно-протиепідемічні заходи в родопомічних закладах.

Особливості професійної профілактики інфікування медичних працівників. Вимоги до особистої гігієни персоналу.

Будова жіночого таза. Відділи таза, їх розміри. Зовнішні розміри таза. Визначення діагональної кон'югати, індексу Соловйова. Розрахунок справжньої кон'югати. Уявлення про провідну вісь таза.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводяться в жіночій консультації, пологовому будинку.

Ознайомлення зі структурою, обладнанням, документацією, організацією медичної допомоги.

Ознайомлення із санітарно-гігієнічним режимом пологового будинку, різними способами миття рук, санітарною обробкою роділь.

Ознайомлення з вимірюванням зовнішніх розмірів таза, діагональної кон'югати на фантомі в кабінеті доклінічної практики, жіночій консультації, відділенні патології вагітності. Вимірювання на вагітній зовнішніх розмірів таза, індексу Соловйова, розрахунок справжньої кон'югати.

Практичні навички:

- підготовка рук до приймання пологів;
- санітарне оброблення роділлі в санпропускнику;
- вимірювання зовнішніх розмірів таза;
- вимірювання індексу Соловйова;
- вимірювання діагональної кон'югати на фантомі;
- визначення справжньої кон'югати.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Уявлення про акушерську науку.
2. Будова жіночого таза.
3. Жіночі статеві органи.
4. Нормальний менструальний цикл.

Тема 2. Фізіологія вагітності. Діагностика вагітності

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про фізіологію вагітності. Запліднення. Імплантація. Утворення та функції плаценти, оболонки, пуповини, навколоплідних вод. Основні шви, тім'ячка, розміри голівки. Зміни в організмі жінки під час вагітності. Критичні періоди вагітності.

Діагностика вагітності ранніх термінів. Сумнівні та імовірні (вірогідні) ознаки. Діагностика вагітності пізніх термінів: достовірні ознаки вагітності. Методика обстеження вагітних: опитування, об'єктивне обстеження, загальне та спеціальне акушерське обстеження.

Визначення положення, позиції, виду позиції, передлежання плода. Зовнішнє акушерське обстеження — прийоми Леопольда. Вислуховування серцебиття плода.

Сучасні лабораторні та додаткові методи дослідження в різні терміни вагітності.

Визначення терміну вагітності, декретної відпустки, дати пологів. Обстеження вагітної під час взяття на облік. Ведення вагітної в жіночій консультації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводяться в кабінеті доклінічної практики, жіночій консультації, відділенні патології вагітності.

Збирання анамнезу, ознайомлення з оглядом вагітних, вимірювання зовнішніх розмірів таза, висоти стояння дна матки та окружності живота, вислуховування серцебиття плода.

Визначення терміну вагітності, дати декретної відпустки та пологів.

Визначення положення, позиції та передлежання плода. Ознайомлення з патронажем вагітних.

Практичні навички:

- вимірювання окружності живота;
- вимірювання висоти стояння дна матки;
- вислуховування серцебиття плода;
- визначення положення, позиції, передлежання плода;
- заповнення патронажного листка.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Фізіологія вагітності.
2. Запліднення.
3. Імплантація.
4. Фізіопсихопрофілактична підготовка вагітної до пологів.
5. Комплексна підготовка до партнерських пологів, методика.

Тема 3. Пологи, перебіг та ведення

ЛЕКЦІЯ

Визначення термінів “пологи” та “нормальні пологи”. Сучасний погляд на причини настання пологової діяльності. Провісники пологів. Періоди пологів та їх тривалість. Пологові сили. Перебіг I періоду пологів. Уявлення про нижній сегмент, контракційне кільце. Своєчасність відходження

навколоплідних вод. Зовнішні ознаки відкриття шийки матки.

Ведення I періоду пологів.

Перебіг II періоду пологів. Вривання та проривання голівки плода. Біомеханізм пологів при передньому та задньому видах потиличного передлежання.

Ведення II періоду пологів. Ручна допомога при нормальних пологах.

Перебіг III періоду пологів. Механізм відокремлення плаценти та народження посліду.

Активне ведення III періоду пологів. Ознаки відділення плаценти. Уявлення про фізіологічну кровотрату. Огляд плаценти на її цілість. Первинний туалет новонародженого.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводяться у кабінеті доклінічної практики.

Відпрацювання методики акушерського обстеження, біомеханізм пологів при передньому та задньому видах потиличного передлежання, прийом пологів на фантомі, проведення первинного туалету новонародженого на ляльці, визначення на фантомі ознак відшарування плаценти та проведення методики активного ведення III періоду пологів.

У пологовому будинку, акушерському стаціонарі студенти приймають та проводять санітарне оброблення роділь, спостерігають у пологових палатах за їх загальним станом, вислуховуванням серцебиття плода, динамікою пологових сил, наданням ручної допомоги при нормальних пологах.

Визначення ознак відокремлення посліду. Участь у визначенні цілості плаценти, кровотрати під час пологів, проведенні первинного туалету новонародженого.

Практичні навички:

- відпрацювання біомеханізму пологів при передньому та задньому видах потиличного передлежання;
- підрахунок і оцінювання переймів;
- зовнішнє акушерське обстеження;
- вислуховування серцебиття плода;
- приймання пологів на фантомі;
- ознаки відокремлення посліду;
- оцінювання кровотрати під час пологів;
- огляд посліду на цілість;
- проведення первинного туалету новонародженого;
- активне ведення III періоду пологів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Причини настання пологової діяльності.
2. Принципи знеболювання пологів, вимоги до знеболювальних препаратів.
3. Дистрес плода, фетоплацентарна недостатність.
4. Сучасні методи діагностики стану плода.

Тема 4. Фізіологічний післяпологовий період. Післяпологові септичні захворювання

ЛЕКЦІЯ

Загальне уявлення про післяпологовий період (ранній, пізній). Зміни в організмі породіллі. Догляд за породіллею. Ускладнення, які найчастіше виникають у післяпологовий період.

Гнійно-септичні післяпологові захворювання. Збудники. Шляхи проникнення. Класифікація септичних післяпологових захворювань. Клінічна картина. Діагностика та принципи лікування захворювань кожного етапу. Післяпологовий лактаційний мастит.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проводиться в пологових палатах і післяпологовому відділенні.

Ознайомлення з оглядом пологових шляхів.

Участь в обстеженні породіль, проведенні туалету породіль, догляді за швами на промежині.

Практичні навички:

- огляд пологових шляхів на фантомі;
- проведення туалету породіль;
- проведення догляду за швами на промежині.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Уявлення про післяпологовий період.
2. Лактація та грудне вигодовування дітей.
3. Гігієна жінки, яка годує груддю.
4. Спільне перебування матері та новонародженого, переваги.
5. Вивчення техніки зціджування молока.

Тема 5. Невиношування та переношування вагітності. Аномалії пологової діяльності

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про невиношування вагітності. Класифікація невиношування. Аборт — мимовільний і штучний. Причини мимовільного аборта. Клінічні стадії. Тактика.

Передчасні пологи. Визначення. Причини. Клінічні стадії. Тактика ведення передчасних пологів.

Уявлення про переношену вагітність. Етіологія. Діагностика. Тактика ведення вагітності та пологів. Ознаки переношування у новонародженого.

Поняття, етіологія, класифікація аномалії пологової діяльності, діагностика. Сучасні методи лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проводиться в пологовому будинку.

Спостереження за проведенням штучних абортів, обстеженням вагітних з невиношуванням і переношуванням.

Спостереження за роділлями з патологією пологової діяльності.

Ознайомлення з методами стимуляції пологової діяльності.

Практичні навички:

- підготовка набору інструментів для штучного переривання вагітності;
- контроль та оцінювання пологової діяльності;
- визначення розкриття маткового вічка зовнішніми способами (за контракційним кільцем, за методом Роговіна).

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Уявлення про невиношування та переношування вагітності.
2. Уявлення про звичний викидень.
3. Штучний аборт.
4. Причини аномалій пологової діяльності.
5. Показання до медикаментозного відпочинку.

Тема 6. Кровотечі під час вагітності, пологів та в післяпологовий період. Пологові травми

ЛЕКЦІЯ

Кровотечі в другій половині вагітності. Передлежання плаценти, передчасне відшарування нормально розташованої плаценти: причини, клінічні прояви, ускладнення, невідкладна допомога. Кровотеча під час пологів та в ранній післяпологовий період.

Уявлення про пологовий травматизм. Розрив шийки матки, піхви та промежини. Причини. Класифікація. Діагностика. Загроза розриву промежини: діагностика, тактика.

Розрив матки. Причини. Класифікація. Клінічна картина загрози розриву матки, розриву матки, що розпочався, розриву матки, що відбувся. Невідкладна допомога.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводяться в жіночій консультації, пологовому будинку.

Ознайомлення з виявленням жінок із чинниками ризику виникнення кровотеч, обстеженням вагітних із передлежанням плаценти, передчасним відшаруванням нормально розташованої плаценти.

Спостереження за веденням III періоду пологів та раннього післяпологового, накладанням швів при травмах пологових шляхів, проведення контролю крововтрати.

У кабінеті доклінічної практики на фантомі відпрацьовують техніку ручного відокремлення плаценти та ручного обстеження порожнини матки, техніку накладання та зняття швів на муляжах.

Практичні навички:

- ручне відділення плаценти на фантомі;
- контроль та оцінювання об'єму крововтрати;
- активне ведення III періоду пологів на фантомі;
- ручне обстеження порожнини матки на фантомі;
- проведення епізіотомії, перинеотомії (на фантомі);
- огляд шийки матки за допомогою дзеркал (на фантомі);
- зашивання розривів шийки матки (на фантомі);

— зашивання розривів промежини (на фантомі).

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Класифікація та причини акушерських кровотеч.
2. Види пологового травматизму.

Тема 7. Вузкий таз. Неправильні положення плода

ЛЕКЦІЯ

Поняття про анатомічно та клінічно вузький таз. Класифікація вузького таза. Характеристика різних форм вузького таза. Діагностика. Особливості біомеханізму пологів. Перебіг вагітності та пологів при вузькому тазі. Діагностика клінічно вузького таза. Показання для оперативного розродження. Ведення пологів при вузькому тазі.

Поняття про неправильні положення плода. Причини виникнення, діагностика. Ускладнення. Перебіг та ведення вагітності та пологів. Запущене поперечне положення плода, характерні ознаки, ускладнення. Тактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проводиться в кабінеті доклінічної практики та жіночій консультації.

Ознайомлення з формами вузького таза.

Обстеження вагітних, вимірювання розміру таза й оцінювання їх.

Ознайомлення з діагностикою неправильних положень плода, з принципами та методами коригувальної гімнастики.

Ознайомлення з особливостями пологів.

Відпрацювання біомеханізму пологів при різних формах вузького таза.

Проведення клінічної оцінки таза в пологах.

Практичні навички:

- визначення ознаки Вастена, Цангенмейстера;
- вимірювання зовнішніх розмірів таза;
- визначення справжньої кон'югати;
- вимірювання індексу Соловйова;
- діагностика неправильних положень плода.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Уявлення про анатомічно та клінічно вузький таз.
2. Особливості біомеханізму пологів при вузькому тазі.
3. Поняття про неправильні положення плода.
4. Термін госпіталізації вагітної при неправильних положеннях плода.

Тема 8. Тазові передлежання плода. Розгинальні вставлення голівки плода

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про тазові передлежання. Причини. Класифікація. Діагностика. Особливості перебігу та ведення вагітності. Біомеханізм пологів.

Ведення пологів. Ручна допомога при суто сідничному та ножному передлежанні.

Види розгинальних передлежань. Причини. Діагностика. Особливості ведення пологів при розгинальних передлежанні голівки плода. Показання для оперативного розродження.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводяться в кабінеті доклінічної практики та пологовому будинку. Ознайомлення з діагностикою тазових передлежань плода та з принципами і методами коригувальної гімнастики.

Спостереження за веденням пологів у разі тазових передлежань.

Відпрацювання на фантомі біомеханізму пологів при тазових передлежанні, ручної допомоги при суто сідничних і ножних передлежанні, класичної ручної допомоги в кабінеті доклінічної практики.

Практичні навички:

- біомеханізм пологів при тазовому передлежанні;
- надання ручної допомоги в разі суто сідничних і ножних передлежань, класичної ручної допомоги (на фантомі);
- проведення зовнішнього акушерського обстеження;
- проведення піхвового обстеження на фантомі та діагностики розгинальних вставлень.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Тазові передлежанні — поняття, причини.
2. Особливості біомеханізму пологів при розгинальних вставленнях плода.
3. Види асинклітичних вставлень голівки плода.

Тема 9. Гестози вагітних. Екстрагенітальна патологія і вагітність

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про гестози. Сучасні теорії виникнення. Класифікація. Ранні гестози. Пізні гестози. Форми, що рідко трапляються. Клінічний перебіг, сучасні методи діагностики. Принципи ведення та лікування гестозів. Показання до переривання вагітності.

Особливості надання першої допомоги при тяжких формах гестозів. Показання до передчасного розродження. Профілактика гестозів.

Вагітність і серцево-судинна патологія. Гіпертензивні розлади. Захворювання нирок у вагітних. Анемія і вагітність.

Інфекційні захворювання (TORCH). Вплив на перебіг вагітності та пологів.

Особливості ведення вагітності та пологів у ВІЛ-інфікованих жінок.

Ізосерологічна несумісність крові матері та плода за резус-фактором та АВ0- системою. Особливості ведення вагітності та пологів із резус(-)належністю крові. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проводиться в жіночій консультації, відділенні патології вагітності та в палаті інтенсивної терапії.

Ознайомлення з обсягом обстеження вагітних із гестозами, принципами лікування ранніх і пізніх гестозів.

Проведення спостереження і догляду за вагітними та роділлями з есктрагенітальною патологією.

Спостереження за наданням допомоги вагітним із тяжкими формами пізніх гестозів, заповнюванням листка інтенсивного спостереження.

Практичні навички:

- визначення білка в сечі;
- складання плану ведення вагітної із захворюваннями серцево-судинної системи;
- складання плану ведення пологів у роділлі з резус-негативною кров'ю.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Уявлення про гестози, сучасні теорії виникнення.
2. Гіпертензивні розлади під час вагітності.
3. Анемія і вагітність.
4. Види та причини ізосерологічної несумісності крові матері та плода.
5. Ведення вагітності та пологів при СНІД.
6. Види аномалій плодового яйця.
7. Маловоддя, багатоводдя. Причини, клінічні прояви, тактика.

Тема 10. Багатоплідна вагітність. Акушерські операції

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про багатоплідну вагітність. Однояйцеві та двояйцеві двійнята. Причини. Перебіг вагітності. Ускладнення. Ведення вагітності. Особливості ведення пологів.

Уявлення про акушерські операції. Класифікація акушерських операцій. Показання, умови для проведення розроджувальних операцій. Плорурійнівні операції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проводиться в жіночій консультації та пологовому будинку.

Ознайомлення з методами діагностики багатоплідної вагітності, історіями пологів у разі багатоплідної вагітності.

Складання наборів інструментів — у кабінеті доклінічної практики.

Практичні навички:

- зовнішнє акушерське обстеження;
- вислуховування серцебиття плода;
- підготовка набору інструментів для штучного аборту;
- підготовка набору інструментів для плорурійнівних операцій.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Причини виникнення багатоплідної вагітності.

2. Характеристика однойцевої та двояйцевої двійні.
3. Термін госпіталізації вагітних у разі багатопліддя.
4. Уявлення про акушерські операції.
5. Операції, які зберігають вагітність.
6. Плороруйнівні операції.

Тема 11. Охорона праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Використання нормативно-правової бази для захисту особистості, види відповідальності, види інструктажів з техніки безпеки.
2. Заходи боротьби із внутрішньолікарняною інфекцією в лікувально-профілактичних закладах.
3. Гігієна праці медичного персоналу.
4. Заходи безпеки щодо профілактики зараження медичних працівників вірусними гепатитами В, С і ВІЛ-інфекціями.
5. Індивідуальні засоби захисту та інфекційний контроль.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Уявлення про акушерську науку.
2. Будова жіночого таза.
3. Жіночі статеві органи.
4. Нормальний менструальний цикл.
5. Фізіологія вагітності. Запліднення. Імплантація.
6. Причини настання пологової діяльності.
7. Уявлення про післяпологовий період.
8. Поняття про невиношування та переносування вагітності.
9. Причини аномалій пологової діяльності.
10. Класифікація та причини акушерських кровотеч.
11. Види пологового травматизму.
12. Уявлення про анатомічно та клінічно вузький таз.
13. Особливості біомеханізму пологів при вузькому тазі.
14. Уявлення про неправильні положення плода.
15. Тазові передлежання — поняття, причини.
16. Особливості біомеханізму пологів при розгинальних вставленнях голівки плода.
17. Уявлення про гестози. Сучасні теорії виникнення.
18. Гіпертензивні розлади під час вагітності.
19. Анемія і вагітність.
20. Види та причини ізосерологічної несумісності крові матері та плода.
21. Причини виникнення багатоплідної вагітності. Характеристика однойцевої та двояйцевої двійні.
22. Уявлення про акушерські операції. Плодоруйнівні операції.
23. Види інструктажів з техніки безпеки.
24. Інфекційна безпека та інфекційний контроль.
25. Індивідуальні засоби захисту медичного персоналу в акушерстві.
26. Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Підготовка рук до приймання пологів.
2. Вимірювання зовнішніх розмірів таза.
3. Вимірювання індексу Соловйова.
4. Вимірювання діагональної кон'югати на фантомі.
5. Визначення справжньої кон'югати.
6. Вимірювання окружності живота.
7. Вимірювання висоти стояння дна матки.
8. Вислуховування серцебиття плода.
9. Визначення положення, позиції, передлежання плода.
10. Заповнення патронажного листка.
11. Підрахунок і оцінювання переймів.
12. Зовнішнє акушерське обстеження.
13. Вислуховування серцебиття плода.
14. Приймання пологів на фантомі.
15. Ознаки відокремлення посліду.
16. Оцінювання крововтрати у пологах.
17. Огляд посліду на цілість.
18. Проведення первинного туалету новонародженого.
19. Активне ведення III періоду пологів.
20. Огляд пологових шляхів на фантомі.
21. Проведення туалету породіль.
22. Проведення догляду за швами на промежині.
23. Складання набору інструментів для штучного переривання вагітності.
24. Контроль і оцінювання пологової діяльності.
25. Визначення розкриття маткового вічка зовнішніми способами (за контракційним кільцем, за Роговіним).
26. Ручне відділення плаценти на фантомі.
27. Ручне обстеження порожнини матки на фантомі.
28. Проведення епізіотомії, перинеотомії (на фантомі).
29. Зашивання розривів шийки матки (на фантомі).
30. Зашивання розривів промежини (на фантомі).
31. Визначення ознаки Вастена, Цангенмейстера.
32. Діагностика неправильних положень плода.
33. Проведення надання ручної допомоги в разі суто сідничних і ножних передлежань, класичної ручної допомоги (на фантомі).
34. Проведення піхвового дослідження на фантомі та діагностика розгинальних вставлень.
35. Складання плану ведення вагітної із захворюваннями серцево-судинної системи.
36. Складання плану ведення пологів у роділлі із резус-негативною кров'ю.
37. Підготовка набору інструментів для плодоруйнівних операцій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Гестози вагітних: поняття, класифікація.
2. Гестози першої половини вагітності: клінічна картина, принципи лікування.
3. Гестози другої половини вагітності: класифікація, діагностичні критерії.
4. Прееклампсія легкого та середнього ступеня тяжкості: тактика, принципи лікування.
5. Тяжкі форми пізнього гестозу вагітних: тактика, перша допомога.
6. Профілактика гестозів вагітних.
7. Ведення вагітності та пологів при серцево-судинній патології.
8. Хвороби нирок і вагітність.
9. Ізосерологічна несумісність крові матері та плода за резус-фактором та системою АВ0; особливості ведення вагітності та пологів.
10. Інфекційні захворювання і вагітність (TORCH) — особливості ведення вагітності і пологів.
11. Невиношування вагітності: причини мимовільного абортів, стадії розвитку, профілактика. Тактика.
12. Передчасні пологи, особливості ведення.
13. Переношування вагітності: діагностика, тактика фельдшера, особливості ведення пологів. Ознаки переношування у плода.
14. Передлежання плаценти: клінічна картина, діагностика, тактика фельдшера.
15. Передчасне відшарування плаценти: клінічна картина, діагностика, тактика фельдшера.
16. Аномалії пологової діяльності: класифікація, діагностика, принципи лікування.
17. Вузкий таз: поняття, класифікація, особливості ведення пологів.
18. Пологи при розгинальних вставленнях голівки плода.
19. Тазове передлежання плода: класифікація, діагностика, особливості ведення вагітності та пологів, ускладнення у пологах.
20. Поперечне положення плода: діагностика, ускладнення вагітності та пологів, тактика в разі задоволеного поперечного положення плода.
21. Багатоплідна вагітність: види, діагностика, ускладнення, тактика ведення пологів.
22. Патологія послідового періоду, ведення послідового періоду.
23. Кровотечі в ранній післяпологовий період: причини, перша допомога.
24. Розриви шийки матки, піхви та промежини: причини, діагностика, тактика.
25. Розрив матки: класифікація, причини, клінічна картина загрози розриву матки та розриву матки, що стався. Тактика фельдшера.
26. Післяпологові септичні захворювання: класифікація, причини, клінічна картина, принципи лікування.
27. Акушерські операції: класифікація, показання та умови для виконання розроджувальних операцій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Будова таза. Розміри таза та їх вимірювання.
2. Діагностика вагітності в ранні терміни.
3. Діагностика вагітності в пізні терміни.
4. Провісники пологів. Пологи: поняття, періоди. Пологові сили.
5. Перебіг і ведення I періоду пологів.
6. Перебіг і ведення II періоду пологів.
7. Перебіг і ведення III періоду пологів.
8. Перебіг і ведення нормального післяпологового періоду.
9. Догляд за породіллею.
10. Гестози вагітних: поняття, класифікація.
11. Гестози першої половини вагітності: клініка, принципи лікування.
12. Гестози другої половини вагітності: клініка, принципи лікування.
13. Тяжкі форми пізнього гестозу: клінічна картина, перша допомога.
14. Невиношування вагітності: причини мимовільного аборту, клінічні стадії, тактика.
15. Передчасні пологи: особливості ведення.
16. Передлежання плаценти: клінічна картина, діагностика, тактика фельдшера.
17. Передчасне відшарування нормально розташованої плаценти: клінічна картина, діагностика, тактика фельдшера.
18. Вузкий таз: поняття, класифікація, діагностика, особливості ведення пологів.
19. Клінічне оцінювання таза під час пологів.
20. Тазове передлежання плода: класифікація, ускладнення під час пологів, особливості ведення вагітності та пологів.
21. Поперечне положення плода: діагностика, ускладнення вагітності та пологів, тактика фельдшера в разі за давненого поперечного положення.
22. Багатоплідна вагітність: діагностика, ускладнення, ведення пологів.
23. Патологія послідового періоду. Ведення послідового періоду.
24. Кровотеча в ранній післяпологовий період: причини, перша допомога.
25. Септичні післяпологові захворювання: класифікація, причини, діагностика, клінічні прояви, профілактика.
26. Акушерські травми: причини, клінічна картина, діагностика, лікування розривів пологових шляхів.
27. Розрив матки: класифікація, причини, клінічна картина загрози розриву матки та розриву, який стався. Тактика фельдшера.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Грищенко В.І., Щербина М.О. Акушерство: підручник. — К.: Медицина, 2009. — 408 с.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2007. — 224 с.

Мороз Л.О. Посібник для практичних занять з акушерства. — К.: Здоров'я, 2006. — 258 с.

Назарова І.В. Невідкладні стани в акушерстві: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008. — 104 с.

Назарова І.В. Медсестринство в акушерстві: підручник. — К.: Медицина, 2008. — 224 с.

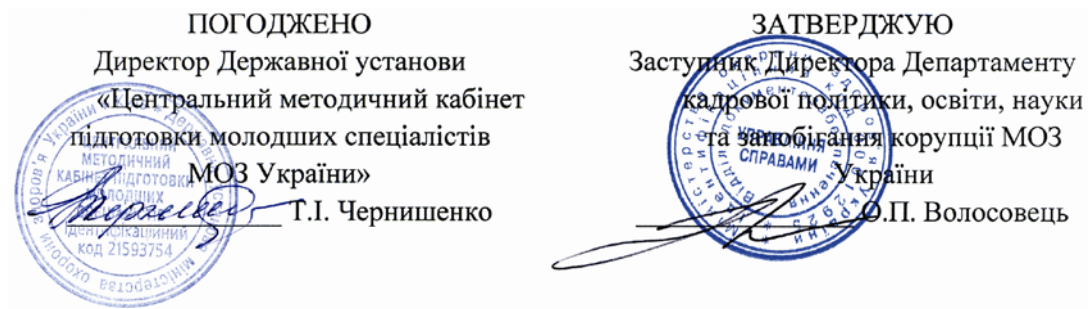
Назарова І.В., Самойленко В.Б. Фізіологічне акушерство: підручник. — К.: Медицина, 2009. — 407 с.

Хміль С.В., Романчук Л.І., Кучма З.М. Акушерство: підручник. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. — 624 с.

Шатило В.Й., Яворський П.В. Практикум з фантомного акушерства. — К.: Медицина, 2010. — 112 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ГІНЕКОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ГІНЕКОЛОГІЯ

Укладачі:

М.Р. Налєнова — викладач вищої категорії, викладач акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

І.П. Сірак — викладач II категорії, викладач акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 30 серпня 2011 р., протокол № 1.

Програму розглянуто та схвалено на засіданні опорної циклової комісії з акушерства та гінекології КРВНЗ “Кримський медичний коледж” 13 жовтня 2011 р., протокол № 3.

Рецензенти:

О.В. Булавенко — завідувач кафедри акушерства та гінекології № 2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, доктор мед. наук, доцент;

А.Г. Фесун — головний лікар Вінницького клінічного пологового будинку № 2;

В.М. Наривська — викладач-методист, викладач вищої категорії КЗ “Бкрдянський медичний коледж” ЗОР;

Б.Ф. Мазорчук — професор, завідувач кафедри Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Гінекологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Під час навчання майбутній молодший спеціаліст повинен одержати відомості про анатомо-фізіологічні особливості організму жінки в різні періоди її життя; зміни, які відбуваються при захворюваннях статевих органів; уміти проводити обстеження та диспансерне спостереження за гінекологічними хворими; надавати невідкладну долікарську допомогу та проводити лікування за призначенням лікаря; вести амбулаторний прийом; проводити профілактичні огляди; виконувати медичні маніпуляції; володіти методиками реанімації; здійснювати заходи з профілактики захворювань; основами деонтології, медичної етики; знати основи охорони праці в гінекології.

Навчальною програмою передбачені лекції, навчальна практика під керівництвом викладача та самостійна робота студентів. Лекції мають передувати навчальній практиці і проводитись із використанням різних форм роботи суто лекції, ділові ігри, розв’язування ситуаційних задач і клінічних ситуацій, тестових завдань. Під час викладання теоретичного матеріалу доцільно ознайомити студентів з новітніми досягненнями гінекологічної науки, вивчити чинні накази Міністерства охорони здоров’я України.

Важливим моментом в організації навчальної практики є місце їхнього проведення — кабінет доклінічної практики, жіноча консультація, гінекологічне відділення пологового будинку, що створює оптимальні умови для засвоєння практичних навичок, формування вмінь, використання теоретичних знань у клінічних ситуаціях.

На вивчення дисципліни “Гінекологія” відводиться 108 год; з них 20 — на лекції, 52 — на навчальну практику та 36 — на самостійну роботу студентів.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- основні принципи медичної етики та деонтології;
- засоби забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму в гінекологічному стаціонарі;
- правила техніки безпеки під час роботи з медичним обладнанням та інструментами;
- форми та методи санітарно-освітньої роботи;
- основні методи обстеження хворих;
- особливості підготовки гінекологічних хворих до обстеження;
- основні гінекологічні захворювання, методи їх лікування та профілактики;
- підготовку хворих до гінекологічних операцій та післяопераційний догляд за гінекологічними хворими.

Студенти повинні вміти:

- оформити медичну документацію;
- вести амбулаторний прийом;
- проводити обстеження гінекологічних хворих;

- аналізувати дані отриманих результатів клінічного обстеження пацієнтки (лабораторних, інструментальних тощо);
- надавати невідкладну медичну допомогу жінкам із гінекологічними захворюваннями;
- проводити профілактичні огляди жінок;
- проводити санітарно-освітню роботу;
- застосовувати методи профілактики ВІЛ-інфекції та гепатиту В у медичних працівників.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основні принципи організації гінекологічної допомоги в Україні на сучасному етапі;
- нормативні акти та чинні накази Міністерства охорони здоров'я України;
- новітні досягнення медицини;
- нові лікарські засоби і методи їх застосування;
- нові методи діагностики гінекологічних захворювань;
- стан захворюваності на гінекологічні хвороби в регіоні та країні.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Організація гінекологічної допомоги в Україні	4	2	—	2
2	Методика обстеження гінекологічних хворих	14	2	8	4
3	Менструальний цикл та його порушення	6	2	4	—
4	Неправильні положення та аномалії розвитку жіночих статевих органів	6	2	4	—
5	Неспецифічні запальні захворювання жіночих статевих органів	10	2	4	4
6	Специфічні запальні захворювання жіночих статевих органів	10	2	4	4
7	Доброякісні пухлини жіночих статевих органів	10	2	4	4
8	Фонові та передракові захворювання зовнішніх статевих органів	6	2	4	—
9	Злоякісні захворювання жіночих статевих органів	10	2	4	4
10	Невідкладна допомога в гінекології	10	2	8	—
11	Консервативні та оперативні методи лікування гінекологічних хворих і догляд за ними	20	—	8	12
12	Охорона праці в гінекології	2	—	—	2
Усього		108	20	52	36

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Організація гінекологічної допомоги в Україні	2
2	Методика обстеження гінекологічних хворих	4
3	Неспецифічні запальні захворювання жіночих статевих органів	4
4	Специфічні запальні захворювання жіночих статевих органів	4
5	Доброякісні пухлини жіночих статевих органів	4
6	Злоякісні захворювання жіночих статевих органів	4
7	Консервативні та оперативні методи лікування гінекологічних хворих та догляд за ними	12
8	Охорона праці в гінекології	2
	Усього	36

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Організація гінекологічної допомоги в Україні

ЛЕКЦІЯ

Визначення гінекології як науки. Видатні вчені — основоположники гінекології. Історія розвитку гінекології в Україні.

Організація гінекологічної допомоги в місті та сільській місцевості. Лікувально-профілактичні заклади для надання амбулаторної допомоги — жіноча консультація, денні стаціонари, ФАПи, лікарські амбулаторії та стаціонарної допомоги — гінекологічні відділення лікарень. Робота молодшого медичного персоналу в гінекологічних відділеннях консервативного й оперативного методів лікування. Роль фельдшера в наданні долікарської допомоги, проведенні амбулаторного прийому та щорічних профілактичних оглядів жінок. Санітарно-освітня робота та її значення.

Етику та деонтологію в гінекології. Основи законодавства України про охорону здоров'я жінки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Історія розвитку гінекологічної науки в Україні.
2. Організація гінекологічної допомоги в сільській місцевості.

Тема 2. Методика обстеження гінекологічних хворих

ЛЕКЦІЯ

Анамнез, його роль у визначенні діагнозу. Схеми обстеження гінекологічних хворих: паспортні дані, скарги пацієнтки, їх деталізація; анамнез розвитку захворювання; анамнез життя; акушерсько-гінекологічний анамнез (менструальна, статева, дітородна та секреторна функції жінки). Об'єктивне обстеження — огляд загальний, обстеження молочних залоз і лімфатичних вузлів; обстеження живота. Спеціальне гінекологічне обстеження, огляд статевих органів, дзеркальний огляд, бімануальне обстеження, ректальне та ректо-абдомінальне обстеження.

Додаткові методи обстеження в гінекології: лабораторні — бактеріоскопічне, онкоцитологічне, кольпоцитологічне, бактеріологічне; інструментальні — біопсія, зондування порожнини матки, діагностичне вишкрібання порожнини матки, пункція черевної порожнини через задне склепіння піхви; апаратні — кольпоскопія, гістероскопія, лапароскопія, кульдоскопія, УЗО, рентгенологічні. Підготовка пацієнтки, інструментарію та матеріалів до проведення обстеження.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у гінекологічному відділенні та жіночій консультації.

Ознайомлення з обладнанням, особливостями роботи відділень, принципами диспансеризації гінекологічних хворих.

Обстеження гінекологічних хворих — збирання анамнезу, проведення загального об'єктивного обстеження та спеціальних методів обстеження,

участь у проведенні апаратних та інструментальних методів обстеження.

Вивчення інструментів для зондування порожнини матки, фракційного діагностичного вишкрібання, біопсії, пункції черевної порожнини через заднє склепіння піхви. Ознайомлення з апаратними методами обстеження гінекологічних хворих: УЗО, кольпоскопія.

Асистування під час проведення малих гінекологічних операцій. Методи стерилізації гінекологічних інструментів.

Вивчення медичної документації.

Практичні навички:

- збирання анамнезу;
- огляд статевих органів;
- дзеркальний огляд;
- бімануальне обстеження;
- підготовка наборів інструментів для: зондування порожнини матки, роздільного вишкрібання порожнини матки, пункції черевної порожнини через заднє склепіння, для біопсії шийки матки;
- збирання, зберігання та відправлення матеріалу для гістологічного дослідження;
- оформлення паспортної частини медичної карти стаціонарного хворого/Ф, медичної картки амбулаторного хворого/Ф0-25/0, контрольної картки диспансерного спостереження/Ф030/0 статистичного талону /Ф025-2/0;
- підготовки жінки до УЗО.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Апаратні методи обстеження в гінекології — кольпоскопія, гістероскопія, лапароскопія, кульдоскопія, УЗО, рентгенологічні.

Тема 3. Менструальний цикл та його порушення

ЛЕКЦІЯ

Види порушень менструального циклу.

Аменорея — справжня та несправжня, первинна та вторинна, фізіологічна та патологічна. Діагностика. Принципи лікування.

Маткові кровотечі при двофазному циклі, ановуляторні цикли. Ювенільні та клімактеричні кровотечі. Альгодисменорея. Діагностика, принципи лікування хворих з порушенням менструального циклу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у жіночій консультації, гінекологічному відділенні пологового будинку.

Обстеження пацієнток з різними формами порушення менструального циклу, догляді за ними.

Розв'язування ситуаційних задач.

Практичні навички:

- вимірювання базальної температури;
- підготовка жінки та інструментів до роздільного вишкрібання слизової оболонки шийки і тіла матки;
- надання невідкладної долікарської допомоги при дисфункціональних маткових кровотечах.

Тема 4. Неправильні положення та аномалії розвитку жіночих статевих органів

ЛЕКЦІЯ

Аномалії будови жіночих статевих органів. Класифікація аномалій, причини аномалій розвитку жіночих статевих органів. Зарощення дівочої пліви і піхви, подвоєння матки, синдром склерокістозних яєчників (Штейна—Левенталя). Генітальний інфантилізм.

Неправильне положення матки, класифікація, причини.

Опущення стінок піхви та матки. Клінічні прояви, лікування (консервативне та оперативне), догляд у післяопераційний період. Профілактика опущень матки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у гінекологічному відділенні, жіночій консультації.

Обстеження хворих з аномаліями статевих органів та неправильним положенням матки, ознайомлення з методами консервативного та оперативного лікування, догляд за хворими після операції.

Виконання лікарських призначень.

Розв'язування ситуаційних задач.

Практичні навички:

- гінекологічне обстеження пацієток за допомогою дзеркал, бімануального обстеження;
- підготовка жінки до УЗО.

Тема 5. Неспецифічні запальні захворювання жіночих статевих органів

ЛЕКЦІЯ

Загальні відомості про запальні захворювання жіночих статевих органів. Шляхи поширення інфекції в організмі. Запальні захворювання неспецифічної етіології: види збудників. Класифікація залежно від стадії перебігу (гострий, підгострий, хронічний) захворювання та за локалізацією запального процесу (місцева та генералізована). Захворювання з місцевою локалізацією: бартолініт, вульвіт, кольпіт, ендocerвіт, ендометрит, аднексит, параметрит, пельвіоперитоніт.

Генералізовані форми інфекцій: розлитий перитоніт, бактеріально-септичний шок, септицемія, септикопемія.

Клінічна картина. Методи діагностики неспецифічних запальних

процесів. Принципи лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у жіночій консультації та гінекологічному відділенні.

Проведення обстеження хворих із запальними захворюваннями жіночих статевих органів.

Розв'язування ситуаційних задач та аналіз клінічних ситуацій.

Догляд за пацієнтками із запальними захворюваннями жіночих статевих органів. Збирання піхвового вмісту на бактеріоскопічне та бактеріологічне дослідження. Відпрацювання на фантомі навичок з проведення піхвових спринцювань, уведення піхвових тампонів і порошкоподібних лікарських засобів.

Проведення санітарно-освітньої роботи.

Практичні навички:

- взяття матеріалу для бактеріоскопічного дослідження;
- оформлення направлень до лабораторії;
- проведення піхвової ванночки, піхвового спринцювання;
- уведення в піхву тампона;
- уведення в піхву порошкоподібних лікарських засобів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Методи лікування неспецифічних запальних захворювань жіночих статевих органів.

Тема 6. Специфічні запальні захворювання жіночих статевих органів

ЛЕКЦІЯ

Захворювання, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ): збудники, шляхи їх проникнення.

Туберкульоз геніталій. Трихомоніаз. Хламідіоз. Кандидоз. Вірусні захворювання жіночих статевих органів (цитомегаловірус, папіломавірус, вірус простого герпесу). Бактеріальний вагіноз. Клінічна картина, діагностика, принципи лікування.

Принципи профілактики ЗПСШ.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у жіночій консультації та гінекологічному відділенні.

Обстеження хворих із запальними захворюваннями, що передаються статевим шляхом. Ознайомлення з методами діагностики, принципами лікування та визначенням критерію виліковування.

Збирання піхвового вмісту на бактеріоскопічне та бактеріологічне дослідження та крові для імуноферментного, серологічного методів. Відпрацювання на фантомі навичок з уведення піхвових тампонів і порошкоподібних лікарських засобів.

Догляд за хворими з генералізованими формами інфекції.
Розв'язування ситуаційних задач.
Проведення санітарно-освітньої роботи.

Практичні навички:

- взяття мазків для бактеріоскопічного та бактеріологічного дослідження;
- проведення піхвової ванночки, піхвового спринцювання;
- уведення в піхву тампона.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вірусні захворювання жіночих статевих органів. Бактеріальний вагіноз. Клінічна картина, діагностика, принципи лікування.

Тема 7. Доброякісні пухлини жіночих статевих органів

ЛЕКЦІЯ

Характеристика доброякісних пухлин. Міома. Сучасні теорії етіопатогенезу. Класифікація. Клінічна картина. Методи діагностики. Види лікування — консервативне (гормональна терапія, абляція ендометрію, емболізація маткових артерій, симптоматична терапія) та хірургічне. Показання до проведення оперативного лікування.

Доброякісні пухлини яєчників. Кісти та кістоми. Клінічна картина. Діагностика. Принципи лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у жіночій консультації, гінекологічному відділенні пологового будинку.

Обстеження хворих із доброякісними пухлинами жіночих статевих органів та догляді за ними.

Асистування лікарю під час проведення малих гінекологічних операцій.

Розв'язування ситуаційних задач.

Практичні навички:

- підготовка пацієнтки до УЗО;
- підготовка набору інструментів для роздільного діагностичного вишкрібання матки;
- взяття мазків на онкоцитологічне дослідження;
- оформлення та відправлення матеріалу на гістологічне дослідження.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Методи оперативного лікування доброякісних пухлин жіночих статевих органів.

Тема 8. Фонові та передракові захворювання зовнішніх статевих органів

ЛЕКЦІЯ

Захворювання зовнішніх статевих органів: лейкоплакія, крауроз. Клінічна картина, діагностика, принципи лікування.

Фонові захворювання шийки матки: ерозія, псевдоерозія, поліп, ектропіон, лейкоплакія, еритроплакія. Дисплазія шийки матки. Клінічна картина, методи діагностики. Типи патологічних мазків. Лікування фонових і передракових захворювань шийки матки. Диспансеризація.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у жіночій консультації, гінекологічному відділенні пологового будинку.

Ознайомлення з методами лікування фонових і передракових захворювань у кабінеті патології шийки матки, з особливостями диспансерного спостереження за хворими із цією патологією.

Участь в обстеженні хворих із фоновими і передраковими захворюваннями зовнішніх статевих органів і догляд за ними.

Розв'язування ситуаційних задач.

Практичні навички:

- взяття мазків на онкоцитологічне дослідження;
- підготовка набору інструментів для біопсії шийки матки;
- оформлення та спрямування матеріалу на гістологічне дослідження.

Тема 9. Злоякісні захворювання жіночих статевих органів

ЛЕКЦІЯ

Рак шийки матки — класифікація, форми, клінічна картина, методи діагностики, лікування. Рак тіла матки — клінічні прояви, методи діагностики, види та методи лікування. Злоякісні пухлини яєчників — клінічна картина, діагностика, основні принципи лікування. Оперативне та гормональне лікування, променева та хіміотерапія при злоякісних пухлинах жіночих статевих органів. Профілактика онкозахворювань: вакцинація, онкопрофогляди, лікування фонових і передракових захворювань зовнішніх статевих органів та рання діагностика злоякісних новоутворень.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у жіночій консультації, гінекологічному та радіологічному відділеннях онкодиспансеру.

Ознайомлення з методами діагностики онкологічних захворювань — онкоцитологічний, розширена кольпоскопія, прицільна біопсія, гістероскопія; методами лікування — оперативний, променевий, хіміотерапевтичний.

Участь в обстеженні пацієток. Догляд за хворими. Допомога лікареві під час проведення малих гінекологічних операцій.

Проведення санітарно-освітньої роботи.

Практичні навички:

- взяття мазків на онкоцитологічне дослідження;
- оформлення та відправлення матеріалу на гістологічне дослідження;
- підготовка набору інструментів для аспіраційної біопсії, біопсії шийки

- матки;
- участь у проведенні онкопрофоглядів та санітарно-освітньої роботи;
- підготовка набору інструментів для фракційного діагностичного вишкрібання порожнини матки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Променева терапія при лікуванні злоякісних пухлин жіночих статевих органів та ускладнення у зв'язку з цим.

Тема 10. Невідкладна допомога в гінекології

ЛЕКЦІЯ

Основні види гінекологічних захворювань, які потребують невідкладної допомоги.

Позаматкова вагітність: причини, класифікація, діагностика, клінічна картина, долікарська невідкладна допомога. Апоплексія яєчника: причини, клінічні форми, діагностика, тактика.

Перекут ніжки кістоми яєчника: причини, клінічна картина, діагностика, невідкладна долікарська допомога. Травми зовнішніх статевих органів, перша медична допомога у разі ушкодження зовнішніх статевих органів, піхви, матки. Показання та протипоказання до транспортування хворих, які потребують невідкладної допомоги.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводяться у гінекологічному стаціонарі.

Участь в обстеженні хворих з ознаками гострого живота, маткової кровотечі, травмами. Оволодіння методами надання першої допомоги жінкам, які потребують невідкладної гінекологічної допомоги. Догляд за хворими.

Клінічний аналіз історій хвороб. Розв'язування ситуаційних задач.

Практичні навички:

- підготовка набору інструментів для проведення пункції черевної порожнини через заднє склепіння піхви;
- підготовка набору інструментів для вишкрібання порожнини матки;
- проведення тампонади піхви (на фантомі).

Тема 11. Консервативні та оперативні методи лікування гінекологічних хворих і догляд за ними

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заняття проводять у гінекологічному стаціонарі.

Ознайомлення з роботою відділення консервативних методів лікування, особливостями деонтології у гінекологічному відділенні. Виконання разом з медичними сестрами призначення лікаря: ін'єкції, внутрішньовенні краплинні введення лікарських розчинів, виконання піхвових ванночок, спринцювань, уведення в піхву тампонів, зігрівальних компресів, застосування міхура з льодом.

Ознайомлення з роботою фізіотерапевтичного кабінету.

Ознайомлення з роботою відділення оперативних методів лікування.

Вивчення показань і обсягу обстеження хворих для планових і ургентних операцій. Участь у безпосередній підготовці хворих до великих і малих операцій.

Вивчення методів знеболювання в гінекології.

Підготовка перев'язувального та шовного матеріалу. Стерилізація наборів інструментів для гінекологічних операцій.

Догляд за післяопераційними хворими.

Практичні навички:

- введення в піхву тампона;
- проведення піхвових ванночок;
- проведення піхвових спринцювань;
- підготовка жінок до гінекологічних операцій.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Медикаментозна терапія, фізіотерапія та санаторно-курортне лікування гінекологічних хворих.
2. Показання до лапароскопічних операцій.
3. Знеболювання при гінекологічних операціях.
4. Ранні та пізні післяопераційні ускладнення.

Тема 12. Охорона праці в гінекології

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Основні законодавчі та нормативні документи, що стосуються охорони здоров'я.
2. Використання нормативно-правової бази для захисту особистості, види відповідальності, види інструктажів з охорони праці.
3. Заходи боротьби з внутрішньолікарняною інфекцією у лікарняно-профілактичних закладах.
4. Гігієна праці медичного персоналу.
5. Заходи безпеки щодо зараження медичних працівників вірусними гепатитами В, С і ВІЛ-інфекцією.
6. Індивідуальні засоби захисту та інфекційний контроль.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Історія розвитку гінекологічної науки в Україні. Організація гінекологічної допомоги в місті та сільській місцевості.
2. Апаратні методи обстеження в гінекології (кольпоскопія, гістероскопія, лапароскопія, кульдоскопія, УЗО, рентгенологічні).
3. Методи лікування неспецифічних запальних захворювань жіночих статевих органів.
4. Вірусні захворювання жіночих статевих органів. Бактеріальний вагіноз. Клінічна картина, діагностика, принципи лікування.
5. Методи оперативного лікування доброякісних пухлин жіночих статевих органів.
6. Променева терапія при лікуванні злоякісних пухлин жіночих статевих органів та ускладнення при ній.
7. Медикаментозна терапія, фізіотерапія та санаторно-курортне лікування гінекологічних хворих.
8. Показання до лапароскопічних операцій.
9. Знеболювання при гінекологічних операціях.
10. Ранні та пізні післяопераційні ускладнення.
11. Види інструктажів з охорони праці.
12. Інфекційна безпека та інфекційний контроль.
13. Індивідуальні засоби захисту медичного персоналу в гінекології.
14. Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Заповнення паспортної частини медичної карти.
2. Оформлення направлень для лабораторного обстеження.
3. Збирання анамнезу.
4. Огляд шийки матки за допомогою дзеркал.
5. Взяття матеріалу для цитологічного дослідження.
6. Взяття матеріалу з піхви та цервікального каналу для бактеріоскопічного дослідження.
7. Взяття матеріалу з піхви та цервікального каналу для бактеріологічного дослідження.
8. Взяття матеріалу з піхви для гормональної кольпоцитодіагностики.
9. Проведення бімануального дослідження.
10. Проведення спринцювання піхви.
11. Проведення піхвової ванночки.
12. Введення піхвового тампона.
13. Підготовка набору інструментів для проведення пункції черевної порожнини через заднє склепіння піхви.
14. Підготовка набору інструментів для вишкрібання порожнини матки.
15. Підготовка набору інструментів для біопсії шийки матки.
16. Підготовка набору інструментів для аспіраційної біопсії.
17. Підготовка набору інструментів для зондування порожнини матки.
18. Підготовка жінки до УЗО.
19. Надання невідкладної медичної допомоги при гострому животі в гінекології.
20. Надання невідкладної медичної допомоги при травмах жіночих статевих органів.
21. Надання невідкладної медичної допомоги при маткових кровотечах.
22. Проведення туалету післяопераційних хворих, догляд за швами на промежині.
23. Проведення підготовки хворої до піхвового дослідження та малих гінекологічних операцій.
24. Асистування під час проведення малих гінекологічних операцій.
25. Підготовка гінекологічного крісла до огляду хворих.
26. Проведення санітарно-освітньої роботи.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Особливості та значення анамнезу в гінекології, методика збирання анамнезу.
2. Методика і значення гінекологічного дослідження.
3. Додаткові методи дослідження в гінекології (інструментальні).
4. Піхвові мазки: види, техніка взяття.
5. Аномалії жіночих статевих органів: причини виникнення, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
6. Неправильні положення матки: причини, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
7. Порушення менструального циклу (за типом дисфункційних маткових кровотеч): етіологія, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
8. Порушення менструального циклу (за типом аменореї): етіологія, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
9. Запальні захворювання жіночих статевих органів (загальні дані).
10. Трихомоніаз.
11. Запальні хвороби зовнішніх статевих органів та піхви неспецифічної етіології: клінічна картина, діагностика, лікування.
12. Пухлини. Характеристика злоякісних і доброякісних пухлин. Онкологічна служба в Україні.
13. Передракові хвороби. Значення профілактичних оглядів у діагностиці пухлиноподібних захворювань і пухлин. Рання діагностика раку.
14. Доброякісні пухлини матки: клінічна картина, діагностика, принципи лікування.
15. Доброякісні пухлини яєчників: клінічна картина, діагностика, лікування.
16. Злоякісні пухлини шийки матки: стадії поширення, клінічна картина, діагностика, значення біопсії, принципи комбінованого лікування.
17. Рак тіла матки: значення діагностичного вишкрібання, клінічна картина, принципи лікування.
18. Злоякісні новоутворення яєчників: стадії поширення, діагностика, принципи лікування.
19. Травми жіночих статевих органів (ушкодження, нориці): етіологія, клінічна картина, лікування, діагностика, профілактика.
20. Позаматкова вагітність: причини, клінічна картина, діагностика, лікування, невідкладна допомога.
21. Апоплексія яєчників, перекручування ніжки кісти та кістоми яєчника: клінічна картина, діагностика, невідкладна допомога.
22. Хірургічне лікування в гінекології: підготовка хворих до операції, догляд за післяопераційними хворими.
23. Види інструктажів з охорони праці.
24. Інфекційна безпека та інфекційний контроль.
25. Індивідуальні засоби захисту медичного персоналу в гінекології.
26. Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Особливості та значення анамнезу в гінекології; методика збирання анамнезу.
2. Методика і значення гінекологічного дослідження.
3. Додаткові методи дослідження в гінекології (інструментальні).
4. Піхвові мазки: види, техніка взяття.
5. Аномалії жіночих статевих органів: причини виникнення, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
6. Неправильні положення матки: причини, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
7. Порушення менструального циклу (за типом дисфункційних маткових кровотеч): етіологія, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
8. Порушення менструального циклу (за типом аменореї): етіологія, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
9. Запальні захворювання жіночих статевих органів (загальні дані).
10. Трихомоніаз.
11. Запальні хвороби зовнішніх статевих органів та піхви неспецифічної етіології: клінічна картина, діагностика, лікування.
12. Пухлини. Характеристика злякисних і доброякісних пухлин. Онкологічна служба в Україні.
13. Передракові хвороби. Значення профілактичних оглядів у діагностиці пухлиноподібних захворювань і пухлин. Рання діагностика раку.
14. Доброякісні пухлини матки: клінічна картина, діагностика, принципи лікування.
15. Доброякісні пухлини яєчників: клінічна картина, діагностика, лікування.
16. Злякисні пухлини шийки матки: стадії поширення, клінічна картина, діагностика, значення біопсії, принципи комбінованого лікування.
17. Рак тіла матки: значення діагностичного вишкрібання, клініка, принципи лікування.
18. Злякисні новоутворення яєчників: стадії поширення, діагностика, принципи лікування.
19. Травми жіночих статевих органів (ушкодження, нориці): етіологія, клінічна картина, лікування, діагностика, профілактика.
20. Позаматкова вагітність: причини, клінічна картина, діагностика, лікування, невідкладна допомога.
21. Апоплексія яєчників, перекручування ніжки кісти та кістоми яєчника: клінічна картина, діагностика, невідкладна допомога.
22. Хірургічне лікування в гінекології: підготовка хворих до операції, догляд за післяопераційними хворими.
23. Види інструктажів з охорони праці.
24. Інфекційна безпека та інфекційний контроль.
25. Індивідуальні засоби захисту медичного персоналу в гінекології.
26. Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Грищенко В.І., Щербини М.О. Гінекологія: підручник. — К.: Медицина, 2007.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2007. — 224 с.

Мазорчук Б.Ф., Жученко П.Г. Акушерство і гінекологія № 1: підручник. — К.: Ріхтер Гедеон, 2005.

Мазорчук Б.Ф., Жученко П.Г. Акушерство і гінекологія № 2: підручник. — К.: Астеллас Фарма Юрон Б.В., 2007.

Мороз Л.О. Гінекологія: підручник. — К.: Здоров'я, 2002.

Назарова І.Б., Пісарєв А.А., Михайлов О.В. Медсестринство в гінекології: навч. посіб. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.

Степанківська О.В., Щербина М.О. Гінекологія: підручник. — К.: Здоров'я, 2010.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Хміль С.В. Гінекологія: підручник. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2006.

Хохліч Т.І. Практикум з гінекології. — К.: Здоров'я, 2000. — 200 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

СТОМАТОЛОГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

СТОМАТОЛОГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

Укладачі:

Л.П. Юсковець — викладач стоматологічних захворювань циклової комісії зуботехнічних дисциплін Вінницького коледжу ім. Д.К. Заболотного;

В.Г. Рудковський— викладач стоматологічних захворювань циклової комісії зуботехнічних дисциплін Вінницького коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії зуботехнічних дисциплін Вінницького коледжу ім. Д.К. Заболотного 30 серпня 2011 р., протокол № 1.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією стоматологічних дисциплін ВМНЗ I—III рівня акредитації МОЗ України від 21 жовтня 2011 р., протокол № 2.

Рецензенти:

Л.М. Мунтян — завідувач кафедри ортопедичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, канд. мед. наук, доцент;

В.М. Кулигіна— професор, завідувач кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

В.А. Копетчук — канд. пед. наук, викладач-методист, викладач вищої категорії, проректор з навчальної роботи Житомирського інституту медсестринства.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Стоматологічні захворювання” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Дисципліна “Стоматологічні захворювання” має за мету на основі теоретичних знань та набутих практичних навичок підготувати майбутнього фельдшера до самостійної праці. Ураховуючи характер діяльності фельдшера на фельдшерському пункті, потрібно навчити студентів надавати першу медичну допомогу при захворюваннях зубів, запальних процесах щелеп, виконувати деякі невідкладні оперативні втручання.

Сучасні вимоги до рівня освіти фельдшера передбачають культуру мислення, уявлення про роль наукового пізнання, знання основ психології, етики і деонтології, володіння комунікативними навичками. На вивчення дисципліни відведено 54 год, з них 9 — лекції, 20 — навчальна практика і 25 — самостійна робота студентів.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- будову і функції щелеп, зубів, зубних рядів, пародонта і слизової оболонки порожнини рота;
- терміни прорізування молочних і постійних зубів;
- види загального знеболювання, види місцевого знеболювання та показання до їх застосування;
- клінічну картину основних стоматологічних захворювань: карієсу, пульпіту, верхівкового періодонтиту;
- клінічну картину та ускладнення запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки: остеомієліту, абсцесів і флегмон, лімфоденіту, одонтогенного верхньощелепного синуситу (гаймориту) та принципи лікування цих захворювань;
- клінічну картину та принципи лікування захворювань пародонта та слизової оболонки порожнини рота (катаральний стоматит, виразковий стоматит, афтозний стоматит, професійні ушкодження, пліснявка);
- показання та протипоказання до видалення молочних і постійних зубів. Ускладнення під час чи після видалення зубів;
- клінічну картину переломів і поранень верхньої та нижньої щелепи, вивиху нижньої щелепи;
- особливості догляду за хворим із щелепно-лицевими пораненнями та організацією їх харчування;
- особливості обстеження онкологічних хворих і значення ранньої діагностики злоякісних пухлин;
- дефекти зубів, зубних рядів, зубо-щелепної аномалії та принципи їх лікування;
- методи й засоби індивідуальної та масової профілактики карієсу зубів і захворювань пародонта;
- медичну етику та деонтологію щодо стоматологічного хворого;
- принципи організації стоматологічної допомоги у воєнний час та в умовах надзвичайних ситуацій;

Студенти повинні вміти:

- проводити огляд зубів, зубних рядів, слизової оболонки порожнини рота;
- робити пальпацію слизової оболонки, перкусію зубів;
- виконувати поверхнєве знеболювання за допомогою охолодження тканин, змазування слизової оболонки порожнини рота;
- стерелізувати інструментарій та перев'язувальний матеріал;
- надавати долікарську допомогу при пульпіті, періодонтиті, періоститі щелеп, одонтогенному верхньощелепному синуситі, абсцесах і флегмонах щелепно-лицевої ділянки, захворювання пародонта та слизової оболонки порожнини рота;
- надавати допомогу хворому при ускладненнях після видалення зубів: кровотечі, комірковому болі;
- надавати долікарську допомогу при переломах і пораненнях щелеп (тимчасова іммобілізація);
- дотримуватись медичної етики і деонтології щодо стоматологічного хворого;
- надавати першу долікарську допомогу на полі бою та вогнищах масових втрат.

Студенти мають бути поінформовані про:

- різні прояви стоматологічних та інфекційних захворювань порожнини рота (туберкульозу, захворювань крові, СНІДу, променевої хвороби тощо);
- фізіологічні та патологічні прикуси;
- захворювання слинних залоз;
- прояви захворювань трійчастого та лицевого нервів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Мета та завдання стоматології. Анатомо-фізіологічна будова щелепно-лицевого апарату. Організація стоматологічної допомоги населенню. Вивчення стоматологічного устаткування, інструментарію, лікарських засобів для різних видів стоматологічної допомоги	8	2	4	2
2	Знеболювання, його види. Механізм виникнення зубного болю	8	—	4	4
3	Захворювання твердих тканин зуба, лікування	10	2	4	4
4	Захворювання пульпи, періодонта та пародонта. Лікування	10	2	4	4
5	Гігієна порожнини рота. Організація стоматологічної допомоги населенню	5	1	—	4
6	Охорона праці в стоматології	2	—	—	2
7	Захворювання слизової оболонки порожнини рота. Операція видалення зуба. Травми та пухлини щелепно-лицевої ділянки. Диференційований залік	11	2	4	5
Усього		54	9	20	25

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Слинні залози: — класифікація слинних залоз; — склад слини	2
2	Захворювання трійчастого та лицевого нерва: — перерахувати 12 пар черепних нервів; — клініка та диференціальна діагностика захворювань трійчастого та лицевого нерва	4
3	Фізіологічні та патологічні прикуси: — визначення прикусу; — фізіологічні прикуси: перерахувати, характеристика; — патологічні прикуси	4
4	Захворювання скронево-нижньощелепного суглоба: — будова скронево-нижньощелепного суглоба; — класифікація захворювань скронево-нижньощелепного суглоба; — вивих та підвивих нижньої щелепи	4
5	Новітні засоби і методи індивідуальної гігієни порожнини рота: — класифікація засобів індивідуальної гігієни порожнини рота; — новітні методи та інструменти для видалення назубних нашарувань	4
6	Охорона праці в стоматології: — охорона праці лікаря-стоматолога під час роботи з електричним обладнанням; — стерилізація і дезінфекція в стоматології	2
7	Прояви інфекційних та інших захворювань у порожнині рота (сифіліс, туберкульоз, захворювання крові, СНІДу, променевих ушкоджень): — класифікація захворювань слизової оболонки порожнини рота; — прояви вірусних захворювань на слизовій оболонці порожнини рота	5
	Усього	25

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Мета та завдання стоматології. Анатомо-фізіологічна будова щелепно-лицевого апарату. Організація стоматологічної допомоги населенню. Вивчення стоматологічного устаткування, інструментарію, лікарських засобів для різних видів стоматологічної допомоги

ЛЕКЦІЯ

Стоматологія, як медична дисципліна: її зміст, мета та завдання, розділи стоматології та короткий історичний огляд.

Верхня щелепа. Нижня щелепа. Анатомічна будова молочних і постійних зубів. Прорізування молочних і постійних зубів. Гістологічна будова твердих (емаль, дентин, цемент) і м'яких (пульпа, періодонт) тканин зуба.

Зубні ряди.

Анатомія і функції пародонта.

Будова і функції слизової оболонки порожнини рота, язика та пародонта.

Будова і функції жувального апарату.

Організація стоматологічної служби.

Структура лікувальних закладів. Медична етика і деонтологія. Стоматологічні набори медичного інструментарію для консервативних і хірургічних видів допомоги. Стерилізація стоматологічних інструментів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Характеристика щелепно-лицевого апарату. Терміни прорізування молочних і постійних зубів. Анатомічна будова молочних і постійних зубів. Гістологічна будова твердих тканин зуба (емаль, дентин, цемент).

Обладнання кабінетів різних стоматологічних профілів (терапевтичного, хірургічного, ортопедичного). Робоче місце медичних працівників.

Методи стерилізації стоматологічних інструментів.

Методи обстеження стоматологічного хворого: збирання анамнезу, огляд ротової порожнини, температурна діагностика, електроодонтодіагностика, рентгенівське дослідження, лабораторне (клінічний аналіз крові, біохімічні, цитологічні, алергічні та ін.) дослідження і проби.

Питання етики і деонтології серед медичного персоналу.

Практичні навички:

- уміння проводити огляд порожнини рота;
- проведення пальпації слизової оболонки і перкусії зуба;
- проведення температурної діагностики.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Слинні залози.

1. Класифікація слинних залоз.
2. Склад слини.

Тема 2. Знеболювання, його види. Механізм виникнення зубного

бою

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Знеболювання під час стоматологічних маніпуляцій — акт гуманного відношення до пацієнта.

Механізм виникнення зубного болю.

Показання до загального знеболювання в стоматологічних хворих.

Види місцевого знеболювання і показання до їх застосування. Поверхнєве знеболювання охолодженням тканин (хлоретилом) — фізичний метод. Хімічний метод знеболювання — аплікаційна анестезія за допомогою розчину дикаїну, лідокаїну, піромекаїну.

Ін'єкційне знеболювання (інфільтраційне і провідникове), показання, ускладнення. Принцип премедикації, фармакологічні препарати, які використовуються в умовах поліклініки (транквілізатори, ненаркотичні анальгетики).

Допомога під час зубного болю при невідкладних патологічних станах: знепритомніння, колапс, анафілактичний шок. Прийоми серцево-легеневої реанімації у стоматології.

Практичні навички:

- проведення поверхневого знеболювання хімічним методом: аплікації за допомогою розчину лідокаїну;
- засвоєння техніки проведення інфільтраційної та провідникової анестезій;
- надання невідкладної допомоги в разі непритомності, колапсу, анафілактичного шоку.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Захворювання трійчастого та лицевого нерва.

1. Перерахувати 12 пар черепних нервів.
2. Клінічна картина та диференціальна діагностика захворювань трійчастого та лицевого нерва.

Тема 3. Захворювання твердих тканин зуба, лікування

ЛЕКЦІЯ

Некаріозні ураження твердих тканин зуба: клиноподібний дефект, ендемічний флюороз, травматичні ушкодження. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, основні принципи профілактики і лікування.

Карієс зубів (С). Етіологія і поширення. Класифікація карієсу зубів. Клінічна картина, діагностика і основні принципи лікування при різних формах каріозної хвороби. Особливості перебігу карієсу в дітей, лікування. Методи профілактики каріозної хвороби.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Звернути увагу на класифікацію некаріозних уражень, яку запропонувала В.К. Патрієєва (1968 р.)

Показ хворих з некаріозними ураженнями твердих тканин зуба. Клінічна картина, причини виникнення, лікування та профілактика.

Карієс зубів (С). Класифікація за Блеком, теорія виникнення, клінічна картина, лікування та профілактика каріозних процесів.

Диференціальна діагностика некаріозних і каріозних уражень твердих тканин зуба.

Практичні навички:

- діагностика некаріозних уражень твердих тканин зуба;
- діагностика карієсу;
- надання долікарської допомоги при різних видах карієсу;
- виписування рецептів;
- санітарно-освітня робота.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Фізіологічні та патологічні прикуси.

1. Визначення прикусу.
2. Фізіологічні прикуси, їх характеристика.
3. Патологічні прикуси.

Тема 4. Захворювання пульпи (Р), періодонта (Рt) та пародонта. Лікування

ЛЕКЦІЯ

Захворювання пульпи. Основні причини запалення пульпи. Класифікація пульпіту. Гострий пульпіт, клінічна картина, діагностика. Гострий гнійний пульпіт, клінічна картина, діагностика. Хронічний фіброзний пульпіт, клінічна картина, діагностика. Хронічний гангренозний пульпіт, клінічна картина, діагностика. Методи лікування при різних видах пульпіту. Долікарська допомога. Ускладнення пульпіту. Захворювання періодонта. Основні причини запалення періодонта. Шляхи проникнення інфекції в тканини періодонта. Класифікація періодонтиту. Гострий періодонтит, клінічна картина, діагностика. Хронічний фіброзний періодонтит, клінічна картина, діагностика. Хронічний гранулюючий періодонтит, діагностика, лікування. Хронічний гранульоматозний періодонтит, клінічна картина, діагностика. Основні принципи лікування при гострому та хронічному періодонтиті. Загострення хронічного періодонтиту. Поняття про кореневі кісти.

Захворювання пародонта, класифікація, клінічна картина, принципи комплексного лікування, профілактика. Роль ортодонтичного лікування при пародонтозі.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих з пульпітом, клінічна картина, лікування та профілактика. Обговорення основних причин виникнення пульпіту.

Аналіз основних клінічних ознак періодонтиту. Шляхи проникнення інфекції в тканини періодонта. Аналіз основних принципів лікування при гострому та хронічному періодонтиті.

Периодонтит, класифікація, клінічна картина та основні принципи лікування.

Практичні навички:

- проведення огляду порожнини рота пацієнта;
- діагностика пульпіту;
- діагностика періодонтиту;
- робота з рентгенограмою;
- надання долікарської допомоги при пульпіті, періодонтиті, пародонтиті;
- виписування рецептів;
- санітарно-освітня робота.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Захворювання скронево-нижньощелепного суглоба.

1. Будова скронево-нижньощелепного суглоба.
2. Класифікація захворювань скронево-нижньощелепного суглоба.
3. Вивих та підвивих нижньої щелепи.

Тема 5. Гігієна порожнини рота. Організація стоматологічної допомоги населенню

ЛЕКЦІЯ

Основні нормативи та вимоги до організації стоматологічного кабінету. Основні принципи асептики й антисептики в стоматології.

Зміст комплексної програми. Профілактика стоматологічних захворювань. Засоби і методи індивідуальної гігієни порожнини рота. Догляд за зубами, протезами, ортодонтичними апаратами.

Організація стоматологічної допомоги міському та сільському населенню. Страхування медицину.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Новітні засоби й методи індивідуальної гігієни порожнини рота.

1. Класифікація засобів індивідуальної гігієни порожнини рота.
2. Новітні методи та інструменти для видалення назубних нашарувань.

Тема 6. Охорона праці в стоматології

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Охорона праці медичних працівників під час роботи з електричним обладнанням.
2. Стерилізація і дезінфекція в стоматології.

Тема 7. Захворювання слизової оболонки порожнини рота. Операція видалення зуба. Травми та пухлини щелепно-лицевої ділянки

ЛЕКЦІЯ

Будова і функції слизової оболонки порожнини рота. Гінгівіт, клінічна картина, принципи лікування, профілактика. Стоматит, клінічна картина,

принципи лікування, профілактика. Хейліт, клінічна картина, принципи лікування, профілактика. Захворювання слизової оболонки порожнини рота, спричинені протезами.

Періостит щелеп, клінічна картина, діагностика, лікування. Остеомієліт, класифікація і форми, клінічна картина, діагностика, основні принципи лікування. Перикоронарит, етіологія, клінічна картина, діагностика, лікування. Флегмони, клінічна картина, діагностика, лікування. Операція видалення зубів, показання і протипоказання, інструменти й техніка операції. Види знеболювання в стоматології. Ускладнення при видаленні зубів.

Переломи і поранення щелепно-лицевої ділянки, класифікація, клінічна картина, перша медична допомога. Пухлини щелепно-лицевої ділянки, класифікація, лікувальна допомога онкологічним хворим. Онкологічна настороженість.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Клінічна картина захворювань слизової оболонки порожнини рота. Гінгівіт, стоматит, пліснявка, причини їх виникнення, лікування.

Аналіз основних показань та протипоказань до видалення постійних і молочних зубів. Вивчення інструментів для видалення окремих груп зубів верхньої і нижньої щелепи. Загальні та місцеві ускладнення під час та після видалення зубів.

Ушкодження та поранення м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки. Переломи і вивихи зубів. Роль фельдшера в наданні долікарської допомоги і в запобіганні ускладненням.

Аналіз класифікацій новоутворень щелепно-лицевої ділянки. Роль фельдшера в ранній діагностиці пухлин.

Практичні навички:

- уміння проводити огляд порожнини рота;
- проведення оброблення порожнини рота хворого на стоматит;
- надання долікарської допомоги при періоститі, флегмоні, перикоронариті;
- визначення стоматологічних інструментів і техніка операції видалення зубів;
- виписування рецептів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Клінічні симптоми інфекційних та інших захворювань у порожнині рота (сифіліс, туберкульоз, захворювання крові, СНІДу, променевих ушкоджень).

1. Класифікація захворювань слизової оболонки порожнини рота.
2. Клінічні симптоми вірусних захворювань на слизовій оболонці порожнини рота.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Уміння проводити огляд порожнини рота.
2. Проведення пальпації слизової оболонки і перкусії зуба.
3. Проведення температурної діагностики.
4. Проведення поверхневого знеболювання хімічним методом: аплікації розчином лідокаїну.
5. Засвоєння техніки проведення інфільтраційної та провідникової анестезій.
6. Надання невідкладної допомоги в разі непритомності, колапсу, анафілактичного шоку.
7. Діагностика некаріозних уражень твердих тканин зуба.
8. Діагностика карієсу.
9. Надання долікарської допомоги при різних видах карієсу.
10. Виписування рецептів.
11. Санітарно-освітня робота.
12. Проведення огляду порожнини рота пацієнта.
13. Діагностика пульпіту.
14. Діагностика періодонтиту.
15. Аналіз рентгенограми.
16. Надання долікарської допомоги при пульпіті, періодонтиті, пародонтиті.
17. Виписування рецептів.
18. Санітарно-освітня робота.
19. Уміння проводити огляд порожнини рота.
20. Проведення оброблення порожнини рота хворого на стоматит.
21. Надання долікарської допомоги при періоститі, флегмоні, перикоронариті.
22. Вивчення хірургічних інструментів і техніки операцій.
23. Виписування рецептів.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Огляд ротової порожнини. Інструментарій.
2. Карієс, етіологія, класифікація.
3. Знеболювання, його види.
4. Анатомічна будова нижньої щелепи.
5. Аплікаційне знеболювання. Методика проведення.
6. Пульпіт, етіологія, класифікація.
7. Анатомічна будова постійних молочних зубів.
8. Інфільтраційне знеболювання. Методика проведення. Види.
9. Методи лікування карієсу.
10. Стоматологічний хірургічний інструментарій.
11. Гострий пульпіт, етіологія, клінічна картина.
12. Провідникове знеболювання. Методика проведення.
13. Терапевтичний стоматологічний інструментарій.
14. Хронічний пульпіт, етіологія, клінічна картина.
15. Провідникове знеболювання на верхній щелепі.
16. Анатомічна будова верхньої щелепи.
17. Карієс, клінічна картина.
18. Провідникове знеболювання на нижній щелепі.
19. Періодонт, будова, функції.
20. Операція видалення зуба. Показання, методика проведення.
21. Загальне знеболювання в стоматології.
22. Обладнання стоматологічних кабінетів.
23. Консервативно-хірургічні методи лікування періодонтиту. Методика проведення.
24. Ускладнення, які виникають під час та після видалення зубів.
25. Допоміжні методи дослідження стоматологічного хворого.
26. Періодонтит, етіологія, класифікація.
27. Ускладнення місцевого знеболювання.
28. Організація стоматологічної допомоги сільському населенню.
29. Клінічна картина гострого та хронічного періодонтиту.
30. Показання до загального знеболювання.
31. Періодонт, будова, функції.
32. Операція видалення зуба. Показання, методика проведення.
33. Загальне знеболювання в стоматології.
34. Обладнання стоматологічних кабінетів.
35. Консервативно-хірургічні методи лікування періодонтиту. Методика проведення.
36. Ускладнення, які виникають під час та після видалення зубів.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Нестюрічева Н.П. Хвороби зубів і порожнини рота. — К.: Здоров'я, 2003.

Данилевський М.Ф. та ін. Терапевтична стоматологія. — К.: Медицина, 2010.

Рузін Г.П., Голік В.П. Стоматологія надзвичайних ситуацій. — К.: Медицина, 2008.

Додаткова

Боровский Е.В., Иванов В.С. Терапевтическая стоматология. — М.: Медицина, 2001.

Головацький А.С., Черкасов В.Г. Анатомія людини. — К.: Здоров'я, 2006.

Трезубов В.Н., Мишинёв Л.В. Прикладная анатомия жевательного аппарата. — М.: Медицина, 2001.

Колесников Л.Л., Чукбар А.В. Анатомия зубов. — М.: Медицина, 2007.

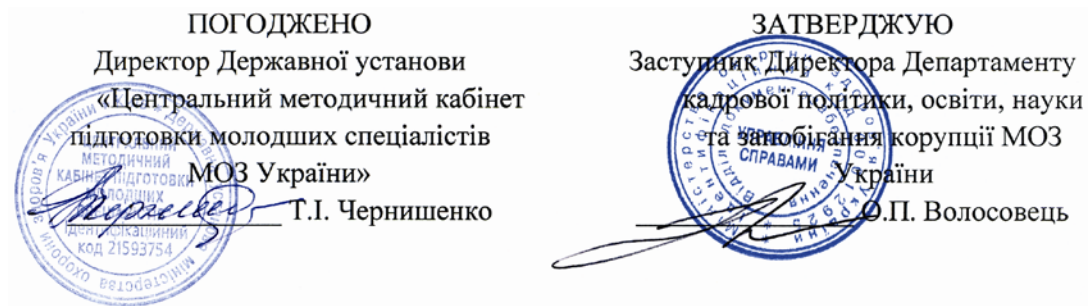
Панчишин Мария, Иван Готь Неотложные состояния в стоматологической практике. — М.: Медицина, 2004.

Борисенко А.В. Кариес зубов. — М.: Медицина, 2000.

Данилевський М.Ф., Борисенко А.В. Терапевтична стоматологія. — К.: Здоров'я, 2004.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ДЕРМАТОЛОГІЯ ТА ВЕНЕРОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

ДЕРМАТОЛОГІЯ ТА ВЕНЕРОЛОГІЯ

Укладачі:

С.В. Бондарчук — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

А.С. Лета — викладач Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педіатрії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 07.04.2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб на спільному засіданні 31.10.2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

С.А. Бондар — доктор мед. наук, доцент, завідувач кафедри шкірних та венеричних хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

О.Б. Бардашевський — головний лікар Вінницького обласного шкірно-венерологічного диспансеру;

М.Р. Анфілова — канд. мед. наук, асистент кафедри шкірних та венеричних хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

Т.І. Бойчук — канд. мед. наук, методист Чернівецького базового медичного коледжу БДМУ.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Дерматологія та венерологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Навчальна програма дає змогу ознайомити студентів з етіопатогенезом, симптоматикою, методами діагностики, лікування, профілактики шкірних і венеричних хвороб, деонтологічними аспектами поведінки медичного персоналу.

Викладач дерматології та венерології повинен звернути особливу увагу на підготовку фахівців до самостійної праці в лікувально-профілактичних закладах, навчити виконувати потрібні практичні навички: уміння діагностувати, лікувати, доглядати пацієнтів і здійснювати профілактичні заходи проти шкірних і венеричних хвороб. Навчальна дисципліна має на меті сформувати в студентів вміння і навички самостійно приймати рішення при загрозливих для життя людини станах в умовах діяльності ФАПУ, за непередбачених обставин.

Вироблення в студентів навичок обстеження та лікування пацієнтів, закріплення набутих теоретичних знань повинно здійснюватися на практичних заняттях у дерматологічних диспансерах, відділеннях, кабінетах під керівництвом викладачів.

Викладач повинен ознайомити студентів з основними принципами організації охорони здоров'я в Україні, організаційними принципами надання допомоги пацієнтам, хворим на шкірні та венеричні захворювання: статистичним обліком, основами гігієни і техніки безпеки праці медичних працівників фахових установ.

Теоретичні й практичні заняття потрібно пов'язувати з відповідними темами суміжних дисциплін, новими досягненнями науки і практики в дерматології та венерології.

Для активізації навчального процесу програма рекомендує застосовувати активні форми навчання (ділові ігри, завдання, тести та ін.), використовувати унаочнення та технічні засоби навчання (ТЗН).

На вивчення дисципліни навчальним планом передбачено 81 год, з них лекції — 9, навчальна практика під керівництвом викладача — 40, самостійна робота — 32 год. У програмі наведено перелік практичних навичок, якими студенти повинні оволодіти і вміти виконувати.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- основи санітарно-гігієнічного режиму шкірно-венерологічного диспансеру та організацію його роботи;
- основи етіопатогенезу, чинники ризику, клінічні ознаки, діагностику шкірних та венеричних хвороб;
- основні принципи лікування, правила догляду за хворими на шкірні та венеричні хвороби;
- профілактичні заходи та тактику медичного персоналу;
- культуру зовнішнього нагляду, поведінки медичного персоналу, утримання маніпуляційного та процедурного кабінетів у належних санітарних умовах;
- правила проведення люмінесцентної діагностики (лапою Вуда);
- правила збирання матеріалу з пухирців для дослідження на

- акантолітичні клітини (мазок-відбиток);
- правила збирання матеріалу для лабораторної діагностики на виявлення коростяного кліща;
- правила готування матеріалу для обстеження на бліду трепонему;
- правила збирання крові в дорослих і дітей на експрес-діагностику сифілісу;
- порядок підготовки пацієнта до пункції регіонального лімфатичного вузла;
- порядок підготовки пацієнта до люмбальної пункції та догляду за пацієнтом після її проведення;
- правила збирання виділень із сечівника, передміхурової залози, сім'яних пухирців, прямої кишки в чоловіків для обстеження на гонококи та трихомонади;
- правила збирання виділень із сечівника, піхви, каналу шийки матки, прямої кишки в жінок;
- правила збирання виділень із сечівника, піхви, каналу шийки матки, прямої кишки в дівчаток.

Студенти повинні вміти:

- зробити епідеміологічний аналіз у випадку шкірних та венеричних хвороб;
- здійснювати поточну та заключну дезінфекцію у вогнищі шкірних та венеричних хвороб;
- проводити різні форми санітарно-освітньої роботи;
- обстежувати членів родини та осіб, які контактували із хворими на шкірні та венеричні захворювання;
- виявляти джерело зараження;
- заповнювати екстрене повідомлення в разі виникнення шкірних і венеричних захворювань;
- проводити дезінфекцію предметів догляду, інструментів для обстеження та лікування хворих;
- проводити дезінфекцію шкіри рук медичного персоналу під час обслуговування хворих на шкірні та венеричні хвороби;
- збирати волосся, лусочки для обстеження на наявність патогенних грибів;
- ставити шкірні проби краплинним і компресним методами;
- брати, зберігати і транспортувати кров для дослідження на КСР, РІБТ і ВІЛ-інфекцію;
- робити внутрішньовенні, внутрішньом'язові, підшкірні та внутрішньошкірні ін'єкції;
- очищати вогнище ураження на шкірі для раціонального використання зовнішніх лікарських форм;
- застосовувати охолоджувальні примочки, вологовисихаючі пов'язки, дерматологічні компреси, збовтувальні суміші, пасти, олії;
- застосовувати мазі: змащувати частини тіла без пов'язок, накладати мазеві пов'язки і компреси, втирати мазі;
- накладати чистий іхтіол, пластир;
- робити епіляцію волосся при непаразитарному та паразитарному сикозі;
- обробляти здорову шкіру, яка оточує вогнище піодермії;
- обробляти піококові виразки;
- вживати заходів щодо профілактики мікротравм на підприємствах і в сільському господарстві та вміти обробити мікротравми для

- запобігання піодермії;
- складати план заходів щодо профілактики піодермії в дитячих закладах, пологових будинках, перукарнях;
 - готувати хворих з мікозами до застосування лікарських форм (постригти або видалити волосся, зняти кірочку, лусочки), дотримуючись при цьому техніки безпеки;
 - складати план заходів профілактики мікозів у лазнях, перукарнях, басейнах, душових, дитячих і лікувальних закладах, контролювати його виконання;
 - обробляти різними методами хворих на коросту та педикульоз;
 - складати план спільних протиепідемічних заходів у випадку паразитарних захворювань (школи, дитячий садок, дезстанції, санітарно-епідеміологічної станції та ін.);
 - розробляти план заходів щодо внутрішньолікарняної профілактики поширення ВІЛ-інфекції;
 - складати рекомендації щодо профілактики СНІДу для персоналу лабораторій, донорських і фельдшерсько-акушерських пунктів;
 - застосовувати примочки при ускладнених твердих шанкерах;
 - промивати сечівник у чоловіків, проводити інстиляцію в сечівник, накладати зігрівальний компрес при епідидиміті, вводити бужі, роботи масаж передміхурової залози;
 - промивати сечівник у жінок, проводити інстиляцію в сечівник, спринцювати піхву, робити піхвові ванночки, змазувати канал шийки матки.

Студенти мають бути поінформовані про:

- моральну та юридичну відповідальність за розголошення професійної таємниці;
- моральну та юридичну відповідальність за виконання лікарських призначень;
- особливості догляду за хворими на заразні шкірні та венеричні хвороби і правила поведінки медичного персоналу щодо профілактики профзахворювань.

Після вивчення дисципліни проводиться диференційований залік.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	<i>Вступ.</i> Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри. Загальні питання етіології і патогенезу шкіри. Методи обстеження хворого. Питання деонтології в практиці дерматовенеролога. Принципи загального та місцевого лікування при шкірних хворобах. Побічна дія лікарських засобів	7	1	4	2
2	Основи охорони праці в галузі	2			2
3	Дерматит, токсикодермія, екзема. Нейродерматоз, професійні захворювання шкіри	9	1	4	4
	Розділ 1. Шкірні хвороби нез'ясованої етіології				
4	Червоний плоский лишай, дерматит Дюрінга, псоріаз, рожевий лишай	7	1	4	2
5	Пухирцеві захворювання. Колагенози. Хвороби волосся, сальних і потових залоз шкіри. Новоутворення шкіри	7	1	4	2
	Розділ 2. Інфекційні та паразитарні захворювання шкіри				
6	Гноячкові захворювання	9	1	4	4
7	Дерматомікози. Дерматозоонози, вірусні дерматози. Туберкульоз шкіри	9	1	4	4
	Розділ 3. Венеричні хвороби				
8	Сифіліс. Первинний період сифілісу. Вторинний період сифілісу. Загальна характеристика перебігу сифілісу	7	1	4	2
9	Третинний період сифілісу, природжений сифіліс. Діагностика, лікування, контроль вилікування хворих на сифіліс. Організація боротьби з венеричними хворобами	7	1	4	2
10	Гонорея в чоловіків, жінок і дітей. Захворювання, що передаються статевим шляхом: СНІД, хламідіоз, трихомоніаз та ін.	9	1	4	4
	Розділ 4. Профілактика шкірних і венеричних хвороб				
11	Питання диспансеризації	8		4	4
	Усього	81	9	40	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Анатомія, фізіологія шкіри.
2. Методи дослідження хворого, що застосовуються в дерматології.
3. Принципи загального та місцевого лікування в разі шкірних хвороб.
4. Види інструктажів з техніки безпеки.
5. Проведення заходів інфекційної безпеки та інфекційного контролю.
6. Індивідуальні засоби захисту під час проведення протисифілітичної терапії венеричним хворим.
7. Професійні захворювання шкіри.
8. Клінічні ознаки дерматиту Дюрінга.
9. Клінічні ознаки пухирчатки.
10. Пухирцеві захворювання шкіри, колагенози.
11. Клінічні різновиди новоутворень шкіри.
12. Гноячкові захворювання шкіри.
13. Дерматомікози.
14. Туберкульоз шкіри.
15. Загальна характеристика перебігу сифілісу.
16. Організація боротьби з венеричними хворобами.
17. Організація боротьби із захворюваннями, що передаються статевим шляхом:
 - СНІДом;
 - хламідіозом;
 - трихомоніазом.
18. Профілактика шкірних і венеричних хвороб.
19. Організація боротьби з венеричними хворобами.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри. Загальні питання етіології і патогенезу хвороб шкіри. Методи обстеження хворого. Питання деонтології в практиці дерматовенеролога. Принципи загального та місцевого лікування при шкірних хворобах. Побічна дія лікарських засобів

ЛЕКЦІЯ

Дерматовенерологія як самостійна клінічна дисципліна: її зміст, завдання, методи. Тісний зв'язок дерматовенерології з педіатрією, терапією, інфекційними хворобами, хірургією тощо.

Основні етапи розвитку дерматовенерології.

Анатомія і фізіологія шкіри. Будова шкіри, потових і сальних залоз, волосся, нігтів. Особливості будови і фізіології шкіри, слизових оболонок у дитячому і старечому віці.

Гігієна шкіри.

Причини виникнення шкірних хвороб та їх загальна симптоматологія. Первинні і вторинні елементи шкірної висипки. Питання деонтології в клініці шкірних і венеричних хвороб.

Загальне та місцеве, дієтичне, фізіотерапевтичне, санітарно-курортне, індивідуальне та комплексне лікування. Вплив умов праці та побуту на перебіг дерматозів.

Складові загального лікування: десенсибілізуювальні препарати, протигістамінні засоби, імунопрепарати, антибіотики, гормони, вітаміни, фізіотерапевтичні засоби, дієта тощо. Очищення ураженої шкіри від лусочок, гною, решток мазі та ін.

Фармацевтичні форми місцевого лікування: примочки, присипки, збовтувальні мікстури, мазі, медичні мила, пластирі, аерозолі та дерматологічні компреси. Основні зовнішні засоби, які застосовують у дерматології: антисептичні, антипаразитичні, фунгіцидні, в'язучі, редуруючі, кератолітичні, протисвербіжні, розсмоктувальні, припікальні, фотозахисні, фотосенсибілізуювальні.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методика обстеження пацієнтів. Обстеження пацієнтів для виявлення первинних і вторинних патологічних елементів. Характеристика елементів, їх динаміка. Збирання анамнезу, з'ясування моментів, що зумовили виникнення захворювання. Обстеження загального стану пацієнта (внутрішніх органів, нервової системи, огляд шкірних покривів).

Методи обстеження пацієнтів: пальпація, діаскопія, зскрібання елементів висипки, проведення шкірних тестів, обстеження больової, тактильної і температурної чутливості, визначення ізоморфної реакції, характеру дермографізму.

Лабораторне обстеження: бактеріологічне, бактеріоскопічне, патогістологічне, імунологічне, серологічне, цитологічне та гістоморфологічне дослідження ушкоджених тканин.

Питання деонтології серед медичного персоналу. Збереження лікарської таємниці.

Повноцінна психологічна підготовка і всебічне обстеження пацієнта —

важлива передумова успішної терапії. Загальні принципи: індивідуальне й комплексне лікування, раціональний режим і дієта, загальне лікування в комплексі із зовнішнім, санітарно-курортним.

Ознайомлення з роботою фізіотерапевтичного кабінету, процедурної, маніпуляційної, гігієнічні вимоги. Засвоєння техніки внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних і внутрішньошкірних ін'єкцій. Аутогемотерапія. Очищення вогнища дерматозу і підготовка шкіри до застосування зовнішніх лікарських форм. Дезінфекція шкіри навколо вогнища.

Застосування охолоджувальних примочок, вологовисихаючих пов'язок, дерматологічних компресів, збовтувальних сумішей (бовтанок), паст, мазей, олій. Змазування без пов'язки, втирання мазі, накладання маzewої пов'язки. Накладання чистого іхтіолу. Правила їх зберігання. Відповідальність медичного персоналу за виконання лікарських призначень.

Виконання різних методик дезінфекції. Курортне лікування. Основні кортикостероїдні мазі і креми. Показання й протипоказання, ускладнення в разі застосування кортикостероїдних засобів.

Практичні навички:

- робити пальпацію, діаскопію, зскрібати елементи висипки;
- ставити шкірні тести;
- перевіряти больову, тактильну і температурну чутливість;
- визначати ізоморфну реакцію;
- оцінювати характер дермографізму;
- засвоїти техніку:
 - внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних і внутрішньошкірних ін'єкцій;
 - очищення вогнища дерматозу і підготовки шкіри до застосування зовнішніх лікарських форм;
 - дезінфекції прилеглої шкіри;
 - застосування охолоджувальних примочок, вологовисихаючих пов'язок, дерматологічних компресів, збовтувальних сумішей (бовтанок), паст, мазей, олій;
 - змазування без пов'язки, втирання мазі, накладання чистого іхтіолу, пластиру.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Анатомія, фізіологія шкіри.
2. Методи дослідження, що застосовуються в дерматології.
3. Загальне та місцеве лікування в разі шкірних хвороб.

Тема 2. Основи охорони праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Види інструктажів з охорони праці та техніки безпеки.
2. Проведення інфекційної безпеки та інфекційний контроль.
3. Індивідуальні засоби захисту під час проведення протисифілітичної терапії венеричним хворим.

Тема 3. Дерматит, токсикодермія, екзема. Нейродерматоз, професійні захворювання шкіри

ЛЕКЦІЯ

Дерматит. Класифікація, етіологія, клінічна картина, лікування і догляд за хворими. Токсикодермія. Причина виникнення, клінічна картина. Синдром Лайєлла (гострий епідермальний некроліз). Лікування, догляд за шкірою і слизовими оболонками. Стадії перебігу екзематозного процесу. Клінічні форми екземи. Лікування, догляд. Професійні дерматози. Чинники ризику. Клінічні форми, дані, які підтверджують діагноз: клінічна картина, локалізація, виникнення у зв'язку з виконанням роботи і поліпшення після її припинення. Позитивні шкірні проби. Принципи профілактики професійних дерматозів. Кропив'янка. Набряк Квінке. Нейродерміт, шкірний свербіж. Клінічна картина, лікування, догляд за хворими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих з алергійними захворюваннями шкіри. Принципи обстеження, лікування, догляд за хворими. Ознайомлення із заходами профілактики професійних дерматозів на промислових підприємствах і в сільському господарстві. Професійний відбір, чинники ризику. Методика проведення шкірних проб (краплинний і компресний методи). Контроль за проведенням профілактичних оглядів. Вимоги до працевлаштування хворих із професійним захворюванням шкіри. Заходи щодо профілактики професійного дерматиту й екземи в медичних працівників.

Практичні навички:

- проводити шкірні проби (краплинним і компресним методами);
- проводити санітарно-освітню роботу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Професійні захворювання шкіри.

Розділ 1. Шкірні хвороби нез'ясованої етіології

Тема 4. Червоний плоский лишай, дерматит Дюрінга, псоріаз, рожевий лишай

ЛЕКЦІЯ

Червоний плоский лишай, клінічна картина, ушкодження слизових оболонок. Лікування. Догляд за хворими. Дерматит Дюрінга.

Псоріаз, зимова і літня форми. Клінічна картина, перебіг: прогресивна, стаціонарна, регресивна стадії. Ушкодження нігтьових пластинок і суглобів. Лікування. Догляд за хворими. Рожевий лишай, клінічна картина, лікування, догляд за хворими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ і огляд хворих із червоним плоским лишаєм. Клінічна картина, лікування, догляд за хворими. Огляд хворих на псоріаз. Особливості перебігу прогресивної стаціонарної і регресивної стадії. Значення трьох феноменів

(стеаринової плями, термінальної плівки, краплинної кровотечі) для діагностики псоріазу.

Рожевий лишай, клінічна картина. Лікування, догляд за хворими.

Практичні навички:

- визначати псоріатичну тріаду, біодози УФО;
- застосовувати мазі (змазування без пов'язки).

САМОСТІЙНА РОБОТА

Клінічні ознаки дерматиту Дюрінга.

Тема 5. Пухирцеві захворювання. Колагенози. Хвороби волосся, сальних і потових залоз шкіри. Новоутворення шкіри

ЛЕКЦІЯ

Пухирчатка, герпетиформний дерматит (дерматит Дюрінга). Причини виникнення, лікування.

Червоний вовчак, його клінічні форми. Значення фоточутливості і вогнищ інфекції в патогенезі переходу хронічного червоного вовчака в системне захворювання. Профілактичні заходи для хворих на червоний вовчак: протирецидивне лікування, перехід на роботу з поля в приміщення, зміна праці з надлишком інсоляції на підприємстві. Обов'язкове використання хворими фотозахисних засобів.

Вогнищева склеродермія. Клінічна картина, принципи лікування, профілактика.

Етіопатогенез захворювань волосся, сальних і потових залоз шкіри. Чинники, які зумовлюють виникнення цих захворювань.

Себорея. Клінічні різновиди (рідка, густа, змішана). Прості юнацькі вугри. Деонтологічні та косметичні аспекти, проблеми. Клінічна картина, діагностика, лікування, профілактика.

Гіпергідроз загальний і місцевий. Клінічні прояви, лікування, догляд за хворими та профілактика. Новоутворення шкіри. Етіологія, патогенез, чинники ризику новоутворень шкіри. Передракові захворювання (лейкоплакія, хейліт, гіперкератоз, хвороба Боуена).

Доброякісні та злоякісні пухлини шкіри. Методи лікування і профілактика пухлин шкіри. Значення диспансеризації населення в профілактиці злоякісних пухлин. Санітарно-освітня робота.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ і огляд хворих із дерматозами цієї групи. Догляд за хворими. Особливості догляду за слизовою оболонкою ротової порожнини при пухирчатці.

Взяття мазків-відбитків з дна ерозії. Йодна проба: нашкірна і загальна при діагностиці дерматиту Дюрінга.

Практичні навички:

- взяти мазки-відбитки з дна ерозії;
- виконати йодну пробу;
- провести санітарно-освітню роботу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Клінічні ознаки пухирчатки.
2. Пухирцеві захворювання шкіри, колагенози.
3. Клінічні різновиди новоутворень шкіри.

Розділ 2. Інфекційні та паразитарні захворювання шкіри

Тема 6. Гноячкові захворювання

ЛЕКЦІЯ

Етіологія, чинники ризику. Класифікація, клінічна картина, лікування, догляд за хворими. Особливості піодермії в дітей. Профілактика поширення піодермії. Профілактика піодермії в дитячих закладах, пологових будинках, перукарнях. Боротьба з глибокою піодермією на підприємствах і в сільському господарстві.

Під час проведення занять слід користуватися чинними наказами та інструкціями МОЗ України, які регламентують роботу закладів охорони здоров'я, дають змогу сформулювати необхідні вміння та навички для запобігання небезпечним станам та їх ліквідації під час виконання професійних обов'язків.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ і огляд хворих з різними формами піодермії в стаціонарі та під час поліклінічного прийому. Використання в навчальному процесі муляжів, діапозитивів, таблиць. Засвоєння способів комплексного, загального й місцевого лікування (етіологічне, патогенетичне, симптоматичне). Специфічна та неспецифічна імунотерапія. Епіляція волосся при непаразитарному (стафілококовому) сикозі. Догляд за хворими.

Оброблення здорової шкіри, яка оточує вогнище піодермії. Підготовка ураженого місця до застосування зовнішніх лікарських форм. Оброблення піококових виразок. Дієта. Догляд за дітьми, хворими на піодермію. Оброблення пелюшок. Профілактика піодермії в дитячих закладах, пологових будинках, перукарнях, на підприємствах і серед робітників сільського господарства. Профілактика мікротравм на виробництві. Оброблення мікротравм. Складання плану боротьби з піодермією на виробництві та в сільському господарстві.

Практичні навички:

- проводити епіляцію волосся при непаразитарному сикозі;
- обробляти здорову шкіру, яка оточує вогнища піодермії;
- готувати уражене місце до застосування зовнішніх лікарських форм;
- обробляти піококові виразки;
- здійснювати профілактику мікротравм на підприємствах і в сільському господарстві;

- обробляти мікротравми;
- складати план заходів профілактики піодермії на виробництві, в сільському господарстві, в дитячих закладах, пологових будинках, перукарнях;
- проводити санітарно-освітню роботу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гноячкові захворювання шкіри.

Тема 7. Дерматомікози. Дерматозоонози, вірусні дерматози. Туберкульоз шкіри

ЛЕКЦІЯ

Актуальність вивчення медичним персоналом дерматомікозів. Класифікація дерматомікозів: кератомікоз, трихомікоз, епідермомікоз, глибокий мікоз, кандидоз. Види грибів-збудників. Джерела і шляхи зараження людини. Чинники ризику.

Кератомікоз, різнокольоровий лишай, еритразма. Клінічна картина, догляд за хворими, профілактика.

Трихомікози: мікроспорія, трихофітія, фавус. Епідеміологія, чинники ризику, клінічні різновиди, лікування, догляд за хворими та профілактичні заходи. Значення люмінесцентної діагностики в профілактиці мікроспорії. Поточна і заключна дезінфекція. Демонстрація відеофільму “Трихомікози в дітей”.

Мікози стоп. Чинники ризику. Епідеміологія, клінічні різновиди (сквамозна, інтєртригіозна, дезгидротична форми).

Пахвинна епідермофітія. Оніхомікоз. Лікування, догляд за хворими. Профілактичні заходи: профілактика мікозу в лазнях, басейнах, душових, педикюрних кабінетах. Індивідуальна профілактика.

Кандидози. Основні клінічні форми. Ушкодження слизових оболонок шкіри та її придатків. Кандидози у хворих на ВІЛ-інфекцію. Лікування, основні профілактичні заходи.

Етіологія, шляхи поширення, клінічна картина корости. Лікування хворих на коросту (бензилбензоатом, за методом Дем'яновича, сірчаними мазями).

Педикульоз, клінічна картина, профілактика.

Вірусні захворювання. Етіологія. Чинники ризику. Клінічні прояви простого пухирцевого та оперізувального лишая, лікування та профілактика.

Етіологія, класифікація, лікування, догляд за хворими та профілактика бородав, контагіозного моллюска.

Туберкульоз шкіри, шляхи поширення інфекції на шкіру. Локалізовані і десиміновані різновиди шкірного туберкульозу. Основні ознаки, діагностика і лікування.

Поняття про лепру. Заходи у вогнищі інфекції. Профілактика. Охорона праці медичного працівника під час догляду за хворими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ та огляд хворих, використання в навчальному процесі муляжів, таблиць, слайдів з дерматомікозами. Трихомікози. Ознайомлення студентів з

епідеміологією, чинниками ризику, інкубаційним періодом, клінічними різновидами трихомікозів. Лабораторна діагностика (мікроскопічна, культуральна, люмінесцентна). Проведення збирання патологічного матеріалу для лабораторного дослідження (волосся, нігтів, лусочок, scuтол). Методика підготовки хворого до застосування лікарських форм (підстригання, ручна епіляція волосся, видалення кірочок). Техніка безпеки при цьому. Загальна і місцева терапія при трихомікозах. Методи дезінфекції у відділенні дерматомікозів, дезінфекція інструментарію, шапочок, білизни. Поточна і заключна дезінфекція у вогнищі. Методика масових профілактичних оглядів у дитячих закладах, роль люмінесцентної діагностики.

Епідермофітія. Епідеміологія, чинники ризику, клінічні різновиди. Збирання матеріалу з нігтів, шкіри, оболонки пухирця для лабораторного дослідження. Методи лікування, догляд за шкірою стоп. Дезінфекція взуття. Профілактика мікозу в лазнях, душових, перукарнях.

Індивідуальна профілактика. Показ та огляд хворих з різнокольоровим лишаєм, еритразмою, кандидозом. Клінічна картина, лікування, догляд за хворими, профілактика.

Показ та огляд хворих із коростою та педикульозом. Лабораторна діагностика корости. Епідеміологія й особливості клінічної картина та перебігу корости у дітей.

Вивчення правил і техніки оброблення хворих на коросту бензилбензоатом, за методом Дем'яновича, сірчаними мазями. Правила оброблення хворих дітей.

Лікування пацієнтів після укусів комах. Складання плану комплексних заходів у вогнищі корости і педикульозу, поточна і заключна дезінфекція.

Методи дезінфекції одягу, білизни хворих на коросту, предметів, які оточують пацієнта.

Профілактика корости в школах, дошкільних закладах, гуртожитках. Відпрацювання спільних профілактичних заходів при паразитарних захворюваннях (школа, дитячий садок, дезінфекційна та санітарно-епідеміологічна станції та ін.). Санітарно-освітня робота.

Вірусні дерматози. Демонстрація слайдів, муляжів, таблиць, показ та огляд хворих із пухирцевим та оперізувальним лишаєм, чинники ризику, що зумовлюють підвищення активності вірусу. Лікування, догляд за хворими, профілактика. Особливості перебігу герпесу у хворих на ВІЛ-інфекцію. Контагіозний моллюск. Клінічна картина, лікування, догляд за хворими і профілактика, особливо в дитячих закладах.

Практичні навички:

- збирати патологічний матеріал для лабораторного дослідження (волосся, нігтів, лусочок, scuтол);
- проведення люмінесцентної діагностики;
- підготувати хворого до застосування лікарських форм (підстригання волосся, видалення кірочок). Техніка безпеки;
- застосовувати методи дезінфекції у відділенні дерматомікозів:
 - дезінфекція інструментарію;
 - дезінфекція шапочок і білизни;
 - поточна і заключна дезінфекція у вогнищі інфекції;
 - дезінфекція взуття при мікозах стоп;
- збирати матеріал для лабораторної діагностики паразитарних захворювань;
- дотримуватися техніки оброблення хворих на коросту бензилбензоатом,

- за методом Дем'яновича, сірчаними мазями;
- складати комплекс заходів у вогнищі корости й педикульозу;
- проводити остаточну та заключну дезінфекцію;
- застосовувати методи дезінфекції білизни хворих на коросту, їхнього одягу, предметів, які оточують пацієнта;
- відпрацьовувати спільні заходи при паразитарних захворюваннях (школа, дитячий садок, дезінфекційна та санітарно-епідеміологічна станція та ін.);
- проводити санітарно-освітню роботу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Дерматомікози.
2. Туберкульоз шкіри.

Розділ 3. Венеричні хвороби

Тема 8. Сифіліс. Первинний період сифілісу. Вторинний період сифілісу. Загальна характеристика перебігу сифілісу

ЛЕКЦІЯ

Уявлення про венеричні хвороби, їх класифікації. Джерела та шляхи поширення. Сифіліс: етіологія, загальний перебіг, класифікація, імунитет, інкубаційний період, його тривалість.

Первинний період сифілісу: твердий шанкр (ерозивний та виразковий), регіональний лімфаденіт, лімфангіт. Атипові та ускладнені тверді шанкри. Критерії діагностики. Диференціальна діагностика первинного періоду сифілісу.

Профілактика. Заходи неспецифічної профілактики. Дослідження для виявлення інфікованих осіб. Тестування донорів.

Вторинний період сифілісу. Термін появи ознак, продромальний період. Вторинний свіжий, латентний і рецидивний сифіліс. Клінічні особливості стадій. Клінічні прояви на шкірі та слизових оболонках. Системи, які залучаються в процес при вторинному сифілісі (внутрішні органи, опорно-руховий апарат, нервова система). Класичні серологічні реакції при вторинному сифілісі. Заразливість хворих у цей період, небезпека їх для оточення. Діагностика вторинного сифілісу.

Охорона праці медичного працівника під час догляду хворих на сифіліс.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих з проявами первинного сифілісу. Використання в навчальному процесі муляжів, фотографій, слайдів. Вивчення методів дезінфекції рук медичного працівника під час обстеження хворих на сифіліс. Засвоєння техніки взяття матеріалу для дослідження на бліду трепонеми. Ознайомлення студентів з мікроскопічною діагностикою збудника сифілісу. Деонтологічні аспекти при обстеженні хворих на сифіліс.

Огляд хворих з проявами вторинного сифілісу. Використання в навчальному процесі муляжів, таблиць, фотографій, слайдів. Участь студентів у виконанні лікувальних процедур: внутрішньом'язове введення пеніциліну та його дюрантних форм, вітамінів. Проведення дезінфекції інструментарію та

предметів, з якими стикався хворий.

Практичні навички:

- застосовувати примочки при ускладнених твердих шанкерах;
- збирати матеріал для дослідження на бліду трепонему;
- виконувати пункцію регіонального лімфатичного вузла;
- обробляти шкіру рук після огляду хворих;
- оброблення предметів, з якими контактував хворий на сифіліс;
- володіти технікою взяття, зберігання та транспортування крові дорослих і дітей для обстеження на КСР, а також взяття крові на експрес-діагностику;
- засвоїти техніку внутрішньом'язових ін'єкцій пеніциліну та його дюрантних форм.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальна характеристика перебігу сифілісу.

Тема 9. Третинний період сифілісу, природжений сифіліс. Діагностика, лікування, контроль вилікування хворих на сифіліс. Організація боротьби з венеричними хворобами

ЛЕКЦІЯ

Третинний період сифілісу. Термін появи ознак, особливості перебігу. Ураження шкіри, слизових оболонок, внутрішніх органів, кісток, нервової системи. Уявлення про спинні сухоти, прогресивний параліч. Показники серологічних реакцій, зокрема РІБТ.

Природжений сифіліс. Роль матері в передачі сифілісу дитині. Результати вагітності у жінок, хворих на сифіліс: викидень, передчасні пологи, мертвонародження, народження хворої на сифіліс дитини.

Періоди природженого сифілісу: сифіліс плода, ранній, пізній сифіліс плода. Системи, які залучаються в патологічний процес при природженому сифілісі: шкіра, слизові оболонки, внутрішні органи, опорно-руховий апарат та нервова системи. Достовірні та ймовірні ознаки пізнього природженого сифілісу. Дистрофія. Профілактика природженого сифілісу: обов'язковість дворазового проведення комплексних серологічних реакцій у всіх вагітних, детальне описування під час з'ясування акушерського анамнезу. Заходи боротьби з природженим сифілісом, які проводяться в жіночій консультації та в пологових будинках.

Значення клінічних проявів, даних анамнезу, результатів клінічного, мікроскопічного, серологічного досліджень у діагностиці сифілісу.

Лабораторна діагностика: мікроскопічна, серологічна (КСР, РІБТ, мікрореакції). Клінічне оцінювання серологічних реакцій при первинному, третинному, природженому, прихованому сифілісі. Серологічне обстеження вагітних і оцінювання його результатів.

Ознайомлення з основними принципами лікування хворих на сифіліс. Уявлення про методи (схеми) лікування: хронічний переміжний і перманентний. Критерії вилікування та прогноз при сифілісі. Гігієна й режим хворого на сифіліс. Правила зняття з обліку.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих, використання в навчальному процесі муляжів, слайдів, фотографій, малюнків з атласу з проявами третинного та природженого сифілісу. Причини переходу сифілісу в третинний період. Клінічні особливості перебігу третинного періоду. Третинний активний сифіліс: горбиковий і гумозний. Ураження слизових оболонок, кісток, суглобів. Вісцеральний сифіліс. Сифіліс нервової системи. Особливості перебігу сифілісу у хворих на алкоголізм і наркоманію. Третинний латентний сифіліс. Прогноз третинного періоду сифілісу. Підготовка хворого до люмбальної пункції.

Залежність тяжкості перебігу природженого сифілісу в дитини від тривалості сифілітичної інфекції матері. До яких наслідків призводить наявність сифілісу у вагітної.

Діагностика природженого сифілісу. Необхідність ретельного клінічного та серологічного обстеження дитини та матері. Сифіліс плода (мимовільний аборт, передчасні пологи), ранній природжений сифіліс у дитини.

Використання в навчальному процесі муляжів, слайдів, таблиць із сифілітичною пухирчаткою. Догляд за хворими дітьми. Особливості протиепідемічних заходів.

Клінічні особливості перебігу раннього та пізнього природженого сифілісу. Пізній природжений сифіліс. Достовірні (тріада Гетчінсона) та ймовірні ознаки пізнього природженого сифілісу. Диференціальна діагностика з токсоплазмозом і СНІДом.

Ознайомлення з роботою серологічної лабораторії. Вивчення техніки взяття, збереження і транспортування крові для серологічних реакцій.

Засвоєння техніки внутрішньом'язових інфекцій пеніциліну та його дюрантних форм. Лікування хворих на сифіліс перманентним методом. Симптоматика ускладнень. Невідкладна допомога при цьому.

Практичні навички:

- вивчити техніку взяття крові в дорослих і дітей для проведення КСР, РІБТ, мікрореакції;
- готувати хворих до люмбальної пункції;
- доглядати за хворими після люмбальної пункції;
- засвоїти техніку взяття, зберігання і транспортування крові для проведення КСР, РІБТ;
- вивчити техніку взяття крові на мікрореакцію;
- засвоїти особливості догляду за хворими на сифіліс;
- проводити поточну дезінфекцію у венерологічному відділенні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Організація боротьби з венеричними хворобами.

Тема 10. Гонорея в чоловіків, жінок і дітей. Захворювання, що передаються статевим шляхом: СНІД, хламідіоз, трихомоніаз та ін.

ЛЕКЦІЯ

Збудник гонореї. Умови та шляхи передачі інфекції. Побутове зараження дівчаток. Інкубаційний період. Класифікація гонореї за тривалістю

(свіжа, хронічна), за перебігом (гостра, підгостра, торпідна), з урахуванням локалізації ураження.

Клінічні симптоми захворювання в чоловіків, жінок і дітей. Особливості перебігу гонореї на сучасному етапі: малосимптомний і торпідний перебіг, поєднання з хламідійною, мікоплазмозною, трихомоніазною інфекцією, стійкість до антибіотиків. Ускладнення. Вплив на дітородну функцію. Бактеріоскопічна та бактеріологічна діагностика. Двосклянкова проба сечі. Інструментальні дослідження. Принципи загального та місцевого лікування хворих на гонорею (антибіотики, сульфаніламід, імунотерапія, промивання, інстиляції, масаж, вагінальні ванночки, фізіотерапевтичне лікування). Критерії вилікування, прогноз. Вплив хронічного алкоголізму та наркоманії на перебіг гонореї. Профілактика гонореї. Деонтологічні проблеми проведення профілактичних заходів. Інфекції, які передаються статевим шляхом і з переважним ураженням сечових і статевих органів: трихомоніаз, уrogenітальний хламідіоз, інфекції з переважним ураженням інших органів, СНІД.

Етіологія: клінічні прояви, методи діагностики, лікування, догляд за хворими та профілактика трихомоніазу й уrogenітального хламідіозу в чоловіків, жінок, дівчаток.

Етіологія, клінічні прояви на шкірі у хворих на ВІЛ-інфекцію. Саркома Капоші. Клінічна картина, лікування, правила догляду за хворими. Деонтологічні та юридичні аспекти роботи медичного персоналу з пацієнтами, які належать до групи ризику, та ВІЛ-інфікованими. Внутрішньолікарняна профілактика поширення ВІЛ-інфекції. Особиста профілактика. Санітарно-освітня робота.

Складання плану заходів внутрішньолікарняної профілактики поширення ВІЛ-інфекції. Складання рекомендацій профілактики СНІДу для медичного персоналу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих на гонорею (чоловіків, жінок, дітей) у стаціонарі та на амбулаторному прийомі. Засвоєння студентами методики обстеження хворих; взяття матеріалу із сечівника, піхви, каналу шийки матки, бартолінових залоз у жінок; із сечівника, піхви, прямої кишки в дівчаток, із сечівника, передміхурової залози, сім'яних пухирців, прямої кишки в чоловіків; двосклянкова проба.

Засвоєння методики промиванням сечівника, інстиляції в сечівник, накладання зігрівального компресу і суспензії при епідидиміті, введення бужів, масаж передміхурової залози і сім'яних пухирців, спринцювання піхви, піхвові ванночки, змазування каналу шийки матки

Ін'єкції гонококової вакцини, аутогемотерапія. Суворе дотримання правил асептики й антисептики при виконанні маніпуляцій. Критерій вилікування. Методи провокації. Важливість для профілактики гонореї виявлення гонорейної інфекції у гінекологічних хворих (хронічний запальний процес, дисменорея, неплідність).

Показ хворих, використання в навчальному процесі муляжів, таблиць, діапозитивів з трихомоніазом та уrogenітальним хламідіозом. Ознайомлення з клінічними проявами, методами діагностики, доглядом за пацієнтами. Деонтологічні аспекти роботи з такими пацієнтами.

Правила роботи зі зразками крові, біологічними рідинами, екскреторними та секреторними виділеннями пацієнтів. Транспортування зараженої ВІЛ-інфекцією крові. Знищення предметів, забруднених кров'ю і екскретами

пацієнтів. Складання плану заходів внутрішньолікарняної профілактики поширення ВІЛ-інфекції.

Рекомендації з профілактики СНІДу для персоналу лабораторій, працівників офтальмологічних і хірургічних відділень, донорських пунктів.

Практичні навички:

- засвоїти техніку взяття виділень із сечівника і передміхурової залози, сім'яних пухирців, прямої кишки для обстеження на гонококи в чоловіків;
- засвоїти техніку взяття мазків із сечівника, каналу шийки матки, прямої кишки в жінок;
- засвоїти техніку взяття мазків із сечівника, піхви і прямої кишки в дівчаток;
- проводити промивання сечівника;
- проводити інстиляції в сечівник;
- накладати зігрівальний компрес і суспензорій при епідидиміті;
- вводити бужі;
- засвоїти техніку взяття виділень із сечівника, піхви й каналу шийки матки для дослідження на трихомонади;
- засвоїти правила роботи зі зразками крові, біологічними рідинами, екскреторними і секреторними виділеннями хворих на ВІЛ-інфекцію;
- засвоїти правила транспортування зараженої ВІЛ-інфекцією крові;
- дотримуватися особистої профілактики;
- проводити санітарно-освітню роботу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Організація боротьби із захворюваннями, що передаються статевим шляхом:
 - СНІДом;
 - хламідіозом;
 - трихомоніазом.

Розділ 4. Профілактика заразних шкірних і венеричних хвороб

Тема 11. Питання диспансеризації

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Диспансеризація. Спеціалізована шкірно-венерологічна мережа: Харківський науково-дослідний інститут дерматології та венерології, шкірно-венерологічні кафедри медичних інститутів та університетів України, обласні, міські, районні шкірно-венерологічні диспансери, пункти особистої профілактики венеричних хвороб.

Ознайомлення студентів із функціональними підрозділами шкірно-венерологічних закладів. Форми обліку хворих: форма 25, 25-О, 30-О, 065-065-1 та ін. Методи виявлення джерела зараження, контактів. Зв'язок диспансеру із санітарно-епідеміологічною станцією, ветеринарною службою. Роль жіночих консультацій у профілактиці природженого сифілісу, гонореї, трихомоніазу, СНІДу.

Форми та методи санітарної освіти. Збереження таємниці діагнозу

медичним персоналом. Специфіка опитування пацієнтів про інтимні сторони життя, особливості розпитування родини (допустима інформація). Юридичне значення медичної документації. Сифіліс і шлюб. Патронажна робота. Медичні профілактичні огляди та їх значення в профілактиці поширення шкірних і венеричних хвороб.

Контрольне обстеження хворих на шкірні та венеричні хвороби після закінчення лікування. Критерії вилікування і термін зняття з обліку.

Практичні навички:

- засвоїти навички роботи з документацією шкірно-венерологічного диспансеру;
- засвоїти деонтологічні аспекти взаємовідносин з хворими на заразні шкірні та венеричні хвороби та колегами по роботі;
- засвоїти форми санітарно-освітньої роботи.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Профілактика шкірних і венеричних хвороб.
2. Організація боротьби з венеричними хворобами.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Уміння робити пальпацію, діаскопію, зскрібати елементи висипу.
2. Ставити шкірні тести.
3. Перевіряти больову, тактильну і температурну чутливість.
4. Визначати ізоморфну реакцію.
5. Оцінювати характер дермографізму.
6. Засвоєння техніки:
 - внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних і внутрішньошкірних ін'єкцій;
 - очищення вогнища дерматозу і підготовки шкіри до застосування зовнішніх лікарських форм;
 - дезінфекція прилеглої шкіри;
 - застосування охолоджувальних примочок, вологовисихаючих пов'язок, дерматологічних компресів, збовтувальних сумішей (бовтанок), паст, мазей, олій;
 - змазування без пов'язки, втирання мазі, накладання чистого іхтіолу, пластиру.
7. Проведення шкірних проб (краплинним і компресним методами).
8. Санітарно-освітня робота.
9. Визначення псоріатичної тріади, біодози УФО.
10. Застосування мазі (змазування без пов'язки).
11. Взяття мазків-відбитків з дна ерозії.
12. Виконання йодної проби.
13. Санітарно-освітня робота.
14. Епіляція волосся при непаразитарному сикозі.
15. Оброблення здорової шкіри, яка оточує вогнища піодермії.
16. Підготовка ураженого місця до застосування зовнішніх лікарських форм.
17. Оброблення піококових виразок.
18. Профілактика мікротравм на підприємствах і в сільському господарстві.
19. Оброблення мікротравм.
20. Складання плану заходів профілактики піодермії на виробництві, в сільському господарстві, дитячих закладах, пологових будинках, перукарнях.
21. Санітарно-освітня робота.
22. Збирання патологічного матеріалу для лабораторного дослідження (волосся, нігтів, лусочок, scuтол).
23. Люмінесцентна діагностика.
24. Підготовка хворого до застосування лікарських форм (підстригання волосся, видалення кірочок). Техніка безпеки.
25. Методи дезінфекції у відділенні дерматофікозів:
 - дезінфекція інструментарію;
 - дезінфекція шапочок і білизни;
 - поточна і заключна дезінфекція у вогнищі інфекції;
 - дезінфекція взуття при мікозах стоп.
26. Санітарно-просвітня робота.
27. Збирання матеріалу для лабораторної діагностики паразитарних захворювань.
28. Техніка оброблення хворих на коросту бензилбензоатом, за методом Дем'яновича, сірчаними мазями.

29. Складання комплексних заходів у вогнищі корости і педикульозу.
30. Поточна і заключна дезінфекція.
31. Методи дезінфекції білизни хворих на коросту, їхнього одягу, предметів, які оточують пацієнта.
32. Відпрацювання спільних заходів при паразитарних захворюваннях (школа, дитячий садок, дезінфекційна і санітарно-епідеміологічна станції та ін.).
33. Санітарно-освітня робота.
34. Застосування примочок при ускладнених твердих шанкерах.
35. Взяття матеріалу для дослідження на бліду трепонему.
36. Пункція регіонального лімфатичного вузла.
37. Оброблення шкіри рук після огляду хворих.
38. Оброблення предметів, з якими контактував хворий.
39. Техніка взяття, зберігання та транспортування крові дорослих і дітей для обстеження на КСР, а також взяття крові на експрес-діагностику.
40. Засвоєння техніки внутрішньом'язових ін'єкцій пеніциліну та його дюрантних форм.
41. Оброблення шкіри рук і предметів, з якими контактував хворий.
42. Техніка взяття крові в дорослих і дітей для обстеження на КСР, РІБТ, мікрореакції.
43. Підготовка хворих до люмбальної пункції.
44. Догляд за хворими після люмбальної пункції.
45. Техніка взяття, зберігання і транспортування крові на КСР, РІБТ.
46. Техніка взяття крові на мікрореакцію.
47. Засвоєння особливостей догляду за хворими на сифіліс.
48. Поточна дезінфекція у венерологічному відділенні.
49. Взяття виділень із сечівника і передміхурової залози, сім'яних пухирців, прямої кишки для обстеження на гонококи в чоловіків.
50. Взяття мазків із сечівника, каналу шийки матки, прямої кишки в жінок.
51. Взяття мазків із сечівника, піхви і прямої кишки в дівчаток.
52. Промивання сечівника.
53. Інстиляція в сечівник.
54. Накладання зігрівального компресу і суспензорію при епідидиміті.
55. Уведення бужів.
56. Взяття виділень із сечівника, піхви і каналу шийки матки для дослідження на трихомонади.
57. Засвоєння правил роботи зі зразками крові, біологічними рідинами, екскреторними і секреторними виділеннями хворих на ВІЛ-інфекцію.
58. Засвоєння правил транспортування зараженої ВІЛ-інфекцією крові.
59. Особиста профілактика.
60. Санітарно-освітня робота.
61. Засвоєння навичок при роботі з документацією шкірно-венерологічного диспансеру.
62. Засвоєння деонтологічних аспектів взаємовідносин із хворими на заразні шкірні та венеричні хвороби та колегами по роботі.
63. Форми санітарно-освітньої роботи.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

Шкірні хвороби

1. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.
2. Зовнішні та внутрішні чинники виникнення шкірних хвороб.
3. Суб'єктивні й об'єктивні ознаки шкірних хвороб.
4. Первинні морфологічні елементи шкірного висипу.
5. Вторинні морфологічні елементи.
6. Принципи загального та місцевого лікування хворих на шкірні хвороби.
7. Дерматит.
8. Токсикодермія.
9. Екзема.
10. Професійні дерматози.
11. Кропив'янка.
12. Нейродерміт.
13. Атопічний дерматит.
14. Псоріаз.
15. Червоний плоский лишай.
16. Герпетиформний дерматит Дюрінга.
17. Вульгарна пухирчатка.
18. Червоний вовчак.
19. Вогнищева склеродермія.
20. Себорея.
21. Злоякісні пухлини.
22. Стафілодермія.
23. Стрептодермія.
24. Кератомікоз.
25. Трихомікоз.
26. Епідермофітія.
27. Кандидоз.
28. Короста.
29. Вошивість.
30. Бородавки.
31. Контагіозний моллюск.
32. Оперізувальний лишай.
33. Простий міхурцевий лишай.

Венеричні хвороби

1. Захворювання, які передаються статевим шляхом (трихомоніаз, СНІД, хламідіоз).
2. Сифіліс, етіологія, шляхи й умови зараження, загальний перебіг.
3. Первинний період сифілісу.
4. Атипові форми твердого шанкера.
5. Ускладнення твердого шанкера.
6. Вторинний період сифілісу, його класифікація, загальна характеристика перебігу.
7. Вторинний свіжий сифіліс.
8. Вторинний рецидивний сифіліс.
9. Третинний період сифілісу, його класифікація, загальна характеристика перебігу.
10. Третинний горбиковий сифіліс.

11. Гумозний сифіліс.
12. Поняття про нейросифіліс.
13. Природжений сифіліс.
14. Природжений сифіліс ранній.
15. Природжений сифіліс пізній.
16. Діагностика сифілісу — клінічна, бактеріоскопічна, серологічна.
17. Критерії діагностики та вилікування сифілісу.
18. Гонорея, етіологія, епідеміологія, класифікація.
19. Клінічна картина гонореї в чоловіків.
20. Клінічна картина неускладненої та ускладненої гонореї в жінок.
21. Особливості клінічного перебігу гонореї в дівчаток.
22. Принципи лікування хворих на гонорею.
23. Особиста профілактика венеричних хвороб на пунктах противенерологічної допомоги.
24. Роль шкірно-венерологічного диспансеру в профілактиці заразних шкірних і венеричних хвороб.
25. Деонтологія в дерматовенерології.
26. Основи санітарно-гігієнічного режиму у шкірно-венерологічному диспансері та організація його роботи.
27. Епідеміологічний анамнез, його значення в діагностиці та профілактиці заразних шкірних і венеричних хвороб.
28. Методи поточної і заключної дезінфекції у вогнищі заразних шкірних і венеричних хвороб.
29. Методи санітарно-освітньої роботи.
30. Профілактичні та протиепідемічні заходи у вогнищі заразних шкірних і венеричних хвороб.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Симптоматика шкірних хвороб. Основні методи діагностики і лікування.
2. Алергійні захворювання.
3. Захворювання нез'ясованої етіології.
4. Дерматомікози, дерматозоонози. Вірусні дерматози.
5. Гноячкові захворювання.
6. Сифіліс первинний і вторинний.
7. Сифіліс третинний і природжений.
8. Гонорея. Хвороби, що передаються статевим шляхом (хламідіоз, трихомоніаз та ін.)

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Дудченко М.О. Шкірні та венеричні хвороби. — Вінниця: Нова книга, 2007.

Коляденко В.Г., Степаненко В.І., Федорич П.В., Скляр С.І. Шкірні та венеричні хвороби. — Вінниця: Нова книга, 2005.

Новосад Л.С., Лабінський Р.В., Каденко О.А. та ін. Шкірні та венеричні хвороби. — К.: Здоров'я, 2002.

Новосад Л.С., Лабінський Р.В., Каденко О.А. та ін. Шкірні та венеричні хвороби. — К.: Медицина, 2006.

Савчак В., Галникіна С. Практична дерматологія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1991.

Шегедин М.Б., Зайченко М.М. Медсестринство в дерматології і венерології: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008. — 120 с.

Шегедин М.Б., Нужна Т.О. Дерматологія, венерологія та клінічна оцінка результатів лабораторних досліджень: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 504 с.

Додаткова

Зайченко М.М., Зайченко Л.О. Шкірні та венеричні хвороби. — К. Здоров'я, 2004.

Савчак В., Галникіна С. Хвороби, що передаються статевим шляхом. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.

Скачко Г.Г. ВІЛ/СНІД. Профілактика. Лікування. Реабілітація. — К.: Медицина, 2006. — 192 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ІНФЕКТОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ІНФЕКТОЛОГІЯ

Укладач

Г.В. Фоменко — викладач вищої категорії Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії санітарно-гігієнічних дисциплін Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного від 07 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної циклової комісії терапії Івано-Франківського базового медичного коледжу від 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Л.В. Мороз — доктор мед. наук, завідувач кафедри інфекційних хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

О.А. Гнатюк — завідувачка відділення інфекційних хвороб Вінницької територіальної центральної районної лікарні, лікар вищої категорії;

Ф.В. Кузик — канд. мед. наук, заступник директора з навчальної роботи Чернівецького базового медичного коледжу БДМУ.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Інфектологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Інфекційні хвороби є однією з найчастіших причин смертності та інвалідності та посідають перше місце серед причин тимчасової втрати працездатності. Успіх боротьби з інфекційними хворобами залежить від багатьох чинників (соціальних, економічних, науково-технічних тощо), а також значною мірою від кваліфікації медичних працівників усіх ланок, які повинні оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками.

Навчальна мета дисципліни “Інфектологія” — підготувати сучасного медичного працівника, який володів би клінічним мисленням і, працюючи в умовах ФАПу або швидкої допомоги, здатний був би встановити ранній точний діагноз, призначити лікування, організувати і провести профілактичні та протиепідемічні заходи.

Викладання повинно ґрунтуватися на сучасних стандартах освіти і мати тісний зв'язок з іншими дисциплінами.

Під час викладання теоретичної частини слід акцентувати увагу на основних чинних наказах та інструктивних листах МОЗ України, сучасному стані інфекційної захворюваності в регіоні, Україні і світі, етіолого-епідеміологічних даних, класифікації, особливостях сучасного перебігу інфекційних хвороб, методах лабораторної діагностики, лікуванні, профілактичному спрямуванні роботи фельдшера. Засвоєння тем контролюється на навчальній практиці під керівництвом викладача.

Навчальну практику доцільно проводити в інфекційному стаціонарі, інфекційному відділенні поліклініки. Особливу увагу приділяють режиму роботи медичного персоналу в інфекційних відділеннях різного профілю, особистій безпеці медичного персоналу. Під час практичного тренінгу звертають увагу студентів на всі етапи маніпуляцій (підготовка до маніпуляції, техніка маніпуляції, дезінфекція або утилізація медичного обладнання). Особливу увагу приділяють спілкуванню пацієнта і медичного працівника, вихованню милосердя і відповідальності. Практичний тренінг і вдосконалення професійних умінь студентів проводиться в умовах тренажерного залу в позааудиторний час.

Велике значення надається самостійній роботі студентів, метою якої є поглиблення і систематизація знань, закріплення і вдосконалення практичних навичок, вивчення сучасних аспектів і проблем медицини. Організація і планування самостійної роботи студентів передбачає надання джерел інформації і застосування сучасних методів і технологій навчання. З цією метою циклова комісія створює методичні рекомендації і методичні розробки тем, винесених на самостійне опрацювання. Потрібно широко застосовувати інформаційні технології: електронні підручники, комп'ютерні навчальні програми, програмований контроль, відеофільми, слайди тощо.

Після закінчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- основи етіології, епідеміології, патогенезу, клінічні ознаки захворювання, ускладнення, методи діагностики, особливості лікування і догляду за хворими;
- організацію інфекційної служби, санітарний і протиепідемічний режим

- інфекційних відділень різного профілю;
- функції та особливості роботи амбулаторної служби. Правила оформлення екстреного повідомлення. Принципи диспансерного спостереження за реконвалесцентами;
- тактику медичного персоналу при карантинних інфекціях;
- правила особистої безпеки медичних працівників.

Студенти повинні вміти:

- діагностувати різні інфекційні хвороби та їх ускладнення, оцінювати тяжкість стану хворого;
- збирати епідеміологічний анамнез, виявляти та оцінювати основні симптоми, які є критеріями тяжкості при невідкладних станах, проводити контроль за показниками геодинаміки, дихання, за кількістю введеної рідини та виділень хворого;
- організувати ізоляцію та госпіталізацію інфекційного хворого;
- правильно збирати, зберігати та транспортувати різні матеріали (кров, сечу, спинномозкову рідину, харкотиння) для відповідних лабораторних досліджень, суворо дотримуючись правил особистої безпеки;
- зберігати, вводити та утилізувати біологічні імунні засоби;
- готувати пацієнта до інструментальних досліджень;
- надавати першу невідкладну допомогу в разі критичних, невідкладних станів та знати патогенез їх виникнення;
- дотримуватися правил протиепідемічного режиму;
- здійснювати догляд за хворими, вчасно повідомляти лікарів про зміни опорних симптомів хвороби, виникнення невідкладних станів, одночасно здійснювати профілактичні заходи щодо внутрішньолікарняного поширення інфекцій (у тому числі й власного інфікування);
- дотримуватися правил морально-етичних і деонтологічних норм в інфектології.

Студенти мають бути поінформовані про:

- сучасний стан інфекційної захворюваності в регіоні, Україні, світі;
- основні накази та інструктивні листи МОЗ України.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Загальна частина				
1	Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби	1	1	—	
2	Організація і режим інфекційної служби	4	—	4	
3	Основи профілактики інфекційних хвороб	7	1	4	2
4	Методи діагностики інфекційних хвороб	8	2	4	2
5	Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими	8	2	4	2
6	Охорона праці в галузі	2	—	—	2
	Спеціальна частина				
	Розділ 1. Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передавання				
7	Черевний тиф. Паратифи А і В	8	1	4	3
8	Шигельоз	8	1	4	3
9	Холера	9	2	4	3
10	Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз	8	1	4	3
11	Ботулізм	8	1	4	3
12	Вірусні гепатити	9	2	4	3
	Розділ 2. Захворювання з переважно повітряно-краплинним механізмом передавання				
13	Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції	9	2	4	3
14	Герпесвірусні інфекції	4	1	—	3
15	Інфекційний мононуклеоз. Ангіна	8	1	4	3
16	Дифтерія	9	2	4	3
17	Менінгококова інфекція	9	2	4	3
	Розділ 3. Захворювання з переважно трансмісивним механізмом передавання				
18	Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. Висипний тиф. Хвороба Брілла	8	1	4	3
19	Геморагічні гарячки	8	1	4	3
20	Малярія	9	2	4	3
	Розділ 4. Захворювання з переважно рановим та інокуляційним механізмами передавання				
21	ВІЛ-інфекція	9	2	4	3
22	Сказ	9	2	4	3
23	Бешиха	8	1	4	3
24	Правець	8	1	4	3
25	Лептоспіроз	8	1	4	3
	Розділ 5. Захворювання з переважно множинним механізмом передавання				
26	Бруцельоз	8	1	4	3
27	Чума. Туляремія	9	2	4	3
28	Сибірка	9	2	4	3
29	Токсоплазмоз	4	2	—	2
	Усього	216	40	100	76

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові

методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Кабінет інфекційних захворювань: структура, обладнання, медична документація, основні завдання.
2. Організація та проведення щеплень.
3. Інструментальні методи: ректороманоскопія, спинномозкова пункція, УЗД.
4. Загальні правила догляду за інфекційними хворими.
5. Фізіотерапевтичні методи лікування пацієнтів з інфекційними хворобами.
6. Охорона праці в галузі. Дотримання техніки безпеки під час роботи в інфекційному відділенні. Дотримання правил під час роботи з інфікованим матеріалом.
7. Клініко-епідеміологічна характеристика паратифів А і В. Лікування і догляд за хворими. Профілактика паратифів.
8. Шигельоз. Диференціальна діагностика шигельозу. Принципи лікування хворих.
9. Холера. Диференціальна діагностика холери. Режим роботи медичного персоналу в госпіталі для хворих на холеру.
10. Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз. Диференціальна діагностика захворювань.
11. Ботулізм. Диференціальна діагностика. Невідкладна допомога хворому на ботулізм.
12. Вірусний гепатит С. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
13. Вірусний гепатит D. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
14. Вірусний гепатит E. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
15. ГРВІ. Загальна характеристика групи. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні ознаки. Ускладнення. Діагностика. Диференційна діагностика. Принципи лікування. Показання до госпіталізації. Профілактичні засоби в домашніх умовах та в умовах ФАПу. Заходи в осередку.
16. Вітряна віспа. Клініко-епідеміологічні особливості перебігу. Класифікація. Патогенез захворювання. Ускладнення. Наслідки захворювання. Діагностика. Особливості лікування та профілактика.
17. Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Характеристика ангін за характером змін мигдаликів: катаральна, фолікулярна, лакунарна, некротично-виразкова ангіна Симановського—Плаута—Венсана. Діагностика ангіни, методи обстеження хворих. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика.
18. Дифтерія. Диференціальна діагностика дифтерії. Невідкладна допомога при дифтерійному крупі.
19. Менінгококова інфекція. Диференціальна діагностика. Невідкладна допомога при інфекційно-токсичному шоку, набряку головного мозку.
20. Хвороба Брілла. Особливості перебігу. Підстави для встановлення діагнозу. Диференціальна діагностика.
21. Кримська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.
22. Омська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез

- захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.
23. Ускладнення малярії (малярійна кома, гемоглобінурійна гарячка, розрив селезінки).
 24. ВІЛ-інфекція. Захворюваність на СНІД у певному регіоні. Сучасні методи специфічної діагностики. Принципи лікування хворих.
 25. Сказ. Особливості догляду за хворими. Лікування. Принципи профілактики.
 26. Бешіха. Особливості клінічного перебігу. Диференціальна діагностика.
 27. Правець. Диференціальна діагностика. Принципи лікування. Профілактика правця.
 28. Лептоспіроз. Диференціальна діагностика. Догляд за хворими.
 29. Бруцельоз. Диференціальна діагностика. Значення поетапного лікування: лікарня, курорт, поліклініка.
 30. Туляремія. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Класифікація клінічних форм. Перебіг різних форм хвороби. Методи дослідження в діагностиці захворювання: бактеріологічний, серологічний, біологічний, алергологічний. Лікування. Засоби етіотропної дії. Профілактика. Значення вакцинації та умови її застосування.
 31. Сибірка. Диференціальна діагностика. Принципи лікування.
 32. Токсоплазмоз. Набутий та природжений токсоплазмоз. Ускладнення токсоплазмозу.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби

ЛЕКЦІЯ

Поняття про інфекцію, інфекційний процес, інфекційні хвороби. Ознаки інфекційних хвороб:

- наявність специфічного етіологічного чинника;
- заразливість;
- циклічність перебігу;
- розвиток імунітету.

Міжнародна класифікація інфекційних хвороб та адаптована до Міжнародних вимог класифікація Л.В. Громашевського.

Клінічні форми інфекційних хвороб.

Роль професійних чинників, чинників навколишнього середовища у виникненні та клінічному перебігу інфекційних хвороб.

Тема 2. Організація і режим інфекційної служби

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з організацією та режимом роботи інфекційної лікарні (відділення). Приймальне відділення, його улаштування, режим роботи та функції: діагностика хвороби; взяття матеріалу для дослідження; санітарне оброблення хворих; надання першої допомоги; заповнення документації.

Улаштування та організація роботи інфекційного відділення. Протиепідемічний режим інфекційних відділень різного профілю.

Правила роботи медичного персоналу інфекційної лікарні. Використання індивідуальних засобів захисту медичного персоналу. Медична етика та деонтологія.

Практичні навички:

- заповнювати термінові повідомлення в санепідемстанцію (СЕС) про наявність інфекційного захворювання, харчового, гострого та професійного захворювання;
- заповнювати журнал обліку інфекційних хвороб;
- проводити прийом і санітарне оброблення хворих;
- готувати робочі розчини відповідних дезінфекційних засобів;
- готувати до роботи процедурний кабінет;
- проводити дезінфекцію, передстерилізаційне оброблення медичних інструментів;
- проводити поточну і заключну дезінфекцію при різних інфекційних захворюваннях;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з медичними інструментами, кров'ю та іншими біологічними рідинами організму.

Тема 3. Основи профілактики інфекційних хвороб

ЛЕКЦІЯ

Поняття про епідемічний процес, епідемічний осередок, спорадичну захворюваність, епідемію, пандемію.

Джерело інфекції. Профілактичні заходи в осередку.

Механізми і чинники передачі збудників інфекційних хвороб. Вплив на шляхи і чинники передачі інфекції.

Сприйнятливий колектив. Учення про імунітет. Вплив на сприйнятливість організму.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Профілактичні заходи, спрямовані на різні ланки епідеміологічного процесу:

- запобігання появі або ліквідація джерела збудника інфекції;
- запобігання можливості реалізації чи виключення механізму передачі збудника;
- створення або підвищення рівня імунітету населення.

Організація і проведення профілактичних щеплень. Препарати, що їх застосовують для імунізації, правила їх зберігання; протипоказання до проведення щеплень.

Кабінет інфекційних захворювань: структура, обладнання, медична документація, основні завдання. Забезпечення своєчасного і раннього виявлення інфекційних хворих. Диспансерне спостереження за особами, що перехворіли. Аналіз динаміки інфекційної захворюваності. Розроблення і здійснення заходів щодо підвищення якості та ефективності діагностики, лікування і профілактики інфекційних хвороб.

Практичні навички:

- виявляти інфекційного хворого;
- визначати строки нагляду та ізоляції за контактними у вогнищі заразних інфекційних захворювань;
- проводити епідемічне обстеження у вогнищі інфекційної хвороби;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з пацієнтами та інфекційним матеріалом;
- визначати показання і протипоказання до вакцинації, проводити щеплення, запобігати ускладненням унаслідок щеплення;
- проводити роботу серед населення з питань профілактичної медицини.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Кабінет інфекційних захворювань: структура, обладнання, медична документація, основні завдання.
2. Організація та проведення щеплень.

Тема 4. Методи діагностики інфекційних хвороб

ЛЕКЦІЯ

Принципи ранньої діагностики інфекційних хвороб.

Клінічна діагностика. Значення клінічного та епідеміологічного анамнезу. Поняття про основні симптоми та синдроми інфекційних хвороб.

Об'єктивне обстеження: зовнішній вигляд хворого, оцінювання свідомості, положення, поведінки, зміна шкіри і слизових оболонок; обстеження по системах органів.

Попередній діагноз.

Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Значення загальноклінічних, специфічних і додаткових методів дослідження.

Дотримання етики та деонтології під час роботи з хворим.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Організація проведення обстеження інфекційних хворих. Виділення симптомів (вирішальних, опорних, загальноінфекційних) і синдромів (інтоксикаційний, діарейний, гепатолієнальний, менінгеальний).

Складання навчальної історії хвороби.

Ознайомлення з основними методами об'єктивного обстеження.

Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики.

Обов'язки медичного персоналу під час взяття патологічного матеріалу від хворого для лабораторних досліджень крові, сечі, калу, жовчі, цереброспінальної рідини. Значення клінічної та біохімічної лабораторної діагностики для підтвердження діагнозу. Методи інструментальної діагностики: ректороманоскопія, спинномозкова пункція, УЗД.

Практичні навички:

- збирати скарги хворих, анамнез захворювання, анамнез життя, епідеміологічний анамнез;
- оцінювати загальний стан пацієнта;
- проводити огляд шкіри, підшкірної основи;
- проводити огляд (обстеження) периферичних лімфатичних вузлів;
- вимірювати температуру тіла;
- підраховувати частоту дихання;
- досліджувати властивості пульсу;
- вимірювати артеріальний тиск;
- проводити поверхневу та глибоку пальпацію живота;
- проводити взяття інфікованого матеріалу від хворого для бактеріологічного та бактеріоскопічного дослідження;
- проводити взяття крові для серологічних досліджень;
- проводити внутрішньошкірну алергійну (діагностичну) пробу;
- проводити взяття матеріалу від хворих з підозрою на особливо небезпечні інфекції;
- аналізувати результати досліджень крові, сечі;
- виписувати направлення для лабораторного дослідження;
- готувати інфекційних хворих до інструментальних методів дослідження.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Інструментальні методи: ректороманоскопія, спинномозкова пункція, УЗД.

Тема 5. Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими

ЛЕКЦІЯ

Лікувально-охоронний режим і його вплив на перебіг і наслідки інфекційної хвороби.

Дієтотерапія.

Принципи комплексного лікування:

- етіотропне: антибактеріальні, противірусні засоби, антипротозойні препарати;
- імунотерапія: значення сироваток, імуноглобулінів, анатоксинів і вакцин для лікування інфекційного хворого; методика введення сироваток за методом Безредки;
- патогенетичне: протизапальні, десенсибілізувальні, дезінтоксикаційні засоби;
- симптоматичне лікування;
- лікування індивідуальне.

Значення алергологічного анамнезу. Можливі побічні реакції на лікарські засоби. Правила введення антибіотиків.

Анафілактичний шок, його симптоми і лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Принципи комплексного та індивідуального лікування інфекційного хворого.

Ознайомлення з основними групами етіотропних, патогенетичних лікувальних засобів. Правила їх зберігання та введення. Заповнення листків призначення. Призначення лікарських засобів з пояснюванням механізму їх дії. Робота на медичному посту та в процедурному кабінеті. Значення чіткого виконання лікарських призначень, дотримання правил асептики й антисептики, дотримання правил техніки безпеки під час роботи з медичними інструментами, обладнанням, кров'ю та біологічними рідинами організму.

Закріплення навичок догляду за хворими в інфекційному відділенні.

Організація лікувального харчування, види дієт.

Практичні навички:

- оформлювати листи призначень;
- роздавати лікарські засоби хворим з пояснюванням механізму їхньої дії;
- надавати невідкладну допомогу в разі анафілактичного шоку;
- проводити туалет хворим;
- доглядати за шкірою, порожниною рота хворих;
- годувати тяжкохворих;
- розводити і розраховувати дози антибіотиків;
- проводити внутрішньом'язове, внутрішньовенне, струминне введення фармакологічних засобів;
- збирати й заповнювати одноразові системи для внутрішньовенних вливань;
- проводити внутрішньовенне краплинне введення фармакологічних засобів;
- проводити підшкірні ін'єкції;
- вводити гетерологічні сироватки;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з пацієнтами та

інфікованим матеріалом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Загальні правила догляду за інфекційними хворими.
2. Фізіотерапевтичні методи лікування хворих на інфекційні хвороби.

Тема 6. Охорона праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Дотримання техніки безпеки під час роботи в інфекційному відділенні.
2. Дотримання правил під час роботи з інфікованим матеріалом.

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ 1. Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передавання

Тема 7. Черевний тиф. Паратифи А і В

ЛЕКЦІЯ

Етіологія та епідеміологія *черевного тифу*. Патогенез захворювання. Типові клінічні ознаки. Ускладнення специфічні і неспецифічні. Методи лабораторної діагностики. Диференціальна діагностика. Основні принципи лікування і догляду за хворим. Профілактика ускладнень. Критерії виписування, тривалість спостереження за реконвалесцентами. Профілактика черевного тифу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методика обстеження хворого на кишкові інфекції. Ознайомлення з основними симптомами хвороби. Диференціальна діагностика з іншими гарячковими захворюваннями. Невідкладна медична допомога при кишковій кровотечі, перфорації виразки, колапсі. Взяття інфікованого матеріалу для бактеріологічного обстеження. Догляд за хворими. Дієтотерапія. Організація профілактичних заходів у вогнищі.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- визначати опорні симптоми під час огляду хворого;
- зображувати температурну криву хворого на черевний тиф;
- підраховувати і записувати пульс відносно рівня температури тіла;
- брати й висівати кров для виділення гемокультури бактерій черевного тифу;
- брати, транспортувати і висівати кал для виділення бактерій черевного тифу;
- збирати і висівати сечу;
- проводити дуоденальне зондування та посів жовчі для виділення бактерій черевного тифу;

- брати кров з вени хворого для серологічних реакцій;
- знати діагностику і тактику медичного персоналу під час кишкової кровотечі, перфорації виразки кишки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Паратифи А і В. Клініко-епідеміологічна характеристика паратифів А і В. Лікування і догляд за хворими. Профілактика паратифів.

Тема 8. Шигельоз

ЛЕКЦІЯ

Етіологія та епідеміологія *шигельозу*. Основи патогенезу. Класифікація клінічних форм хвороби. Опорні симптоми. Характеристика випорожнень хворого на дизентерію. Лабораторна діагностика. Принципи лікування хворого. Критерії виписування хворих із стаціонару, диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика шигельозу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з найважливішими ознаками шигельозу. Характер випорожнень хворого і патологічних домішок. Методика опитування і огляду хворих на кишкову інфекцію. Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики. Взяття інфікованого матеріалу на бактеріологічне дослідження. Підготовка хворих до ректороманоскопії. Участь у проведенні ректороманоскопії. Диференціальна діагностика шигельозу. Ознайомлення із принципами лікування хворих на шигельоз. Основні групи специфічних засобів. Роль дієтотерапії в лікуванні хворих. Критерії виписування реконвалесцентів із стаціонару.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- оцінювати характер випорожнень хворого;
- збирати і висівати інфікований матеріал від хворого на поживні середовища;
- оформляти направлення до бактеріологічної лабораторії;
- готувати хворого до ректороманоскопії.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Диференціальна діагностика шигельозу
2. Принципи лікування хворих на шигельоз.

Тема 9. Холера

ЛЕКЦІЯ

Сучасна епідеміологічна характеристика *холери* як карантинної інфекції. Етіологія та епідеміологія. Основи патогенезу. Клінічні ознаки холери. Методи лабораторної діагностики. Експрес-діагностика. Правила взяття і транспортування інфікованого матеріалу до лабораторії.

Диференціальна діагностика холери, принципи лікування. Первинна і компенсаторна регідратація. Застосування антибіотиків. Особливості догляду за хворим. Критерії виписування зі стаціонару. Диспансерне спостереження. Профілактичні заходи в осередку.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з режимом роботи холерного госпіталю. Диференціальна діагностика холери.

Тактика медичного працівника в разі виявлення хворого на холеру. Призначення первинної і компенсаторної регідратаційної терапії.

Правила взяття інфікованого матеріалу для проведення бактеріологічного дослідження.

Протиепідемічний режим.

Підготовка і проведення лекцій з профілактики холери для населення і пацієнтів інфекційного відділення.

Практичні навички:

- обстежувати хворого з урахуванням особливостей збирання епідеміологічного анамнезу;
- проводити об'єктивне обстеження: огляд обличчя, шкіри. Визначати ступінь зневоднення організму;
- збирати випорожнення, блювотні маси хворого на холеру та транспортувати матеріал до лабораторії;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом;
- вживати профілактичних заходів в осередку.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Диференціальна діагностика холери.
2. Режим роботи медичного персоналу в госпіталі для хворих на холеру.

Тема 10. Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз

ЛЕКЦІЯ

Загальна характеристика хвороб із групи харчових токсикоінфекцій. Етіологія. Основи епідеміології. Патогенез. Клінічна симптоматика. Оцінювання ступеня дегідратації. Методи лабораторної діагностики. Принципи лікування. Роль регідратації і дезінтоксикації. Особливості догляду за хворим. Критерії виписування хворих зі стаціонару.

Сальмонельоз. Етіологія та епідеміологія. Основи патогенезу. Клінічні форми сальмонельозу. Основні ознаки хвороби. Методи лабораторної діагностики. Принципи лікування хворого. Показання до госпіталізації. Роль патогенетичної терапії. Критерії виписування хворих на сальмонельоз зі стаціонару, профілактичні заходи.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування і огляд хворого на сальмонельоз і харчові токсикоінфекції.

Оцінювання характеру випорожнень хворого на сальмонельоз, наявності патологічних домішок у випорожненнях.

Оцінювання ступеня дегідратації.

Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики. Взяття матеріалу на бактеріологічне дослідження.

Ознайомлення з основними лікарськими засобами для лікування хворих на сальмонельоз і харчові токсикоінфекції.

Надання невідкладної медичної допомоги хворому на сальмонельоз.

Надання невідкладної медичної допомоги хворому на харчові токсикоінфекції.

Проведення патогенетичної терапії.

Догляд за хворим.

Протиепідемічний режим. Критерії виписування зі стаціонару. Профілактичні заходи в осередку. Роль санітарно-гігієнічних знань серед населення у профілактиці сальмонельозу та харчових токсикоінфекцій. Підготовка і проведення лекцій з профілактики сальмонельозу та харчових токсикоінфекцій серед населення та пацієнтів інфекційного відділення.

Практичні навички:

- обстежувати хворого. Обґрунтовувати діагноз згідно з клініко-епідеміологічними даними;
- збирати випорожнення, блювотні маси, промивні води шлунка для дослідження на сальмонельоз;
- оцінювати тяжкість стану хворого, ступінь зневоднення організму;
- брати кров для серологічних реакцій;
- брати сечу для бактеріологічного дослідження;
- надавати невідкладну медичну допомогу хворим у разі харчових токсикоінфекцій і сальмонельозу;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Харчові токсикоінфекції (ХТІ). Диференціальна діагностика захворювань.
2. Сальмонельоз. Диференціальний діагноз.

Тема 11. Ботулізм

ЛЕКЦІЯ

Характеристика *ботулізму*, роль токсину ботулізму в патогенезі захворювання. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторні методи діагностики. Принципи лікування ботулізму: серо-, антибіотико-, патогенетична терапія. Профілактика ботулізму.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Опитування та огляд хворого на ботулізм.

Ознайомлення з основними методами специфічної лабораторної діагностики. Невідкладна медична допомога хворому на ботулізм

Методика введення протиботулінічної сироватки. Можливі

ускладнення серотерапії. Невідкладна медична допомога хворому з анафілактичним шоком.

Харчування хворого на ботулізм.

Догляд за хворим.

Роль дотримання правил домашнього консервування у профілактиці ботулізму.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез з урахуванням його особливостей при ботулізмі;
- об'єктивно обстежувати хворого: огляд і пальпація органів травлення, виявлення очних симптомів, перистальтика кишок;
- збирати блювотні маси, промивні води шлунка і випорожнення хворого для бактеріологічного дослідження, транспортувати матеріал у бактеріологічну лабораторію;
- ставити сифонну клізму;
- уводити протиботулінічну сироватку;
- надавати невідкладну медичну допомогу в разі ботулізму.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Ботулізм. Диференціальна діагностика.
2. Невідкладна допомога хворому на ботулізм.

Тема 12. Вірусні гепатити

ЛЕКЦІЯ

Загальна характеристика групи *вірусних гепатитів*. Особливості етіології. Епідеміологія. Патогенез вірусного гепатиту А. Типові варіанти переджовтрянничного періоду. Клінічні прояви. Ускладнення. Методи лабораторного дослідження: загальноклінічні, біохімічні, інструментальні, специфічні. Диференціальна діагностика. Принципи лікування хворих на вірусні гепатити. Роль режиму та дієтотерапії. Критерії виписування реконвалесцентів. Диспансерне спостереження.

Епідеміологічна характеристика вірусного гепатиту В. Основи патогенезу. Варіанти переджовтрянничного періоду. Групи ризику. Особливості перебігу. Ускладнення. Методи лабораторної діагностики: загальноклінічні, біохімічні, інструментальні, специфічні. Визначення австралійського антигену. Основні принципи лікування і догляду за хворими. Критерії виписування зі стаціонару. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика захворювання. Підготовка і проведення лекцій з профілактики вірусних гепатитів для населення і пацієнтів інфекційного відділення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методика обстеження хворих на вірусний гепатит: огляд хворих, виявлення найтиповіших ознак хвороби.

Характер випорожнень і сечі.

Пальпація печінки.

Особливості взяття, зберігання та доставки матеріалів на загальноклінічне, біохімічне та специфічне дослідження.

Ознайомлення з принципами дієто- і фітотерапії.

Роль стерилізації медичних інструментів у профілактиці вірусних гепатитів.

Передстерилізаційне оброблення медичних інструментів. Правила роботи з одноразовими шприцами.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- проводити огляд очей, склер, кон'юнктиви, ротової порожнини;
- проводити оцінювання сечі;
- оцінювати результати дослідження сечі;
- проводити пальпацію органів черевної порожнини;
- брати кров для біохімічних досліджень;
- брати кров на імуноферментний аналіз та полімеразну ланцюгову реакцію;
- діагностувати і надавати невідкладну допомогу при печінковій комі;
- проводити дезінфекцію, передстерилізаційне оброблення медичних інструментів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Вірусний гепатит С. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.

Вірусний гепатит D. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.

Вірусний гепатит E. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.

Розділ 2. Захворювання з переважно повітряно-краплинним механізмом передавання

Тема 13. Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції

ЛЕКЦІЯ

Грип. Визначення, історичні відомості, актуальність. Етіологія, мінливість та стійкість збудника. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна класифікація. Розвиток хвороби, катаральний та інтоксикаційний синдроми, ступінь тяжкості. Ускладнення.

Діагностика. Значення клініко-епідеміологічного анамнезу. Специфічна лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика.

Лікування. Показання до госпіталізації. Значення режиму, вимоги до ізоляції. Етіотропні засоби, їх характеристика, правила застосування. Патогенетичне та симптоматичне лікування. Лікування ускладнень грипу. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих з метою виявлення типових ознак групи хвороби.

Діагностика. Відпрацювання методики взяття матеріалу змиву з носоглотки, взяття мазків-відбитків для імунофлюоресценції.

Призначення лікування, догляду.

Режим медичного персоналу під час спілкування з хворими на грип та інші ГРВІ.

Профілактика грипу.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез при грипі та інших ГРВІ;
- проводити огляд очей, склер, кон'юнктиви;
- Перевіряти стан мозкових оболонок;
- отримувати змив зі слизової оболонки задньої стінки глотки, носа;
- брати матеріал для реакції імунофлюоресценції;
- брати кров для серологічного дослідження;
- уводити протигрипозний гамма-глобулін;
- розводити та інтраназально вводити лейкоцитарний інтерферон;
- надавати першу допомогу при гіпертермічному синдромі;
- надавати першу допомогу при больовому синдромі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гострі респіраторні вірусні інфекції. Загальна характеристика групи. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні ознаки. Ускладнення. Діагностика. Диференціальна діагностика. Принципи лікування. Показання до госпіталізації.
2. Профілактичні заходи в домашніх умовах та в умовах ФАПу. Заходи в осередку.

Тема 14. Герпесвірусні інфекції

ЛЕКЦІЯ

Герпесвірусні інфекції. Види герпесу. Простий герпес. Оперізувальний герпес. Етіологія. Епідеміологія. Сприйнятливність населення. Імунітет. Клінічні прояви герпесвірусних інфекцій, їхня характеристика.

Класифікація. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування хворих з різними клінічними формами герпесу. Показання до госпіталізації. Диспансеризація. Профілактика і заходи в осередку.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вітряна віспа. Клініко-епідеміологічні особливості перебігу. Класифікація. Патогенез захворювання. Ускладнення. Наслідки захворювання. Діагностика. Особливості лікування та профілактика.

Тема 15. Інфекційний мононуклеоз. Ангіна.

ЛЕКЦІЯ

Інфекційний мононуклеоз. Визначення хвороби, актуальність.

Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічний перебіг хвороби. Ускладнення. Діагностика. Опорні симптоми клінічної діагностики.

Специфічні зміни картини крові, серологічна діагностика.
Диференціальна діагностика.
Лікування. Догляд за хворими. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих на ангіну, інфекційний мононуклеоз з метою виявлення основних симптомів цих хвороб. Ознайомлення з технікою взяття матеріалу з носа і зів'яз на мікрофлору, транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію. Принципи лікування. Профілактика.

Практичні навички:

- проводити обстеження хворих на ангіну, інфекційний мононуклеоз;
- проводити обстеження периферичних лімфатичних вузлів;
- проводити огляд ротової порожнини;
- брати мазки із зів'яз, носа на бактеріологічне дослідження.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Характеристика ангіни за характером змін мигдаликів: катаральна, фолікулярна, лакунарна, некротично-виразкова ангіна Симановського—Плаута—Венсана. Діагностика ангіни, методи обстеження хворих. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика.

Тема 16. Дифтерія

ЛЕКЦІЯ

Дифтерія. Визначення хвороби, актуальність. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Класифікація дифтерії. Перебіг хвороби, симптоматика різних форм. Дифтерійний круп. Ускладнення. Специфічна діагностика. Лікування. Необхідність госпіталізації. Значення режиму. Специфічне лікування. Патогенетичне лікування. Правила виписування зі стаціонару.
Диспансеризація. Профілактика і протиепідемічні заходи.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих. Виявлення опорних симптомів.
Диференціальна діагностика.
Відпрацювання техніки взяття матеріалу з носа і зів'яз, транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію.
Відпрацювання методики введення сироватки за методом Безредки.
Профілактика. Лікувально-профілактичні заходи в осередку інфекції.
Спостереження за контактними особами.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- проводити обстеження периферичних лімфатичних вузлів;
- проводити огляд порожнини рота, носа;
- брати мазки із зів'яз, носа на бактеріологічне дослідження;
- надавати невідкладну медичну допомогу при дифтерійному крупі;

— уводити протидифтерійну антитоксичну сироватку.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Диференціальна діагностика дифтерії.
2. Невідкладна допомога при дифтерійному крупі.

Тема 17. Менінгококова інфекція

ЛЕКЦІЯ

Визначення хвороби, актуальність.

Етіологія. Епідеміологія. Клінічна класифікація. Симптоматика різних форм. Ускладнення.

Лабораторна діагностика, виділення збудника з носової частини горла, крові, спинномозкової рідини. Вимоги до транспортування патологічного матеріалу.

Принципи лікування. Особливості догляду за хворими. Етіотропне, патогенетичне лікування.

Диспансерне спостереження за реконвалесцентами.

Профілактика захворювання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих. Обґрунтування діагнозу різних варіантів менінгококової хвороби згідно з клініко-епідеміологічними даними. Виявлення менінгеальних симптомів.

Ознайомлення з методами лабораторної діагностики. Техніка виконання спинномозкової пункції. Підготовка хворого до спинномозкової пункції. Техніка взяття і посіву матеріалу з носоглотки на менінгокок.

Принципи лікування, ознайомлення з основними етіотропними та патогенетичними лікарськими засобами. Правила введення антибіотиків. Невідкладна медична допомога при інфекційно-токсичному шоку, набряку головного мозку. Особливості догляду за хворими. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Лікувально-профілактичні заходи в осередку інфекції.

Тактика фельдшера швидкої допомоги щодо хворих з генералізованими формами менінгококової хвороби.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- визначати основні клінічні ознаки менінгіту: ригідність потиличних м'язів, симптоми Брудзинського, Керніга;
- знати техніку взяття та посіву слизу з носа та зіва на менінгокок;
- готувати хворого і все необхідне до проведення люмбальної пункції, знати техніку виконання;
- транспортувати спинномозкову рідину в бактеріологічну лабораторію;
- надавати невідкладну медичну допомогу хворому при інфекційно-токсичному шоку на догоспітальному етапі;
- діагностувати коматозні стани;
- допомагати хворому з набряком головного мозку.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Менінгококова інфекція. Диференціальна діагностика.
2. Невідкладна медична допомога при інфекційно-токсичному шоку, набряку головного мозку.

Розділ 3. Захворювання з переважно трансмісивним механізмом передавання

Тема 18. Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. Висипний тиф. Хвороба Брілла

ЛЕКЦІЯ

Загальна характеристика трансмісивних інфекцій.

Висипний тиф. Визначення. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина (тривалість інкубаційного періоду, терміни появи висипу, характеристика висипу, симптоми ураження нервової системи, ускладнення).

Лікування етіотропне, патогенетичне. Особливості догляду. Диспансеризація. Особливості спостереження і робота в осередку.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення орієнтовних історій хвороби.

Догляд за хворими у гарячковому стані.

Лабораторна діагностика. Правила взяття крові для серологічного дослідження.

Принципи лікування хворих. Значення догляду.

Протиепідемічні заходи. Санітарне оброблення хворих. Способи боротьби з педикульозом. Робота в осередку в умовах ФАПУ.

Практичні навички:

- проводити огляд хворого. Виявляти і оцінювати висипку;
- оглядати хворого з метою виявлення педикульозу;
- проводити санітарне оброблення хворих на педикульоз;
- доглядати за хворим у гарячковому стані;
- здійснювати протиепідемічні заходи в осередку висипного тифу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Хвороба Брілла. Особливості її перебігу. Підстави для встановлення діагнозу. Диференціальна діагностика.

Тема 19. Геморагічні гарячки

ЛЕКЦІЯ

Загальна характеристика групи хвороб, нозології.

Геморагічна гарячка з нирковим синдромом. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина (інкубаційний період, основні клінічні синдроми, перебіг), диференціальна діагностика, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Особливості клініко-епідеміологічної діагностики геморагічних гарячок. Основи симптоматики ураження нирок при геморагічній гарячці із нирковим синдромом. Лабораторна діагностика. Лікування. Заходи в осередку.

Практичні навички:

- збирати епідеміологічний анамнез при геморагічних гарячках;
- брати кров для серологічного методу діагностики;
- доглядати за хворими з патологією нирок при ГГНС;
- дотримувати правил особистої безпеки медичного персоналу в оточенні хворого.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Кримська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.
2. Омська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.

Тема 20. Малярія

ЛЕКЦІЯ

Визначення захворювання, етіологія (типи збудників, їх особливості, цикл розвитку), епідеміологія, сучасні особливості, поширення захворювання. Патогенез. Клінічна картина малярії залежно від форми, зміни в організмі під час нападу та в період між нападами. Ускладнення малярії (малярійна кома, гемоглобінурійна гарячка, розрив селезінки). Методи діагностики (загальний аналіз крові, паразитоскопія). Лікування (групи протималярійних препаратів, особливості їх застосування). Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення орієнтовних історій хвороб, температурних кривих за різних форм малярії, обстеження хворих, збирання матеріалу для мікроскопічного методу діагностики. Догляд за хворими в гарячковому стані, призначення специфічного лікування, вивчення груп препаратів різного напрямку дії. Диспансеризація. Заходи в осередку. Виявлення джерела інфекції серед різних груп населення (осіб, які прибули з регіонів із тропічним кліматом), профілактичне лікування.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- обстежувати хворого;
- приготувати мазок і товсту краплю крові;
- замінити білизну (постільну та натільну);
- доглядати за хворими, що перебувають у гарячковому стані.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Ускладнення малярії (малярійна кома, гемоглобінурійна гарячка, розрив селезінки).

Розділ 4. Захворювання з переважно рановим та інокуляційним механізмами передавання

Тема 21. ВІЛ-інфекція

ЛЕКЦІЯ

Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Значення різних механізмів і шляхів поширення збудника. Клінічна картина. Тривалість інкубаційного періоду, основні синдроми, тривалість перебігу хвороби, наслідки.

Методи обстеження. Опортуністичні інфекції, їх значення в перебігу хвороби. Принципи лікування. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих з лімфаденопатією, зі зниженою масою тіла, запальними захворюваннями легень, мигдаликів тощо.

Обговорення основних клінічних синдромів та супутніх захворювань.

Значення епідеміологічного обстеження для діагностики захворювання.

Тест-системи для виявлення антитіл проти ВІЛ. Значення для діагностики.

Контингент, що підлягає обстеженню на СНІД.

Методи профілактики. Індивідуальна профілактика медичних працівників.

Практичні навички:

- обстежувати хворих;
- збирати епідеміологічний анамнез;
- дотримуватися принципів деонтології під час спілкування з хворими;
- проводити огляд периферичних лімфатичних вузлів;
- діагностувати первинні симптоми ВІЛ-інфекції;
- брати кров для серологічного методу дослідження;
- проводити дезінфекцію, передстерилізаційне оброблення медичних інструментів;
- застосовувати протиснідний набір;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Захворюваність на СНІД у певному регіоні.
2. Сучасні методи специфічної діагностики ВІЛ/СНІД.
3. Принципи лікування хворих.

Тема 22. Сказ

ЛЕКЦІЯ

Клініко-епідеміологічна характеристика *сказу*. Основні клінічні прояви хвороби. Лабораторна діагностика. Медична допомога хворому. Значення первинного оброблення вкушеної рани. Профілактика сказу серед населення. Профілактичні заходи в осередку.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з основними симптомами хвороби, формами перебігу. Обґрунтування діагнозу. Принципи лікування і догляду. Діагностика. Поведінка медичного персоналу. Профілактичні заходи в осередку.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- визначати основні клінічні симптоми;
- проводити первинне оброблення рани;
- уводити антирабічну вакцину;
- уводити антирабічний імуноглобулін.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Сказ. Особливості догляду та принципи лікування хворих. Профілактика.

Тема 23. Бешиха

ЛЕКЦІЯ

Клініко-епідеміологічна характеристика *бешихи*. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика захворювання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методика обстеження хворого.
Опитування і огляд хворого. Локальний огляд.
Діагностика. Диференціальна діагностика бешихи.
Принципи лікування. Догляд за хворими. Реабілітація.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- проводити локальний огляд пацієнта з бешихою;
- уводити антибіотики.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Бешиха. Особливості клінічного перебігу. Диференціальна діагностика.

Тема 24. Правець

ЛЕКЦІЯ

Етіологія та епідеміологія *правця*. Особливості клініки правця. Лабораторна діагностика. Основні етапи лікування хворого на правець. Роль первинного хірургічного оброблення рани в профілактиці правця. Планова і екстрена профілактика правця. Заходи в осередку.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з основними симптомами хвороби. Визначення початкових симптомів правця.

Ознайомлення з принципами лікування. Догляд за хворим. Планова і екстрена профілактика правця.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- оцінювати стан пацієнта;
- доглядати за хворим при гіпертермії, психомоторному збудженні;
- уводити протиправцеву сироватку за методом Безредки;
- проводити первинне хірургічне оброблення рани для запобігання правцю.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Правець. Диференціальна діагностика. Профілактика правця.

Тем 25. Лептоспіроз

ЛЕКЦІЯ

Особливості етіології та епідеміології *лептоспірозу*. Природноосередкове захворювання. Патогенез. Клінічні ознаки: геморагічний синдром, жовтяничні та безжовтяничні форми. Ускладнення. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика хвороби.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методика обстеження хворих: опитування та огляд, визначення симптому Пастернацького. Диференціальна діагностика лептоспірозу. Взяття матеріалу на лабораторне дослідження. Догляд за хворими. Дезинфекція та профілактичні заходи в осередку.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідемічний анамнез;
- збирати сечу для мікроскопічного та бактеріологічного дослідження;
- перевіряти симптом Пастернацького;
- брати кров для серологічних досліджень і посіву;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Диференціальна діагностика.
2. Догляд за хворими.

Розділ 5. Захворювання з переважно множинним механізмом передавання

Тема 26. Бруцельоз

ЛЕКЦІЯ

Особливості етіології та епідеміології. Патогенез. Клінічні ознаки і перебіг хвороби. Характер температурної кривої. Ураження органів опорно-рухового апарату, нервової, сечової та статеві систем, інших органів і систем. Методи лабораторної діагностики. Лікування. Вакциноterapia. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд та опитування хворих. Виділення основних клінічних ознак. Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики. Особливості взяття інфікованого матеріалу. Вивчення методик проведення діагностичних процедур: внутрішньошкірної проби Бюрне, взяття крові для проведення бактеріологічного аналізу і серологічних реакцій. Методика введення бруцельозної вакцини.

Ознайомлення з методами лікування. Профілактика.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- проводити взяття крові для бактеріологічного дослідження;
- проводити взяття матеріалу для серологічного дослідження;
- ставити внутрішньошкірну алергійну пробу Бюрне;
- уводити протибруцельозну вакцину.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Бруцельоз. Диференціальна діагностика.
2. Значення поетапного лікування: лікарня, курорт, поліклініка.

Тема 27. Чума. Туляремія

ЛЕКЦІЯ

Чума як особливо небезпечна хвороба. Характеристика. Природні осередки чуми. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина різних форм захворювання. Ускладнення. Методи дослідження. Значення бактеріологічного методу діагностики. Біологічний метод діагностики. Лікування. Значення етіотропних засобів. Профілактичні заходи на ендемічній території та в осередку інфекції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення орієнтовних історій хвороб. Обстеження хворих з

лімфаденітом, пневмонією.

Диференціальна діагностика.

Організація карантинних заходів.

Взяття матеріалу для бактеріологічного, серологічного, біологічного методів дослідження.

Проведення алергійних проб.

Принципи лікування хворих.

Демонстрація протичумного костюма.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- обстежувати хворих;
- збирати матеріал для бактеріологічного дослідження;
- збирати матеріал для серологічного дослідження;
- збирати матеріал для біологічного дослідження;
- проводити алергійну пробу;
- заповнювати картку екстреного повідомлення;
- транспортувати інфікований матеріал в лабораторію;
- користуватися протичумним костюмом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Туляремія. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Класифікація клінічних форм. Перебіг різних форм хвороби.
2. Методи обстеження в діагностиці захворювання: бактеріологічний, серологічний, біологічний, алергологічний.
3. Лікування. Засоби етіотропної дії.
4. Профілактика. Значення вакцинації та умови її застосування.

Тема 28. Сибірка

ЛЕКЦІЯ

Основи етіології та епідеміології *сибірки*. Клінічні прояви локалізованої та генералізованої форм сибірки. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Антибіотикотерапія. Імунотерапія. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Догляд за хворими.

Основні симптоми хвороби. Клінічні форми.

Діагностика, лікування, догляд.

Техніка безпеки медичного персоналу.

Профілактичні заходи в осередку.

Практичні навички:

- збирати анамнез, оглядати, оцінювати тяжкість стану хворих;
- проводити шкірно-алергійні проби з антраксином;
- проводити взяття інфікованого матеріалу від хворих на сибірку;
- забезпечувати особисту безпеку під час взяття та транспортування

матеріалу в лабораторію.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Сибірка. Диференціальна діагностика. Принципи лікування.

Тема 29. Токсоплазмоз

ЛЕКЦІЯ

Етіологія. Цикли розвитку токсоплазм. Епідеміологія. Антропургійні та природні осередки хвороби. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Прогноз. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика токсоплазмозу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Набутий і природжений токсоплазмоз.
2. Ускладнення токсоплазмозу.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Методика обстеження інфекційного хворого:
 - збирання скарг, епідеміологічного анамнезу, анамнезу хвороби та життя;
 - об'єктивне обстеження:
 - оцінювання стану хворого;
 - огляд шкіри, слизових оболонок;
 - пальпація лімфатичних вузлів;
 - огляд м'язової та кісткової систем;
 - огляд зівя і мигдаликів;
 - обстеження дихальної системи (пальпація, перкусія, аускультация);
 - визначення частоти дихання;
 - обстеження серцево-судинної системи (вимірювання пульсу, пальпація, перкусія, аускультация);
 - обстеження органів травлення (пальпація поверхнева і глибока);
 - оцінювання фізіологічних процесів (випорожнення, сечовиділення).
2. Підготовка хворого та інструментів до ректороманоскопії.
3. Посів матеріалу від хворого на поживне середовище.
4. Приготування дезінфекційних розчинів
5. Оброблення волосяного покриву при педикульозі. Основні протипедикульозні засоби і методика використання їх.
6. Взяття крові з вени хворого для серологічних досліджень.
7. Посів крові з метою виділення гемокультури хворих на черевний тиф та інших збудників інфекційних хвороб.
8. Взяття випорожнень хворого з метою виділення збудників кишкової групи інфекцій. Правила транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію.
9. Підготовка хворого та медичних інструментів до люмбальної пункції. Догляд за хворими після пункції. Правила транспортування хворого після проведення люмбальної пункції.
10. Посів сечі на поживне середовище.
11. Дуоденальне зондування і посів жовчі з метою виділення збудника черевного тифу.
12. Взяття матеріалу на вірусологічне дослідження.
13. Взяття мазка із носоглотки для виявлення менінгокока.
14. Проведення шкірно-алергійної проби та оцінювання її результатів.
15. Виконання внутрішньом'язових, внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньовенних ін'єкцій.
16. Техніка промивання шлунка через зонд.
17. Техніка проведення очисної клізми, сифонної клізми.
18. Правила введення протиботулінічної сироватки.
19. Підготовлення необхідних засобів для оброблення вкушеної рани. Подальша тактика фельдшера щодо такого хворого.
20. Визначення препаратів для термінової профілактики правця. Правила первинного оброблення рани.
21. Порядок одягання та знімання протичумного костюма.
22. Визначення в сечі жовчних пігментів.
23. Дотримання правил техніки безпеки під час роботи з медичними інструментами, обладнанням, кров'ю та біологічними рідинами.
24. Надання невідкладної медичної допомоги при гіпертермії.

25. Надання невідкладної медичної допомоги при печінковій комі.
26. Надання невідкладної медичної допомоги при кишковій кровотечі.
27. Надання невідкладної медичної допомоги при анафілактичному шоку.
28. Надання невідкладної медичної допомоги при стенозуючому ларинготрахеїті.
29. Техніка приготування мазка і товстої краплі крові для діагностики малярії.
30. Надання невідкладної допомоги при інфекційно-токсичному шоку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

Загальна частина

1. Основні питання загальної патології інфекційних хвороб. Сучасне вчення про інфекційні хвороби. Поширення інфекційних хвороб.
2. Міжнародна класифікація інфекційних хвороб. Адапована до Міжнародних вимог класифікація Л.В. Громашевського (Ж.І. Возіанова, 2000).
3. Значення чинника патогенності мікроорганізмів. Значення імунітету та вікової реактивності організму в інфекційному процесі. Значення чинників навколишнього середовища, попередніх і супутніх захворювань, професійних чинників, провідних симптомокомплексів у виникненні та клінічному перебігу інфекційних хвороб.
4. Періоди гострої інфекційної хвороби, їх значення в діагностиці, лікуванні та епідеміології. Приклади циклічного та ациклічного перебігу інфекційних хвороб. Зв'язок періодів хвороби з її діагностикою і лікуванням.
5. Клінічні форми інфекційної хвороби. Гострий, підгострий, затяжний і хронічний перебіг інфекційних хвороб. Загострення, рецидиви, ускладнення. Носійство. Змішані інфекції.
6. Методика обстеження інфекційного хворого. Значення клінічного та епідемічного анамнезу в діагностиці. Визначення провідних симптомокомплексів у перебігу хвороби.
7. Об'єктивне обстеження хворого, зміни з боку різних систем.
8. Лабораторні та інструментальні методи діагностики інфекційних хвороб: специфічні і неспецифічні. Специфічні: бактеріоскопічний, бактеріологічний, серологічний, шкірно-алергійний, біологічний. Методи експрес-діагностики. Обов'язки фельдшера щодо взяття матеріалу від хворого для лабораторних досліджень; правила, яких потрібно дотримуватись при цьому.
9. Учення про імунітет. Сучасний погляд на значення імунітету в запобіганні інфекційним хворобам. Поняття про анафілаксію та алергію. Використання реакції імунітету для діагностики інфекційних хвороб.
10. Лікувально-охоронний режим, його вплив на перебіг інфекційної хвороби та її наслідки.
11. Комплексне та індивідуальне лікування. Основні лікарські засоби специфічної дії, характеристика кожної групи.
12. Патогенетичне лікування, основні групи лікарських засобів, показання до їх призначення.
13. Принципи інтенсивної терапії в лікуванні пацієнтів з інфекційними хворобами.
14. Значення догляду за хворими як лікувального чинника, роль середнього медичного персоналу при цьому. Особливості догляду за інфекційним хворим.
15. Лікувальне харчування. Режим харчування інфекційних хворих. Значення харчування згідно з дією в лікуванні інфекційних хворих.
16. Загальні принципи профілактики інфекційних хвороб. Заходи щодо джерела інфекції, знешкодження шляхів передачі інфекції, вплив на сприйнятливий колектив.

17. Медичне спостереження за осередком інфекційної хвороби. Протиепідемічні заходи в осередку.
18. Вакцинопрофілактика і серопроділактика. Живі, ослаблені та вбиті вакцини. Хімічні вакцини. Комбіновані вакцини. Анатоксини. Сироватки, імуноглобуліни.
19. Принцип організації проведення щеплень. Планові щеплення та щеплення за епідемічними показаннями. Вакцинація та ревакцинація. Протипоказання до щеплень. Правила зберігання вакцин і сироваток.
20. Основи охорони праці та охорона праці в галузі.
21. Дотримання техніки безпеки під час роботи в інфекційному відділенні.
22. Дотримання правил під час роботи з інфікованим матеріалом.

Спеціальна частина

23. Черевний тиф. Паратиф А і В. Етіологія черевного тифу. Епідеміологія. Основні положення патогенезу. Патологічні зміни у тонкій кишці. Клінічна картина. Основні клінічні прояви початкового періоду хвороби. Типи температурної кривої. Симптоматика з боку окремих органів і систем. Лабораторна діагностика. Ускладнення: кишкова кровотеча і перфорація виразки кишки. Невідкладна допомога фельдшера в цих випадках. Рецидиви і загострення черевного тифу. Режим, дієта. Особливості догляду за хворими. Принципи лікування. Профілактика. Умови виписування.
24. Паратиф А і В. Клініко-епідеміологічні відмінності від черевного тифу. Особливості клінічного перебігу паратифу А і В. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика паратифу.
25. Шигельоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Патологічні зміни у кишках. Клінічна класифікація. Клінічні прояви згідно з класифікацією. Диференціальна діагностика. Ускладнення. Лабораторна діагностика: бактеріоскопічний, бактеріологічний та серологічний методи. Інструментальні методи: ректороманоскопія, техніка підготовки хворого. Лікування. Режим. Дієта. Специфічне лікування. Виписування реконвалесцентів. Диспансерне спостереження. Профілактика.
26. Харчові токсикоінфекції (ХТІ). Загальна характеристика інфекцій. Етіологія, основні збудники хвороб. Епідеміологія. Спорадичні захворювання і групові спалахи. Основні положення патогенезу. Клінічні ознаки ХТІ. Значення клінічного та епідеміологічного анамнезу, клінічних ознак, лабораторних досліджень у діагностиці ХТІ. Лабораторна діагностика. Патогенетичне лікування. Використання адсорбентів. Значення догляду. Дієта. Виписування реконвалесцентів. Профілактика.
27. Ботулізм. Етіологія. Стійкість збудника у навколишньому середовищі. Епідеміологія. Ранні клінічні ознаки захворювання. Особливості клінічного перебігу. Симптоми ураження центральної нервової системи та органів травлення. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика. Принципи лікування. Специфічна терапія. Симптоматичне лікування. Значення догляду за хворими. Профілактика: роль санітарного нагляду і санітарної освіти. Складання плану бесіди з профілактики ботулізму.
28. Сальмонельоз. Етіологія. Епідеміологія. Основні положення патогенезу. Клінічні ознаки. Значення клінічних та епідеміологічних даних.

- Лабораторні дослідження: бактеріологічне, серологічне. Диференціальна діагностика. Принципи патогенетичного лікування. Профілактика.
29. Холера. Етіологія. Епідеміологія. Сприйнятливість населення. Патогенез. Клінічний перебіг різних форм холери. Лабораторна діагностика. Вимоги щодо взяття матеріалу від хворого на дослідження; транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію для дослідження. Диференціальна діагностика. Лікування. Використання сольових розчинів, принципи регідратації. Контроль за хворими з боку медичного персоналу. Використання антибіотиків. Догляд за хворими. Режим роботи медичного персоналу в госпіталі для хворих на холеру. Профілактика. Правила ізоляції хворих, вібріоносіїв і контактних осіб, обстеження на носійство.
 30. Вірусний гепатит. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез, клінічна картина згідно з прийнятою класифікацією. Діагностика. Лабораторна діагностика. Ускладнення. Лікування. Лікувальне харчування. Значення режиму в лікуванні хворих на вірусний гепатит. Режим медичного персоналу під час роботи з хворим на вірусний гепатит. Профілактика. Правила стерилізації медичних інструментів. Диспансерне спостереження за особами, які перехворіли на вірусний гепатит.
 31. Грип. Етіологія. Епідеміологія. Сучасна епідеміологічна картина поширення грипу в світі. Епідемії та пандемії грипу. Клінічна картина, ускладнення. Диференціальна діагностика. Особливості догляду за хворими. Профілактика внутрішньолікарняних заражень на грип. Ізоляція хворого в домашніх умовах. Лікування в умовах ФАПу. Показання до госпіталізації хворого. Лікування. Основні противірусні лікарські засоби. Дезінфекція. Профілактика. Застосування біологічних імунних засобів.
 32. ГРВІ. Поняття про гострі респіраторні вірусні інфекції. Аденовірусна інфекція. Парагрип. Етіологія. Патогенез, клінічні особливості. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
 33. Герпесвірусні інфекції. Етіологія. Епідеміологія. Сприйнятливість населення. Імунітет. Клінічні прояви. Діагностика, лікування. Догляд. Профілактика.
 34. Менінгококова хвороба. Етіологія. Епідеміологія. Роль носіїв менінгокока в поширенні хвороби. Симптоматика і перебіг різних форм менінгококової хвороби. Ускладнення. Прогноз. Діагностика. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика. Тактика фельдшера ФАПу щодо хворих з різними клінічними формами менінгококової хвороби.
 35. Дифтерія. Етіологія. Епідеміологія. Сучасний стан захворюваності на дифтерію в Україні. Клінічні прояви різних форм дифтерії згідно з Міжнародною класифікацією хвороб. Тактика фельдшера ФАПу щодо хворих на ангіну, показання до госпіталізації. Диференціальна діагностика. Ускладнення. Догляд. Особиста безпека медичного персоналу під час роботи з хворим на дифтерію. Лікування.
 36. Інфекційний мононуклеоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика, специфічні зміни гемограми, серологічні реакції. Ускладнення. Лікування. Догляд. Профілактика.
 37. Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Характеристика

- ангін за характером змін мигдаликів: катаральна, фолікулярна, лакунарна, некротично-виразкова ангіна Симановського—Плаута—Венсана. Діагностика ангіни, методи обстеження хворих. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика.
38. Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. Особливості епідеміології. Характерні джерела інфекції, переносники, патогенез. Особливості клінічних проявів. Методи діагностики. Загальні принципи лікування. Профілактика.
 39. Рикетсіози. Загальна характеристика. Антропонозні і зоонозні рикетсіози. Клініко-епідеміологічні особливості. Діагностика. Основи лікування і профілактики.
 40. Висипний тиф. Хвороба Брілла. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Особливості перебігу на сучасному етапі. Ускладнення. Діагностика. Догляд. Тактика фельдшера ФАПУ щодо хворих з тривалою гарячкою. Профілактика. Лікувально-профілактичні заходи в осередку.
 41. Малярія. Етіологія. Епідеміологія. Сучасний стан захворюваності на малярію в світі і в Україні. Циклічність розвитку малярійного плазмодію та зв'язок циклів із клінічним перебігом хвороби. Клінічна картина. Ускладнення. Диференціальна діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
 42. Геморагічні гарячки. Загальна характеристика. Геморагічна гарячка з нирковим синдромом, кримська геморагічна гарячка. Етіологія. Епідеміологія. Природні осередки інфекції. Професійна захворюваність. Клінічна картина. Значення клініко-епідеміологічних даних для діагностики. Лікування. Догляд. Профілактика.
 43. ВІЛ-інфекція. Етіологія. Епідеміологія. Сучасна епідеміологічна ситуація в світі. Механізм зараження. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика.
 44. Сказ. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Заходи щодо запобігання зараженню персоналу. Лікування. Догляд. Профілактика. Тактика фельдшера щодо покусаного. Антирабічні щеплення. Ветеринарні заходи. Ознаки хвороби у тварин.
 45. Бешиха. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні форми. Діагностика. Тактика фельдшера щодо хворих на різні клінічні форми бешихи. Ускладнення. Рецидиви. Лікування. Догляд. Особиста гігієна. Протирецидивне лікування.
 46. Правець. Етіологія. Чинники, що сприяють захворюванню. Класифікація. Клінічна картина. Ускладнення. Догляд, його особливості. Лікування. Серотерапія. Специфічна і неспецифічна профілактика. Планова і термінова профілактика. Значення первинного оброблення ран. Санітарно-освітня робота.
 47. Лептоспіроз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
 48. Чума. Етіологія. Епідеміологія. Природні вогнища інфекції. Клінічна картина. Ускладнення. Особливості догляду, лабораторна діагностика. Особиста безпека медперсоналу під час роботи з хворим на карантинну інфекцію. Лікування. Догляд. Профілактика. Заходи в осередку.
 49. Туляремія. Етіологія. Резервуари інфекції в природі та шляхи зараження людини. Клінічна картина. Загальна профілактика. Щеплення проти туляремії. Заходи в осередку.

50. Сибірка. Етіологія. Епідеміологія. Поняття про бактеріологічну зброю. Клінічна картина. Характерні особливості сибіркового карбункулу. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
51. Бруцельоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Особливості перебігу. Характер температурної кривої. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика.
52. Токсоплазмоз. Етіологія. Цикл розвитку токсоплазм. Епідеміологія. Антропургічні і природні осередки хвороби. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Набутий токсоплазмоз і природжений токсоплазмоз. Ускладнення. Прогноз. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика токсоплазмозу.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Черевний тиф. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Ускладнення: кишкова кровотеча і перфорація виразки кишки. Принципи лікування. Профілактика.
2. Шигельоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
3. Харчові токсикоінфекції (ХТІ). Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
4. Ботулізм. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
5. Сальмонельоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
6. Холера. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
7. Вірусний гепатит А. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Диспансерне спостереження за особами, які перехворіли на вірусний гепатит.
8. Вірусний гепатит В. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Диспансерне спостереження за особами, які перехворіли на вірусний гепатит.
9. Грип. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
10. ГРВІ. Поняття про гострі респіраторні вірусні інфекції. Аденовірусна інфекція. Парагрип. Етіологія. Патогенез, клінічні особливості. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
11. Герпесвірусні інфекції. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Діагностика, лікування. Профілактика.
12. Менінгококова хвороба. Етіологія. Епідеміологія. Симптоматика і перебіг різних форм менінгококової хвороби. Ускладнення. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
13. Дифтерія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви різних форм дифтерії згідно з Міжнародною класифікацією. Ускладнення. Догляд. Особиста безпека медичного персоналу під час роботи з хворим на дифтерію. Лікування.
14. Інфекційний мононуклеоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
15. Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Характеристика ангіни за характером змін мигдаликів: катаральна, фолікулярна, лакунарна, некротично-виразкова ангіна Симановського—Плаута—Венсана. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
16. Висипний тиф. Хвороба Брілла. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Діагностика. Профілактика.
17. Малярія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
18. Геморагічна гарячка з нирковим синдромом, кримська геморагічна гарячка. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна

- діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
19. ВІЛ-інфекція. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика.
 20. Сказ. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика. Тактика фельдшера щодо потерпілого від укусів. Антирабічні щеплення.
 21. Бешиха. Етіологія. Клінічні форми. Діагностика. Лікування. Догляд. Протирецидивне лікування.
 22. Правець. Етіологія. Епідеміологія. Класифікація. Клінічна картина. Догляд, його особливості. Лікування. Профілактика.
 23. Лептоспіроз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
 24. Чума. Етіологія. Епідеміологія. Клініка. Ускладнення. Лабораторна діагностика. Особиста безпека медперсоналу під час роботи з хворим на карантинну інфекцію. Лікування. Догляд. Профілактика.
 25. Туляремія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
 26. Сибірка. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
 27. Бруцельоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика.
 28. Токсоплазмоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Набутий токсоплазмоз і природжений токсоплазмоз. Ускладнення. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика токсоплазмозу.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Андрейчин М.А., О.Л. Івахів Медсестринство при інфекційних хворобах. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.

Возіанова Ж.І. Інфекційні і паразитарні хвороби. — К.: Здоров'я, 2001.

Денисенко О.В. Інфекційні хвороби в модулях: навч. посіб. — 2-е вид. — К.: Медицина, 2010. — 168 с.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Чорновіл А.В., Грицко Р.Ю. Клінічне медсестринство в інфектології з елементами епідеміології. — К.: Здоров'я, 2002.

Чорновіл А.В., Грицко Р.Ю., Лишеньюк С.А. Клінічне медсестринство в інфектології. — К.: ВСВ "Медицина", 2010.

Додаткова

Інфекційні хвороби / За ред. Тітова М.Б. — К.: Вища шк., 1995.

Інфекційні хвороби у загальній практиці та сімейній медицині / За ред. Андрейчина М.А. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2007.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ ТА РЕАНІМАТОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

АНЕСТЕЗИОЛОГІЯ ТА РЕАНІМАТОЛОГІЯ

Укладач:

І.М. Постольнікова — викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін 06 березня 2011 р., протокол № 9.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією з дисциплін хірургічного профілю Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного на спільному засіданні 04 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

І.І. Міщук — професор, доктор мед. наук, завідувач курсу реанімації та анестезіології кафедри хірургії № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

О.І. Дацюк — канд. мед. наук, доцент кафедри хірургії № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, заслужений лікар України, завідувач відділення анестезіології та реанімації Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Анестезіологія та реаніматологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Однією з провідних дисциплін у підготовці фельдшерів є анестезіологія та реаніматологія. Відповідно до Закону України “Про освіту” та реформи вищої медичної освіти України, метою навчальної програми з реанімації є підготовка кваліфікованих молодших медичних працівників.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування у студентів клінічного мислення, вміння діагностувати найпоширенішу патологію, надати першу невідкладну медичну допомогу, за потреби — проводити реанімаційні заходи, здійснювати догляд за хворими, брати участь у профілактичній роботі.

Викладання дисципліни здійснюють згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою та в поєднанні зі знаннями, отриманими під час вивчення загальномедичних та інших дисциплін. На вивчення дисципліни відведено 81 год, з них 9 — лекції, 40 — навчальна практика під керівництвом викладача та 32 — самостійна робота.

Кожне захворювання передбачено вивчати за загальноприйнятою схемою: етіологія, патогенез, діагностика, клінічна картина, можливі ускладнення, особливості лікування, прогноз, профілактика.

Під час вивчення дисципліни “Анестезіологія та реаніматологія” підвищену увагу приділяють питанням догляду, його особливостям, веденню хворих із конкретною патологією, що дасть змогу значно підвищити рівень медичного обслуговування в цілому. У плані діагностики, крім загальноклінічних, приділено увагу сучасним методикам лабораторних, інструментальних та інших методів дослідження, зазначено необхідність враховувати патогенні аспекти захворювання, а також стан імунної системи пацієнта. До програми введені питання з охорони праці та безпеки життєдіяльності в галузі.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- організацію роботи відділення анестезіології та реанімації;
- основні ознаки термінальних станів; правила проведення реанімаційних заходів;
- засади охорони праці та безпеки життєдіяльності під час експлуатації наркозних і дихальних апаратів, електрокардіографа, електрофібрилятора;
- сучасні анестетики та їх дію під час проведення загального та місцевого знеболювання;
- правила надання невідкладної допомоги за різних невідкладних станів: серцево-судинній та дихальній недостатності, гострих екзогенних отруєннях, коматозних і шоківих станів; правила безпеки життєдіяльності під час роботи з хворими;
- правила транспортування хворих у разі термінальних станів;
- сучасні інфузійні розчини та правила проведення інфузійної терапії;
- нові нормативно-директивні документи з охорони здоров'я за невідкладних станів.

Студенти повинні вміти:

- відновлювати прохідність дихальних шляхів та видаляти сторонні тіла з дихальних шляхів;
- проводити штучну вентиляцію легень (ШВЛ) різними способами;
- робити непрямий масаж серця;
- проводити передстерилізаційне оброблення масок, шлангів наркозних апаратів, ендотрахеальних трубок, ларингоскопа;
- підготувати робочий стіл анестезиста;
- підготувати набори для інтубації трахеї, трахеостомічний набір, набір для проведення катетеризації центральних вен, набір для проведення венесекції;
- записувати ЕКГ;
- проводити дефібриляцію;
- забезпечувати догляд за хворими в термінальних станах.

Студенти мають бути поінформовані про:

- організацію центрів екстреної медичної допомоги, медицини катастроф, спеціалізованих лікарень, відділень і служби швидкої медичної допомоги;
- нові досягнення з надання першої медичної допомоги та лікування в анестезіології та реаніматології;
- нові нормативно-директивні документи з охорони здоров'я по невідкладних станах та анестезіології.

Для формування активної участі фельдшера в лікувальному процесі згідно з примірним навчальним планом і освітньо-кваліфікаційною характеристикою передбачено підвищення ролі самостійної роботи. У зв'язку з цим заплановано самостійну роботу студентів з хворими в лікувально-профілактичних закладах, роботу з додатковою літературою в бібліотеках та вдома, у тренажерних кабінетах.

З метою поліпшення викладання, складено орієнтовний розподіл годин самостійної роботи. У разі необхідності припускається корекція навчальної програми в межах 15 % загального часу, відведеного на вивчення курсу. Відповідний рівень підготовки фельдшера може забезпечити лише висока організація навчального і виховного процесу з використанням сучасних методів навчання, відповідної матеріальної бази і високої кваліфікації викладацького складу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Поняття про реанімацію та інтенсивну терапію. Термальні стани. Серцево-легенева та церебральна реанімація	8	2	4	2
2	Охорона праці в галузі анестезіології та реаніматології	2	—	—	2
3	Реанімація та інтенсивна терапія в разі гострої серцево-судинної недостатності	9	1	4	4
4	Реанімація та інтенсивна терапія в разі гострої дихальної недостатності	9	1	4	4
5	Реанімація та інтенсивна терапія в разі шоку і колапсу. Види шоку	11	1	6	4
6	Реанімація та інтенсивна терапія при коматозному стані	9	1	4	4
7	Реанімація та інтенсивна терапія при гострому екзогенному отруєнні	12	2	6	4
8	Необхідність кореляції життєдіяльності організму при порушеннях водно-електролітного балансу і кислотно-основного стану. Принцип інфузійної терапії	6	-	4	2
9	Реанімація та інтенсивна терапія в разі акушерської, хірургічної, педіатричної патології	2	—	—	2
10	Види загального знеболювання. Інгаляційний та неінгаляційний наркоз. Комбіноване загальне знеболювання. Сучасні анестетики. Ускладнення загального знеболювання. Місцева анестезія, ускладнення	13	1	8	4
Усього		81	9	40	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Охорона праці в галузі анестезіології та реаніматології.
2. Професійні шкідливі чинники анестезіології та реаніматології.
3. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності під час роботи з електроапаратурою.
4. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності під час підготовки до роботи наркозного апарату.
5. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності під час роботи з газовими балонами.
6. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності під час роботи з колючим та ріжучим інструментарієм.
7. Особливості проведення реанімаційних заходів за деяких причин передчасної смерті.
8. Електрична дефібриляція серця.
9. Постреанімаційна хвороба, стадії, клінічна картина, лікування.
10. Синдром Морганьї—Едемса—Стокса, невідкладна допомога.
11. Раптова зупинка серця.
12. Анатомо-функціональні особливості серцево-судинної системи.
13. Підготовка хворих до наркозу.
14. Анестезіологічне забезпечення операцій.
15. Робота анестезіологічної бригади в операційній.
16. Компоненти та етапи загальної анестезії.
17. Місцева анестезія, показання та протипоказання до проведення місцевої анестезії.
18. Характеристика медикаментів для проведення місцевої анестезії.
19. Електромедикаментозна та акупунктурна анестезія.
20. Класифікація та характеристика кровозамінних препаратів.
21. Гемосорбція, показання, техніка.
22. Гемодіаліз, показання, техніка.
23. Форсований діурез, показання, техніка.
24. Особливості проведення інтенсивної терапії при перитоніті.
25. Особливості проведення інтенсивної терапії при гострій кишковій непрохідності.
26. Особливості проведення інтенсивної терапії при гострому панкреатиті.
27. Особливості проведення інтенсивної терапії при гестозах вагітних.
28. Анатомо-функціональні особливості дитячого організму.
29. Особливості проведення реанімаційних заходів у дитячому віці.
30. Особливості проведення інтенсивної терапії при гіпертермічному синдромі.
31. Особливості проведення інтенсивної терапії при судомному синдромі.
32. Особливості проведення інтенсивної терапії при гострому стенозуючому ларингіті.
33. Особливості проведення інтенсивної терапії при гіпертонічному та гіпотонічному кризах.
34. Фізіологія дихання.
35. Класифікація гіпоксії, клінічна картина, лікування.
36. Оксигенотерапія: методи, показання. Токсична дія кисню.
37. Опіковий шок. Втрата плазми, білка, калію при опіковому шоку. Патогенез, плазмовтрата з опікової поверхні, гемоконцентрація, токсемія, порушення функції нирок.
38. Синдром тривалого здавлювання. Патогенез, клінічна картина,

діагностика, особливості реанімаційної допомоги. Лікування, транспортування хворого.

39. Діагностика та інтенсивна терапія гострої ниркової недостатності.
40. Діагностика та інтенсивна терапія гострої печінкової недостатності.
41. Гіперосмолярна кома. Клінічна картина, діагностика, лікування.
42. Особливості перебігу та лікування отруень у людей літнього та старечого віку.
43. Особливості перебігу та лікування отруень у дітей.
44. Показання та протипоказання до екстракорпоральних методів детоксикації.
45. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності під час роботи з кров'ю.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Реанімація та інтенсивна терапія. Термінальні стани. Серцево-легенева та церебральна реанімація

ЛЕКЦІЯ

Організація реанімаційної допомоги. Законодавство про медичну допомогу населенню. Питання деонтології. Діяльність медичного персоналу у відділенні реанімації.

Термінальний стан, його характеристика (передагональний і агональний стани, клінічна смерть). Біологічна і соціальна смерть. Показання та протипоказання до реанімації.

Обсяг реанімаційної допомоги. Елементарна серцево-легенева реанімація. Штучна вентиляція легень. Прямий і непрямий масаж серця, інтенсивна терапія та інтенсивний догляд як метод боротьби за життя хворого. Клінічні і моніторні методи контролю. Постреанімаційна хвороба. Критерії ефективності реанімаційних заходів. Ускладнення при наданні реанімаційної допомоги. Помилки, які найчастіше трапляються під час проведення реанімації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Непрямий масаж серця і ШВЛ одним і двома реаніматорами. Техніка проведення. Використання інструментів і апаратури.

Класифікація стадій реанімації, що була прийнята Всесвітньою асоціацією анестезіологів-реаніматорів:

I стадія елементарного підтримування життя (ШВЛ, оксигенація):

- забезпечення прохідності дихальних шляхів;
- проведення ШВЛ;
- підтримування штучного кровообігу.

II стадія елементарного підтримування життя (відновлення кровообігу):

- медикаментозна терапія (внутрішньовенна і внутрішньосерцева);
- електрокардіографія;
- дефібриляція.

III стадія тривалого підтримування життя (церебральна (мозкова) реанімація):

- оцінювання стану хворого;
- відновлення нормального мислення;
- інтенсивна терапія.

Ознаки ефективності реанімаційних заходів (зіниці, шкірні покриви, пульс, серцебиття, дихання).

Ускладнення під час проведення реанімаційних заходів (регургітація, аспірація, вивих нижньої щелепи, розрив легеневої тканини, розрив печінки, перелом ребер).

Заповнення інфузійних систем. Встановлення ОЦК. Підготовка лікарських засобів до ендотрахеальної пункції. Критичні лінії ЕКГ (асистоія, дрібнохвильова та високохвильова фібриляція, нормальна ЕКГ). Техніка проведення дефібриляції. Техніка безпеки під час проведення дефібриляції.

Патфізіологічні зміни в постреанімаційний період. Постреанімаційна хвороба та її стадії. Патогенез постгіпоксичного набряку мозку.

Практичні навички:

- засвоєння техніки проведення ШВЛ і непрямого масажу серця одним і двома реаніматорами;
- засвоєння техніки введення S-подібної трубки;
- використання під час проведення ШВЛ дихального мішка АМБУ чи РПА;
- підготовка набору інструментів для ендотрахеальної пункції;
- підготовка набору інструментів для інтубації трахеї;
- підготовка дефібрилятора до роботи;
- охорона праці та безпеки життєдіяльності під час роботи з дефібрилятором;
- охорона праці та безпеки життєдіяльності під час проведення серцево-легеневої реанімації на муляжах.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Електрична дефібриляція серця.
2. Постреанімаційна хвороба, стадії, клінічна картина, лікування.

Тема 2. Охорона праці в галузі анестезіології та реаніматології

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Охорона праці медичного персоналу у відділенні реаніматології.
2. Дотримання гігієнічних норм та охорона праці під час проведення анестезіологічного забезпечення.
3. Професійні шкідливі чинники в реаніматології та анестезіології.
4. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності під час підготовки до роботи наркозного апарату.
5. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності під час роботи з газовими балонами.

Тема 3. Реанімація та інтенсивна терапія в разі гострої серцево-судинної недостатності

ЛЕКЦІЯ

Основні ознаки судинної недостатності (непритомність, колапс). Клінічна картина, діагностика, допомога.

Синдром малого викиду. Причини гострої серцевої недостатності. Клінічна картина, діагностика, допомога.

Гострий інфаркт міокарда. Клінічна картина типових і атипичних форм (гастрологічна, церебральна, астматична) інфаркту міокарда. Ускладнений перебіг інфаркту міокарда (больовий шок, істинно кардіогенний шок, гостра лівошлуночкова недостатність серця тощо).

Основні принципи лікування при гострому інфаркті міокарда (усунення болю, зменшення гострої лівошлуночкової недостатності).

Набряк легень. Клінічна картина, діагностика, лікування.

Тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА). Клінічна картина. Діагностика, лікування.

Життєво важливі порушення ритму серця. Клінічна картина, діагностика, допомога.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення історій хвороби пацієнтів із гострою серцево-судинною недостатністю:

1. Гострий інфаркт міокарда.
2. Життєво важливі порушення ритму серця (тахікардія, брадикардія, миготлива аритмія).
3. Тромбоемболія легеневої артерії.
Ознайомлення з роботою електрокардіографа, кардіостимулятора, кардіомонітора та зняття електрокардіограми.

Практичні навички:

- охорона праці та безпека життєдіяльності під час роботи з електрокардіографом, дефібрилятором;
- техніка електрокардіографії (критичні лінії — асистолія, дрібнохвильова і великохвильова фібриляція);
- позначення на ЕКГ (зубці *P*, *QRS*, *T*).

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Синдром Морганьї—Едемса—Стокса. Клінічна картина, невідкладна допомога.
2. Раптова зупинка серця.
3. Анатомо-функціональні особливості серцево-судинної системи.

Тема 4. Реанімація та інтенсивна терапія в разі гострої дихальної недостатності

ЛЕКЦІЯ

Клінічна картина, патофізіологія гострої дихальної недостатності (порушення вентиляції, дифузії газів, легеневого кровообігу). Поняття про гіпоксію та гіперкапнію.

Причини, які призводять до гострої дихальної недостатності. Компенсаційні реакції організму в разі порушення газообміну.

Астматичний статус, стадії, допомога.

Характеристика видів пневмотораксу (відкритий, закритий, напружений), бронхіальна астма, сторонні тіла в трахеї та бронхах. Клінічна картина, діагностика, лікувальна тактика.

Утоплення, види, реанімаційна допомога.

Повішення, види, реанімаційна допомога.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих із гострою дихальною недостатністю (набряк легень, status astmatics, пневмоторакс, сторонні тіла у верхніх дихальних шляхах, ларингоспазм, бронхоспазм).

Ознайомлення з апаратурою та інструментарієм (набір для інтубації трахеї, ендотрахеальні трубки і провідники, набір для трахеостомії, набір для мікротрахеостомії — конікотомії).

Обладнання РО, ручні дихальні апарати (мішок АМБУ, РПА).

Практичні навички:

- користування наборами інструментів для трахеостомії, інтубації трахеї, конікотомії;
- проведення оксигенотерапії;
- визначення частоти дихання;
- реанімаційна допомога при утопленні (особливості реанімації);
- реанімаційна допомога при повішенні (особливості реанімації);
- охорона праці та безпека життєдіяльності під час роботи з колючим і ріжучим інструментарієм.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Фізіологія дихання.
2. Класифікація гіпоксії. Клінічна картина, допомога.
3. Оксигенотерапія: методи, показання, токсична дія кисню.

Тема 5. Реанімація та інтенсивна терапія в разі колапсу і шоку.

Види шоку

ЛЕКЦІЯ

Визначення та класифікація шоку. Неспецифічні чинники, що зумовлюють розвиток шоку (переохолодження, перевтома, голодування). Значення комплексного впливу на організм і стадії розвитку шоку (механічна травма, крововтрата, вплив радіації).

Травматичний шок. Патогенез, клінічна картина, діагностика, визначення ступеня тяжкості шоку (загальний вигляд хворого, артеріальний тиск, пульс, свідомість, аналіз крові — гематокрит, еритроцити, відсотковий підрахунок втрати — ОЦК). Допомога.

Геморагічний шок. Вплив інтенсивності і швидкості крововтрати та зменшення ОЦК. Патогенез, клінічна картина, діагностика та лікування.

Електрошок. Характеристика електротравми. Шляхи проходження струму в органах і тканинах. Патологічні зміни в ЦНС, серці (фібриляція). Особливості реанімаційної допомоги. Техніка безпеки під час надання допомоги при електротравмі. Спостереження за станом хворого.

Анафілактичний шок. Причини (сторонній білок, полісахариди, лікарські засоби, алергени). Причини, клінічна картина, діагностика, реанімаційна допомога.

Бактеріальний шок. Етіологія, патогенез, клінічна картина. Особливості інтенсивної терапії. Етіотропне (специфічне) та неспецифічне (антибіотики, хіміотерапевтичні препарати) лікування. Патогенетичне лікування (вакциноterapia, переливання крові, вітаміни, імуностимулятори). Дезінтоксикаційна терапія.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Робота в реанімаційній палаті. Показ хворих у стані шоку. Вивчення схеми інтенсивної терапії при шоку. Обговорення аналізів крові, підрахунок балансу крововтрати та переливання рідини. Застосування інфузійних середовищ, догляд за хворими. Участь у проведенні інфузійної терапії. Техніка

проведення гемотрансфузії.

Практичні навички:

- визначення групи крові, резус-фактора, резус-сумісності;
- правила переливання крові;
- методи тимчасової зупинки кровотечі (накладання джгута, стисних пов'язок);
- оформлення документації на переливання крові та кровозамінників;
- догляд за хворим після переливання крові;
- розрахунок індексу Альговера;
- методи транспортування хворих з травмами;
- охорона праці та безпека життєдіяльності під час роботи з кров'ю.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Синдром тривалого здавлювання. Патогенез, клінічна картина, діагностика, особливості реанімаційної допомоги. Лікування, транспортування хворого.
2. Опіковий шок. Втрата плазми, білка, калію при опіковому шоку. Патогенез, плазмовтрата з опікової поверхні, гемоконцентрація, токсемія, порушення функції нирок.
3. Опіковий шок. Оцінювання стану хворого залежно від площі та глибини опіку і в поєднанні з опіком дихальних шляхів. Клінічна картина, діагностика, особливості реанімаційної допомоги (місцева, загальна).

Тема 6. Реанімація та інтенсивна терапія при коматозному стані

ЛЕКЦІЯ

Поняття про кому, її характеристика, діагностика. Класифікація видів коми:

- кома, що розвивається при захворюванні внутрішніх органів (печінкова, уремична);
- кома при захворюванні ендокринних залоз (діабетична та гіпоглікемічна);
- неврологічна кома;
- кома, спричинена фізичними чинниками.

Клінічні критерії диференціальної діагностики. Шкала Глазко. Ускладнення. Невідкладна допомога хворим.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих на цукровий діабет, тяжку форму ниркової недостатності, з черепно-мозковою травмою, гострою дистрофією печінки, отруєнням. Вирішення ситуаційних завдань. Розрахунок інсуліну під час вливання 5—10 % розчинів глюкози. Ознайомлення з лабораторними аналізами. Проведення гемодіалізу та гемосорбції.

Практичні навички:

- набирання інсуліну в шприц та його введення;
- підрахунок пульсу, вимірювання АТ;

- визначення ступеня тяжкості хворих у коматозному стані;
- особливості транспортування хворих із черепно-мозковою травмою.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Діагностика та інтенсивна терапія гострої ниркової недостатності.
2. Діагностика та інтенсивна терапія гострої печінкової недостатності.
3. Гіперосмолярна кома. Діагностика, клінічна картина, допомога.

Тема 7. Реанімація та інтенсивна терапія при гострому екзогенному отруєнні

ЛЕКЦІЯ

Характеристика екзогенних отруєнь. Діагностика. Клінічна картина. Загальні принципи лікування при отруєнні. Невідкладна допомога.

Окремі види отруєння: кислотами, лугами, фосфорорганічними сполуками, етиловим і метиловим спиртом, барбітуратами, хлорованими вуглеводнями.

Отруєння, що найчастіше трапляються в побуті: грибами, алкоголем, наркотичними речовинами, інсектицидами, чадним газом тощо. Невідкладна допомога.

Укуси комах, змій. Клінічна картина, невідкладна допомога. Антидотна терапія при екзогенних отруєннях.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проводиться в реанімаційній палаті токсикологічного центру.

Догляд за хворими з гострими отруєннями. Аналіз історій хвороб, вирішування ситуаційних завдань, вивчення таблиці антидотів. Поняття про екстракорпоральні методи детоксикації.

Практичні навички:

- проведення серцево-легеневої реанімації одним та двома реаніматорами;
- заповнення систем для краплинного введення лікарських речовин;
- промивання шлунка;
- постановка очисної клізми;
- катетеризація сечового міхура;
- підготовка набору інструментів для інтубації трахеї;
- охорона праці та безпека життєдіяльності при проведенні ШВЛ апаратними методами.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Особливості перебігу та лікування отруєнь у людей літнього та старечого віку.
2. Особливості перебігу та лікування отруєнь у дітей.
3. Показання та протипоказання до екстракорпоральних методів детоксикації (гемосорбція, гемодіаліз, форсований діурез).

Тема 8. Необхідність кореляції життєдіяльності організму при

**порушеннях водно-електролітного балансу і кислотно-основного стану.
Принцип інфузійної терапії**

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз крові в нормі та при патології. Поняття ОЦК, показників гематокриту, рН крові. Визначення груп крові за системою АВ0, резус-фактора. Характеристика основних інфузійних речовин. Кров і препарати крові. Механізм дії перелитої крові та її препаратів. Гемокоректори (гемодинамічні, дезінтоксикаційні, білкові, жирові, кристалічні). Регулятори КЛС. Осмодіуретики. Добовий баланс рідин. Порушення водно-електролітного балансу і кислотно-основного стану організму, корекція.

Обладнання реанімаційної палати та її призначення. Конструкція функціонального ліжка. Накриття стерильного стола. Стерильні набори для венесекції, катетеризації, трахеостомії.

Апаратура для кардіореанімації (дихальний мішок типу АМБУ, РПА, дихальний апарат типу РО, ЕКГ, кардіомонітор).

Контроль за виконанням призначень згідно з карткою інтенсивного нагляду. Вивчення історій хвороби та листків інтенсивної терапії.

Практичні навички:

- визначення групи крові, резус-фактора, резус-сумісності;
- взяття крові з вени для аналізу;
- катетеризація сечового міхура;
- вимірювання температури тіла, артеріального тиску, ЦВТ, підрахунок дихання, пульсу;
- заповнення систем для краплинного введення лікарських засобів;
- асептика та оброблення голок, канюль;
- догляд за трахеостоמוю;
- туалет шкіри, профілактика пролежнів;
- охорона праці та безпека життєдіяльності під час роботи з кров'ю.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Класифікація та характеристика кровозамінників.
2. Зсідальна система крові, протизсідальна система крові.
3. Облік добових втрат організмом рідин і солі.

Тема 9. Реанімація та інтенсивна терапія в разі акушерської, хірургічної, педіатричної патології

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Особливості проведення інтенсивної терапії при перитонітах.
2. Особливості проведення інтенсивної терапії при гострій кишковій непрохідності.
3. Особливості проведення інтенсивної терапії при гострому панкреатиті.
4. Особливості проведення інтенсивної терапії при гестозах вагітних.
5. Анатомо-функціональні особливості дитячого організму.
6. Особливості проведення реанімаційних заходів у дитячому віці.
7. Особливості проведення інтенсивної терапії при гіпертермічному синдромі.

8. Особливості проведення інтенсивної терапії при судомному синдромі.
9. Особливості проведення інтенсивної терапії при гострому стенозуючому ларингіті.
10. Особливості проведення інтенсивної терапії при гіпертонічному та гіпотонічному кризах.

Тема 10. Види загального знеболювання. Інгаляційний та неінгаляційний наркоз. Комбіноване загальне знеболювання. Сучасні анестетики. Ускладнення загального знеболювання. Місцева анестезія, ускладнення

ЛЕКЦІЯ

Види наркозної апаратури. Інгаляційний наркоз. Методика маскового та ендотрахеального наркозів. Компоненти та етапи загальної анестезії. Ускладнення ендотрахеального наркозу. Фармакодинаміка та фармакокінетика м'язових релаксантів. Внутрішньовенний наркоз. Поняття про комбіновану загальну анестезію. Нейролептоаналгезія. Ускладнення після застосування м'язових релаксантів. Ускладнення загального знеболювання; порушення газообміну та дихання, функції серцево-судинної та центральної і периферичної нервової системи. Спинномозкова та епідуральна анестезія, показання, ускладнення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення будови наркозної апаратури, апаратів для ШВЛ. Інструменти та допоміжні засоби для проведення різних методів знеболювання. Методика інтубації трахеї. Обов'язки фельдшера під час проведення маскового, ендотрахеального та інших видів знеболювання. Робота в операційній.

Практичні навички:

- підготовка хворого до загального знеболювання;
- підготовка наркозного апарату до роботи;
- методика прямої ларингоскопії;
- техніка інтубації трахеї;
- охорона праці та безпека життєдіяльності під час роботи з наркозним апаратом;
- накриття стола анестезиста;
- заповнення картки знеболювання;
- охорона праці та безпека життєдіяльності під час роботи з газовими балонами та інгаляційними анестетиками;
- оброблення та стерилізація наркозного апарату.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Підготовка хворих до наркозу.
2. Анестезіологічне забезпечення операцій.
3. Місцева анестезія. Показання та протипоказання. Класифікація.
4. Характеристика медикаментів для проведення місцевої анестезії.
5. Електромедикаментозна та акупунктурна анестезія.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Непрямий масаж серця.
2. Прийоми відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів — ШВЛ за методом рот до рота.
3. Контроль ефективності реанімації.
4. Вимірювання АТ.
5. Підрахування пульсу та дихальних рухів.
6. Ведення листка інтенсивного спостереження.
7. Оцінювання результатів дослідження крові та сечі.
8. Робота з портативними дихальними апаратами.
9. Складання набору інструментів для венесекції.
10. Техніка введення повітроводу.
11. Підготовка до роботи дефібрилятора, техніка безпеки.
12. Підготовка набору інструментів для катетеризації центральних вен. Догляд за катетером.
13. Техніка проведення ШВЛ і прямого масажу серця одним і двома реаніматорами.
14. Підготовка набору інструментів для трахеостомії.
15. Підготовка набору інструментів для інтубації трахеї, конікотомії.
16. Оброблення та стерилізація дихальної апаратури.
17. Користування функціональним ліжком.
18. Промивання шлунка.
19. Техніка ендотрахеальної пункції.
20. Катетеризація сечового міхура.
21. Техніка безпеки під час роботи з електрокардіографом, отримання ЕКГ.
22. Користування антидотними таблицями.
23. Розрахунок доз інсуліну за кількістю глюкози в розчині.
24. Підготовка до роботи наркозного апарату, техніка безпеки.
25. Заповнення картки знеболення.
26. Визначення груп крові, резус-фактора, резус-сумісності.
27. Техніка безпеки під час роботи з газовими балонами та інгаляційними анестетиками.
28. Техніка безпеки під час роботи з кров'ю.
29. Техніка безпеки під час роботи з колючим та ріжучим інструментарієм.
30. Техніка безпеки під час проведення серцево-легеневої реанімації на муляжах.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Визначення видів термінального стану, їх характеристика.
2. Основні прийоми інтенсивної терапії та реанімації.
3. Показання до реанімації.
4. Протипоказання до реанімації.
5. Критерії ефективності реанімаційних заходів.
6. Помилки та неефективність реанімаційних заходів, запобігання їм.
7. Еклампсія — клінічна картина, допомога.
8. Техніка непрямого масажу серця та ШВЛ одним і двома реаніматорами.
9. Дефібриляція серця.
10. Гіпертонічний криз — клінічна картина, невідкладна допомога.
11. Епілептичний статус — клінічна картина, невідкладна допомога.
12. Види термінальних ЕКГ.
13. Клініка гострого інфаркту міокарда.
14. Атипові форми інфаркту міокарда.
15. Ускладнення при інфаркті міокарда.
16. Лікування при аритмії, тахікардії та брадикардії.
17. Гостра дихальна недостатність (ГДН) і її причини.
18. Поняття про пневмоторакс, його види, реанімаційна допомога.
19. Допомога при потраплянні сторонніх тіл у дихальні шляхи.
20. Допомога при ларинго- і бронхоспазмі, несправжньому та дифтерійному крупі.
21. Реанімаційна допомога при бронхіальній астмі.
22. Реанімаційна допомога при набряку легень.
23. Клінічна картина і допомога при тромбоемболії легеневої артерії (ТЕЛА).
24. Механізм дії перелитої крові.
25. Аналіз крові, клінічна норма і патологія.
26. Препарати крові.
27. Кровозамінники.
28. Реакції й ускладнення після переливання крові.
29. Гемотрансфузійний шок.
30. Цитратна інтоксикація.
31. Тромбогеморагічний синдром.
32. Шок, визначення, види. Гіповолемічний шок, клінічна картина, невідкладна допомога.
33. Травматичний шок — клінічна картина, невідкладна допомога.
34. Анафілактичний шок — клінічна картина, невідкладна допомога.
35. Токсикоінфекційний шок — клінічна картина, діагностика, допомога.
36. Кардіогенний шок — клінічна картина, діагностика, допомога.
37. Опіковий шок — клінічна картина, діагностика, допомога.
38. Холодовий шок — клінічна картина, діагностика, допомога.
39. Геморагічний шок — клінічна картина, діагностика, допомога.
40. Види інгаляційного наркозу, ускладнення, профілактика.
41. Комбінований наркоз. Міорелаксанти.
42. Визначення коми, ступені коматозних станів. Види коми.
43. Діабетична кома (гіперглікемічна, кетоацидотична) — клінічна картина, діагностика, допомога.
44. Гіпоглікемічна кома — клінічна картина, невідкладна допомога.

45. Уремична кома — клінічна картина, діагностика, допомога.
46. Печінкова кома — клінічна картина, невідкладна допомога.
47. Поняття про екзогенне отруєння
48. Основні синдроми при екзогенному отруєнні.
49. Загальні принципи лікування при отруєнні.
50. Отруєння барбітуратами, хлорованими вуглеводнями, нейрولهптоанальгетиками — клінічна картина, невідкладна допомога.
51. Отруєння наркотиками, психотропними препаратами — клінічна картина, невідкладна медична допомога.
52. Отруєння фосфорорганічними сполуками (ФОС) — клінічна картина, невідкладна медична допомога.
53. Отруєння грибами — клінічна картина, невідкладна допомога.
54. Отруєння алкоголем та його сурогатами — клінічна картина, невідкладна медична допомога.
55. Отруєння чадним газом — клінічна картина, невідкладна медична допомога.
56. Гіпертермічний синдром — клінічна картина, невідкладна медична допомога.
57. Утоплення (в морській і прісній воді), види, реанімаційна допомога.
58. Електротравма, реанімаційна допомога.
59. Странгуляційна асфіксія, види, реанімаційна допомога
60. Асфіксія новонароджених, невідкладна допомога. Особливості проведення серцево-легеневої реанімації у новонароджених.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Визначення видів термінального стану, їх характеристика.
2. Основні прийоми інтенсивної терапії та реанімації.
3. Показання до реанімації.
4. Протипоказання до реанімації.
5. Критерії ефективності реанімаційних заходів.
6. Помилки та неефективність реанімаційних заходів, запобігання їм.
7. Еклампсія — клінічна картина, допомога.
8. Техніка непрямого масажу серця та ШВЛ одним і двома реаніматорами.
9. Гіпертонічний криз — клінічна картина, невідкладна медична допомога.
10. Клініка гострого інфаркту міокарда.
11. Атипові форми інфаркту міокарда.
12. Ускладнення при інфаркті міокарда.
13. Лікування при аритмії, тахікардії та брадикардії.
14. Гостра дихальна недостатність (ГДН) і її причини.
15. Пневмоторакс, його види, реанімаційна допомога.
16. Допомога при ларинго- і бронхоспазмі, несправжньому та дифтерійному крупі.
17. Реанімаційна допомога при бронхіальній астмі.
18. Реанімаційна допомога при набряку легень.
19. Механізм дії перелитої крові.
20. Аналіз крові, клінічна норма і патологія.
21. Препарати крові.
22. Кровозамінники.
23. Реакції та ускладнення після переливання крові.
24. Гемотрансфузійний шок.
25. Цитратна інтоксикація.
26. Тромбогеморагічний синдром.
27. Шок, визначення, види. Гіповолемічний шок, клінічна картина, невідкладна медична допомога.
28. Травматичний шок, клінічна картина, невідкладна медична допомога.
29. Анафілактичний шок, клінічна картина, невідкладна медична допомога.
30. Токсикоінфекційний шок, клінічна картина, діагностика.
31. Кардіогенний шок, клінічна картина, діагностика, допомога.
32. Опіковий шок, клінічна картина, діагностика, допомога.
33. Холодовий шок, клінічна картина, діагностика, допомога.
34. Геморагічний шок, клінічна картина, діагностика, допомога.
35. Визначення коми, ступені коматозних станів. Види коми.
36. Діабетична кома (гіперглікемічна, кетоацидотична), клінічна картина, діагностика, допомога.
37. Гіпоглікемічна кома, клінічна картина, невідкладна медична допомога.
38. Уремична кома, клінічна картина, діагностика, допомога.
39. Печінкова кома, клінічна картина, невідкладна медична допомога.
40. Гіпертермічний синдром, клінічна картина, невідкладна медична допомога.
41. Електротравма, реанімаційна допомога.
42. Асфіксія новонароджених, невідкладна медична допомога. Особливості проведення серцево-легеневої реанімації у новонароджених.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2008. — 248 с.

Ковальчук Л.Я., Гнатів В.В., Бех М.Д., Панасюк А.М. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія невідкладних станів. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.

Палій Л.В. Анестезіологія та інтенсивна терапія: підручник. — 2-е вид. — К.: Медицина, 2011.

Палій Л.В. Основи реаніматології: навч. посіб. — 2-е вид. — К.: Медицина, 2008.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Чепкий Л.П. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія. — К.: Вища шк., 2004.

Додаткова

Ванюшко В., Канюк Й. Анестезія та інтенсивна терапія. — Львів: Каменяр, 2005.

Жебель В.М., Шапринський В.О., Гуменюк А.Ф., Лозинський С.Е. Перша лікарська допомога при невідкладних станах. — Вінниця: Дело, 2005.

Катэрино Дж.М., Кахан С. Медицина неотложных состояний. — М.: МЕДпресс-информ, 2005.

Невідкладні стани в медицині / За ред. професора В.П. Маленького. — Вінниця, 2000.

Тітов І.І., Волошинський О.В., Глушко Л.В., Дацюк О.І. Алгоритми надання невідкладної допомоги у критичних станах. — Вінниця: Нова книга, 2010.